

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	4
GİRİŞ	6
Türk Ticaret Kanununun Çıkarılmasında Etkili Olan Sebepler	7
Kooperatiflerin Türk Hukukundaki Yeri ve Önemi	7
I.BAŞLANGIÇ HÜKÜMLERİ	9
A) BİRİNCİ KİTAP	9
A.1. TİCARİ İŞLETME	9
A.1.1. Genel Olarak Tacir Olmanın Hükümleri	9
A.1.2. Fatura ve Teyit Mektubu	10
A.2. TİCARET SİCİLİ	10
A.2.1. Tescil	10
A.2.2. Tescile Davet ve İdari Para Cezası	11
A.2.3. Tescil Yükümlülüğünü Yerine Getirmemenin Cezası	11
A.3. TİCARET UNVANI	11
A.4. TİCARİ DEFTERLER	12
A.4.1. Defterlerin Tutulması	15
A.4.2. Envanter	16
A.4.3. Açılış Bilançosu ve Yıl Sonu Finansal Tablolar	18
A.4.4. Düzenlemeye İlişkin İlkeler	18
A.4.5. Kalemlere İlişkin İlkeler	19
A.4.6. Aktifleştirme Yasağı	19
A.4.7. Karşılık Ayırma	20
A.4.8. Dönem Ayırıcı Hesaplar	20
A.4.9. Sorumluluk İlişkileri	20
A.4.10. Genel Değerleme İlkeleri	20
A.4.11. Belgelerin Saklanması	21
A.4.12. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Yetkisi	23
B) İKİNCİ KİTAP	24
B.1. TİCARET ŞİRKETLERİ	24
B.1.1. Ticaret Şirketlerinin Türleri ve Kooperatifler	24
B.1.2. Sermaye Koyma Borcu	24
B.1.3. Sermaye Borcunun Yerine Getirilmemesinde Sorumluluk	25
B.2. BİRLEŞME, BÖLÜNME ve TÜR DEĞİŞTİRME	25
B.2.a. Kavramlar	26
B.2.1. Birleşme	26
B.2.1.1. Geçerli Birleşmeler	27
B.2.1.1.2. Tasfiye Halindeki Şirketin Birleşmeye Katılması	28
B.2.1.1.3. Borca Batıklık Halinde Birleşmeye Katılma	28
B.2.1.1.4. Ortaklık Payları ve Hakları	29
B.2.1.1.5. Ayrılma Akçesi	30
B.2.1.1.6. Sermaye Artırımı, Yeni Kuruluş ve Ara Bilanço	30
B.2.1.1.7. Birleşme Sözleşmesi ve Birleşme Raporu	32
B.2.1.1.7.a. Birleşme Raporu	32
B.2.1.1.8. İnceleme Hakkı ve Malvarlığında Değişiklikler	33
B.2.1.1.8.a. Malvarlığında Meydana Gelen Değişiklikler	34
B.2.1.1.9. Birleşme Kararı	34
B.2.1.1.10. Kesinleşmeye İlişkin Hükümler Ticaret Siciline Tescil	35
B.2.1.1.10.a. Hukuki Sonuçlar	36
B.2.1.1.11. Kolaylıklar	37
B.2.1.1.12. Alacaklıların ve Çalışanların Korunması	37
B.2.2. Bölünme	38
B.2.2.1. Tam ve Kısmi Bölünme	38

B.2.2.2. Geçerli Bölünmeler	39
B.2.2.3. Şirket Paylarının ve Haklarının Korunması	39
B.2.2.4. Ara Bilanço	41
B.2.2.5. Bölünme Planı ve Bölünme Sözleşmesi	41
B.2.2.6. Bölünmenin Dışında Kalan Malvarlığı	42
B.2.2.7. Bölünme Raporu	43
B.2.2.8. İnceleme Hakkı	43
B.2.2.9. Bölünme Kararı	44
B.2.2.10. Alacaklıların Korunması	45
B.2.2.11. İş İlişkilerinin Geçmesi	47
B.2.3. Tür Değiştirme	47
B.2.3.1. Geçerli Tür Değiştirmeler	47
B.2.3.2. Şirket Paylarının ve Haklarının Korunması	48
B.2.3.3. Kuruluş ve Ara Bilanço	48
B.2.3.4. Tür Değiştirme Planı	49
B.2.3.4.a. Tür Değiştirme Raporu	49
B.2.3.6. İnceleme Hakkı	49
B.2.3.7. Tür Değiştirme Kararı	50
B.2.3.8. Alacaklıların ve Çalışanların Korunması	50
B.2.4. Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirmede Uygulanacak Genel Hükümler	51
B.2.5. Ticari İşletme ile Birleşme ve Tür Değiştirme	52
B.2.6. Şirketler Topluluğu	52
Genel Olarak	52
B.2.7. Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Düzenleme ve Denetleme Yetkisi	53
II. ANONİM ŞİRKET	55
A. Genel Hükümler, Kuruluş, Temel İlkeler	55
A.1. Kuruluş Belgeleri ve Saklama Süresi	55
A.2. Ayni Sermaye Konulabilecek Malvarlığı Unsurları	55
A.3. Nakdi Sermaye	56
A.4. Nakdi Ödemenin Yeri	56
A.5. Kurucular Beyanı	57
A.6. Fesih Davası	58
A.7. Kooperatifin Tescil ve İlanı	59
A.8. Pay Sahiplerinin Kooperatife Borçlanma Yasağı	60
B. Yönetim Kurulu	60
B.1. Üyelerin Sayısı ve Nitelikleri	60
B.2. Görevden Alma	61
B.3. Yönetim Kurulunun Görev Dağılımı	62
B.4. Kapsam ve Sınırlar	63
B.5. Şirket Tarafından Düzenlenecek Belgelerde Bulunması Gereken Bilgiler	63
B.6. Tescil ve İlan	64
B.7. Yönetim Kurulunun Genel Olarak Görevleri	64
B.8. Yönetim Kurulunun Devredilemez Görev ve Yetkileri	65
B.9. Sermaye Kaybı ve Borca Batık Olma Durumu	67
B.10. Yönetim Kurulu Toplantıları ve Kararlar	67
B.11. Batıl Yönetim Kurulu Kararları	68
B.12. Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı	69
B.13. Müzakereye Katılma Yasağında Sorumluluk	70
B.14. Yönetim Kurulu Üyelerinin Yakınlarının Kooperatifle İşlem Yapma Yasağı	71
C. Denetleme	71
C.1. Denetim Raporunun Değiştirilmesi	72
C.2. Denetçilerin Sır Saklamadan Doğan Sorumluluğu	73
D. Genel Kurul	74
D.1. Yönetim Kurulu Üyelerinden En Az Biri ve Murahhas Üyenin Genel Kurulda Hazır Bulunması	74
D.2. Genel Kurulu Toplantıya Çağırmaya Yetkili ve Görevli Organlar	75
D.3. Azlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Hali	75
D.4. Genel Kurulun Çalışma Esas ve Usullerine İlişkin Kuralları İçeren İç Yönerge	76

T.C. GÜMRÜK ve TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

D.5. Temsilcinin Talimata Uyuma Yükümü.....	76
D.6. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı	77
D.7. Genel Kurulun Batıl Kararları	77
E. Pay ve Sermaye Koyma Borcu	78
E.1. Pay Bedellerini Ödemeye Çağrı	78
F. Şirketin Finansal Tabloları, Yedek Akçeler.....	79
F.1. Çalışanlar ve İşçiler Lehine Yardım Akçesi	79
F.2. Sır Saklama Yükümü	79
F.3. Özel Hükümler	80
G. Sona Erme ve Tasfiye.....	81
G.1. Sona Erme	81
G.2. Organların Eksikliği	82
G.3. Haklı Sebeplerle Fesih	83
G.4. Tasfiyenin Tescil ve İlanı	84
G.5. Tasfiye Memuru Atanması	84
G.6. Tasfiye Memurlarının Yetkilerin Sınırlandırılması ve Genişletilmesi	86
G.7. Tasfiye İşlerine Başlama - İlk Envanter ve Bilançonun Düzenlenmesi	87
G.8. Alacaklıların Çağırılması ve Korunması	88
G.9. Diğer Tasfiye İşleri	88
G.10. Defterlerin Saklanması	90
G.11. Tasfiyede Uygulanacak Diğer Hükümler	90
G.12. Ek Tasfiye	91
G.13. Tasfiyeden Dönülmesi	93
H. Sorumluluk.....	94
H.1. Belgelerin ve Beyanların Kanuna Aykırı Olması Halinde Sorumluluk	94
H.2. Sermaye Hakkında Yanlış Beyanlar ve Ödeme Yetersizliğinin Bilinmesi.....	95
H.3. Değer Biçilmesinde Yolsuzluk	95
H.4. Kurucuların, Yönetim Kurulu Üyelerinin, Yöneticilerin ve Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu	96
H.5. Denetçinin Sorumluluğu	97
H.6. Şirketin Uğradığı Zararının Tazmini.....	97
H.7. İflas Hâlinde Sorumluluk.....	98
H.8. Teselsül ve Başvuru	99
H.9. İbranın Etkisi	101
H.10. Suçlar ve Cezalar	102
H.10.1. Ticari Defterlere İlişkin Suçlar ve Cezalarla İlgili Bazı Önemli Hususlar	104
III. KARŞILIKLI SİGORTA	106
IV. SON HÜKÜMLER.....	107
A. Ölçeklerine Göre İşletmeler	107
B. Ölçeklerine Göre Sermaye Şirketleri.....	107
C. İnternet Sitesi	108
D. Beyanlar, Belgeler ve Senetler	109
E. Güvenli Elektronik İmza	109
F. Elektronik Ortamda Kurullar	110
G. Uygulama Kuralları.....	111
H. Ticari İşlemlerde Yasaklanmış İşlemler ile Mal ve Hizmet Tedarikinde Geç Ödemenin Sonuçları	111
I. Geçici Maddelerde Kooperatiflerle İlgili Hükümler	113
I.1.Eski Türe Dönüş.....	113
I.2.Hızlı Tasfiye	113

ÖNSÖZ

Değerli kooperatifçiler;

Kooperatifler, insanların ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını diğer kişilerle işbirliği içinde karşılamak veya müşterek ekonomik menfaatlerini korumak için kurdukları ortaklıklardır. Özellikle dar ve orta gelir düzeyine sahip olanlar, ekonomik yaşam içinde birlikte hareket etmek suretiyle amaçlarına ulaşırlar. Bu kişiler, ancak ekonomik güçlerini birleştirerek bulundukları sektör ya da piyasa içinde anlamlı bir büyüklüğe kavuşurlar.

Kooperatifler sahip oldukları özellikleri nedeniyle diğer şirket türlerinden ayrılırlar. Başka şirket modelleriyle harekete geçirilemeyen kaynaklar bu modellerle ekonomimize kazandırılabilir. Bu yönleriyle de iktisadi faaliyetlere ayrı bir zenginlik katarlar. Sahip oldukları değerlerin rehberliğinde çalışmalarını nedeniyle bu şirketler için özel düzenlemeler yapılmıştır.

Hükümet olarak 640 sayılı KHK ile kurulan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde Kooperatifçilik Genel Müdürlüğünü kurarak kooperatifçilik adına önemli bir adım attık. Bu kararnameyle anılan Genel Müdürlüğe yeni ve önemli görevler verdik.

Kooperatifçiliğe ilişkin politikaları, ilke ve hedefleri ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak belirlemek, stratejiler geliştirmek, uygulamak, sonuçlarını izlemek ve değerlendirmek, kooperatifçilikle ilgili Ar-Ge çalışmaları yapmak, kooperatif bilgi ve denetim sistemini kurmak ve işletmek, kooperatifçiliğin geliştirilmesi için gerekli tedbirleri almak ve uygulanmasını sağlamak, yayın, tanıtım ve eğitim faaliyetlerinde bulunmak, kooperatiflerin amaçlarını gerçekleştirmek için hazırlayacakları projeleri desteklemek ve teşvik etmek, teşvik ve desteklere yönelik düzenlemeler yapmak gibi bu yeni görevler ile kooperatifçiliğin geleceğini şekillendireceğiz.

Ekonomik ve ticari hayatımızın önemli aktörlerinden biri de kuşkusuz kooperatiflerimizdir. Bugün itibarıyla ülkemizde 30 civarında farklı türde 84 binden fazla kooperatif ve bu kooperatiflerin sekiz milyondan fazla ortağı bulunmaktadır. Bu kooperatifler, tarımdan sanayiye, ulaşımdan eğitime, krediden sigortaya, üretimden tüketime kadar birçok alanda faaliyet göstermektedirler.

Türkiye ekonomisinin her sektöründe faaliyet gösteren bu özgün ortaklık türü için hukuk sistemimizde özel düzenlemeler yapılmıştır. Genel olarak kooperatifler bu düzenlemelere göre faaliyetlerini sürdürürler. Öte yandan, kooperatifler Türk Ticaret Kanununda ticaret şirketleri arasında sayılmış olup, özel kanunlarında düzenleme bulunmayan istisnai durumlarda bu Kanunun ilgili hükümleri kooperatiflere de uygulanmaktadır.

Ticari hayatımızın kurallarını yeniden düzenleyen yeni Türk Ticaret Kanunu 1 Temmuz 2012'de yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Bu Kanunun özel kanunlarında düzenleme bulunmayan durumlarda kooperatifleri de ilgilendiren yönleri bulunmaktadır.

T.C. GÜMRÜK ve TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Yine anılan Kanun yürürlüğe girmeden önce yapılan değişiklikler kapsamında hızlı tasfiye ile ilgili geçici düzenlemeler getirilmiştir. Bu hükümler de özellikle gayri faal kooperatiflerin tasfiyesi açısından önem taşımaktadır.

Bu kitapçık, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun getirdiği yeniliklerin kooperatiflere nasıl yansıtacağını ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Aynı zamanda getirilen yeniliklere kooperatiflerin uyum sağlaması açısından yol gösterici bir rehber niteliği taşımaktadır.

Kitapçığın hazırlanmasında emeği geçen çalışma arkadaşlarımı kutlar, siz değerli kooperatifçilerimize faydalı olmasını dilerim.

Hayati YAZICI
Gümrük ve Ticaret Bakanı

Kooperatif işletmeler daha iyi bir dünya kurar.

GİRİŞ

Bakanlığımız; Türk hukuk sistemi içinde özel bir öneme sahip, kendine özgü bir ortaklık modeli olan kooperatifler aracılığıyla toplumun çok geniş bir kesimine hizmet sunmaktadır.

Kooperatiflerin, kuruluş, işleyiş, eğitim, denetim, bilgi işlem ve mali destek hizmetlerinin yanında, Bakanlığımızca kooperatifçilikle ilgili genel politika ve stratejilerin belirlenmesine yönelik çalışmalar da yürütülmektedir.

Ayrıca; 640 sayılı Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameyle (md. 13), çağdaş kamu yönetimi ve işletmecilik anlayışına uygun olarak kooperatifçilik alanında çok önemli yeni yetki ve görevler üstlenmiş bulunmaktadır.

Ülkemiz kooperatifçiliğinin politika ve stratejisini yeniden düzenleyen 640 sayılı KHK'da bu yetki ve görevlerimiz şu şekilde sayılmıştır:

- Kooperatifçiliğe ilişkin politikaları, ilke ve hedefleri ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak belirlemek, stratejiler geliştirmek, uygulamak, sonuçlarını izlemek ve değerlendirmek.
- Kooperatifçilikle ilgili Ar-Ge çalışmaları yapmak, kooperatif bilgi ve denetim sistemini kurmak ve işletmek.
- Kooperatifçiliğin geliştirilmesi için gerekli tedbirleri almak ve uygulanmasını sağlamak, yayın, tanıtım ve eğitim faaliyetlerinde bulunmak.
- Kooperatiflerin amaçlarını gerçekleştirmek için hazırlayacakları projeleri desteklemek ve teşvik etmek, teşvik ve desteklere yönelik düzenlemeler yapmak.
- Tarım satış kooperatifleri ve birlikleri ile genel hükümlere tabi kooperatif ve birliklerin kuruluşuna, işleyişine ve denetlenmesine yönelik düzenlemeler yapmak, uygulamak ve uygulanmasını sağlamak, kooperatifleri ve üst kuruluşlarını denetlemek veya denetlettirmek.
- Kooperatifler için örnek ana sözleşmeler hazırlamak ve yürürlükte olan ana sözleşmeleri ihtiyaçlar doğrultusunda güncellemek.
- Kooperatiflere ve üst kuruluşlarına yol göstermek ve çalışmalarında yardımcı olmak, yeni alanlarda kooperatif girişimlerin geliştirilmesine yönelik özendirici ve destekleyici çalışmalar yürütmek, bireysel tasarrufların uygun kooperatif girişimcilik modelleri ile ekonomiye kazandırılmasını sağlamak.
- Tarım satış kooperatifleri ve birlikleri tarafından kullanılan ürün alım kredilerine faiz desteği sağlamak ve bu kredilerin amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını denetlemek.

Öte yandan, ticari hayatımıza köklü değişiklikler getiren 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu 1 Temmuz 2012'de yürürlüğe girmiştir. Anılan Kanun 1535 maddeden ibaret olup, bu maddelerin yaklaşık 1200'ü yenidir. Kanun; Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Taşıma İşleri, Deniz Ticareti ve Sigorta Hukuku olmak üzere altı kitaptan oluşmaktadır. Teknolojik gelişmelere ayak uydurabilmek bakımından kanunla önemli kurumlar getirilmiştir. Bu Kanun kooperatifler açısından da son derece önem taşımaktadır.

Kooperatiflerin, sosyal sermayenin artırılması, gelirin adil dağıtılması ve yoksulluğun azaltılmasında önemli katkılarının olduğu bilinmektedir. Bunun içindir ki, üretimden tüketime, eğitimden finansmana kadar ekonominin her sektörüne faaliyet gösteren kooperatifler kurulmuştur.

Yeni Türk Ticaret Kanununda da kooperatiflerin bu özellikleri gözetilerek düzenlemeler yapılmıştır.

Türk Ticaret Kanununun Çıkarılmasında Etkili Olan Sebepler

Avrupa Birliği'ne Aday Olma: Ülkemiz, 10-11/12/1999 tarihlerinde yapılan Helsinki Zirvesi'nde tam üye adayı konumunu almış ve AB ile 2001 yılında, katılım ortaklığı anlaşmasını imzalamıştır. Ortak üyelik ile başlayan hukukî uyumun sağlanması hususunda Türkiye, rekabet ve fikrî mülkiyet hukukuna ilişkin düzenlemeler başta olmak üzere çeşitli AB düzenlemelerini ulusal hukukunun bir parçası haline getirmiştir. Üye adaylığı ile AB müktesebatının Türk hukukuna aktarılması zorunluluğu gündeme gelmiş ve bu bağlamda, kanun çalışmalarına başlanmıştır. Hazırlanan yeni Türk Ticaret Kanunu da AB Müktesebatına uyum bakımından önemli bir düzenleme niteliği taşımaktadır.

Teknolojinin ve İnternet Çağının Getirdikleri: İnternetin günlük hayata hızlı bir şekilde girip, her alanda kullanılır hâle gelmesi, mevcut düzenlemeleri sorgular hale getirmiş; özellikle ticaret hukuku teknolojik gelişmelerden etkilenmiştir. Belgelerin bir kısmının elektronik ortamda saklanmaya başlanması, şeffaflığın bu yoldan en üst düzeyde sağlanabilmesi, şirketlerde, organların toplantılarına ilişkin çağrıların e-posta ile yapılması, toplantıya katılmanın, öneri sunmanın, oy kullanmanın fizikî olarak değil sanal yolla gerçekleştirilmesi, kararların aynı yolla alınıp güvenli elektronik imza ile imzalanması gibi hususlar kanun koyucuyu yeni kanunlar çıkarmaya veya mevcut kanunlarda değişiklik yapmaya yöneltmiştir. Nitekim yeni kanunun çeşitli maddelerinde ve son hükümlerinde söz konusu gelişmeye ilişkin kurallar öngörülmüştür.

Uluslararası Piyasalarda Etkin Rol Almak: Globalleşen dünyada, Türkiye bir taraftan AB üyeliğine hazırlanırken, diğer taraftan da uluslararası ticaret, endüstri, hizmet, finans ve sermaye piyasalarının bir parçası olmak zorundadır. Bunun için uluslararası piyasaların kurumlarına, kurullarına ve kurallarına yer veren bir ticaret kanununa sahip olmalıdır. Türkiye'de işletmelerin Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (IFRS) göre düzenlenmiş ve uluslararası denetim standartları (IAAS) uyarınca denetlenmiş finansal tabloları ile iddialarını uluslararası piyasalarda ortaya koymaları gerekmektedir. Bu standartlar, Türkiye'ye uluslararası itibar sağlayacak ve sürdürülebilir politikaları belirlememize de yardımcı olacaktır.

Kooperatiflerin Türk Hukukundaki Yeri ve Önemi

1956 yılında çıkarılan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda "Ticaret Şirketleri" ile ilgili kısmın sonunda (485-502. md.) kooperatiflerle ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. Bununla birlikte 1960'tan sonra devletin kooperatifçiliğe verdiği önem de artmaya başlamış, 1961 Anayasasına ilk defa kooperatifçilikle ilgili hükümler (51-52. md.) konulmuştur. Ayrıca 1963'ten sonra kooperatifler kalkınma planı ve yıllık programlarda da yer almaya başlamıştır. Tüm bu gelişmelerin sonucunda 1969 yılında müstakil bir Kooperatifler Kanunu çıkarılmıştır.

Öte yandan, "Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Dönemi"nde (1985-1989) 1163 sayılı Kooperatifler Kanununu o günün şartlarına uyarlamak amacıyla, 1988 yılında 3476 sayılı Kanunla muhtelif değişiklikler yapılmıştır. Ancak, aradan geçen kırk üç yılda Kooperatifler Kanununda bazı zorunlu değişiklikler dışında köklü düzenlemeler yapılmamıştır.

Ticari hayatın şartlarına, küresel ve teknolojik gelişmelere uygun olarak hazırlanan 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Bu nedenle Ticaret Kanununun ayrılmaz bir parçası olan Kooperatifler Kanununda da paralel düzenlemelerin yapılması ve Kooperatifler Kanununun günümüz şartlarına uyarlanması gerekmektedir.

Buradan hareketle, 17 Ekim 2012 tarihli 28444 Mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan ve aynı gün kamuoyuna açıklanan Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı hedefleri doğrultusunda günün şartlarına uygun, vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını karşılayabilecek yeni bir “Kooperatifler Kanunu” çıkarılması için Bakanlığımızca çalışmalara başlanılmıştır.

Verilirse elele ulaşılır her yere

Çalışmamızda, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun Kooperatifler Kanununa yansımaları ele alınacak özellikle merak edilen konulara değinilerek “Kooperatiflere” ne ölçüde uygulanacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun hukukta genel hükümler olarak ifade edilen “Başlangıç”, “Ticari İşletme” ve “Son Hükümler”i ile Kooperatifler Kanunu’nu doğrudan ilgilendiren “Ticaret Şirketleri Kitabı”nın birinci kısmı ele alınmış ve Kooperatifler Kanunu’nun 98 inci maddesi yollamasıyla gidilen “Anonim Şirketler” kısmı irdelenmiştir. Çalışmada, hukuki ihtilaflara neden olmamak açısından, daha çok madde gerekçelerinden yararlanılmıştır.

Aşağıda yer alan açıklamalarda, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu “Eski TTK” olarak, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu “Yeni TTK” veya “Kanun” olarak, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ise “Kooperatifler Kanunu” olarak anılacaktır.

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNUNUN KOOPERATİFLERE ETKİLERİ

I.BAŞLANGIÇ HÜKÜMLERİ

6102 sayılı (yeni) Türk Ticaret Kanununun “Başlangıç” bölümü, 6762 sayılı (eski) Kanun ile benzer hükümleri içermektedir. Kanunun bu bölümünde kooperatifler açısından köklü bir değişiklik yapılmamıştır.

A) BİRİNCİ KİTAP

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun;

- 124 üncü maddesinde **ticaret şirketlerinin**; kollektif, komandit, anonim, limited ve **kooperatif** şirketlerden ibaret olduğu,
- 16 ncı maddesinde ticaret şirketlerinin **tacir** sayılacağı,
- 18 inci maddesinde tacirlerin kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek, ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek ve bu Kanun hükümleri uyarınca gerekli ticari defterleri tutmakla da yükümlü olduğu, her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerektiği, tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılacağı,

hüküm altına alınmıştır.

Dolayısıyla 6102 sayılı yeni TTK’nın birinci kitabında yer alıp, tacir sıfatına bağlı hükümler kooperatiflere de uygulanacaktır. Bu çerçevede, yeni TTK’da kooperatifler için değişiklik getiren maddeler, numaraları ve açıklamaları ile birlikte aşağıda sıralanmıştır.

A.1. TİCARİ İŞLETME

A.1.1. Genel Olarak Tacir Olmanın Hükümleri

Yeni TTK ile tacir olmanın hükümlerine bazı değişiklikler getirilmiştir. Kooperatifleri ilgilendiren ve yenilik getiren maddeler aşağıda sıralanmıştır.

Madde 18-(3) Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır.

Kooperatifler tüzel kişi tacir olduğundan, yeni TTK’nın 18 inci maddesinin 3 üncü fıkrası kooperatifleri ilgilendirmektedir. Madde ile üç köklü değişiklik getirilmiştir. (1) Hükümdeki şekil, geçerlilik şartı olmaktan çıkarılmış, ispat şartına dönüştürülmüştür. Tacir, ticari ilişkiye girdiği taciri temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarları veya ihtarları hükümde gösterilen şekillerde yapmasa dahi geçerli olacak, ancak mahkemeler nezdinde ispat karinesinden yoksun olacaktır. (2) Fıkra, iadeli taahhütlü mektup taahhütlüye dönüştürülmüştür.

(3) Ayrıca Borçlar Kanunu ile getirilen ve sisteme bağlanan güvenli elektronik imza imkânı bu hükümle TTK'ya da eklenmiştir.

A.1.2. Fatura ve Teyit Mektubu

Madde 21-(3) Telefonla, telgrafla, herhangi bir iletişim veya bilişim aracıyla veya diğer bir teknik araçla ya da sözlü olarak kurulan sözleşmelerle yapılan açıklamaların içeriğini doğrulayan bir yazıyı alan kişi, bunu aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde itirazda bulunmamışsa, söz konusu teyit mektubunun yapılan sözleşmeye veya açıklamalara uygun olduğunu kabul etmiş sayılır.

Yeni TTK'nın 21 inci maddesinin 3 üncü fıkrasına teknolojik gelişmelere uygun olarak iletişim, bilişim ve herhangi bir teknik araçla sözleşme kurulması ibaresi eklenmiştir. Kanunun yürürlük tarihinden itibaren tacirlerin (kooperatiflerde tüzel kişi tacirdir) iletişim ve bilişim aracıyla yaptığı sözleşmeler de geçerli olarak kabul edilecektir. İletişim ve bilişim aracılığıyla yapılan sözleşmelerin içeriğini doğrulayan yazıyı alan tacir, sekiz gün içinde itiraz etmezse yapılan sözleşmeyi kabul etmiş sayılacaktır.

A.2.TİCARET SİCİLİ

Madde 24-(2) Ticaret sicili kayıtlarının elektronik ortamda tutulmasına ilişkin usul ve esaslar Kanunun 26 ncı maddesine göre çıkarılacak yönetmelikle gösterilir. Bu kayıtlar ile tescil ve ilan edilmesi gereken içeriklerin düzenli olarak depolandığı ve elektronik ortamda sunulabilen merkezi ortak veri tabanı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde oluşturulur.

Yeni TTK'nın 24 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan hükümle, Türkiye çapında sicil kayıtlarına elektronik ortamda ulaşılabilmenin sağlanması amacıyla, söz konusu kayıtların düzenli bir şekilde depolandığı bir bilgi bankasının kurulması öngörülmüştür. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde bulunacak olan bu bilgi bankasında kooperatiflerin de bilgileri yer alacaktır. Bilgilere elektronik ortamda ulaşılabilmesi ile bilgi toplumunun gereklerinden biri yerine getirilmiş olacak ve geniş aleniyetle gerçek anlamda şeffaflık gerçekleştirilerek kayıtlardaki yolsuzlukların, aykırılıkların ve düzensizliklerin de önüne geçilebilecektir. Ancak, bilgi bankasındaki kayıtlar üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyecektir. Öte yandan bilgi bankası ile ilgili olarak Bakanlığımız tarafından hazırlanacak yönetmelikte konunun detayları belirlenecektir.

A.2.1. Tescil

MADDE 27-(1) Ticaret siciline tescil, kural olarak istem üzerine yapılır. Resen veya yetkili kurum veya kuruluşun bildirmesi üzerine yapılacak tescillere ilişkin hükümler saklıdır. Harca tabi işlerde, tescil anının saptanmasında harç makbuzunun tarihi belirleyicidir. 34 üncü madde hükümleri saklıdır.

(2) Ticaret sicili müdürlükleri, kurumlar vergisi mükellefi olup da bu madde uyarınca tescil için başvuran mükelleflerin başvuru evrakının birer suretini ilgili vergi dairesine intikal ettirir. Bu mükelleflerin işe başlamayı bildirme yükümlülükleri yerine getirilmiş sayılır.

Yeni TTK'nın 27 nci maddesinde, eski Kanunun 29 uncu maddesinde yer alan tescilin talep üzerine yapılacağı hükmü, muhafaza edilmiştir. Ancak, hemen ikinci cümlede yer alan istisnalar dikkate alınarak birinci cümleye "kural olarak" ibaresi eklenmiştir. Ayrıca 34  nc  madde de saklı tutularak, mahkeme kararıyla tescilin, değiştirmenin ve sicil kaydının silinmesinin de kuralın istisnası olduğu ifade edilmiştir.

Yenilik tescil anının belirlenmesine ilişkin hükümdedir. Bu konuda harç tarihi esas alınarak uygulamada ihtilaflara sebep olan bir sorun çözüme kavuşturulmuştur. şöyle ki, bazı vergi daireleri kurumlar vergisi mükellefiyeti için daireye evrakın geldiği günü esas alarak işlem yapmaktaydı. Getirilen hükümle sicil müdürlüğüne harcın ödendiği tarih esas alınacaktır.

A.2.2. Tescile Davet ve İdari Para Cezası

MADDE 33-(2) Sicil müdürünce verilen süre içinde tescil isteminde bulunmayan ve ka ınma sebeplerini de bildirmeyen kişi, sicil müdürünün teklifi üzerine mahallin en büyük mülki amiri tarafından bin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılır.

(3) Süresi içinde ka ınma sebepleri bildirildiği takdirde, sicil bulunduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesi, dosya üzerinde inceleme yaparak tescili gerekli olan bir hususun bulunduğu sonucuna varırsa, bunun tescilini sicil müdürüne emreder, aksi takdirde tescil istemini reddeder. Süresi içinde tescil isteminde bulunmayan veya ka ınma sebeplerini bildirmeyen kişinin ikinci fıkradaki cezaıyla cezalandırılması bu fıkra hükmünün uygulanmasına engel oluşturmaz.

33  nc  maddenin eski Kanunun 35 inci maddesini devam ettirdiği söylenebilir. Ancak, maddede az da olsa değişiklikler yapılmıştır. Birinci değişiklik, maddedeki para cezası miktarının günün ekonomik koşullarına uygun olarak yeniden belirlenmesidir. İkinci olarak eski Kanundaki metinde "temyiz yoluna başvurulabilir" hükmü, bölge adliye mahkemelerinin (istinaf) kurulmuş olması dikkate alınarak "kanun yoluna başvurabilirler" şeklinde değiştirilmiştir. Son olarak da eski Kanunun 35 inci maddesinin son fıkrasındaki "Bu maddeye göre hükmolunan para cezaları hapse çevrilemez." hükmüne yer verilmemiştir. Yargıtay içtihatlarında maddede öngörülen para cezasının disiplin cezası niteliğinde olduğu kabul edildiğinden, bu cezanın adli para cezası gibi ödenmediği hallerde hapse çevrilmesi mümkün bulunmadığından gereksiz olan söz konusu hüküm maddeye alınmamıştır. Ayrıca, hükmün 2 nci fıkrasında mahallin en büyük mülki amiri tarafından verilecek olan ceza eski kanunda Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından verilmekteydi.

A.2.3. Tescil Yükümlülüğünü Yerine Getirmemenin Cezası

MADDE 38-(1) Tescil ve kayıt için ger  ğe aykırı beyanda bulunanlar, iki bin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılır. Ger  ğe aykırı tescilden dolayı zarar görenlerin tazminat hakları saklıdır.

38 inci madde, eski Kanunun 40  nc  maddesinin tekrarı olmakla birlikte, hükümde yer alan para cezası idari para cezası olarak düzenlenmiş ve net bir rakam belirlenmiştir.

A.3. T  CARET UNVANI

Madde 39-(2) Tescil edilen ticaret unvanı, ticari işletmenin görülebilecek bir yerine okunaklı bir şekilde yazılır. Tacirin işletmesiyle ilgili olarak düzenlediği ticari mektuplarda ve ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgelerde tacirin sicil numarası, ticaret

unvanı, işletmesinin merkezi ile tacir internet sitesi oluşturma yükümlülüğüne tabi ise tescil edilen internet sitesinin adresi de gösterilir. Tüm bu bilgiler şirketin internet sitesinde de yayımlanır. Bu sitede ayrıca, anonim şirketlerde yönetim kurulu başkan ve üyelerinin adları ve soyadları ile taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarı, limited şirketlerde müdürlerin adları ve soyadları ile taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarı, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde yöneticilerin adları ve soyadları ile taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarı yayımlanır.

Yeni TTK'nın 39 uncu maddesi, eski Kanunun 41 inci maddesini tekrarlamaktadır. Ancak ikinci fıkra yenidir. AB'nin şirketler hukukuna ilişkin olarak kaleme alınan bu hüküm ile şeffaflığın sağlanması amaçlanmıştır. Tacir (kooperatifler de tüzel kişi tacirdir) işletmesiyle ilgili belgelerinde sicil numarasını, ticaret unvanını, merkezini, tacir sermaye şirketi ise sermaye miktarını ve ayrıca web sitesi adresini yazmak zorundadır. Bunlar söz konusu belgelere yazılması gerekenler bakımından kanunî asgarîyi göstermektedir. Tacir (kooperatif) bunlara eklemeler yapabilir.

A.4.TİCARİ DEFTERLER

6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununun;

-124 üncü maddesinde **ticaret şirketlerinin**; kollektif, komandit, anonim, limited ve **kooperatif** şirketlerden ibaret olduğu,

- 16 ncı maddesinde ticaret şirketlerinin **tacir** sayılacağı,

-18 inci maddesinde tacirlerin Kanun hükümleri uyarınca gerekli ticari defterleri tutmakla yükümlü olduğu,

hüküm altına alınmıştır.

Aynı Kanununun 64 üncü maddesinde ise tacirlerin tutmakla yükümlü bulundukları defterler sayılmıştır. Bu maddenin 1 inci fıkrasına göre kooperatifler; yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, yönetim kurulu ile genel kurul karar defteri ve pay defteri tutmak zorundadır.

Yeni Kanunda 64 üncü madde ile başlayan ticari defterlerde köklü değişiklikler yapılmıştır. Ticari defterler, uluslararası standartlara uyulanmış ve eski Kanuna nazaran daha ayrıntılı düzenlenmiştir.

MADDE 64- (1) Her tacir, ticari defterleri tutmak ve defterlerinde, ticari işlemleriyle ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini ve her hesap dönemi içinde elde edilen neticeleri, bu Kanuna göre açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorundadır. Defterler, üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulur. İşletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesi defterlerden izlenebilmelidir.

(2) Tacir, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin, fotokopi, karbonlu kopya, mikrofiş, bilgisayar kaydı veya benzer şekildeki bir kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamakla yükümlüdür.

(3) Fiziki ortamda tutulan yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defteri ile dördüncü fıkrafta sayılan defterlerin açılış onayları, kuruluş sırasında ve kullanılmaya başlanmadan önce noter tarafından yapılır. Bu defterlerin izleyen faaliyet dönemlerindeki açılış onayları, defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna kadar notere yaptırılır. Pay defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defteri yeterli yaprakları

bulunmak kaydıyla izleyen faaliyet dönemlerinde de açılış onayı yaptırılmaksızın kullanılmaya devam edilebilir. Yevmiye defteri ile yönetim kurulu karar defterinin kapanış onayı, izleyen faaliyet döneminin üçüncü ayının sonuna kadar notere yaptırılır. Ticaret   irketlerinin ticaret siciline tescili sırasında defterlerin a ılı ı ticaret sicili müdürlükleri tarafından da onaylanabilir. Açılış onayının noter tarafından yapıldığı hâllerde noter, ticaret sicili tasdiknamesini aramak zorundadır. Ticari defterlerin elektronik ortamda tutulması hâlinde bu defterlerin açılışlarında ve yevmiye defteri ile yönetim kurulu karar defterinin kapanışında noter onayı aranmaz. Fiziki ortamda veya elektronik ortamda tutulan ticari defterlerin nasıl tutulacağı, defterlere kayıt zamanı, onay yenileme ile açılış ve kapanış onaylarının şekli ve esasları Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Maliye Bakanlığınca müştereken çıkarılan tebliğle belirlenir.

(4) Pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defteri gibi işletmenin muhasebesiyle ilgili olmayan defterler de ticari defterlerdir.

(5) Bu Kanuna tabi gerçek ve tüzel kişiler, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun defter tutma ve kayıt zamanıyla ilgili hükümleri ile aynı Kanunun 175 inci ve mükerrer 257 nci maddelerinde yer alan yetkiye istinaden yapılan düzenlemelere uymak zorundadır. Bu Kanunun defter tutma, envanter, mali tabloların düzenlenmesi, aktifleştirme, karşılıklar, hesaplar, değerleme, saklama ve ibraz hükümleri 213 sayılı Kanun ile diğer vergi kanunlarının aynı hususları düzenleyen hükümlerinin uygulanmasına, vergi kanunlarına uygun olarak vergi matrahının tespit edilmesine ve buna yönelik mali tabloların hazırlanmasına engel teşkil etmez.

Yeni TTK'nın 64   nc   maddesinin birinci fıkrası eski TTK'nın 66 ncı maddesi ile benzerlikler içermekte ve evrensel bir ilke olan, her tacirin ticarî defter tutmak yükümlülüğüne ilişkin emredici bir kural koymaktadır. Bu yükümlülükten hiçbir tacir ayırık tutulamaz. Tüzel kişi tacir olan kooperatiflerde defterleri tutma sorumluluğu yönetim kuruluna aittir. Defteri bizzat tutacak kişilerin gerekli bilgiye haiz uzman kişiler arasından seçilmesi zorunluluğu, yönetim kuruluna yüklenmiştir.

Birinci fıkranın birinci cümlesindeki açıklığın   l  s  , uzman bir üçüncü ki şinin defterlerden edineceği fikirdir. Bu hüküm, defterlerin aynı zamanda uzmanca, profesyonellik ilkelerine göre, meslek etiği, yöntemi ve terimleri uyarınca tutulması gereğini de ortaya koymakta, yoksa defterlerin herkesin değil, sadece uzmanların anlayabilecekleri tarzda tutulması anlamına gelmemektedir.

Birinci fıkranın ikinci cümlesinde geçen "Makul bir süre" ile kastedilen, defteri inceleyen uzmanın bazı kayıtları anlayabilmek amacı ile ayrıca araştırma yapmasına gerek olmaksızın, o kaydı, sebebini, dayanağını ve gereğinde sonuçlarını değerlendirebilmesidir. Uzmanın "fikir edinmesi" demek tacirin malvarlığı durumunun, borçlarını yerine getirmeye yeterli olup olmadığı yorumunu yapabilmesidir, yoksa bir denetim elemanı gibi denetim sonuçlarını ortaya koyması, döküm yapması, sonuçları belirlemesi aranmaz. Yükümlülük tacir sıfatını kazanma, tacir sayılma ve tacir gibi sorumlu olma tarihinden veya anından itibaren ba lar (md. 87) ve tacir sıfatı son bulana kadar devam eder. Temel defterler dışında hangi defterlerin tutulması gerektiği hükümde belirtilmemiştir.

Defterin uygun tutulmaması, ceza   yönden bu Kanuna ve ilgili diğer kanun hükümlerine göre sonuçlar doğurur.

  kinci fıkrada belgeleme ve kaydın belgeye dayanması ilkesi öngörülmüştür. Hüküm teknik gelişmelere uygun olarak saklama ortamını sınırlayıcı olmayan, gelişmelere açık bir tarzda göstermiştir.

    nc   fıkra defter için onay gereğini belirtmekte ve bunun usulünü göstermektedir. Defterlerin elektronik ortamda tutulması ile ilgili olan cümle, bir uygulama hükmü olduğu için ayrıntılar Gümrük ve Ticaret Bakanlığının düzenlemesine bırakılmıştır. Kanun, eski Kanunun 69 uncu maddesi ile kural olarak uyum içerisinde. Eski Kanunun 69 uncu maddesinin birinci fıkrasında, noter yanında sicil memurunun da onay yetkisi yer almaktadır. Bu yetkinin sebebi, şirketlerin kuruluşunu s  ratlendirmektir. Bu amaç göz önünde tutularak sicil müdürünün onay yetkisi kuruluşa özgülenmiştir. Diğer yandan, Kanunda, uygulamadaki bazı aksaklıklara engel olmak için faaliyet belgesinin notere sunulması gereği   ng  r  lm  ştir. Bu değişikliğin sebebi çift defter kullanımını engellemektir. Çoğu kez hileli bir davranış teşkil eden çift defter uygulamasına özellikle pay defteriyle, yönetim kurulu karar defterinde çok sık rastlanmaktadır.

6762 sayılı Kanunda yevmiye ve envanter defteri için kapanış tasdiki yaptırma zorunluluğu bulunmaktaydı. Yevmiye defterinin Ocak ayı sonuna kadar, envanter defterinin de gelecek iş yılının ilk üç ayı içinde kapanış tasdikinin yapılmış olması gerekiyordu. Getirilen yeni hükümle yevmiye defterinin kapanış tasdiki yaptırma zorunluluğu devam etmekte ancak Ocak ayı sonuna kadar olan süre faaliyet döneminin üçüncü ayının sonuna kadar uzatılmıştır. Bununla birlikte, envanter defterinin kapanış tasdiki yaptırılma zorunluluğu ortadan kalkmış, yerine yönetim kurulu karar defteri kapanış tasdikine tabi tutulmuştur. Yönetim kurulu karar defterinin de yevmiye defterinde olduğu gibi izleyen faaliyet döneminin üçüncü ayının sonuna kadar kapanış tasdikinin notere yaptırılması zorunluluğu getirilmiştir.

Ayrıca, 6762 sayılı eski TTK'da "pay defteri" için açılış onayı yaptırılma zorunluluğu bulunmazken, 6102 sayılı yeni TTK'da pay defterinin, kuruluş sırasında ve kullanılmaya başlanmadan önce noter tarafından açılış onayı yaptırılma zorunluluğu getirilmiştir. Pay defteri ve genel kurul karar defterlerinin izleyen faaliyet dönemlerindeki açılış onayları, defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna kadar notere yaptırılacaktır. Pay defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defteri yeterli yaprakları bulunmak kaydıyla izleyen faaliyet dönemlerinde de açılış onayı yaptırılmaksızın kullanılmaya devam edilebilecektir.

Konuyu daha iyi izah etmek açısından hazırlanan, eski ve yeni TTK'ya göre açılış ve kapanış onayına tabi defterlerin karşılaştırma tablosu aşağıda yer almaktadır.

Defterin Adı	Açılış Onayı		Kapanış Onayı	
	Eski TTK	Yeni TTK	Eski TTK	Yeni TTK
Yevmiye Defteri	+	+	+	+
Defteri Kebir	+	+	-	-
Envanter Defteri	+	+	+	-
Pay Defteri	-	+	-	-
Yönetim Kurulu Karar Defteri	+	+	-	+
Genel Kurul Karar ve Müzakere Defteri	+	+	-	-

Dördüncü fıkra, uygulamada tartışmalı olan bir konuya açıklık getirmektedir. Pay, karar ve müzakere defterlerinin ticarî defter sayılması, uygulamanın gereksinimini duyduğ  gibi kural olarak kanuna girmiş bulunmaktadır. Kuralın amacı, karine oluşturmak, ispatta yardımcı olmak gibi işlevlere sahip söz konusu defterlere, ticarî defterlere uygulanan güven ve disiplin kurallarını uygulayabilmektedir.

Beşinci fıkra, defter tutma ve kayıt zamanının Vergi Usul Kanununun hükümlerine göre yapılması zorunluluğ unu hükme bağlamıştır. Ayrıca, defter tutma, envanter, mali tabloların düzenlenmesi, aktifleştirme, karşılıklar, hesaplar, değerleme, saklama ve ibraz hükümleri, 213 sayılı Kanun ile diğer vergi kanunlarının aynı hususları düzenleyen hükümlerinin uygulanmasına, vergi kanunlarına uygun olarak vergi matrahının tespit edilmesine ve buna yönelik mali tabloların hazırlanmasına engel teşkil etmeyeceğ i vurgulanmıştır.

A.4.1. Defterlerin Tutulması

MADDE 65-(1) Defterler ve gerekli diğer kayıtlar Türkçe tutulur. Kısaltmalar, rakamlar, harfler ve semboller kullanıldığ ı takdirde bunların anlamları açıkça belirtilmelidir.

(2) Defterlere yazımlar ve diğer gerekli kayıtlar, eksiksiz, doğru, zamanında ve düzenli olarak yapılır.

(3) Bir yazım veya kayıt, önceki i eriğ i belirlenemeyecek şekilde   zilemez ve değiştirilemez. Kayıt sırasında mı yoksa daha sonra mı yapıldığ ı anlaşılmayan değiştirmeler yasaktır.

(4) Defterler ve gerekli diğer kayıtlar, olgu ve işlemleri saptayan belgelerin dosyalanması şeklinde veya veri taşıyıcıları aracılığ ıyla tutulabilir. Defterlerin ve gerekli diğer kayıtların elektronik ortamda tutulması durumunda, bilgilerin saklanma süresince bunlara ulaşılmasının ve bu süre içinde bunların her zaman kolaylıkla okunmasının temin edilmiş olması şarttır. Elektronik ortamda tutulma hâlinde birinci il   üçüncü fıkra hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

Yeni TTK'nın 65 inci maddesinin ilk üç fıkrası Vergi Usul Kanununun 215-219 uncu maddeleri ile paralellik arz etmektedir.

Maddenin birinci fıkrası, defterlerin tutulmasına ilişkin şekil kurallarını içermektedir. Madde ayrıca yorumlanmayı gerektirmeyecek kadar açık hükümler içermektedir. Kısaltmalar, harfler ve semboller, işlem yapan kişilerin adlarını, ticarî işletmelerin ve şirketlerin unvanlarını, konularını, gümrük veya diğer bir düzenlemenin pozisyon numaralarını ifade edebilir. Söz konusu kısaltmaların, sayıların, harf ve sembollerin anlamları duraksamaya yer bırakmayacak kesinlikte ve tekdüze olmalıdır. Defterlerin Türkçeden başka dil ile tutulamayacağ ı emredici niteliktedir.

  kinci fıkra, bilânço ilkelerinden bazılarına, yani tamlık, doğruluk, zamanında kayıt ve düzen ilkelerine açıkça gönderme yapmaktadır. Uyulması gerekli ilkeler fıkroda yazılı olanlarla sınırlı değildir. Anılan ilkelerin uygulaması, defterlerin tutulmasından itibaren başlar. İlkelerin içerikleri, kapsamları, 88 inci maddenin birinci fıkrası hükmünde öngörülen kavramsal   er  veleri, standartlarda, öğretide ve mahkeme kararlarında tanımlanıp anlam ve boyut kazanacaktır

    nc   fıkroda kayıt tutulurken yanlışlık yapılan hallerde yapılan   zimler, saklayıcı, örtücü ve karartıcı değil düzeltici ve ger  eğ i yansıtıcı olması gerektiğ i düzenlenmiştir. Bu sebeple, eski kayıt, karalanmamalı, kapatılmamalı, herhangi bir madde veya araçla silinmemeli, görülecek, okunacak, ne olduğ u bilinecek tarzda sadece temiz bir biçimde   zilmelidir.

Son fıkra defter tutanlara, kayıtları, olguları ve işlemleri içeren ve aynı zamanda da kanıtlayan belgelerin saklanmasıda ikili seçenek sunmaktadır. Birincisi fizikçi dosyalama, ikincisi ise veri taşıyıcılarının kullanılmasıdır. Hüküm teknik gelişmeleri dikkate almakta, elektronik ortam uygulamalarına imkân sağlamaktadır.

A.4.2.Envanter

MADDE 66-(1) Her tacir, ticari işletmesinin açılışında, taşınmazlarını, alacaklarını, borçlarını, nakit parasının tutarını ve diğer varlıklarını eksiksiz ve doğru bir şekilde gösteren ve varlıkları ile borçlarının değerlerini teker teker belirten bir envanter çıkarır.

(2) Tacir açılıştan sonra her faaliyet döneminin sonunda da böyle bir envanter düzenler. Faaliyet dönemi veya başka bir kanuni terimle hesap yılı oniki ayı geçemez. Envanter, düzenli bir işletme faaliyetinin akışına uygun düşen süre içinde çıkarılır.

(3) Maddi duran malvarlığına dâhil varlıklarla, ham ve yardımcı maddeler ve işletme malzemeleri düzenli olarak ikame ediliyor ve toplam değerleri işletme için ikinci derecede önem taşıyorsa, değişmeyen miktar ve değerle envantere alınırlar;  u şartla ki, bunların mevcutları miktar, değer ve bileşim olarak sadece küçük değişikliklere uğramış olsunlar. Ancak, kural olarak üç yılda bir fiziksel sayım yapılması zorunludur.

(4) Aynı türdeki stok malvarlığı kalemleri, diğer aynı nitelikteki veya yaklaşık aynı değerdeki taşınabilir malvarlığı unsurları ve borçlar ayrı ayrı gruplar hâlinde toplanabilir ve ortalama ağırlıklı değer ile envantere konulabilir.

Yeni TTK'nın 66 ncı maddesi envanteri tanımlamaktadır. Her tacir (kooperatifler de tüzel kişi tacirdir) işletmesinin açılışında bir envanter (ilk envanter) ıkarmalıdır. Bunu her hesap dönemi sonunda tekrarlamalıdır. Envanter belli bir zamanda, bir işletmenin aktifleri ve pasifleri ve bunların kanunen öngörülen ölçütlere göre yapılmış değerlemeleri bağlamında “nesi var-nesi yok” anlamına gelen teknik bir terimdir. Envanter kısaca işletmenin aktif ve pasifini değerleriyle gösteren liste demektir. Tamlık ve doğruluk ilkeleri amaç yönünden envanteri tanımlar. Envanter tam ve doğru değilse, işletmenin hesapları ve sonuçları doğru çıkmaz. İlk envanter gerçek/doğru değilse bu düzeltilemez. Onun için birinci fıkra ilk envanterin, şirketin taşınmazlarının, alacak ve borçlarının, nakit parasının ve diğer varlıklarının eksiksiz ve doğru bir şekilde gösterilmesi gerektiğini belirtmiştir. Gerçeği yansıtmayan bil  n   envanterden ba lar. Tamlık ve doğruluk ilkeleri envantere, dolayısıyla ilk envantere de egemendir. Birinci fıkra tamlık, doğruluk yanında varlıkların ve borçların teker teker gösterilmesini içerir.

 ikinci fıkra, her faaliyet yılının sonunda çıkarılacak envanteri hükme bağlamakta ve faaliyet (hesap) dönemini on iki ay ile sınırlamaktadır. İlk faaliyet yılı, işletmenin a ılı ı ile ba layıp hesap döneminin son günü biteceğine göre, on iki aydan az olabilir. Ancak bu istisna dışında on iki aydan kısa faaliyete ve dolayısıyla faaliyet dönemine bağlı envanter dönemi olamaz. Bu on iki ayın başlangıcı ve sonu işletmenin konusunun özelliği sebebiyle değişebilir.  ikinci fıkra envanterin çıkarılması süresini de kesin bir şekilde belirtmeksizin emredici bir kurala bağlamıştır: Envanter, bil  n  dan önce çıkarılmış olmalıdır. Çünkü bil  n   envantere dayanacaktır. Bu anlamda ikinci fıkradaki “düzenli bir işletme faaliyetine uygun süre” ifadesiyle envanterin, bil  n   gününden önce bil  n  ya esas alınabilecek bir süre içinde çıkarılması kastedilmektedir. Onun için bu süre ile 69 uncu maddenin (c) fıkrasındaki süre örtüşmez. Anılan madde bil  n  n çıkarılma süresi olup, envanteri izleyecektir. Hüküm amacı, envanterin çıkarılmasını süreye bağlayarak bil  n  n gecikmesini önlemektir. Hüküm,     nc   fıkra ve 67 nci madde ile birlikte yorumlanır. Buna göre

envanter üçüncü fıkra ve 67 nci maddeye göre diğer envanterlerde de esas alınır, yani tekrarlanır. Ancak bu hüküm de 64   nc   maddenin beşinci fıkrası hükmüne t  bidir.

    nc   fıkra da, kural olarak değişmeyen değer ilkesini benimsemiştir. Kural malvarlığı unsurlarının teker teker değerlendirilmesidir. Hüküm bunun iki istisnasını öngörmektedir. Bunlardan birincisi maddî duran malvarlığına dâhil varlıklar, ikincisi ise, dönen malvarlığı kategorisi kapsamındaki işletme ihtiyaçları için düzenli bir şekilde ikame edilen ham ve yardımcı maddelerle, akaryakıt gibi işletme malzemeleridir. Her ikisi de daha önceki değişmeyen değerleriyle (sabit değer) envantere alınabilirler. Bu kural sürekli olarak uygulanamaz. Üç yılda bir fizikî, yani tam ve gerçek değerle varlıkların teker teker değerlendirilmesi suretiyle envanterin çıkarılması gerekir. (Türkiye Muhasebe Standartlarının dayandığı ve yansıttığı uluslararası standartlar kural olarak sabit değer ilkesine yer vermemekte, teker teker değerlendirmeyi üstün tutmaktadır. Hükmün uygulandığı tarihte Türkiye Muhasebe Standartları envanter gününde sabit değere ilişkin iki istisnaya izin vermezse 64   nc   maddenin beşinci fıkrası hükmü gereği üçüncü fıkra uygulanmayacaktır.)

Son fıkra aynı grup içerisine girebilecek stok malvarlığı, taşınır malvarlığı unsurları ve borçların ayrı ayrı gruplandırılmasına ve ortalama ağırlıklı değerle envantere konulmasına imkân veren bir h  k  md  r.

MADDE 67-(1) Envanter çıkarılırken, malvarlığı mevcudu, sondaj yöntemine göre ve genel kabul gören matematiksel-istatistiksel yöntemler yardımı ile     it, miktar ve değer olarak belirlenir. Kullanılan yöntem, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmalıdır. Bu şekilde düzenlenen envanterin vardığı sonuçlar, fiziksel sayım yapılmış olsaydı elde edilecek olan envanterin sonuçlarına e   d   melidir.

(2) Bir faaliyet döneminin kapanış envanteri düzenlenmesinde Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun başka bir yöntemin uygulanması suretiyle, cins, miktar ve değer olarak malvarlığı mevcudunun güvenle tespiti sağlanabiliyorsa fizikî envanter gerekli değildir.

(3) Faaliyet döneminin kapanışında, fizikî sayım veya ikinci fıkraya göre izin verilen diğer bir usul kullanılarak malvarlığı kalemlerinin cins, miktar ve değerine göre faaliyet döneminin kapanışından önceki üç veya sonraki iki ay içinde bulunan bir gün itibarıyla düzenlenmiş özel bir envanterde gösterilmişse, ayrıca bu özel envantere dayalı olarak ve Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun bir şekilde ileriye dönük tahmin yöntemiyle, faaliyet döneminin sonunda mevcut varlıkların o faaliyet döneminin sonu itibarıyla değerlemesi doğru yapılıyorsa, varlıklara ilişkin envanterin yapılmasına gerek yoktur.

67 nci maddenin birinci fıkrası envanterin çıkarılmasında genel kabul gören matematiksel-istatistiksel sondaj yöntemine izin vermektedir. Sondaj fizikî envanterin tersidir. Fizikî envanterde, aktif ve pasif kalemlerin envanteri, depolara inilerek, alacak ve borçlulara gidilerek onlarla mutabık kalınan bakiyeler alınarak, varlıkları teker teker sayarak,    erek tartarak ve değerlendirilerek yapılır. Sondaj yönteminde ise genel kabul gören matematiksel-istatistiksel örneklerle belirleme yoluna gidilir. Birinci fıkranın son iki cümlesi sondaj yönteminin kullanılması halinde yöntemin dikkatli, basiretli ve nesnel olması gereğini ve bu şekilde uygulanmasını hükme bağlamaktadır.

  kinci fıkra, sondaj yöntemine göre envanter   ıkarılabilmesinin şartını belirlemektedir.   art, kısaca şöyle formüle edilebilir: Envanter günündeki duruma göre fizikî yöntem uygulansaydı aynı sonucu vereceği kesin ise genel kabul gören muhasebe ilkelerine uygun başka bir yöntem uygulanabilir.

    nc   fıkra, saymaya, tartmaya,    meye dayalı yani nicel olmasına gerek bulunmaksızın, değerleri artırarak, eksilterek envanter çıkarılmasını düzenlemekte ve bunun iki hâlde mümkün olduğunu öngörmektedir.

A.4.3. Açılış Bilançosu ve Yıl Sonu Finansal Tablolar

MADDE 68-(1) Tacir, ticari faaliyetinin başında ve her faaliyet döneminin sonunda, varlık ve borçlarının tutarlarının ilişkisini gösteren finansal tabloyu (sırasıyla açılış bilançosunu ve yıllık bilançoyu)   karmak zorundadır. Açılış bilançosunda, yılsonu finansal tablolarının, yılsonu bilançosuna ilişkin hükümleri uygulanır.

(2) Tacir, gelir tablosunu hazırlar.

(3) Bilanço ile gelir tablosu, yılsonu finansal tablolarını oluşturur. 514   nc   madde ile Türkiye Muhasebe Standartlarının bu konudaki hükümleri saklıdır.

Yeni TTK'nın 68 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları; her tacir (kooperatifler de tüzel kişi tacirdir) için açılış bil  n osu ile yıllık bilânço düzenlenmesinin zorunlu olduğunu öngörmekte ve açılış bil  n osuna uygulanacak hükümleri göstermektedir. Hüküm ayrıca bilânço kavramının anlamına da kısa bir gönderme yapmaktadır.

Hüküm yılsonu "finansal tablolarını" tanımlamakta; ancak, asgar  yi göstermektedir. Kanunun 514   nc   maddesi, nakit akım ve   zsermaye tablolarıyla eklerini de anılan tabloların i ine almıştır. EĞilim, bu tabloların sayılarını artırmak yönündedir. Bu sebeple hem 514   nc   madde hem de Türkiye Muhasebe Standartları saklı tutulmuştur.

A.4.4. Düzenlemeye İlişkin İ keler

MADDE 69-(1)Yılsonu finansal tablolar;

a) Türkiye Muhasebe Standartlarına uyularak düzenlenmeli,

b) Açık ve anlaşılır olmalı,

c) Düzenli bir işletme faaliyeti akışının gerekli kıldığı süre içinde çıkarılmalıdır.

Yeni TTK'nın 69 uncu maddesinin içerik ve anlamı, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre belirlenir ve tamamlanır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, IASC/IFRS'nin belirleyeceği kurallar ve bunlara dayalı Türkiye Muhasebe Standartlarıyla dinamik bir nitelik taşır. Birinci bent, vergi menfaatinin gözetmeye ve korumaya yönelik vergi ilkelerini kesin olarak kapsam dışında bırakmıştır.

MADDE 70-(1) Yılsonu finansal tabloları Türkçe ve Türk Lirası ile düzenlenir. Bu konudaki diğer kanunlarda yer alan istisnalar saklıdır.

70 inci madde hükmü emredicidir. Yılsonu finansal tablolarının Türkçe ve Türk Lirasını esas alarak düzenlenmesi zorunludur. Türkiye Muhasebe Standartları 64   nc   maddenin beşinci fıkrası hükmü saklıdır.

MADDE 71-(1)Finansal tablolar, tacir tarafından tarih atılarak imzalanır.

Borçlar Kanununun 15 inci maddesi dolayısıyla kural olarak güvenli elektronik imza geçerlidir.

MADDE 72-(1) Aksine kanuni hükümler ve Türkiye Muhasebe Standartları saklı kalmak kaydıyla, finansal tabloların, ticari işletmenin tüm varlıklarını, borçlarını, peşin ödenen giderler ile peşin tahsil edilen gelirleri, teknik terimle dönem ayırıcı hesapları, bütün gelir ve giderleri doğru şekilde değerlendirilmiş olarak göstermesi zorunludur. Mülkiyeti saklı tutulması kaydıyla iktisap edilen ve işletmenin kendisinin veya üçüncü kişilerin borçları için rehnolunan ya da başka bir şekilde teminata verilen malvarlığı unsurları, teminat verenin bilançosunda gösterilir. Nakdî tevdielerin söz konusu olduğu hâllerde, bunlar teminat alanın bilançosunda yer alır. Finansal kiralamaya ilişkin hükümler saklıdır.

72 nci maddenin eski TTK’da karşılığı bulunmamakla birlikte kalemlere ilişkin ayrıntılı düzenleme getirmekte ve “tamlık ilkesini” dikkate almaktadır.

(2) Duran varlıklar içinde işletmeye devamlı surette tahsis edilmiş bulunan varlıklar yer alır.

A.4.6. Aktifleştirme Yasası

(3) Sigorta sözleşmelerinin yapılması için gerekli olan giderler aktifleştirilemez; meğerki Türkiye Muhasebe Standartlarında aksi öngörülmüş olsun.

Kooperatif işletmeler daha iyi bir dünya kurar

İkinci fıkrasında, bir işletmenin kendi yarattığı, kendisine ait ticaret unvanı, marka, patent, faydalı model, tasarım gibi fikrî mülkiyet hakları ve peştemaliye benzeri işletme değerleri de aktifleştirilemez. Bu değerler bedel ödenerek başkalarından devralınmışsa, yasak söz konusu değildir. Hüküm duran varlıklara ilişkin olduğundan dönen varlıklar arasında yer alan elektronik veri tabanları da yasağın kapsamında değildir.

Son fıkrada öngörülen aktifleştirme yasağı, AB Yönergesinin gereğidir.

A.4.7. Karşılık Ayırma

MADDE 75-(1) Gerçekleşmesi şüpheli yükümlülük ve askıdaki işlemlerden doğabilecek muhtemel kayıplar için Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen kurallara göre karşılık ayrılır.

75 inci madde kayıplar için karşılık ayrılmasını düzenlemiştir. Karşılık, bilânço hukukunun en ünlü kalemlerinden biri olup, şüpheli borçlardan, askıdaki işlemlerden, gelecekte yerine getirilecek borçlardan doğması olası kayıplar için ayrılan, amaç hükmü belirli yedek akçelerdir. Karşılıklar, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre ayrılır.

A.4.8. Dönem Ayırıcı Hesaplar

MADDE 76-(1) Bilanço gününden sonraki belirli bir süre içinde giderleşecek olan harcamalar ile gelir unsuru oluşturacak tahsilâtlar hakkında Türkiye Muhasebe Standartları uygulanır.

76 ncı hükmü geçici hesapların genel olarak tanımını yapmaktadır. Uygulanacak kurallar yönünden Türkiye Muhasebe Standartlarına göndermede bulunmaktadır.

A.4.9. Sorumluluk İlişkileri

MADDE 77-(1) Bono düzenlenmesi ile poliçe ve çek düzenlenmesinden, devrinden, poliçenin kabulünden, kefaletlerden, avalden, garanti sözleşmelerinden, akreditif teyitlerinden, üçüncü kişilerin borçları için verilen teminatlardan, üçüncü kişiler lehine taahhütlerden doğan sorumluluklar ile Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen diğer sorumluluklar pasifte gösterilmemişlerse, bilançonun altında veya ekte Türkiye Muhasebe Standartlarına göre açıklanır. Rücudan doğan alacaklar ve borçlar ile ilgili sorumluluk ilişkileri de ekte belirtilir.

77 nci madde şeffaflık ilkelerinin gereği olarak pasifte yer almayan sorumluluk ilişkilerinin ekte açıklanmasını öngörmektedir. Sorumluluk ilişkileri Türkiye Muhasebe Standartlarına yapılan göndermeyle sınırlandırılmamış, geniş tutulmuştur.

A.4.10. Genel Değerleme İlkeleri

MADDE 78-(1) Finansal tablolarında yer alan varlıklar ile borçlarla ilgili olarak, aşağıdakilerle sınırlı olmamak ve Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen ilkeler de dikkate alınmak üzere şu değerlendirme ilkeleri geçerlidir:

a) Bir önceki dönemin kapanış bilançosundaki değerler ile faaliyet döneminin açılış bilançosundaki değerler birbirinin aynı olmalıdır.

b) Fiilî veya hukuki duruma aykırı olmadıkça, değerlemelerde işletme faaliyetinin sürekliliğinden hareket edilir.

c) Bilanço kapanış gününde, varlıklar ve borçlar teker teker değerlendirilir.

d) Değerleme ihtiyatla yapılmalıdır; özellikle de bilanço gününe kadar doğmuş bulunan bütün muhtemel riskler ve zararlar, bunlar bilanço günü ile yılsonu finansal tablolarının düzenlenme tarihi arasında öğrenilmiş olsalar bile, dikkate alınır; kazançlar bilanço günü itibarıyla gerçekleşmişlerse hesaba katılır. Değerlemeye ilişkin olumlu ve olumsuz farkların dönem sonuçlarıyla ilişkilendirilmesinde Türkiye Muhasebe Standartlarındaki esaslara uyulur.

e) Faaliyet yılının gider ve gelirleri, ödeme ve tahsilat tarihlerine bakılmaksızın yılsonu finansal tablolarına alınır.

f) Önceki yılsonu finansal tablolarında uygulanmış bulunan yöntemler korunur.

(2) Standartlarda öngörülen hâllerde ve istisnai durumlarda birinci fıkradaki ilkelerden ayrılabilir.

78 inci maddede, değerlendirme ölçülerinden farklı olarak değerlemede dikkate alınacak taşıyıcı nitelikteki evrensel kural olan “değerleme ilkeleri” ile ilgili olarak birinci fıkrayla Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen ve burada öngörülmeyp genel kabul gören muhasebe standartlarınca tanınan ilkelere gönderme yapılarak değerlendirme ilkelerinin sınırları geniş tutulmuştur.

İkinci fıkrada ise haklı temellere dayanması ve vergi kanunlardan doğmaması koşuluyla yukarıda zikredilen değerlendirme ilkelerinden istisnai durumlarda ayrılmanın mümkün olduğu düzenlenmiştir.

MADDE 79-(1) Duran ve dönen varlıklar Türkiye Muhasebe Standartları uyarınca bu standartlarda gösterilen ölçülere göre değerlendirilir. Borçlar ve diğer kalemler için de aynı standartlar uygulanır.

MADDE 80-(1) Değerlemede uygulanacak değerlerin belirlenmesi, tanımları, kapsamı, uygulanacak kalemlerin gösterilmesi ve değişiklikler Türkiye Muhasebe Standartlarına tabidir.

MADDE 81-(1) Şartların gerçekleşmesi hâlinde Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen değerlemeyi basitleştirici yöntemler uygulanır.

79, 80 ve 81 inci maddelerde, Türk muhasebe sisteminin uluslararası muhasebe sisteminin bir parçası olabilmesine yönelik olarak değerlendirme ölçüleri ve değerlendirmeye ilişkin diğer konularda şartların gerçekleşmesi halinde Türkiye Muhasebe Standartlarının geçerli olacağı düzenlenmiştir.

A.4.11. Belgelerin Saklanması

MADDE 82-(1) Her tacir;

a) Ticari defterlerini, envanterleri, açılış bilançolarını, ara bilançolarını, finansal tablolarını, yıllık faaliyet raporlarını, topluluk finansal tablolarını ve yıllık faaliyet raporlarını ve bu belgelerin anlaşılabilirliğini kolaylaştıracak çalışma talimatları ile diğer organizasyon belgelerini,

b) Alınan ticari mektupları,

c) Gönderilen ticari mektupların suretlerini,

d) 64   nc   maddenin birinci fıkrasına göre yapılan kayıtların dayandığı belgeleri, sınıflandırılmış bir şekilde saklamakla yükümlüdür.

(2) Ticari mektuplar, bir ticari i  e ilişkin tüm yazı  malarıdır.

(3) Açılış ve ara bilançoları, finansal tablolar ve topluluk finansal tabloları hariç olmak üzere, birinci fıkrada sayılan belgeler, Türkiye Muhasebe Standartlarına da uygun olmak kaydıyla, görüntü veya veri taşıyıcılarda saklanabilirler;   u şartla ki;

a) Okunur hâle getirildiklerinde, alınmış bulunan ticari mektuplar ve defter dayanaklarıyla görsel ve diğ er belgelerle içerik olarak   rt      nler;

b) Saklama süresi boyunca kayıtlara her an ulaşılabilir ve uygun bir süre içinde kayıtlar okunabilir hâle getirilebiliyor olsun.

(4) Kayıtlar 65 inci maddenin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca elektronik ortama alınıyor ise, bilgiler; bilgisayar yerine basılı olarak da saklanabilir. Bu tür yazdırılmış bilgiler birinci cümleyle göre de saklanabilir.

(5) Birinci fıkranın (a) il   (d) bentlerinde öngörülen belgeler on yıl saklanır.

(6) Saklama süresi, ticari defterlere son kaydın yapıldığı, envanterin çıkarıldığı, ara bilançonun d  zenlendiğ i, yılsonu finansal tablolarının hazırlandığı ve konsolide finansal tabloların hazırlandığı, ticari yazışmaların yapıldığı veya muhasebe belgelerinin olu  tuğ u takvim yılının bitişiyle ba  lar.

(7) Bir tacirin saklamakla yükümlü olduğ u defterler ve belgeler; yangın, su baskını veya yer sarsıntısı gibi bir afet veya hırsızlık sebebiyle ve kanuni saklama süresi içinde zıya  a uğ arsa tacir zıya  ı   ğrendiğ i tarihten itibaren on beş gün içinde ticari işletmesinin bulunduğ u yer yetkili mahkemesinden kendisine bir belge verilmesini isteyebilir. Bu dava hasımsız a  ılır. Mahkeme gerekli g  rd  Ğ u delillerin toplanmasını da emredebilir.

(8) Gerçek kişi olan tacirin   l  m   hâlinde mirasçıları ve ticareti terk etmesi hâlinde kendisi defter ve k  ğıtları birinci fıkra gereğ ince saklamakla yükümlüdür. Mirasın resm   tasfiyesi hâlinde veya tüzel kişi sona ermişse defter ve kâğıtlar birinci fıkra gereğ ince on yıl süreyle sulh mahkemesi tarafından saklanır.

Kanunun 82 nci maddesiyle, eski TTK'nın 68 inci maddesindeki düzenleme genişletilmiştir. Bu maddede infisah eden tüm şirketlerin defter ve belgelerinin Sulh Mahkemesi tarafından saklanacağı düzenlemesi yenilik olarak getirilmiştir. Kooperatifler içinde bu fıkra geçerli olacak ve sona erme halinde belgeler **Sulh Hukuk Mahkemesi** tarafından saklanacaktır.

83   nc   maddeyle birlikte 84 ve 85 inci maddelerin hazırlanmasında Alman Ticaret Kanunundan yararlanılmış olup, eski Kanunun 79 ve 80 inci maddeleriyle benzer ilkeleri içermektedir.

MADDE 86-(1) Saklanması zorunlu olan belgeleri, sadece görüntü veya başkaca bir veri taşıyıcısı aracılığıyla ibraz edebilen kimse, giderleri kendisine ait olmak üzere, o belgelerin okunabilmesi için gerekli olan yardımcı araçları kullanıma hazır bulundurmakla yükümlüdür; icap ettiğ i takdirde belgeleri, giderleri kendisine ait olmak üzere bastırmalı ve yardımcı araçlara ihtiyaç duyulmadan okunabilen kopyalarını sunabilmelidir.

86 ncı madde saklanması zorunlu olan belgelerin ibrazının sadece mikrofilm, disket, CD, DVD gibi görüntü ve veri taşıyıcılarla sağlanması durumunda bu belgelerin okunabilmesi ya da bastırılması gibi y  k  ml  l  kleri defter ve belgeleri saklamakla yükümlü kiŐ ye y  klemiŐ tir.

MADDE 87-(1) İŐ letmesini ticaret siciline tescil ettirmekle yükümlü olan iŐ letme sahipleri için bu Kısım hükümleri, ticaret siciline tescil ettirme yükümlülüğünü doğduğ  andan itibaren geçerlidir.

87 nci madde iŐ letmesini ticaret siciline tescil ettirmekle yükümlü olan iŐ letme sahipleri için bu yükümlülüğün ne zaman baŐ layacaĐ ı hususunu düzenleyerek bu konudaki boŐ luĐ u doldurmuŐ tur.

A.4.12. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Yetkisi

MADDE 88-(1) 64 il   88 inci madde hükümlerine tabi gerçek ve tüzel kiŐ iler münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan, Türkiye Muhasebe Standartlarına, kavramsal   er  vede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara uymak ve bunları uygulamak zorundadır. 514 il   528 inci maddeler ile bu Kanunun ilgili diğ er hükümleri saklıdır.

(2) Bu düzenlemeler, uygulamada birliğ i sağlamak ve finansal tablolara milletlerarası pazarlarda geçerlilik kazandırmak amacıyla, uluslararası standartlara uyumlu olacak Ő ekilde, yalnız Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından belirlenir ve yayımlanır.

(3) Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, deĐ iŐ ik iŐ letme büyüklükleri, sektörler ve k  ar amacı gütmeyen kuruluŐ lar için özel ve istisnai standartlar koymaya ve farklı düzenlemeler yapmaya yetkilidir. Bu standart ve düzenlemeler, Türkiye Muhasebe Standartlarının c  z'   addolunur.

(4) Kanunlarla, belirli alanları düzenlemek ve denetlemek üzere kurulmuŐ  bulunan kurum ve kurullar, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmak Ő artıyla, kendi alanları için geçerli olacak standartlar ile ilgili olarak ayrıntıya iliŐ kin sınırlı düzenlemeleri yapabilirler.

(5) Türkiye Muhasebe Standartlarında hüküm bulunmayan hâllerde, ilgili oldukları alan dikkate alınarak, dördüncü fıkrada belirtilen ayrıntıya iliŐ kin düzenleme, ilgili düzenlemede de hüküm bulunmadığ ı takdirde milletlerarası uygulamada genel kabul gören muhasebe ilkeleri uygulanır.

Kanunun 88 inci maddesinin 1 inci fıkrasında, ticari hayata giren tüm tüzel kiŐ i ve gerçek kiŐ ilerin ticari defterlerine, finansal tablolarıyla, konsolide hesaplarına Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulanacağ ı hükmü getirmiŐ tir. Ancak anılan fıkranın son cümlesinde 514 il   528 inci maddeleri saklı tutmuŐ tur. 528 inci maddede kooperatifler için hüküm getirilmiŐ  ve kooperatiflerin finansal tabloları ile konsolide finansal tablolarına iliŐ kin özel hükümleri saklı tutulmuŐ tur. Bu konuda Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü olarak ilgili kurumlarla koordineli   alıŐ ılarak ihtiyaçlar çerçevesinde düzenleme yapılacaktır.

B)İKİNCİ KİTAP

B.1. T  CARET Ő RKETLERİ

B.1.1. Ticaret Ő irketlerinin Türleri ve Kooperatifler

Madde 124- (1) Ticaret Ő irketleri; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif Ő irketlerden ibarettir.

(2) Bu Kanunda, kollektif ile komandit Ő irket Ő ahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara b  l  nm  Ő  komandit Ő irket sermaye Ő irketi sayılır.

Yeni TTK'nın 124   nc   maddesinin birinci fıkrasındaki hüküm eski TTK'nın 136 ncı maddesindeki hükümle aynıdır.

Yeni olan, ikinci fıkrayla Ő irketler Ő ahıs Ő irketi ve sermaye Ő irketi olarak ayrıma tabi tutulmuŐ  ancak **“kooperatifler”** her iki kategoriye de alınmamıŐ tır. Kanun kooperatifleri diğer Ő irketlerden ayırmıŐ tır. Kanun koyucu kooperatifleri ne Ő ahıs Ő irketi ne de sermaye Ő irketi sınıfına sokmuŐ tur. Burada kooperatif Ő irketler dolaylı yoldan üçüncü bir t  r olarak kabul edilmiŐ  durumdadır. Kanun koyucu bu ayrımı yaparak kooperatiflerin farklılığını net bir Ő ekilde ortaya koymuŐ tur. Bu ayırım kooperatiflere yönelik her türlü düzenleme açısından özel bir önem taŐ ımaktadır.

B.1.2. Sermaye Koyma Borcu

Madde 128 (1) Her ortak, usulüne göre d  zenlenmiŐ  ve imza edilmiŐ  Ő irket s  zleŐ mesiyle koymayı taahhüt ettiği sermayeden dolayı Ő irkete karŐ ı borçludur.

(2) Ő irket s  zleŐ mesinde veya esas s  zleŐ mede bilirkiŐ i tarafından belirlenen değerleriyle yer alan taŐ ınmazlar tapuya Ő erh verildiği, fikrî mülkiyet hakları ile diğer değerler, varsa özel sicillerine, bu hüküm uyarınca kaydedildikleri ve taŐ ınırlar güvenilir bir kiŐ iye tevdi edildikleri takdirde ayni sermaye kabul olunur. Özel sicile yapılan kayıt iyi niyeti kaldırır.

(3) Sermaye olarak taŐ ınmaz mülkiyeti veya taŐ ınmaz üzerinde var olan veya kurulacak olan ayni bir hakkın konulması borcunu içeren Ő irket s  zleŐ mesi hükümleri, resm   Ő ekil aranmaksızın geçerlidir.

(4) Paradan baŐ ka ekonomik bir değer veya bir taŐ ının sermaye olarak konulmasının borçlanılması hâlinde Ő irket, tüzel kiŐ ilik kazandığı andan itibaren bunlar üzerinde malik sıfatıyla doğrudan tasarruf edebilir.

(5) TaŐ ınmaz mülkiyetinin veya diğer ayni bir hakkın sermaye olarak konulması hâlinde, Ő irketin bunlar üzerinde tasarruf edebilmesi için tapu siciline tescil gereklidir.

(6) Mülkiyet ve diğer ayni hakların tapu siciline tescili istemi ile diğer sicillere yapılacak tescillerle ilgili bildirimler, ticaret sicili müdürü tarafından, ilgili sicile resen ve hemen yapılır. Ő irketin tek taraflı istemde bulunabilme hakkı saklıdır.

Sermaye koyma borcu Kooperatifler Kanununun 19 uncu maddesinde d  zenlenmiŐ tir. Bu konu 6762 sayılı eski TTK da 140 ncı maddenin birinci fıkrasında düzenlenmekteydi. Yeni TTK'nın 128 inci maddesinin birinci fıkrası da eski Kanunun tekrarı niteliğindedir.

Kooperatifler Kanunun 20 ncı maddesinde ayın nev'inden sermayenin konulacağı hususları d  zenlenmiŐ  olmakla birlikte kooperatifler açısından yenilik getiren ilk hüküm maddenin ikinci fıkrasında getirilmiŐ tir. Bundan böyle taŐ ınmazların ayni sermaye olarak kabul edilmeleri için

taahhütte bulunan kişinin taahhüdünü tapuya şerh olarak kaydettirmesi, fikri mülkiyet hakları, maden hakları, gemiler, hava taşıt araçları gibi özel sicile sahip ayınlarda ilgili değerini aynı sermaye olarak konulduğu hususunda ilgili sicile şerh verdirilmesi, taşınırın ise güvenli bir kişiye tevdi edilmesi, bütün bu düzenlemelerin sicil müdürünün inceleme yetkisi kapsamında olması hasebiyle bu şartlara uymayan şirket (kooperatif) tecillerinin sicil müdürü tarafından yapılmayacağı hükme bağlanmıştır

Dördüncü, beşinci ve altıncı fıkralar birlikte değerlendirilip yorumlandığında, anılan hükümlerin şu yenilikleri içerdiği anlaşılmaktadır:

Sermaye olarak taahhüt edilen sicile kayıtlı taşınmaz mülkiyeti ve sair aynı haklar hakkında şirketin tasarruf edebilmesi için bunların şirket adına sicil müdürüne tescili şart olarak düzenlenmiş olup, bu tescil akabinde şirketin aynı sermaye üzerinde hemen malik olarak tasarrufta bulunması imkânı getirilmiş, bu sayede özellikle Anadolu’da sermaye olarak konulmuş taşınmazların şirket adına yıllarca tescillerinin yapılmamasından doğan ihtilaf ve sorunların önüne geçilmesi, para ve menkul sermaye üzerinde de malik olarak tasarrufta bulunabilmesinin yolu kanunen açılmıştır. Ancak, şirketin tescil talebi de saklı tutularak amaca ulaşabilme araçları pekiştirilmiştir.

B.1.3. Sermaye Borcunun Yerine Getirilmemesinde Sorumluluk

MADDE 130-(3) Her ne sebeple olursa olsun, bu süre içinde tahsil edilemediği takdirde, gecikmeden dolayı şirketin tazminat hakkına hâlel gelmemek şartıyla, ortak, sürenin bitiminden itibaren geçecek günlerin temerrüt faizini de öder.

Kooperatifler Kanununun 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının 4 numaralı bendi gereği yeni TTK’nın 129 uncu maddesinin ödenmeyen sermayeye ilişkin hükümleri uygulanamayacaktır. Ancak kooperatif ortakları hakkında, yeni TTK’nın 130 uncu maddesinin 3 üncü fıkrasında düzenlenen hükmün uygulanması gerekecektir. Yani, sermayenin peşin ödenen kısmı olan $\frac{1}{4}$ ün dışındaki $\frac{3}{4}$ ü zamanında ödenmez ise bu sürenin bitiminden itibaren ödenmeyen kısım için her geçen gün temerrüt faizi uygulanacaktır.

B.2. BİRLEŞME, BÖLÜNME ve TÜR DEĞİŞTİRME

Yeni Kanunda en köklü revizyona uğrayan kurumlardan birisi de birleşme bölünme ve tür değiştirmedir. Eski TTK’da 7 madde ile tanzim olunan bu bölüm, bölünmenin de eklenmesiyle yeni TTK’da 61 madde halinde düzenlenmiştir. Vergi hukukuna ilişkin mevzuatta yer alan “bölünme” kavramı ilk kez özel hukuka ilişkin bir temel kanunda düzenlenmiştir. Açıklayacağımız bu bölümde birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilgili özel hükümler dışında hepsine uygulanacak olan genel nitelikte son hükümlerde mevcuttur (191 – 194. md.).

MADDE 134-(1) Ticaret şirketlerinin birleşmelerine, bölünmelerine ve tür değiştirmelerine 134 ilâ 194 üncü maddeler uygulanır.

(2) Diğer kanunların, bu Kanunun 135 ilâ 194 üncü maddelerine aykırı olmayan hükümleri saklıdır.

134 üncü madde birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye uygulanacak madde aralığını göstermekte ve diğer kanun hükümlerini saklı tutmaktadır.

B.2.a. Kavramlar

MADDE 135-(1) 134 ilâ 194 üncü maddelerin uygulanmasında; “şirket”, ticaret şirketlerini; “ortak”, anonim şirketlerin pay sahiplerini, limited şirketler ile şahıs şirketlerinin ve kooperatiflerin ortaklarını; “ortaklık payı”, şahıs şirketlerindeki ortaklık payını, anonim şirketteki payı, limited şirketteki esas sermaye payını, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketteki ortaklık payını; “genel kurul”, anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerle kooperatiflerdeki genel kurulu, şahıs şirketlerindeki ortaklar kurulunu ve gereğinde ortakların tümünü; “yönetim organı”, anonim şirketler ve kooperatiflerde yönetim kurulunu, limited şirketlerde müdürü veya müdürleri, şahıs şirketleriyle sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde yöneticisi; “şirket sözleşmesi”, anonim şirketlerde esas sözleşmeyi, şahıs şirketleriyle limited şirketlerde şirket sözleşmesini ve kooperatifte ana sözleşmeyi ifade eder.

(2) Küçük ve orta ölçekli şirketler belirlenirken, şahıs şirketleri için 1522, sermaye şirketleri hakkında ise 1523 üncü maddelerde öngörülen ölçütler uygulanır.

135 inci madde 134 ilâ 194 üncü maddelerde yer alan kavramların tanımlarını vermektedir. Tanımlar, şöyle açıklanabilir.

“Şirket” terimi, bu hükümlerde ticaret şirketleriyle kooperatifi ifade etmektedir. “Ortak” sözcüğü şahıs şirketleri ile kooperatiflere özgü olup, anonim şirketlerde pay sahibi terimi kullanılmaktadır. Ancak 134 ilâ 194 üncü maddelerde kullanılan “ortak” sözcüğü pay sahibini de ifade edecektir. “Genel kurul”, şahıs şirketlerinde kullanılan bir kavram değildir. Ancak 134 ilâ 194 üncü maddelerde ortaklar kurulunu ve/veya ortakların tümünü, yani tüm ortakları da ifade etmektedir. “Yönetim organı” hiçbir ticaret şirketinde kanunen kullanılmamaktadır. Bu terim 134 ilâ 194 üncü maddelerde, anonim ve kooperatif şirketlerdeki yönetim kurulunu, limited şirketlerdeki müdürü/müdürleri, şahıs şirketleriyle sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde de “yöneticisi” ifade edecektir. Aynı şekilde “ortaklık sözleşmesi” terimi de tanımlanmıştır.

B.2.1. Birleşme

MADDE 136-(1) Şirketler;

- a) Bir şirketin diğerini devralması, teknik terimle “devralma şeklinde birleşme” veya
- b) Yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri, teknik terimle “yeni kuruluş şeklinde birleşme”, yoluyla birleşebilirler.

(2) 136 ilâ 158 inci maddelerin uygulamasında, kabul eden şirket “devralan”, katılan şirket “devrolunan” diye adlandırılır.

(3) Birleşme, devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranına göre devralan şirketin paylarının, devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden iktisap edilmesiyle gerçekleşir. Birleşme sözleşmesi 141 inci maddenin ikinci fıkrası anlamında ayrılma akçesini de öngörebilir.

(4) Birleşmeyle, devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün hâlinde devralır. Birleşmeyle devrolunan şirket sona erer ve ticaret sicilinden silinir.

Kooperatifler Kanununun 84   nc   maddesi iki kooperatifin birleşmesini düzenlemektedir. Bunun dışında da bir birleşmeye cevaz vermemektedir. Yeni TTK ile hüküm genişletilmiş kooperatiflerin farklı tür şirketlerle birleşmesi mümkün kılınmıştır.

136 ncı madde, eski Kanunun 146 ncı maddesiyle aynı niteliktedir.

Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanunda da aynen bulunan birleşmenin iki türü birinci fıkrada, kooperatifler de dâhil olmak üzere tüm ticaret şirketlerini içerecek tarzda ifade edilmiştir. “Devralma” ve “yeni kuruluş” terimlerinin tercih edilmiş olmasının sebebi, bu terimlerin uygulamamızda yerleşmiş olmasıdır. Devralma yolu ile birleşmeler ana-yavru, ana-kardeş şirketler arasında düz ve ters birleşme şeklinde olabilir. Ters birleşme yavru şirketin ana şirketi devralmasını anlatır.

  kinci fıkra, uygulamada yerleşmiş bulunan terimlerin anlamlarını vermektedir.

    nc   fıkra, devrolunan şirketin malvarlığının kendiliğinden geçişini, malvarlığının geçişi karşılığında devrolunan şirketin ortaklarının bir değiştirme oranına göre devralan şirketin paylarını gene kendiliğinden kazanmalarını düzenlemektedir. Bu fıkra ayrıca k  ll   halefiyet ilkesine yer vermekte, bunun gibi ortak sıfatının, diğer bir ifadeyle, son olarak da k  ll   halefiyetin istisnası olan (140   nc   maddede) denkleştirmeyi içermektedir.

Dördüncü fıkranın birinci cümlesi, hem tasfiyesiz sona ermeyi hem de üçüncü fıkrada da yer alan k  ll   halefiyeti öngörmüştür. Dördüncü fıkranın ikinci cümlesi devralma yolu ile birleşmede Kanunun 451 inci maddesinde düzenlenmiş bulunan malvarlıklarının ayrı yönetimi rejiminin terk edildiğini ve sona erme ile terkinin aynı anda yapılmasına ilişkin yeni bir sistem kurulduğunu vurgulamaktadır. Bu sistem, alacaklıların korunmasına ilişkin yeni durum ile de bağlantılıdır.

B.2.1.1.Geçerli Birleşmeler

MADDE 137-(1) Sermaye şirketleri;

- a) Sermaye şirketleriyle,**
- b) Kooperatiflerle ve**
- c) Devralan şirket olmaları şartıyla, kollektif ve komandit şirketlerle, birleşebilirler.**

(2) şahıs şirketleri;

- a) şahıs şirketleriyle,**
- b) Devrolunan şirket olmaları şartıyla, sermaye şirketleriyle,**
- c) Devrolunan şirket olmaları şartıyla, kooperatiflerle, birleşebilirler.**

(3) Kooperatifler;

- a) Kooperatiflerle,**
- b) Sermaye şirketleriyle ve**
- c) Devralan şirket olmaları şartıyla, şahıs şirketleriyle, birleşebilirler.**

137 nci madde ile geçerli birleşmelerde türlerin aynı olması şartı kaldırılmış; birleşme hemen her tür şirket bakımından “devralan” ekseninde yeni bir anlayışla tanzim olunmuştur. Birinci fıkra, üç sınıf halinde kanunen izin verilen birleşmeleri göstermektedir. Maddede, (1) sermaye şirketlerinin, (2) şahıs şirketlerinin ve (3) kooperatiflerin hangi şirketlerle hangi şartlar altında birleşebilecekleri

birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarda ayrı ayrı gösterilmiştir. Yeni düzenleme anonim, sermayesi paylara bölünmüş komandit, kollektif, komandit ve kooperatif şirketlerinin birbirleriyle birleşmelerine izin vermektedir. İzin verilen birleşmelerde anahtar rolü oynayan sermaye ve şahıs şirketleri Kanunun 124 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmünde tanımlanmıştır. Birleşmelerde benimsenen bu çok olanaklı, yani geniş yelpazeli liberal çözüm, uygulamada birleşme yolu ile hukukî şekli seçebilme olanağını şirketlere sağlayacaktır. 137 nci maddenin birleşmelerde verdiği bu zengin olanaklar listesine rağmen madde iki grup sınırlı sayı içermektedir. Birincisi şirketler arasında yasak birleşmelere vurgu yapmakta, ikincisi ise, ticaret şirketleriyle dernek, vakıf ve tek kişi işletmesinin birleşmesini düzenleme dışı bırakmaktadır. Bazı birleşmeler caiz değildir:

Bir sermaye şirketi, kendisi devrolunan şirket olarak, kollektif ve komandit şirketlerle birleşemez. Yani sermaye şirketi muhakkak devralan şirket olmalıdır. Bir sınırsız sorumlu şirketin sınırlı sorumlu şirketi devralması kanunca uygun görülmemiştir.

Kooperatifler; kooperatiflerle, bir sermaye şirketiyle ve devralan şirket olmak şartıyla bir şahıs şirketiyle birleşebilirler. Bu hükümle kanun koyucu kooperatifleri sermaye şirketi olarak düşünmüştür. Şirket borçlarından kişisel olarak sorumlu olan ortakların, şirket borçlarından sorumlu tutulmayan ortaklara dönüşmeleri uygun görülüş, tersi reddedilmiştir. Birleşmede, kooperatifin sınırlı sorumlu olup olmaması rol oynamaz.

B.2.1.2. Tasfiye Halindeki Şirketin Birleşmeye Katılması

MADDE 138-(1) Tasfiye hâlindeki bir şirket, malvarlığının dağıtılmasına başlanmamışsa ve devrolunan şirket olması şartıyla, birleşmeye katılabilir.

(2) Birinci fıkradaki şartların varlığı, devralan şirketin merkezinin bulunduğu yerin ticaret sicili müdürlüğüne sunulan belgelerle ispatlanır.

138 inci madde hükmü, tasfiye halinde bulunan bir şirketin birleşmeye katılabilmesine olanak tanımakta, ancak bunun için iki şart aramaktadır. Bunlardan birincisi, malvarlığının dağıtılmaya başlanmamış bulunması, bu durum devralan şirketin merkezinin bulunduğu ticaret sicili müdürlüğüne sunulan belgelerle ispatlanacaktır. İkincisi ise, tasfiye halindeki şirketin devrolunan şirket olmasıdır.

B.2.1.3. Borca Batıklık Halinde Birleşmeye Katılma

MADDE 139-(1) Sermayesiyle kanuni yedek akçeleri toplamının yarısı zararlarla kaybolan veya borca batık durumda bulunan bir şirket, kaybolan sermayeyi veya gerekiyorsa borca batıklık durumunu karşılayabilecek tutarda serbestçe, tasarruf edilebilen özvarlığı sahip bulunan bir şirket ile birleşebilir.

(2) Birinci fıkradaki şartın gerçekleşmiş olduğunu ispatlayan belgelerin, devralan şirketin merkezinin bulunduğu yerin ticaret sicili müdürlüğüne sunulması şarttır.

139 uncu madde birleşme öğretisinde tartışılan sermayesini belli bir oranda yitirmiş veya borca batık olan bir şirketin birleşmeye katılıp katılamayacağını olumlu bir şekilde açıklamıştır.

Sermaye ile kanunî yedek akçeler toplamının yarısı bilânço zararlarıyla yitirilmişse eksi bilânço; zararlar bunun üstündeyse borca batıklık durumu, teknik terimle kırmızı bilânço vardır. Bu tür bir birleşmeye karar verilmiş olması yönetim organını 376 ncı maddede öngörülen yükümlülüklerinden kurtarmaz. Ancak birleşme, mahkemeyi feshi ertelemeye ikna edebilir. Birleşmenin caiz olması

başka, yapılmasına ortaklarca karar verilmesi veya hukuken sakat bulunması veya bulunmaması başkadır.

B.2.1.4. Ortaklık Payları ve Hakları

MADDE 140-(1) Devrolunan şirketin ortaklarının, mevcut ortaklık paylarını ve haklarını karşılayacak değerde, devralan şirketin payları ve hakları üzerinde istemde bulunma hakları vardır. Bu istem hakkı, birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarının değeri, oy haklarının dağılımı ve önem taşıyan diğer hususlar dikkate alınarak hesaplanır.

(2) Ortaklık paylarının değişim oranları belirlenirken, devrolunan şirketin ortaklarına tahsis olunan ortaklık paylarının gerçek değerlerinin onda birini aşmaması şartıyla, bir denkleştirme ödenmesi öngörülebilir.

(3) Devrolunan şirketin oydan yoksun paylarına sahip ortaklarına aynı değerde, oydan yoksun veya oy hakkını haiz paylar verilir.

(4) Devrolunan şirkette mevcut bulunan paylara bağlı imtiyaz hakları karşılığında, devralan şirkette eş değerde haklar veya uygun bir karşılık verilir.

(5) Devralan şirket, devrolunan şirketin intifa senedi sahiplerine, eş değerli haklar tanımak veya intifa senetlerini, birleşme sözleşmesinin yapıldığı tarihteki gerçek değeriyle satın almak zorundadır.

140 ncı madde birinci fıkrada birleşmeyi tanımlayan ilkelerden biri olan ortak olma durumunun devamlılığı ilkesi tanımlanmıştır. Bu ilke, devrolunan şirketin her bir ortağının, devrolunan şirketteki payının değerini karşılayacak ve şimdiye kadarki payının verdiği haklarına eşit hakları içeren bir devralan şirket payını talep etmeye hakkı olduğu anlamına gelir. Eşitlik, büyüklüklerin oranlanmasına göre bulunmuş ve üzerinde anlaşılmış değerdir. Eşitlik sadece parasal olarak değil haklara ilişkin eşitlik bakımından da söz konusudur.

Hükümdeki “ortaklık payları ve hakları” ile devrolunan şirketteki şirkete katılma payı ve paya bağlı malvarlığı, yönetim, denetim ve inceleme hakları kastedilmiştir. Bu terim, azlık haklarını kapsayamaz. Çünkü devrolunan şirkette azlık haklarına sahip bir ortak, oransal eşitlik sebebiyle devralan şirkette azlık hakkını haiz olmayabilir.

Şirketin devamlılığının genel istisnası, 141 inci maddede yer alan ayrılma akçesidir. Özel bir istisna ise intifa senetlerinin satın alınmasına ilişkin beşinci fıkrada yer almaktadır.

Birinci fıkra, devrolunan şirketin ortağının talep hakkının hesaplanmasının bağlı olduğu kuralları da belirlemektedir. Hesaplama, birleşen şirketlerin malvarlığı değerleri, oy haklarının dağılımı ve birleşmenin iyileştirici olup olmadığı, payların itibarî değerleri, primli pay çıkarılıp çıkarılmadığı gibi önem taşıyan her husus dikkate alınır. Söz konusu olan yaşayan gerçek değerdir. Aksi halde devralan ile devrolunan şirketlerin değeri arasında büyük haksızlıklara yol açacak bir eşitsizlik doğar. Bu eşitsizlik oransal eşitliğe aykırıdır. Oransal eşitlik, değerlendirmenin birleşmeye katılan şirketlerde aynı gün itibarıyla yapılmasını da gerektirir. Söz konusu “gün” maddenin beşinci fıkrasında birleşme sözleşmesinin imzalandığı gün olarak belirtildiğine göre anılan “gün”ü birleşme günü olarak kabul edebiliriz.

İkinci fıkra eski birleşme hukukumuzda izin verilmeyen denkleştirme akçesini düzenlemektedir. Denkleştirme akçesi, malvarlıklarının değerlendirilmesinde sıkça -hemen hemen her zaman - ortaya çıkan kusurun atılması karşılığında verilecek nakdi ifade eder. Denkleştirme akçesi birleşmenin

uygulanmasını kolaylaştıran bir ara tır. Hüküm uyarınca denkleştirme akçesi, verilen payın gerçek değerinin onda birini aşamaz.

    nc   fıkra, oydan yoksun paylarla ilgilidir. Türk hukukunda oydan yoksun pay SPK'nın 14. maddesinin(A) bendinde düzenlenmiştir.

Dördüncü fıkra hükmü, devrolunan şirkette mevcut bulunan paylara bağlı özel haklar karşılığında devralan şirkette eşdeğerde haklar veya buna uygun bir karşılık verilmesini konu almaktadır. Söz konusu karşılığın verilebilmesi için devralan şirkete eşdeğerde hakların sağlanamaması gerekir. Hükümde yer alan özel haklar terimi için 183   nc   maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında verilmiş olan gerekçeye bakılmalıdır. Orada da belirtildiği gibi özel haklar geniş anlam taşır ve imtiyazlı payları içermekle birlikte imtiyazlı paylara   zg  lenemez.

B.2.1.5.Ayrılma Akçesi

MADDE 141-(1) Birleşmeye katılan şirketler, birleşme sözleşmesinde, ortaklara, devralan şirkette, pay ve ortaklık haklarının iktisabı ile iktisap olunacak şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir ayrılma akçesi arasında seçim yapma hakkı tanıyabilirler.

(2) Birleşmeye katılan şirketler birleşme sözleşmesinde, sadece ayrılma akçesinin verilmesini öngörebilirler.

141 inci madde ayrılma akçesini tanımlamaktadır. Ortaklar isterlerse, ortak olma durumlarını ilke gereği devralan veya yeni kurulan şirkette devam ettirirler, isterlerse birleşme sözleşmesinde öngörülen ayrılma akçesini alarak şirketten ayrılırlar. Ayrılma akçesinin nakit olması şart değildir. Karşılık olarak başka bir şirketin payı/pay senedi veya bir diğer menkul değer, meselâ değiştirilebilir tahvil verilebilir. Böylece,     k  seli birleşmelere de kanunen olanak tanınmış olmaktadır. Ayrılma akçesinin nakden ödendiği hallerde, bunun serbest   tasarruf edilebilecek yedeklerden alınması, yoksa sermayenin iadesi şeklinde olmaması gerekir. Bütün ortakların ya da çok sayıda ortağın ayrılma akçesini almak istemesi, birleşmenin gerçekleşmemesi olasılığını ortaya çıkarabilir. Bu da bir sakınca olarak değil, pay sahipleri demokrasisinin gereği olarak değerlendirilmelidir.

Hükmün ikinci fıkrası iki yanlı kullanılabilir: (1) Arzu etmeyen ortaklar ayrılma akçesini alarak şirketten çıkabilirler. Böylece anonim şirketlerde şirketten çıkma olanağı sağlanmış olur. (2) İkinci fıkra arzu edilmeyen, devamlı sorun çıkaran azınlığı ve/veya ortağı, ayrılma akçesini ödeyerek şirketten çıkarma hakkını büyük çoğunluğa vermektedir. Çünkü bu karar sermayenin yüzde doksanınin oylarıyla alınacaktır (Kanun m. 151/5).

B.2.1.6.Sermaye Artırımı, Yeni Kuruluş ve Ara Bilan  

MADDE 142-(1) Devralma yoluyla birleşmede, devralan şirket, sermayesini, devrolunan şirketin ortaklarının haklarının korunabilmesi için gerekli olan düzeyde, artırmak zorundadır.

(2) Birleşmede, ayni sermaye konulmasına ilişkin düzenlemelerle, halka açık anonim şirketlerde, yeni payların halka arzına dair hükümler, Sermaye Piyasası Kurulu kaydına alınmasına ilişkin olanlar müstesna, uygulanmaz.

142 nci madde, devralan şirkette sermaye artırımının yapılması zorunluluğunun (141 inci maddedeki istisna i durum dışında) "ortak"lığın devam etmesi için gerekli olduğu hükmünü getirmektedir. Bu sebeple sermaye artırımı devralan şirkette bir zorunluluktur; emredici niteliktedir.

Şirketler kendi paylarını iktisap etmişlerse, bu olgu sermaye artırımının miktarını etkiler. Devralan şirket kendi paylarını/hisse senetlerini iktisap etmişse gereksinim duyulan paylar söz konusu paylardan karşılanabileceği için, mezkûr payların miktarı yapılacak sermaye artırımından düşülür.

İkinci fıkrada; tereddütleri ortadan kaldırmak amacıyla devralma suretiyle birleşmeye özgü olarak, sermayeye ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı düzenlenmiştir. Birleşme raporu (md. 147) ile birleşmenin denetlenmesi (md. 148) güvenlik yönünden de aynı sermaye hükümlerinin uygulanmasını gereksiz kılmaktadır.

MADDE 143-(1) Yeni kuruluş yolu ile birleşmede, bu Kanun ile 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun, aynı sermaye konulmasına dair düzenlemeleri ve asgari ortak sayısına ilişkin hükümleri dışındaki maddeleri yeni şirketin kuruluşuna uygulanır.

143 üncü madde gereği yeni kuruluşta, yeni kurulan şirketin türü ne ise o türün kurulmasına ilişkin hükümler uygulanır. Ancak yeni türde asgarî ortak sayısı gösterilmişse buna ilişkin hüküm ile aynı sermayeye ilişkin hüküm uygulanmaz.

Bu hüküm Kooperatifler Kanununa özel getirilmiştir. Yeni kuruluş yolu ile birleşmede, yedi ortakla kurulması gereken kooperatif, ortak sayısı yediden aşağıda olsa da kurulabilecektir. Kanun koyucu, birleşmeleri ortak sayısı ve sermaye bakımından kısıtlamak istememiş kolaylaştırmak istemiştir. Ancak bu hüküm kooperatifler bakımından sıkıntı yaratacaktır. 151 inci maddenin 5 inci fıkrasında ayrılma akçesinden bahsedilmekte ve birleşmeyi istemeyen ortağın ayrılma akçesiyle şirketten çıkarılmasından söz edilmektedir. Bu da sermaye şirketlerinde yüzde doksan olumlu oyu gerektirmektedir. Yani yüzde ondan fazla ortak çıkarılamayacaktır. Bu durumda ortak sayısının yediden aşağıya düşmesi pek sık karşılaşılan bir durum olmayacaktır.

MADDE 144-(1) Birleşme sözleşmesinin imzalandığı tarih ile bilanço günü arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarılmasından sonra, birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmişse, birleşmeye katılan şirketler bir ara bilanço çıkarmak zorundadır.

(2) Aşağıdaki hükümler saklı olmak kaydı ile, ara bilançooya yıllık bilançooya ilişkin hüküm ve ilkeler uygulanır. Ara bilanço için;

a) Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir;

b) Son bilançoda kabul edilen değerlemeler, sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

144 üncü madde, birleşmelerde ara bilançonun hangi hallerde çıkarılacağını düzenlemektedir. Ara bilançonun çıkarılmasını zorunlu kılan sebeplerden birincisi, (yıllık) bilanço günü ile birleşme sözleşmesi arasında altı aydan fazla sürenin geçmiş olmasıdır. Çünkü altı ayı aşan faaliyet, eski bilançonun değer ve sonuçlarını olumlu veya olumsuz yönde değiştirmiştir. Durumu tam olarak görebilmek ve birleşmeyi hesaben yapılandırabilmek için, yeni bir bilançooya gereksinim vardır. Faaliyet yılı içinde çıkarıldığında, bu bilanço ara bilançodur. Ara bilanço düzenlenmesini gerektiren ikinci sebep (altı aylık süre geçmemiş olsa bile) birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli bir değişikliğin meydana gelmesidir. Değişiklikte bilançonun çıkarılmasının sonuçlandığı tarih değil, bilanço günü esas alınır. Malvarlığında önemli değişikliğe, bir kooperatifte çok sayıda

ortağın çıkması, Şirketin faaliyet yılı zararının anormal artması, büyük bir tesisin satılması örnek olarak gösterilebilir. İkinci fıkrada da ara bilançonun hangi hükümlere tabi olduğu gösterilmiş ve (a) ve (b) bentleriyle bazı kolaylıklar getirilmiştir.

B.2.1.7.Birleşme Sözleşmesi ve Birleşme Raporu

MADDE 145-(1) Birleşme sözleşmesi yazılı Şekilde yapılır. Sözleşme, birleşmeye katılan Şirketlerin, yönetim organlarınca imzalanır ve genel kurulları tarafından onaylanır.

145 inci madde birleşme sözleşmesini Şekil Şartına baĐlamıŐ ve yazılı olarak yapılmasını öngörmüştür. Yazılı Şekil, geçerlilik Şartıdır. Sözleşmeyi yapma yetkisi, yönetim organına aittir. Yönetim organı bu yetkiyi başkasına devredemez. Sözleşmenin yapılması yönetim organının kararı ile gerçekleşir; imzayı yetkililer atar. Genel kurulların onayına kadar, birleşme sözleşmesi askıda geçerlidir. Bu sebeple, onaydan önce bağlayıcı bir birleşme sözleşmesi yoktur. Bunun tek istisnası 156 ncı maddede öngörülmüştür.

MADDE 146-(1) Birleşme sözleşmesinin;

- a) Birleşmeye katılan Şirketlerin ticaret unvanlarını, hukuki türlerini, merkezlerini; yeni kuruluş yolu ile birleşme hâlinde, yeni Şirketin türünü, ticaret unvanını ve merkezini,
 - b) Şirket paylarının değişim oranını,   ng  r  lm  Őse denkleştirme tutarını; devrolunan Şirketin ortaklarının, devralan Şirketteki paylarına ve haklarına ilişkin açıklamaları,
 - c) Devralan Şirketin, imtiyazlı ve oydan yoksun payların sahipleriyle intifa senedi sahiplerine tanıdığı hakları,
 - d) Şirket paylarının deĐiŐtirilmesinin Şeklini,
 - e) Birleşmeyle iktisap edilen payların, devralan veya yeni kurulan Şirketin bilanço kârına hak kazandığı tarihi ve bu isteme ilişkin bütün özellikleri,
 - f) Gereğinde 141 inci madde uyarınca ayrılma akçesini,
 - g) Devrolunan Şirketin işlem ve eylemlerinin devralan Şirketin hesabına yapılmış sayılacağı tarihi,
 - h) Yönetim organlarına ve yönetici ortaklara tanınan özel yararları,
 - i) Gereğinde sınırsız sorumlu ortakların isimlerini,
- içermesi zorunludur.**

146 ncı madde, birleşme sözleşmesinde bulunması gereken asgarî kan n  kayıtları göstermektedir. Somut olay hükmün göndermede bulunduğu olguyu içeriyorsa birleşme sözleşmesi o olguya ilişkin hüküm içermek zorundadır. Hüküm içeriğin asgar  sini gösterdiğinden, hükümde yer almayan kayıtlar da sözleşmede öngörülebilir.

B.2.1.7.a.Birleşme Raporu

MADDE 147-(1) Birleşmeye katılan Şirketlerin yönetim organları, ayrı ayrı veya birlikte, birleşme hakkında bir rapor hazırlarlar.

(2) Raporda;

- a) Birleşmenin amacı ve sonuçları,
- b) Birleşme sözleşmesi,

- c) Şirket paylarının değişim oranı ve öngörölmüşse denkleştirme akçesi; devrolunan şirketlerin ortaklarına devralan şirket nezdinde tanınan ortaklık hakları,
 - d) Gereğinde ayrılma akçesinin tutarı ve şirket pay ve ortaklık hakları yerine ayrılma akçesi verilmesinin sebepleri,
 - e) Değişim oranının belirlenmesi yönünden payların değerlemesine ilişkin özellikler,
 - f) Gereğinde devralan şirket tarafından yapılacak artırımın miktarı,
 - g) Öngörölmüşse, devrolunan şirketin ortaklarına, birleşme dolayısıyla yüklenecek olan, ek ödeme ve diğer kişisel edim yükümlölükleri ile kişisel sorumluluklar hakkında bilgi,
 - h) Değişik türdeki şirketlerin birleşmelerinde, yeni tür dolayısıyla ortaklara düşen yükümlölükler,
 - i) Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin işçileri üzerindeki etkileri ile mümkünse bir sosyal planın içeriğı,
 - j) Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkileri,
 - k) Gerekiyorsa, ilgili makamlardan alınan onaylar,
- hukuki ve ekonomik yönden açıklanır ve gerekçeleri belirtilir.**
- (3) Yeni kuruluş yoluyla birleşmede birleşme raporuna yeni şirketin sözleşmesinin de eklenmesi şarttır.**
- (4) Tüm ortakların onaylaması hâlinde, küçük ve orta ölçekli şirketler birleşme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.**

147 nci madde birleşme raporunu açıklamaktadır. Birleşme raporu, birleşmeye katılan şirketlerin ortaklarına somut olaydaki birleşmeye ilişkin ve bu birleşmeyi tanımlayan bilgi verilmesini amaçlamaktadır. Raporun, hükümde öngörölen konularda aydınlatıcı, gerekçeli ve tatmin edici açıklamaları içermesi zorunludur. Küçük ve orta ölçekteki kooperatifler tüm ortaklarının onaylaması şartı ile birleşme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

B.2.1.8. İnceleme Hakkı ve Malvarlığında Değişiklikler

MADDE 149-(1) Birleşmeye katılan şirketlerden her biri, merkezleriyle şubelerinde ve halka açık anonim şirketler ise Sermaye Piyasası Kurulu'nun öngöreceğı yerlerde, genel kurul kararından önceki otuz gün içinde;

- a) Birleşme sözleşmesini,
 - b) Birleşme raporunu,
 - c) Son üç yılın yılsonu finansal tablolarıyla yıllık faaliyet raporlarını, gereğinde ara bilançolarını,
- ortakların, intifa senedi sahipleriyle şirket tarafından ihraç edilmiş bulunan menkul kıymet hamillerinin, menfaati bulunan kişilerin ve diğer ilgililerin incelemesine sunmakla yükümlüdür. Bunlar ilgili sermaye şirketlerinin internet sitelerinde de yayımlanır.**
- (2) Ortaklar ile birinci fıkrada sayılan kişiler, aynı fıkrada anılan belgelerin suretlerinin ve varsa basılı şekillerinin kendilerine verilmesini isteyebilirler. Bunlar için, herhangi bir bedel veya gider karşılığı istenilemez.**
- (3) Birleşmeye katılan şirketlerden her biri, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ve internet sitelerine de konulan ilanda, inceleme yapma hakkına işaret eder.**
- (4) Birleşmeye katılan her şirket, birinci fıkrada anılan belgelerin nereye tevdi edildiklerini**

ve nerelerde incelemeye hazır tutulduklarını, tevdiden en az üç iş günü önce, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile şirket sözleşmesinde öngörülen gazetelerde ve sermaye şirketleri de internet sitelerinde ilan eder.

(5) Tüm ortakların onaylaması hâlinde, küçük ve orta ölçekli şirketler inceleme hakkının kullanılmasından vazgeçebilirler.

149 uncu maddenin konuluş amacı, ortaklara, intifa senedi hamilleri ile menkul değer veya menfaat sahiplerine ve diğer ilgililere bilgi vermek; bu suretle haksız menfaat sağlanmasını ve kaybını önlemek; şeffaflığı sağlamak ve oy hakkını haiz olanlara bu haklarını bilinçli olarak kullanmalarında yardımcı olmaktır.

149 uncu madde, birçok noktada kaynaklardan ayrılmıştır: (1) İnceleme hakkı sadece ortaklara değil, daha geniş bir menfaat çevresine tanınmıştır. (2) Söz konusu belgelerin (varsa) basılı şekillerinin aynı menfaat sahiplerine verilmesi öngörülmüştür. Bu hüküm belgelerin basılmasını isteme hakkını kimseye vermez. (3) Maddede anılan belgelerin sermaye şirketlerinin web sitelerinde yayınlanması zorunluluğu da Kanuna özgüdür. Küçük ve orta ölçekli şirketlere ilişkin istisna için 147 nci maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

B.2.1.8.a.Malvarlığında Meydana Gelen Değişiklikler

MADDE 150-(1) Birleşmeye katılan şirketlerden birinin aktif veya pasif varlıklarında, birleşme sözleşmesinin imzası tarihiyle, bu sözleşmenin genel kurulda onaya sunulacağı tarih arasında, önemli değişiklik meydana gelmişse, yönetim organı, bu durumu kendi genel kuruluna ve birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına yazılı olarak bildirir.

(2) Birleşmeye katılan tüm şirketlerin yönetim organları, bu durumda birleşme sözleşmesinin değiştirilmesine veya birleşmeden vazgeçmeye gerek olup olmadığını incelerler; böyle bir sonuca vardıkları takdirde, onaya sunma önerisi geri çekilir. Diğer hâlde, yönetim organı genel kurulda, birleşme sözleşmesinde uyarlamaya gerek bulunmadığının gerekçesini açıklar.

150 nci madde malvarlığında meydana gelen değişikliklerin bildirilmesini düzenlemektedir. Anılan madde birleşme sözleşmesinin imzalanmasından sonra, ancak genel kurul kararından önce malvarlığında önemli değişiklik meydana gelen şirketin yönetim organına bir bildirim borcu yüklemektedir. Bildirim iki yönlüdür: Söz konusu yönetim organı bildirimini hem kendi genel kuruluna hem de birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına yapmalıdır. Bildirimin, incelemenin yapılmasına ve gerekli önlemin alınmasına olanak sağlayacak şekil ve zamanda yapılması dürüstlük kuralı gereğidir. Bilginin verilebilmesi için genel kurulların bu konu için olağanüstü toplantıya çağırılması doğru olur; yoksa bilginin onay genel kurullarında verilmesi amaca uygun düşmeyebilir. Hükmün ikinci fıkrasında bilginin zamanında verilmemesi veya hiç verilmemesinin sorumluluk sebebi olduğu düzenlenmiştir. Alınan bilginin değerlendirilmesi kural olarak, yönetim organlarına bırakılmıştır. Olumsuz sonuca varılırsa, birleşme sözleşmesi değiştirilebilir, hatta birleşmeden vazgeçilebilir. Yönetim organının hem olumlu hem de olumsuz kararı iki yönlü sorumluluk doğurabilir.

B.2.1.9.Birleşme Kararı

MADDE 151-(1) Yönetim organı, genel kurula birleşme sözleşmesini sunar. Birleşme sözleşmesi genel kurulda;

- a) Bu Kanunun 421 inci maddesinin beşinci fıkrasının (b) bendi saklı olmak üzere, anonim ve sermayesi paylara b         komandit şirketlerde, esas veya çıkarılmış sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi şartıyla, genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte şöyle,
- b) Bir kooperatif tarafından devralınacak sermaye   irketlerinde, sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi şartıyla, genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte şöyle,
- c) Limited   irketlerde, sermayenin en az dörtte        temsil eden paylara sahip bulunmaları şartıyla, tüm ortakların dörtte       n oylarıyla,
- d) Kooperatiflerde, verilen oyların üçte ikisinin çoğunluğuyla; ana sözleşmede ek ödeme ve başka edim y  k  ml  l  kleri ya da sınırsız sorumluluk kabul edilmiş veya bunlar mevcut olup da geni  letilmi  se kooperatife kayıtlı tüm ortakların dörtte       n kararıyla onaylanmalıdır.
- (2) Kollektif ve komandit şirketlerde birleşme sözleşmesinin oybirliğiyle onaylanması gerekir. Ancak,   irket sözleşmesinde birleşme sözleşmesinin bütün ortakların dörtte       n kararıyla onaylanması öngörülebilir.
- (3) Bir sermayesi paylara b         komandit şirketin, başka bir   irketi devralması hâlinde, birinci fıkranın (a) bendindeki nisaba ek olarak, komanditelerin tamamının birleşmeyi yazılı olarak onaylamaları gereklidir.
- (4) Bir limited   irket tarafından devralınan anonim ve sermayesi paylara b         komandit şirkette, devralma ile ek yükümlülük ve kişisel edim y  k  ml  l  kleri de öngörülüyorsa veya bunlar mevcut olup da geni  letiliyorsa, bütün ortakların oybirliğine gerek vardır.
- (5) Birleşme sözleşmesi bir ayrılma akçesini öngörüyorsa bunun, devreden   irket şahıs   irketiyse oy hakkını haiz ortaklarının, sermaye   irketiyse şirkette mevcut oy haklarının yüzde doksanın olumlu oylarıyla onaylanması şarttır.
- (6) Birleşme sözleşmesinde devrolunan şirketin işletme konusunda değişiklik   ng  r  lm    se, birleşme sözleşmesinin ayrıca,   irket sözleşmesinin değiştirilmesi için gerekli nisapla onaylanmış olması zorunludur.

Yeni TTK'nın 151 inci maddesinde birleşme kararının türlere göre nasıl verildiği ve hangi organın bu kararı vermeye yetkili olduğu düzenlenmiştir.

Birinci fıkranın (d) bendinde kooperatiflerde birleşme kararının verilen oyların üçte ikisinin çoğunluğuyla alınacağı, ana sözleşmede artı y  k  ml  l  kler getirilmişse kooperatife kayıtlı tüm ortakların dörtte       n kararıyla onaylanması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Bu hüküm Kooperatifler Kanununun 51 ve 52 nci maddeleri ile paraleldir. Nisaplar Kooperatifler Kanunu ile aynıdır.

Beşinci fıkra ayrılma akçesini düzenlemektedir. Bu fıkrada kanun koyucu kooperatifleri kanun koyucu saymayı unutmuştur. Bu durumda kooperatifleri sermaye   irketi olarak saymak gerekmektedir. Ayrılma akçesinin kabul edilmesi için ortakların yüzde doksanın olumlu oyu gerekecektir.

B.2.1.10.Kesinleşmeye İlişkin Hükümler ve Ticaret Siciline Tescil

MADDE 152-(1) Birleşmeye katılan şirketler tarafından birleşme kararı alınır alınmaz, yönetim organları, birleşmenin tescili için ticaret siciline başvurur.

(2) Devralan şirket, birleşmenin gereği olarak sermayesini artırmışsa, ek olarak esas sözleşme değişiklikleri de ticaret siciline sunulur.

(3) Devrolunan şirket, birleşmenin ticaret siciline tescili ile infisah eder.

152 nci madde, birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organlarının birleşme kararını ne zaman ticaret siciline sunmak zorunda olduklarını, aynı anda sunulması gereken birleşme ve ilgili diğer kararların neler olduğunu, nihayet devredilen şirketin sona erme anını düzenlemektedir. Birleşme kararı genel kurul tarafından onaylandıktan hemen sonra sicile gitmek gerekecektir. Amaç, şirketler bakımından birleşme kararı hazır olunca başvurunun hemen gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Birleşme kararı tüm şirketlerce henüz alınmamışsa, diğer bir şirket kararı onaylatmış bile olsa ticaret siciline başvuramaz. Diğerlerini beklemelidir. Karar tüm şirketlerce alınmışsa yönetim organlarına düşen görev hemen sicile başvurmaktır.

İkinci fıkrada kanun, sermaye artırımının da aynı anda tescilini öngörerek pay değişiminin örtüşmesini sağlamıştır.

Üçüncü fıkrada tescilin, devrolunan şirketi kendiliğinden sona erdirdiği hüküm altına alınmıştır.

B.2.1.10.a.Hukuki Sonuçlar

MADDE 153-(1) Birleşme, birleşmenin ticaret siciline tescili ile geçerlilik kazanır. Tescil anında, devrolunan şirketin bütün aktif ve pasifi kendiliğinden devralan şirkete geçer.

(2) Devrolunan şirketin ortakları devralan şirketin ortağı olur. Ancak bu sonuç, devralan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar ile devrolunan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar için doğmaz.

(3) 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

153 üncü maddenin birinci fıkrası, devrolunan şirketin yaptırdığı tescilin küllî halefiyet ve birleşme bakımından kurucu etkisini hükme bağlamaktadır. Birleşme tescil ile gerçekleşir, yani hukuken geçerli hâle gelir.

İkinci fıkrada, devrolunan şirketin ortaklarının kendiliğinden devralan şirketin ortakları olacağı ve değişimin söz konusu olmadığı paylar belirtilmiştir. Tescil ile devrolunan şirket sona erer. Fıkra, terkinin de re'sen yapılacağını hükme bağlamaktadır.

Üçüncü fıkrada, birleşmenin hâkim durum yaratması veya güçlendirmesi varsayımları ve bunun sonuçları bakımından Kanunun birleşmelere cevaz vermesi rekabet hukuku yönünden sorunları ortadan kaldırmayacağından, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümleri saklı tutulmuştur.

MADDE 154-(1) Birleşme kararı, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur.

154 üncü madde birleşme kararının nasıl ilan edileceğini düzenlemiştir. Birleşme kararının ilânı; hem üçüncü kişiler hem de 158 inci maddenin uygulanması yönünden önem taşımaktadır. Bu nedenle hüküm birleşme kararının Ticaret Sicili Gazetesinde yayınlanmasını öngörmüştür.

B.2.1.11.Kolaylıklar

MADDE 156-(1) Birleşmeye katılan ve 155 inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen şartlara uyan sermaye şirketleri, birleşme sözleşmesinde, 146 ncı maddenin birinci fıkrasının (a) ve (f) ilâ (i) bentlerinde gösterilmiş bulunan kayıtlara yer verirler. Bu sermaye şirketleri, 147 nci maddede öngörülen birleşme raporunu düzenlemeye ve 149 uncu maddede düzenlenen inceleme hakkını sağlamakla yükümlü olmadıkları gibi, birleşme sözleşmesini 151 inci madde uyarınca genel kurulun onayına da sunmayabilirler.

(2) Birleşmeye katılan ve 155 inci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen şartlara uyan sermaye şirketleri, birleşme sözleşmesinde, sadece, 147 nci maddenin ikinci fıkrasının (a), (b) ve (f) ilâ (i) bentlerinde gösterilmiş bulunan kayıtlara yer verirler. Bu şirketler 147 nci maddede öngörülen birleşme raporunu düzenlemeye ve birleşme sözleşmesini 151 inci madde gereğince genel kurula sunmaya da zorunlu değildirler. 149 uncu maddede öngörülen inceleme hakkının, birleşmenin tescili için ticaret siciline yapılan başvurudan otuz gün önce sağlanmış olması gerekir.

156 ncı madde hükmü, birleşmede kolaylıkları açık bir şekilde belirtmiştir.

B.2.1.12.Alacaklıların ve Çalışanların Korunması

MADDE 157-(1) Birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları birleşmenin hukuken geçerlilik kazanmasından itibaren üç ay içinde istemde bulunurlarsa, devralan şirket bunların alacaklarını teminat altına alır.

(2) Birleşmeye katılan şirketler; alacaklılarına, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, yedişer gün aralıklarla üç defa yapacakları ilanla ve ayrıca internet sitelerine konulacak ilanla haklarını bildirirler.

(3) Devralan şirket alacağın birleşme dolayısıyla tehlikeye düşmediğini bir işlem denetçisi raporuyla ispat ederse, teminat verme yükümlülüğü ortadan kalkar.

(4) Diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması hâlinde, yükümlü şirket teminat göstermek yerine borcu ödeyebilir.

Alacaklıların korunması 157 nci maddede yeni bir anlayış üzerine yapılandırılmıştır. AB Yönergesi, birleşme planının ilânından önce var olan ve sona ermemiş bulunan alacakların alacaklılarının korunabilmeleri için uygun bir koruma sisteminin üye ülkelerce kabulünü öngörmüştür.

Birinci fıkra hükmüne göre alacaklıların korunması birleşmenin hukukî geçerlik kazanmasından sonra ortaya çıkar. Bu sebeple, alacaklılara geçerlilikten itibaren üç ay içinde, alacaklarının güvence altına alınmasını isteme hakkı tanınmıştır. Söz konusu olan, birleşmeden önce doğmuş alacaklardır. Üçüncü fıkra da öngörülen halde, bu yükümlülük ortadan kalkar.

Hükmün ikinci fıkrası alacaklıların, haklarından Türkiye Ticaret Sicili'nde yapılacak ilânlarla haberdar edilmelerini öngörmüştür.

MADDE 158-(1) Devrolunan şirketin borçlarından birleşmeden önce sorumlu olan ortakların sorumlulukları birleşmeden sonra da devam eder. Şu şartla ki, bu borçlar birleşme kararının ilanından önce doğmuş olmalı veya borçları doğuran sebepler bu tarihten önce oluşmuş bulunmalıdır.

(2) Devrolunan şirketin borçlarından doğan, ortakların kişisel sorumluluğuna ilişkin

istemler, birleşme kararının ilanı tarihinden itibaren üç yıl geçince zamanaşımına uğrar. Alacak ilan tarihinden sonra muaccel olursa, zamanaşımı süresi muacceliyet tarihinden başlar. Bu sınırlama, devralan şirketin borçları dolayısıyla şahsen sorumlu olan ortakların sorumluluklarına uygulanmaz.

(3) Kamuya arz edilmiş olan tahvil ve diğer borç senetlerinde sorumluluk itfa tarihine kadar devam eder; meğerki izahname başka bir düzenleme içersin.

(4) İş ilişkileri hakkında 178 inci madde hükmü uygulanır.

158 inci madde hükmü ortakların birleşme öncesi var olan sorumluluklarının birleşme sonrasında da bir müddet devam ettiğini bildirmektedir. Örneğin; bir şahıs şirketiyle birleşen kooperatifin şahıs şirketinden gelen yeni ortakları sınırlı sorumlu olacaktır, ancak sınırsız sorumluluktan kaynaklanan yükümlülükleri üç yıl süreyle devam edecektir.

Kanun sorumluluğun devam edebilmesini şarta bağlamıştır. O da, devrolunan şirketteki borcun ya birleşme kararının ilânından önce doğmuş olması ya da borcu/borçları doğuran sebeplerin bu tarihten önce oluşmuş bulunmasıdır.

Sorumluluğu devam ettiren ikinci şart, yani borcun sebebinin birleşme kararının oluşmasından önce doğması şartı, hem sözleşmeden, sebepsiz zenginleşmeden ve vekâletsiz iş görmeden, hem de haksız fillerden doğan borçlar yönünden geçerlidir.

B.2.2.Bölünme

Bölünme, maddî hukuk yönünden ilk defa bu Kanunla düzenlenmiştir. Gerçi vergi hukuku ile ilgili kurallar, daha önce Kurumlar Vergisi Kanununda 4684 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle öngörülmüş ve bir uygulama başlamıştır. Ancak bu düzenlemenin bölünmenin maddî hukuk cephesini içermediği, bölünmenin maddî hukuk yönünden dogmatik düzeninin ülkemizde mevcut bulunmadığı şüphesizdir.

Bölünme, sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin malvarlıklarını tamamen veya kısmen kendilerinden ayırarak tasfiyesiz olarak ve kısmî küllî halefiyet yoluyla başka sermaye şirketlerine veya kooperatiflere devretmeleri ve bunun karşılığında bölünen şirketin ortaklarının devralan şirketlerde ortak konumunu kendiliğinden elde etmeleridir. Bir şirketin malvarlığı bölünmüş ve malvarlığının bir bölümü başka bir şirkete kanunen intikal etmişse, bölünen şirket ortaklarının payları, devredilen malvarlığının değeri kadar değer yitirmiştir. Yitirilen değer karşılanması için, devralan şirketin/şirketin paylarını, bölünen şirketin ortakları kendiliğinden kazanmalıdır. Servet yitiren, esasında bölünen şirket değil, ortaklardır. Bölünme onların malvarlığı durumunda değişiklik yapmıştır. Bölünme, çok büyüyen ve çekirdek işletme konusundan uzaklaşan şirketlerin ana konularına dönebilmelerine olanak sağlayan bir yoldur. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde fabrikaları olan bir şirket her fabrikayı bağımsız bir şirkete dönüştürmeyi düşünebilir. Bölünme; aile ortaklıklarında, mirasın paylaşımında, iki veya üç grupta ortaklıklarda sorunları çözmek amacıyla da kullanılabilir. Nihayet bölünme, holding sistemine geçişte de bir araç olarak kullanılabilir.

B.2.2.1.Tam ve Kısmi Bölünme

MADDE 159-(1) Bir şirket tam veya kısmi bölünebilir.

a) Tam bölünmede, şirketin tüm malvarlığı bölümlere ayrılır ve diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler. Tam bölünüp devrolunan şirket sona erer ve unvanı ticaret sicilinden silinir.

b) Kısmi bölünmede, bir şirketin malvarlığının bir veya birden fazla bölümü diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler veya bölünen şirket, devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketini oluşturur.

Kanunda iki türlü bölünme öngörülmüştür. Bunlar tam ve kısmi bölünmelerdir. TTK'nın 159 uncu maddesi, bölünmeye egemen olan ilkeleri içermektedir. Tam bölünmede bölünen şirketin malvarlığının tümü bölünerek mevcut veya yeni kurulacak en az iki şirkete geçer. Bölünen şirket, ortadan kalkar. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketin ortakları olurlar.

Kısmî bölünme iki şekilde olur: (1) Kısmî bölünme, (2) Yavru şirket kurma. Kısmî bölünmede bölünen şirketin malvarlığının tamamı değil bir veya bir kaç kısmı bölünmeye tâbi tutulur ve bu bölümler şirketten ayrılarak mevcut veya yeni kurulacak başka bir şirkete veya ortaklara devredilir. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirkette (veya şirketlerde) ortak olurlar. Devralan şirkette, bölünen şirketin ortakları devredilen malvarlığı bölümleri karşılığında devralan şirketteki payları ve hakları elde ederek yavru şirketi oluşturabilirler. Bölünen şirket ortadan kalkmaz, elinde kalan malvarlığı ile faaliyetine devam eder ve bu şirketin ortakları bölünen şirkette ortak olmakta devam ederler.

Hem tam hem de kısmî bölünmede devredilen malvarlığı, bölünme sonucunda kısmî küllî halefiyet yolu ile devralan şirketlere geçer; aynî sermaye konulması söz konusu değildir. Kısmî bölünmenin bir şekli daha vardır: Buna bölünmenin üçüncü şekli de diyebiliriz: Yavru şirket kurma. Bu türde, bölünen şirket bölünen malvarlığı parçasını başka şirkete aynî sermaye olarak koyar; yani geçiş, küllî halefiyet yolu ile gerçekleşmez. Kanun bölünmenin yavru şirket kurma şekline yer vermiştir. Bu tür, olanakları artıracak ve gereğinde ihtiyaçlara cevap verecektir.

B.2.2.2.Geçerli Bölünmeler

MADDE 160-(1) Sermaye şirketleri ve kooperatifler sermaye şirketlerine ve kooperatiflere bölünebilirler.

160 ıncı madde hükmü, bölünebilen şirketleri sınırlayıcı bir tarzda belirlemiştir. Ancak, bu hükmün, her sermaye şirketinin ve kooperatif şirketin kendi genel türü içinde bölüneceği şeklinde yorumlanmaması gerekir. Bir anonim şirket, limited şirkete ve kooperatife bölünebilir. Bunun gibi, bir kooperatif şirketin de bir anonim şirket veya limited şirkete bölünmesine engel yoktur. Buna karşılık, bir anonim şirket şahıs şirketlerine bölünemez ve tersi de mümkün değildir.

B.2.2.3.Şirket Paylarının ve Haklarının Korunması

MADDE 161-(1) Tam ve kısmi bölünmede şirket payları ve hakları 140 ıncı madde uyarınca korunur.

(2) Devreden şirketin ortaklarına;

a) Bölünmeye katılan tüm şirketlerde, mevcut payları oranında şirket payları veya

b) Bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde, mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları, tahsis edilebilir. (a) bendindeki bölünme “oranların korunduğu”, (b) bendindeki bölünme ise “oranların korunmadığı” bölünmedir.

161 inci madde birinci fıkra, ortak sıfatının korunmasını, yani ortak olma durumunun devamlılığı ilkesini açıkça hükme bağlamaktadır. Bölünen şirketin ortaklarına, devralan şirkette pay tahsis

edilmesi zorunluluğı b      ninin yapısı ve niteliği gereğidir. İlke, çok yönlü ve geniş kapsamlıdır. İlkeye göre, b      n şirketin ortakları b      meye katılan devralan şirketlerin tümünde ya da bazılarında ortak olabilir veya b      n şirkette paylarını artırabilirler. Mutabakat varsa b      n şirketten ayrılabilirler, ancak ihraç edilemezler. Hükümün ikinci fıkrasında, devralan şirkette/şirketlerde ortaklara tahsis edilecek pay yönünden b        ninin iki çeşidine yer verilmektedir: (1) Oranın korunduğu b      me ve (2) Oranın korunmadığı b      me. Kavramı açıklamak amacıyla   u örnekler verilebilir: A Kooperatifi, B Kooperatifine b      rse simetrik b      me söz konusu olacak ve b      n kooperatifin ortakları diğer kooperatife de ortak olup ortaklık haklarına aynı oranda sahip olacaklardır. Ancak A Kooperatifi B Anonim   irketine b      rse kooperatif ortakları B anonim şirketinin kendiliğinden ortağı olacak ve anonim şirketin paylarına sahip olacaklardır.

Kanun, oranın korunduğu ve korunmadığı b      meyi geniş bir tarzda düzenleyerek b      meye katılan şirketlere ve ortaklara, b      meyi şekillendirmede geniş hareket alanı ve olanağı tanımlı  tır. Bu esneklik, şirketin yeniden yapılandırılmasında kanunî engelleri kaldırma anlayışından kaynaklanmaktadır. Bu esneklik ilkesi sayesinde, gerekli nisap ile karar alınmışsa b      n (devreden)   irketin ortakları, birleşmeye katılan şirketlerde oranlarını koruyarak veya korumayarak pay iktisap edebilirler; b      n şirketten çıkabilirler; devralan veya yeni kurulan şirketlerin bazılarında ve tümüne katılmayabilirler; b      n şirketteki paylarını artırabilirler.

MADDE 162-(1) B      me sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılması hâlinde 473, 474 ve 592 nci maddeler ile kooperatiflerde Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesine dayanılarak bu Kanunun 473 ve 474   nc   maddeleri uygulanmaz.

Kanunun 162 nci maddesi kısmi b      mede sermaye azaltımında ortaya çıkabilecek sakıncaları önlemek amacıyla düzenlenmiştir. Tam b      mede, b      n   irket sona erip, ticaret sicilinden silindiği için, sermaye azaltılması söz konusu olamaz. Kanun sermaye azaltımında uygulanacak hükümlerin b      mede uygulanmayacağını belirtmekte ve b      meyi kolaylaştırmaktadır.

Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesine dayanılarak herhangi bir sebeple 473 ve 474   nc   maddelerin uygulanmamalarını sağlamak amacıyla ikinci fıkrada bu hükme yer vermiştir.

MADDE 163-(1) Devralan   irket sermayesini, devreden şirketin ortaklarının haklarını koruyacak miktarda artırır.

(2) B      mede, aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz. B      me sebebiyle, kayıtlı sermaye sisteminde müsait olmasa bile, tavan değiştirilmeden sermaye artırılabilir.

163   nc   madde devralan şirketlerde yapılması gerekebilen sermaye artırımını düzenlemektedir. B      p devreden şirketin ortaklarının, devralan şirketin/şirketlerin paylarını kendiliğinden iktisap edebilmelerini sağlamak için, devralan şirketlerin sermayelerini artırmaları çoğu kez gereklidir. Bu gereklilik, devreden şirketin ortaklarının haklarını koruma ölçüsünde ortaya çıkan bir yükümlülüktür. Anılan y  k  m, dolaylı olarak alacaklıları da korur. Sermaye artırımının, y  kseklili  ini, hükümde yer alan “devreden şirketin ortaklarının haklarını koruyacak miktarda” ölçüsü yanında, şirketler arasında iştirak ilişkisinin var olup olmadığı ile devralan şirketin elinde kendi paylarının bulunup bulunmaması da belirler.

Aynı sermaye hükümlerinin uygulanmamasının sebebi benzer koruyucu önlemlerin 166, 169 ve 170 inci maddeler dolayısıyla uygulanmış olmasıdır.

MADDE 164-(1) Bölünme çerçevesinde yeni bir şirketin kurulmasına bu Kanun ile Kooperatifler Kanununun kuruluşu ilişkin hükümleri uygulanır. Sermaye şirketlerinin kurulmasında, kurucuların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz.

164 üncü madde açık bir hükümdür.

B.2.2.4.Ara Bilanço

MADDE 165-(1) Bilanço günüyle, bölünme sözleşmesinin imzası veya bölünme planının düzenlenmesi tarihi arasında, altı aydan fazla bir zaman bulunduğu veya son bilançonun çıkarılmasından itibaren, bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmiş olduğu takdirde, bir ara bilanço çıkarılır.

(2) Bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla, ara bilançoya yıllık bilançoya ilişkin hüküm ve standartlar uygulanır. Ara bilanço için;

a) Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir.

b) Son bilançoda kabul edilmiş bulunan değerlemeler, sadece ticari defterlerdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

165 inci madde hükmü daha önce açıkladığımız 144 üncü madde hükmü ile benzerdir.

B.2.2.5.Bölünme Planı ve Bölünme Sözleşmesi

MADDE 166-(1) Bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini var olan şirketlere devredecekse, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından bir bölünme sözleşmesi yapılır.

(2) Bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini yeni kurulacak şirketlere devredecekse, yönetim organı bir bölünme planı düzenler.

(3) Hem bölünme sözleşmesinin hem de bölünme planının yazılı şekilde yapılması ve bunların genel kurul tarafından 173 üncü madde hükümlerine göre onaylanması şarttır.

166 ncı madde bölünme sözleşmesi ile bölünme planı arasındaki ayrımı ortaya koymaktadır. Örneğin; bir kooperatif bölünerek malvarlığı bölümlerini var olan şirketlere ya da kooperatiflere devredecekse, hem devreden hem de devralan tarafında halen mevcut olan hukuk sükeleri, yani bölünmeye katılan işletmeler var demektir. Bu durumda bölünme, taraflar arasında ya iki ya da çok taraflı bir sözleşme ile düzenlenebilir. Buna karşılık, bölünen kooperatif malvarlığını yeni bir kooperatife ya da şirkete devredecekse kurulacak ticari işletme yada işletmeler henüz hukuken var olmadığından bölünme aşamasında bir sözleşme yapmak mümkün olmayacaktır. Bu halde, bölünen mevcut kooperatif kendi başına tek taraflı bir hukukî işlem gerçekleştirir. Bu tek taraflı işlem de, kanunda bölünme planı diye adlandırılmıştır.

Bölünme sözleşmesi, bölünmeye katılan taraflar arasında müzakere edilebilir. Her taraf, bölünme sözleşmesinde kendi menfaatinin gözetilmesini sağlamaya çabalar; sonuç tarafların iradeleriyle sağlanır. Bu sebeple menfaat çatışması, yani menfaatler dengesinin tek tarafı olarak kurulması durumu söz konusu olmaz. Aynı sonuca, bölünme planı bakımından varılamaz. Çünkü bölünme planında müzakere yapılan bir “karşı taraf” yoktur.

Hem bölünme sözleşmesi hem de bölünme planı bölünmenin temeli olmaktan başka, ortaklar ile diğer hak sahiplerinin haklarını tanımlayan belgelerdir.

Bölünme sözleşmesi bölünmeye katılan işletmelerin yönetim organlarıncadır. Bölünme planı ise devreden işletmenin yönetim organınca hazırlanır. Yazılı şekil her ikisi için de geçerlilik şartıdır.

MADDE 167-(1) Bölünme sözleşmesi ve bölünme planı özellikler;

- a) Bölünmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, merkezlerini ve türlerini,
- b) Aktif ve pasif malvarlığı konularının devir amacıyla bölümlere ayrılmasını ve tahsisini; açık tanımlamayla, bu bölümlere ilişkin envanteri; taşınmazları, kıymetli evrakı ve maddi olmayan malvarlığını teker teker gösteren listeyi,
- c) Payların değişim oranını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını ve devreden şirketin ortaklarının, devralan şirketteki ortaklık haklarına ilişkin açıklamaları,
- d) Devralan şirketin; intifa senedi, oydan yoksun pay ve özel hak sahiplerine tahsis ettiği hakları,
- e) Şirket paylarının değişim tarzlarını,
- f) Şirket paylarının bilanço kârına hangi tarihten itibaren hak kazanacaklarını ve bu istem hakkının özelliklerini,
- g) Devreden şirketin işlemlerinin hangi tarihten itibaren devralan şirketin hesabına yapılmış kabul edildiğini,
- h) Yönetim organlarının üyelerine, müdürlere, yönetim hakkına sahip kişilere ve denetçilere tanınan özel menfaatleri,
- i) Bölünme sonucu devralan şirketlere geçen iş ilişkilerinin listesini, içerir.

167 nci madde bölünme planı ve bölünme sözleşmesinde belirtilmesi gereken hususları tek tek saymıştır. Burada sadece (b) bendi ile ilgili açıklama yapılacaktır. Söz konusu (b) bendi bölünen işletmede devredilecek bölümlerin belirlenmesi, yani gruplaştırma ile ilgilidir. Yönetim organı kendi (nesnel takdirine göre) hangi malvarlığı unsurlarının, yani hangi aktif ve pasifin hangi bölüme gireceğini belirler. Çeşitli aktifin ve pasifin böylece bir araya konulması suretiyle devredilecek bölümler oluşturulur. Her hükmün bir envanteri çıkarılır. Bölümlere giren aktiflerin ve pasiflerin birbirleriyle ilgili olmaları mümkündür; ancak ilginin varlığı katı bir şart değildir. Envanter bölünmenin gerçekleştirilmesiyle ilgilidir. Bölünmede önemli olan, aktif ve pasifi oluşturan değerlerin nasıl bölündüğü ve bir bütün oluşturacak şekilde tertiplenip (düzenlenip) bölünmeye tahsis edildiği olup, (b) bendi bunun açık bir şekilde belirtilmesini istemektedir.

B.2.2.6.Bölünmenin Dışında Kalan Malvarlığı

MADDE 168-(1) Bölünme sözleşmesinde veya bölünme planında tahsisi yapılmayan malvarlığı konuları üzerinde;

- a) Tam bölünmede, devralan tüm şirketlerin, bölünme sözleşmesi veya planına göre kendilerine geçen net aktif malvarlığının oranına göre, devralan tüm şirketlere paylı mülkiyet hakkı düşer.
- b) Kısmi bölünmede söz konusu malvarlığı, devreden şirkette kalır.

(2) Birinci fıkra hükmü kıyas yoluyla alacaklara ve maddi olmayan malvarlığı haklarına da uygulanır.

(3) Tam bölünmeye katılan şirketler, bölünme sözleşmesi veya bölünme planına göre herhangi bir şirkete tahsis edilmeyen borçlardan müteselsilen sorumludurlar.

168 inci madde bölünmenin dışında kalan bilerek veya bilmeyerek bölünmeye alınmamış malvarlığını hükme bağlamıştır. Hüküm yokluğu, bölünme sözleşmesini/planını hazırlayanların ihmaldinden veya yönetim organının bölünen şirketin söz konusu tahsis edilmeyen aktife sahip bulunduğunu bilmemelerinden ya da diğer sebeplerden doğabilir. Bölünme tescil ile hüküm ifade edince, bu tahsis dışı kalan aktif malvarlığı parçaları sorun oluşturabilir. Birinci fıkra, tahsis dışı kalan aktif unsurun tam bölünmede, tüm devralan şirketlere kendilerine geçen malvarlığının oranına göre paylı mülkiyet halinde ait olduğunu hükme bağlamaktadır. Tam bölünmede bölünen şirket ortadan kalktığına göre, anılan malvarlığı üzerinde ona bir hak tanınmaz. Buna karşılık, kanun kısmî bölünmede tahsis dışı malvarlığını bölünen şirkete vermiştir.

Üçüncü fıkarda kanun, tahsis dışı kalan borçlarda müteselsil sorumluluk ilkesini kabul etmiştir.

B.2.2.7.Bölünme Raporu

MADDE 169-(1) Bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme hakkında ayrı rapor hazırlarlar; ortak rapor da geçerlidir.

(2) Rapor;

- a) Bölünmenin amacını ve sonuçlarını,
- b) Bölünme sözleşmesini veya bölünme planını,
- c) Payların değişim oranlarını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını, özellikle devreden şirketin ortaklarının devralan şirketteki haklarına ilişkin açıklamaları,
- d) Değişim oranının saptanmasında, payların değerlemesine ilişkin özellikleri,
- e) Gereğinde, bölünme dolayısıyla ortaklar için doğacak olan ek ödeme yükümlülüklerini, diğer kişisel edim yükümlülüklerini ve sınırsız sorumluluğu,
- f) Bölünmeye katılan şirketlerin türlerinin farklı olması hâlinde, ortakların yeni tür sebebiyle söz konusu olan yükümlülüklerini,
- g) Bölünmenin işçiler üzerindeki etkileri ile içeriğini; varsa sosyal planın içeriğini,
- h) Bölünmenin, bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkilerini, hukuki ve ekonomik yönleri ile açıklar ve gerekçelerini gösterir.

(3) Yeni kuruluşun varlığı hâlinde, bölünme planına yeni şirketin sözleşmesi de eklenir.

(4) Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ve orta ölçekli şirketler bölünme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

169 uncu madde bölünme raporunda yer alması gereken unsurları belirlemiştir.

B.2.2.8.İnceleme Hakkı

MADDE 171-(1) Bölünmeye katılan şirketlerden her biri, genel kurul kararından iki ay önce, merkezlerinde, halka açık anonim şirketler ayrıca Sermaye Piyasası Kurulunun

uygun gördüğü yerlerde;

- a) Bölünme sözleşmesini veya bölünme planını,
 - b) Bölünme raporunu,
 - c) Son üç yılın finansal tabloları ile faaliyet raporlarını ve varsa ara bilançoları,
- bölünmeye katılan şirketlerin ortaklarının incelemesine sunar.

(2) Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ve orta ölçekli şirketler birinci fıkrada öngörülen inceleme hakkından vazgeçebilirler.

(3) Ortaklar, bölünmeye katılan şirketlerden, birinci fıkrada sayılan belgelerin kopyalarının kendilerine verilmesini isteyebilirler. Suretler için bedel veya herhangi bir gider karşılığı istenemez.

(4) Bölünmeye katılan şirketlerden her biri, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, sermaye şirketleri ayrıca internet sitesinde, inceleme yapma haklarına işaret eden bir ilan yayımlarlar.

Ortakların inceleme hakkını düzenleyen ve şirket içi şeffaflığı sağlama anlayışından kaynaklanan 171 inci madde hakkında 149 uncu madde için yapılan açıklamalara bakılmalıdır. Hüküm, aynı ortaksal menfaatleri korumakta ve aynı bölünme kararının oylanmasında olduğu gibi, bilinçli oy kullanma amacına hizmet etmektedir.

MADDE 172-(1) Bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında meydana gelen değişikliklere 150 nci madde kıyas yoluyla uygulanır.

172 nci madde için birleşme hakkındaki 150 nci maddede yapılan açıklamaya bakılmalıdır.

B.2.2.9.Bölünme Kararı

MADDE 173-(1) 175 inci maddede öngörülen teminatın sağlanmasından sonra, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme sözleşmesini veya bölünme planını genel kurula sunar.

(2) Onama kararı 151 inci maddenin birinci, üçüncü, dördüncü ve altıncı fıkralarında öngörülen nisaplara uyularak alınır.

(3) Oranın korunmadığı bölünmede onama kararı, devreden şirkette oy hakkını haiz ortakların en az yüzde doksaniyle alınır.

Bölünme kararı, bölünmenin hukuken gerçekleştirilmesinin, şirketin/şirketlerin ve şirket paylarının yeniden yapılandırılmalarının ve bölünen şirketin hukukî yazgısının en önemli aşamasını oluşturur. Bu karar tam bölünmede, bölünen şirketin malvarlığının başka ortaklarca paylaşılması ve şirketin sona erip sicilden silinmesi, gereğinde yeni şirketlerin oluşması ve bölünen şirketin ortaklarının katılma paylarının devralan şirkette veya şirketlerde bir düzene bağlanması sonucunu doğurur. Bu sebeple bölünme sözleşmesinin veya planının, içinde şirket haklarının kullanıldığı organa yani genel kurula sunulması gerekir.

173 üncü madde birinci fıkrada yer alan kurala göre, bölünme sözleşmesi veya planı 175 inci maddeye göre alacakların güvence altına alınmasından sonra genel kurula sunulabilir. Bu hükümle, alacaklıları güvence altına almadan bölünmeye izin verilmemiştir.

İkinci fıkra nisaplarla ilgili olarak birleşmeler hakkındaki 151 inci maddenin birinci, üçüncü, dördüncü ve altıncı fıkralarına göndermede bulunmuştur. Bu fıkralar hem çeşitli sermaye şirketleriyle kooperatiflerde bölünme kararına genel olarak uygulanacak nisapları, hem de sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile özel bazı durumlardaki nisapları da belirlemektedir.

Yeni düzenin kimin yararına, kimin zararına olduğu somut olay gerçeğine bağlıdır. Kanun, yüksek bir nisap öngörerek, ortakların en az yüzde doksanınin sahip bulundukları oylarla kabul etmedikleri bir düzenin geçerli olmasını istememiştir.

Bölünme, alacaklılar açısından özel korunmayı gerektiren sonuçlar doğurur. Tam bölünme, alacaklılar yönünden borçlunun değişmesidir. Çünkü tam bölünmede, bölünen şirket parçalanır ve ortadan kalkar. Bu, borçlunun ortadan kalkması ve yerine devralan şirketlerin gelmesi demektir. Kısmî bölünmede ise bölünen şirketin malvarlığı küçülür, bu sermayenin azaltılması sonucunu bile doğurabilir. Devredilen malvarlığı bölümü veya bölümleri sebebiyle oransal da olsa filen azalan sermaye ile alacaklıların ortak teminatları da azalmış olur. Onun için bölünmenin alacaklılar yönünden tehlikesi birleşmeden farklıdır ve daha fazladır.

B.2.2.10.Alacaklıların Korunması

MADDE 174-(1) Bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, yedişer gün aralıklarla üç defa yapılacak ilanla ve sermaye şirketlerinde ayrıca internet sitesine de konulacak ilanla, alacaklarını bildirmeye ve teminat verilmesi için istemde bulunmaya çağırılırlar.

174 üncü madde hükmüne göre bölünmeye katılan şirketler Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yapılacak ve web sitesine konulacak ilânlarla alacaklıları esas sözleşmeye göre ve her hâlde alacaklarını bildirmeye ve güvence istemeye üç kez davet ederler. Alacaklılar bu talebe karşılık verip vermemekte serbesttirler. Talepte bulunmayanlar güvence sağlanmasını isteme hakkını yitirirler, ancak bu alacaklının hakkına herhangi bir etki yapmaz.

Hüküm 173 üncü madde ile birlikte değerlendirilip yorumlandığında, güvence sorunsalının birleşme kararından önce çözülmesinin gerektiği, aksi halde kararın alınamayacağı anlaşılır.

MADDE 175-(1) Bölünmeye katılan şirketler, 174 üncü maddede öngörülen ilanların yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde, istemde bulunan alacaklıların alacaklarını teminat altına almak zorundadırlar.

(2) Bölünme ile alacaklıların alacaklarının tehlikeye düşmediğinin, ispatı hâlinde, teminat altına almak yükümü ortadan kalkar.

(3) Diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması hâlinde, şirket, teminat göstermek yerine borcu ödeyebilir.

175 inci madde hükmü 157 nci maddedeki bazı ilke ve kuralları bölünme yönünden tekrarlamaktadır.

MADDE 176-(1) Bölünme sözleşmesi veya bölünme planıyla kendisine borç tahsis edilen şirket, bu suretle birinci derecede sorumlu bulunan şirket, alacaklıların alacaklarını ifa etmezse, bölünmeye katılan diğer şirketler, ikinci derecede sorumlu şirketler, müteselsilen sorumlu olurlar.

(2) İkinci derecede sorumlu olan şirketlerin takip edilebilmeleri için, alacağın teminat

altına alınmamış ve birinci derecede sorumlu şirketin;

- a) İflas etmiş,
- b) Konkordato süresi almış,
- c) Aleyhinde yapılan bir icra takibinde kesin aciz vesikası alınmasının şartları doğmuş,
- d) Merkezi yurt dışına taşınmış ve artık Türkiye’de takip edilemez duruma gelmiş veya
- e) Yurt dışındaki merkezinin yeri değiştirilmiş ve bu sebeple hukuken takibi önemli derecede güçleşmiş olması gerekir.

Bölünme sözleşmesi veya planına göre, bölünen şirketin bazı borçları, bölünmeye katılan şirketlerden birine devredilmişse yani borç o devralan şirket tarafından ödenecekse, fakat ödenmemişse bölünmeye katılan diğer şirketler bu ödenmeyen borçlardan müteselsilen sorumlu olurlar. Borcu ödemekle yükümlü olan şirket bu borçtan birinci derecede sorumludur. Çünkü bölünmede aktif/pasif gruplaştırmada borç ona intikal etmiştir. Birinci derecede sorumlu şirkete başvurmadan diğer (ikinci derecede) sorumlu şirketlere başvurulamaz.

İkinci fıkra ikinci derecede sorumlu şirketlere hangi hallerde başvurulacağını göstermektedir.

MADDE 177-(1) Ortakların kişisel sorumlulukları hakkında 158 inci madde hükmü uygulanır.

177 nci madde, atıf maddesidir.

MADDE 178-(1) Tam veya kısmi bölünmede, işçilerle yapılan hizmet sözleşmeleri, işçi itiraz etmediği takdirde, devir gününe kadar bu sözleşmeden doğan bütün hak ve borçlarla devralana geçer.

(2) İşçi itiraz ederse, hizmet sözleşmesi kanuni işten çıkarma süresinin sonunda sona erer; devralan ve işçi o tarihe kadar sözleşmeyi yerine getirmekle yükümlüdür.

(3) Eski işveren ile devralan, işçinin bölünmeden evvel muaccel olmuş alacakları ile hizmet sözleşmesinin normal olarak sona ereceği veya işçinin itirazı sebebiyle sona erdiği tarihe kadar geçen sürede muaccel olacak alacaklarından müteselsilen sorumludur.

(4) Aksi kararlaştırılmadıkça veya hâlin gereğinden anlaşılmadıkça, işveren hizmet sözleşmesinden doğan hakları üçüncü bir kişiye devredemez.

(5) İşçiler muaccel olan ve birinci fıkroda öngörüldüğü şekilde muaccel olacak alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebilirler.

(6) Devreden şirketin bölünmeden önce şirket borçlarından dolayı sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hâle gelecek olan veya işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmakta devam ederler.

Kanunun 178 inci maddesi, sadece bölünme, birleşme ve tür değiştirme hallerinde uygulanan -İş Kanununun 6 ncı maddesine nazaran- özel bir hükümdür. Bu maddenin üstün tarafı işçinin lehine olarak müteselsil sorumluluğu kabul etmiş olmasıdır. Ancak birleşme ve tam bölünmede devrolunan şirketlerin infisah etmeleri sebebiyle eski işveren bulunmadığı için 191 inci maddeden açıkça anlaşıldığı üzere bu sorumluluğu birleşmede, tam bölünmede ve tür değiştirmede şahıs

 irketleri bakımından “ortakların kişisel sorumlulukları” çerçevesinde kabul edilmiştir. Kism  bölünmelerde ise eski ve yeni işverenler işçilerin alacakları için müteselsilen sorumlu olacaklardır. Böylece kanun, i  i alacaklarının teminat altına alınması yönünden    Kanununun 6 ncı maddesinden daha iyi ve toplumsal yönü güçlü bir düzenleme getirmiştir.

Diğer yandan; 178 inci madde, işçiye itiraz hakkı tanıdığı, aksi kararla tırılmadı ca veya hâlin gereğinden anla ılmadı ca işverenin i  sözleşmesinden doğan alacaklarını başkasına devretmesine izin vermediği, alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebilmek hakkını işçiye tanıdığı için    Kanununun 6 ncı maddesinden daha iyidir ve amaca daha uygundur.

B.2.2.11.    li kilerinin Geçmesi

MADDE 179-(1) Bölünme onaylanınca, yönetim organı bölünmenin tescilini ister.

(2) Kısmi bölünme sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılması gerekiyorsa buna ilişkin esas sözleşme değişikliği de tescil ettirilir.

(3) Tam bölünme hâlinde devreden  irket ticaret siciline tescil ile birlikte infisah eder.

(4) Bölünme ticaret siciline tescille geçerlilik kazanır. Tescil ile tescil anında envanterde yer alan bütün aktifler ve pasifler devralan şirketlere geçer.

179 uncu madde, bölünme onaylanınca tescilin yapılması gerektiğini hükme bağlamış ve tescil edilmesi gereken diğer hususlara da açıklık getirmiştir.

B.2.3.T r Değiştirme

Hukukumuzda t r değiştirme yeni bir kavram değildir. 1975-1985 yıllarında t r değiştirme hem teorik hem de dogmatik bakımdan ayrıntılı ve derine inen incelemelere konu olmuştur. Eski TTK’nın 152 nci maddesinde tanımlanmıştır. Yeni Kanunun, 180 il  194  nc  maddelerinde hemen hemen aynı ilkelere yer verilerek konu çok daha ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

MADDE 180-(1) Bir  irket hukuki şeklini değiştirebilir. Yeni t re dönüştürülen  irket eskisinin devamıdır.

180 inci madde, 181 inci madde ile birlikte yorumlandığı takdirde, geniş bir tür değiştirme serbestisi ve türü seçme özgürlüğü sağlamaktadır. T r değiştirme ile tür değiştiren şirketin hukukî ilişkilerinin değişmeyeceği hükmü “yeni nev’e çevrilen  irket, eskisinin devamıdır” kuralının başka şekilde ifadesidir.

B.2.3.1.Geçerli T r Değiştirmeler

MADDE 181- (1)

a) Bir sermaye  irketi;

1. Başka türde bir sermaye  irketine;

2. Bir kooperatife;

b) Bir kollektif  irket;

1. Bir sermaye  irketine;

2. Bir kooperatife;

3. Bir komandit şirkete;
c) Bir komandit  irket;
1. Bir sermaye  irketine;
2. Bir kooperatife;
3. Bir kollektif şirkete;
d) Bir kooperatif bir sermaye şirketine dönüşebilir.

181 inci maddede dönüşebilecek türler sınırlı sayıda gösterilmiştir; kıyas yapılamaz. Maddeye göre kooperatifler açısından bakacak olursak, sermaye  irketi, kollektif  irket ve komandit  irket türleri kooperatife dönüşebileceği gibi, bir kooperatif de sermaye şirketine dönüşebilecektir.

B.2.3.2. irket Paylarının ve Haklarının Korunması

MADDE 183-(1) T  r değiştirmede ortakların  irket payları ve hakları korunur. Oydan yoksun paylar için sahiplerine eşit değerde paylar veya oy hakkını haiz paylar verilir.
(2) İmtiyazlı payların karşılığında aynı değerde paylar verilir veya uygun bir tazminat ödenir.
(3) İntifa senetleri karşılığında aynı değerde haklar verilir veya t  r değiştirme planının düzenlendiği tarihte gerçek değer ödenir.

183   nc   madde, ortaklık konumunun devamı ilkesi bağlamında, payların ve hakların korunmasını amaçlamaktadır. Hüküm iki ilkesi vardır. Birincisi pay ve ortaklık haklarının korunması, ikincisi ise eşit değerlilik ilkesidir.

Birinci fıkradaki ilke iki alt ilkeyi içerir:

- (1) T  r değiştirmede mevcut katılma hakkı yani ortaklık konum,
(2) Ortaklık hakları korunmalıdır.

T  r değiştirme bahane edilerek hiçbir ortak şirketten çıkarılamaz ve hiçbir ortağın ortaklık hakları zedelenemez, azaltılamaz ve sınırlandırılmaz.

Maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları kooperatifleri ilgilendirmemektedir.

B.2.3.3.Kuruluş ve Ara Bilanço

MADDE 184-(1) T  r değiştirmede, yeni türün kuruluşuna ilişkin hükümler uygulanır; ancak, sermaye  irketlerinde ortakların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz.
(2) Bilanço günüyle t  r değiştirme raporunun düzenlendiği tarih arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarıldığı tarihten itibaren şirketin malvarlığında önemli deği şiklikler meydana gelmişse ara bilanço çıkarılır.
(3) Aşağıdaki hükümler saklı olmak kaydı ile ara bilançoya yıllık bilançoya ilişkin hüküm ve ilkeler uygulanır. Ara bilanço için;
a) Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir;
b) Son bilançoda kabul edilen değerlemeler, sadece ticari defterdeki hareketler     s  nde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden

anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

184 üncü maddede tür değiştirmenin usulü belirtilmektedir. Birleşme ve bölünmede açıklanan hususlar burada da geçerlidir.

B.2.3.4.Tür Değiştirme Planı

MADDE 185- (1) Yönetim organı bir tür değiştirme planı düzenler. Plan yazılı şekle ve 189 uncu madde uyarınca genel kurulun onayına tabidir. Tür değiştirme planı;

- a) Şirketin tür değiştirmeden önceki ve sonraki ticaret unvanını, merkezini ve yeni türe ilişkin ibareyi,**
- b) Yeni türün şirket sözleşmesini,**
- c) Ortakların tür değiştirmeden sonra sahip olacakları payların sayısını, cinsini ve tutarını veya tür değiştirmeden sonra ortakların paylarına ilişkin açıklamaları, içerir.**

185 inci madde, tür değiştirme plânını düzenlemektedir. Ayrıntılı bilgi için birleşme ve bölünmeye ilişkin ilgili hükümlerde yapılan açıklamaya bakılmalıdır.

B.2.3.4.a.Tür Değiştirme Raporu

MADDE 186-(1) Yönetim organı tür değiştirme hakkında yazılı bir rapor hazırlar.

(2) Raporda;

- a) Tür değiştirmenin amacı ve sonuçları,**
 - b) Yeni türe ilişkin kuruluş hükümlerinin yerine getirilmiş bulunduğu,**
 - c) Yeni şirket sözleşmesi,**
 - d) Tür değiştirmeden sonra ortakların sahip olacakları paylara dair değişim oranı,**
 - e) Varsa ortaklar ile ilgili olarak tür değiştirmeden kaynaklanan ek ödeme ile diğer kişisel edim yükümlülükleri ve kişisel sorumluluklar,**
 - f) Ortaklar için yeni tür dolayısıyla doğan yükümlülükler**
- hukuki ve ekonomik yönden açıklanır ve gerekçeleri gösterilir.**

(3) Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ve orta ölçekli şirketler tür değiştirme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

186 ncı madde tür değiştirme raporunu düzenlemektedir. Birleşme ve bölünmeye ilişkin hükümlerle aynıdır.

B.2.3.6.İnceleme Hakkı

MADDE 188 - (1) Şirket;

- a) Tür değiştirme planını,**
 - b) Tür değiştirme raporunu,**
 - c) Son üç yılın finansal tablolarını, varsa ara bilançoğu,**
- genel kurulda karar alınmasından otuz gün önce merkezinde ve halka açık anonim şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulunun istediği yerlerde ortakların incelemesine sunar.**

(2) İsteyen ortaklara anılan belgelerin kopyaları bedelsiz verilir. Şirket, ortakları, uygun bir şekilde inceleme haklarının bulunduğu hususunda bilgilendirir.

188 inci madde inceleme hakkını düzenlemektedir. İnceleme hakkı yukarıda açıklanan birleşme ve bölünmedeki inceleme hakkı ile aynıdır.

B.2.3.7.Tür Değiştirme Kararı

MADDE 189-(1) Yönetim organı tür değiştirme planını genel kurula sunar. Tür değiştirme kararı aşağıdaki nisaplarla alınır:

a) Kanunun 421 inci maddesinin beşinci fıkrasının (b) bendi hükmü saklı olmak şartıyla anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, esas veya çıkarılmış sermayenin üçte ikisini karşılaması şartıyla, genel kurulda mevcut oyların üçte ikisiyle; limited şirkete dönüştürme hâlinde, ek ödeme veya kişisel edim yükümlülüğü doğacaksa tüm ortakların onayıyla;

b) Bir sermaye şirketinin bir kooperatife dönüşmesi hâlinde tüm ortakların onayıyla;

c) Limited şirketlerde, sermayenin en az dörtte üçüne sahip bulunmaları şartıyla, ortakların dörtte üçünün kararıyla;

d) Kooperatiflerde;

1. Ortakların en az üçte ikisinin temsil edilmeleri şartı ile, genel kurulda mevcut oyların çoğunluğuyla,

2. Ek ödeme, diğer kişisel edim yükümlülükleri veya kişisel sorumluluk getiriliyorsa veya bu yükümlülükler veya sorumluluklar genişletiliyorsa, kooperatifte kayıtlı ortaklarının üçte ikisinin olumlu oyuyla,

e) Kollektif ve komandit şirketlerde tür değiştirme planı bütün ortakların oybirliğiyle onanır. Ancak, şirket sözleşmesinde ortakların tümünün üçte ikisinin olumlu oyuyla bu kararın alınabileceği öngörülebilir.

(2) Yönetim organı tür değiştirmeyi ve yeni şirketin sözleşmesini tescil ettirir. Tür değiştirme tescil ile hukuki geçerlilik kazanır. Tür değiştirme kararı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.

189 uncu madde tür değiştirme kararını düzenlemektedir. Kooperatifler için tür değiştirme kararında aranacak nisap birinci fıkranın (d) bendinde düzenlenmiştir. Tür değiştirme kararının onaylanması için ortakların en az üçte ikisinin temsil edilmeleri gerekir ve karar mevcut oyların çoğunluğu ile alınır. Şayet, tür değiştirme kararı ek ödeme gibi ortaklara sorumluluk getiriyorsa kooperatife kayıtlı ortakların üçte ikisinin olumlu oyu gerekecektir. Kooperatifler Kanununda, "Ortakların Paylarının Arttırılması" başlığı altında düzenlenen 52 nci madde hükmü ortağa ek bir yük getiriliyorsa bütün ortakların dörtte üçünün onayını aramaktadır. Dolayısıyla Kooperatifler Kanunu daha ağır bir nisap getirmektedir. Ancak yeni yürürlüğe giren 6102 sayılı Kanun uygulanacağından kooperatifler için aranacak nisapta 189 uncu maddeyi uygulamak gerekecektir.

B.2.3.8.Alacaklıların ve Çalışanların Korunması

MADDE 190-(1) Ortakların kişisel sorumlulukları hakkında 158 inci ve iş sözleşmelerinden doğan borçlar hakkında 178 inci madde uygulanır.

190 incı madde atıf maddesidir.

B.2.4.Birleşme, Bölünme ve T  r Değiştirmede Uygulanacak Genel Hükümler

MADDE 191- (1) Birleşmede, bölünmede ve t  r değiştirmede ortaklık paylarının ve ortaklık haklarının gereğince korunmamış veya ayrılma karşılığının uygun belirlenmemiş olması hâlinde, her ortak, birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde, söz konusu işlemlere katılan şirketlerden birinin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, uygun bir denkleştirme akçesinin saptanmasını isteyebilir. Denkleştirme akçesinin belirlenmesinde 140 ıncı maddenin ikinci fıkrası uygulanmaz.

(2) Davacı ile aynı hukuki durumda bulunmaları hâlinde, mahkeme kararı, birleşmeye, bölünmeye veya tür değiştirmeye katılan şirketlerin tüm ortakları hakkında da hüküm doğurur.

(3) Davanın giderleri devralan şirkete aittir. Özel durumların haklı göstermesi hâlinde, mahkeme giderleri kısmen veya tamamen davacıya y  kletilebilir.

(4) Ortaklık paylarının veya ortaklık haklarının korunmasını inceleme davası birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının geçerliliğini etkilemez.

191 inci madde hükmü alacaklıların ve çalışanların korunmasını düzenlemektedir. Birleşme bölünme ve t  r değiştirmede ortaklık haklarının gereğince düzenlenmemiş olması halinde her ortak ilandan sonra iki ay içinde dava açma hakkına sahip olacaktır. Ancak davanın açılmış olması birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararını etkilemeyecektir.

MADDE 192-(1) 134 il  190 ıncı maddelerin ihlali hâlinde, birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararına olumlu oy vermemiş ve bunu tutanağa geçirmiş bulunan birleşmeye, bölünmeye veya tür değiştirmeye katılan şirketlerin ortakları; bu kararın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde iptal davası a abilirler. İlanın gerekmediği hâllerde süre tescil tarihinden başlar.

(2) Kararın bir yönetim organı tarafından verilmesi hâlinde de bu dava a ılabilir.

(3) Birleşme, bölünme ve t  r değiştirmeye ilişkin işlemlerde herhangi bir eksikliğin varlığı hâlinde, mahkeme taraflara bunun giderilmesi için süre verir. Hukuki sakatlık, verilen süre içinde giderilemiyorsa veya giderilememişse mahkeme kararı iptal eder ve gerekli önlemleri alır.

192 nci madde ortağı koruma maddesidir. Hem birleşmede hem bölünmede hem de t  r değiştirmede ortağın önceki şirketteki ortaklık (ortak olma) durumunun, devralan veya yeni tür şirkette devam etmesi, yani şirketin devamlılığı ilkesi birinci derecede önemi haizdir. Ortaklık, devralan şirkette veya yeni türde devam etmiyorsa ortak kanunun izin vermeyeceği bir haksızlığa, dolayısıyla zarara uğramış demektir. 192 nci madde bu haksızlığı gidermeyi amaçlayan bir hüküm olup,   relerin birincisidir. İkinci   re ise 193   nc   maddedir. Her iki hüküm birbirini tamamlamaktadır. 192 inci maddede olumlu oy kullanmamış ortakların iki ay içinde iptal davası a abileceği düzenlenmiş ve üçüncü fıkrada h  kimin nasıl davranması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

MADDE 193-(1)Birleşme, bölünme veya tür değiştirme işlemlerine herhangi bir şekilde katılmış bulunan bütün kişiler şirketlere, ortaklara ve alacaklılara karşı kusurları ile verdikleri zararlardan sorumludurlar. Kurucuların sorumlulukları saklıdır.

(2) 202 il  208, 555, 557, 560 ncı madde hükümleri saklıdır. Bir sermaye şirketinin veya kooperatifin iflası hâlinde 556 ve 570 inci maddeler ile Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesi kıyas yoluyla uygulanır.

193   nc  madde kusur sorumluluğunu düzenlemektedir. Her üç halde de bu sürece herhangi bir şekilde katılmış olanlar; şirketlere, ortaklara ve alacaklılara karşı kusurları ile vermiş oldukları zararlardan dolayı sorumlu olacaklardır.

B.2.5.Ticari    letme ile Birleşme ve T  r Değiştirme

Yeni TTK'nın getirmiş olduğu yeniliklerden birisi de bir ticari    letmenin bir ticaret şirketiyle onun tarafından devralınmak suretiyle birle ebilmesidir.

MADDE 194-(1) Bir ticari    letme, bir ticaret şirketiyle, onun tarafından devralınmak suretiyle birleşebilir. Bu hâlde devralan ticaret  irkentinin türüne göre 138 il  140, 142 il  158 ve ortak hükümlere ilişkin 191 il  193   nc  madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

(2) Bir ticari    letmenin bir ticaret şirketine dönüşmesi hâlinde 182 il  193   nc  maddeler kıyas yoluyla uygulanabilir.

(3) Bir ticaret  irkentinin bir ticari    letmeye dönüştürülebilmesi için, söz konusu ticaret  irkentinin paylarının tümü, ticari    letmeyi    letecek kişi veya kişiler tarafından devralınmalı ve ticari    letme bu kişi veya kişiler adına ticaret siciline tescil ve ilan edilmelidir. Bu hâlde, ticari    letmeye dönüştürülen ticaret  irketi, bir kollektif veya komandit  irket ise mezkûr ticaret  irkentinin borçlarından, ticari    letmeyi    letecek kişi ve kişiler ile ticaret  irkentinin eski ortakları da 264   nc  maddedeki zamanaşımı süresince sıfatlarına göre müteselsilen sorumlu olurlar. Dönüştürmeye bu Kanunun 264 il  266 ncı maddeleri de uygulanır.

(4) 182 nci maddenin üçüncü fıkrası hükmü saklıdır.

194   nc  madde hükmü, ticari    letmenin ticaret  irketi ile devralınmak suretiyle birleşebileceğini düzenlemektedir.     nc  fıkrasında da bir ticaret  irkentinin bir ticari    letmeye dönüştürülebilmesi için ticaret  irkentinin bütün paylarının ticari    letmeyi    leten kişi ya da kişiler tarafından devralınması gerektiği ve değişikliklerin sicile tescil edilmesi gerektiğini düzenlemektedir. Ayrıca dönüştürmeye bu kanunun zamanaşımı ve zamanaşımının kesilmesine ilişkin olan 264 ve 266 ncı maddeleri uygulanacaktır.

B.2.6. irketler Topluluğu

Genel Olarak

Yeni TTK'nın düzenlediği radikal alanlardan birisi de şirketler topluluğudur. Ülkemizde göz ardı edilemeyecek gerçeklerden bir tanesi de hâkim şirketin bağlı  irketi istediği gibi kullanması, bağlı şirketin zararına da olsa istedikleri kararı aldırabilmeleridir. Kanunlar,  irketler topluluğu olgusunu dikkate almadan, yönetim kurulu üyelerinin   zen borcunu istisnasız düzenlemiş, hâkim şirketin talimatlarına uyan yöneticileri sorumlu saymış, hatta yargı onları tazminata mahkûm etmiştir. Haklılık temelinden yoksun bağımsız  irket dogmasına göre, bağlı şirketin yönetim kurulunun, bu şirketin menfaatini gözeterek karar alması gerekir; aksi halde sorumlu olur. Oysa yavru şirketin yönetim kurulu, talimat altında çalışan, menfaatler çatıştığında, hemen daima hâkim şirketin ve topluluğun menfaatlerini ön planda tutmak zorunda olan, aksi halde i ini yitiren, hâkim şirketin,

topluluğun veya makro politikalar sebebiyle bir topluluk şirketinin yararına olup, kendi ortaklığının kaybı sonucunu doğuran kararlar veren bir organdır. Hukukî konumu “bağlı yönetim kurulu” terimiyle ifade edilir. Bağlı şirketin topluluk dışında kalan pay sahipleri de aynı çaresiz konumdadır. Kayıp hatta zarar tehlikesi altındadır. Yeni getirilen düzenlemeyle bu haksızlığın önüne geçilmeye çalışılmış ve sermaye şirketi temel alınarak kanun hazırlanmıştır. Bu sebeple kooperatiflere uygulanabilirliği tartışmalıdır. Bu durum ilerleyen zamanlarda uygulama ve öğreti tarafından çözülecektir.

B.2.7.Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Düzenleme ve Denetleme Yetkisi

MADDE 210-(1) Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bu Kanunun ticaret şirketlerine ilişkin hükümlerinin uygulamasıyla ilgili tebliğler yayımlamaya yetkilidir. Ticaret sicili müdürlükleri ve şirketler bu tebliğlere uyarlar. Ticaret şirketlerinin, bu Kanun kapsamındaki işlemleri, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı denetim elemanları tarafından denetlenir. Bu denetimin ilkeleri ve usulü ile denetime tabi işlemler Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle düzenlenir.

(2) Diğer bakanlık, kurum, kurul ve kuruluşlar, ancak kendilerine kanunla tanınan yetkinin sınırları içinde kalmak şartıyla ve öngörülen amaç, konu ve şekle tabi olarak şirketlere ilişkin düzenlemeler yapabilir.

(3) Kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde veya bu yönde hazırlıklarda ya da muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunduğu belirlenen ticaret şirketleri hakkında, özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca, bu tür işlem, hazırlık veya faaliyetlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde fesih davası açılabilir.

210 uncu madde Gümrük ve Ticaret Bakanlığına şirketlere ilişkin düzenleme yetkisini açık ve net bir şekilde göstermektedir. SPK ve BDDK gibi özerk kuruluşların kural koyma yetkisini kanunla tanıırken, Gümrük ve Ticaret Bakanlığına bu yetkiyi tanımamak hem doğru olmaz hem de yapısal bir çelişki yaratılmış olur. Birinci fıkra geleneğe uygun olarak Bakanlık düzeyinde yapılan ve daha çok mevzuatın doğru uygulanmasına odaklanmış olan denetlemeyi de Gümrük ve Ticaret Bakanlığına vermiştir.

Öte yandan, maddede geçen “*Ticaret şirketlerinin, bu Kanun kapsamındaki işlemleri, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı denetim elemanları tarafından denetlenir.*” hükmü, 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile değiştirilmiştir. Hükmün değişikliğe uğramadan önceki ilk hali “*Ticaret şirketlerinin işlemleri, ilkeleri ve usulü bir tüzük ile belirlenerek Sanayi ve Ticaret Bakanlığı denetim elemanları tarafından denetlenir.*” şeklinde idi. Yeni düzenlemeyle sınır daraltılmış, şirketlerin (dolayısıyla kooperatiflerin) sadece TTK kapsamındaki işlemlerinin, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı denetim elemanları tarafından denetleneceği hüküm altına alınmıştır. Böylelikle ortaya çıkabilecek yanlış anlaşılımların da önüne geçilmiştir. Ayrıca söz konusu denetimin ilkeleri ve usulü ile denetime tabi işlemler Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle düzenlenecektir.

İkinci fıkra, uygulamada ortaya çıkan bir soruna çare bulmaya yöneliktir. Şirketler ve kooperatifler alanında, birçok bakanlık, kurum ve kuruluş, işletme konusuyla ilgileri dolayısıyla şirket ve kooperatifler hakkında düzenleme yapmaktaydılar. Hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü ilkeleri ile bağdaşmayan bu tür uygulamalara karşı Kanunda birçok hükümle (madde 340 gibi) önlem

alınmaya çalışılmıştır. Anılan madde ile kooperatifler hakkında düzenleme yapma yetkisi esas itibarıyla Gümrük ve Ticaret Bakanlığına verilmekte, ayrıca 640 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Kooperatifçilik Genel Müdürlüğüne bu alanla ilgili özel yetkiler verilmiştir.

    nc   fıkrada, 6762 sayılı Kanunun 274   nc   maddesinin ikinci fıkrasından esinlenerek kaleme alınmıştır. Mevcut metinden iki noktada ayrılınmıştır. Bunlardan birincisi fesih davasının sadece sermaye şirketlerine özgülenmiş olmasıdır. şahıs şirketlerinde kamu düzenine aykırılık olasılığının çok dar varsayımlarda gerçekleşebileceği düşünülmüştür. Ayrıca, “ultra vires”in kaldırılmış olması nedeniyle işletme konusuna aykırılığın söz konusu şirketlerde fesih davasına yol a maması gerekir. İşletme konusuna aykırı işlemlerde fesih davasının sermaye şirketlerinde korunmuş olması önemli ve etkili aykırılıklarda boşluk yaratmamak görüşünden kaynaklanmaktadır. Ancak, mahkemelerin bu sebeple fesih davalarını, var olan duruma nazaran daha büyük bir özenle ve yeni ölçekler bağlamında ele alacakları şüphesizdir. İkinci olarak fesih davasının a ılabilmesi için bir yıllık bir süre verilmiştir. Bu sürenin niteliğinin saptanması yargı kararlarına ve öğretilmeye bırakılmıştır.

Burada, şu hususu hatırlatmakta fayda vardır. Ultra vires kuralı kooperatifler için kalkmamıştır. Çünkü Kooperatifler Kanununun 6 ncı maddesinin 1 inci fıkrasının 2 numaralı bendinde “*Kooperatifin faaliyeti: Kooperatifin amacı ve çalışma konusuyla sınırlıdır*” hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla, Yeni TTK’nın 210 uncu maddesinin kooperatifler açısından uygulanması ve değerlendirilmesi şirketlere nazaran daha kolaydır. Zira kooperatifin, kooperatiflerin amaç ve çalışma konularının sınırları anas  zleşmelerinde açıkça çizilmiştir. Bunun dışına çıkan kooperatifler için Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, bu tür işlem, hazırlık veya faaliyetlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde fesih davası a abilir.

düzenlemiştir. Üzerinde sınırlı aynî bir hak, haciz veya tedbir bulunan, nakden takdir ve devrolunamayan ayınların anonim şirkete/kooperatife sermaye olarak konulması, sermayenin korunması ilkesi ile bağdaşmaz bulunmuş, 6762 sayılı Kanunda düzenlenmeyen bu nokta açıklığa kavuşturulmuştur. Tapuya bağlanmamış, zilyetliğin devri yolu ile devredilen taşınmazlar sorununun içtihadı bırakılması uygun görülmüştür. "Fikrî mülkiyet hakları" ibaresi, fikir ve sanat eserlerini, bağlantılı hakları, markaları, tasarımları, patentleri, coğrafi işaretleri, tescil edilmemiş haklar ile bilgileri, bitki geliştirilmesini, yani ıslahçı haklarını, yarı iletkenlerin topografyalarını kapsayacak şekilde geniş anlaşılmalıdır. Elektronik ortamlar, kazandıkları değer dolayısıyla hükme dâhil edilmiştir. Ancak, devredilebilme ve nakden takdir olunabilme şartının gerek fikrî mülkiyet hakları gerek elektronik ortamlar için de aranacağı şüphesizdir. Ayrıca, fikrî mülkiyet hakları ile elektronik ortamlar çok çeşitli türleri içerdikleri için bu türlerden bazıları, özellikle bağlantılı haklar, meselâ bir kısım fonogram yapımcısı hakları sermaye olarak konulmaya müsait olmayabilir ya da bu hakların değerlendirilmeleri sorun oluşturabilir. Kanunun 343 üncü maddesine göre yapılacak değerlendirmede, bilirkişiler bu noktayı belirtmek, mahkemenin dikkatini çeken, ifadesi açık olan ve kesin nitelik taşıyan görüş beyan etmekle yükümlüdürler. 351 inci madde uyarınca, kuruluş denetçisinin sözü edilen konularda görüş ve ikazlarını sicil memuruna açık olarak bildirmesi gerekir.

A.3.Nakdi Sermaye

MADDE 344-(1) Nakden taahhüt edilen payların itibarî değerlerinin en az yüzde yirmibeşi tescilden önce, gerisi de şirketin tescilini izleyen yirmidört ay içinde ödenir. Payların çıkarma primlerinin tamamı tescilden önce ödenir.

(2) Sermaye Piyasası Kanununun pay bedellerinin ödenmelerine ilişkin hükümleri saklıdır.

Hukukumuzda 559 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile gelen, pay bedelinin ne oranda ne zaman ödenmesinin şart olduğu konusundaki belirsizlik, 344 üncü maddenin birinci fıkrasında, nakit karşılığı pay taahhüt edilmiş olması halinde, pay bedelinin en az yüzde yirmi beşinin, tescilden önce ödenmesi zorunluluğu açıkça öngörülerek, ortadan kaldırılmıştır. Kalan sermaye borcunun, tescili izleyen yirmi dört ay içinde ödenmesi şartı ile sermayenin ödenmemiş kısmının "unutulmaya bırakılması" sağlanmış, bu yolla sermayenin korunması ilkesine uygun hareket edilmiştir. Madde kooperatifler açısından da bir belirsizliği ortadan kaldırmıştır.

Bakiyenin ödetilmesini sağlamak ve gerekliyse 210 uncu maddenin dördüncü fıkrası hükmü uyarınca fesih davası açmak Bakanlığımızın görevidir.

A.4.Nakdi Ödemenin Yeri

MADDE 345-(1) Nakdî ödemeler, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununa bağlı bir bankada, kurulmakta olan şirket adına açılacak özel bir hesaba, sadece şirketin kullanabileceği şekilde yatırılır. Taahhüt edilen payların, kanunda veya esas sözleşmede öngörülmüş bulunan ve kanunda yazılı olandan daha yüksek olan tutarlarının ödendiği, ticaret siciline yöneltilecek bir banka mektubu ile ispatlanır. Banka, bu tutarı, şirketin tüzel kişilik kazandığını bildiren bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, sadece şirkete öder.

(2) Şirket, 335 inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen noter onayı tarihinden itibaren, üç ay içinde tüzel kişilik kazanamadığı takdirde, bu hususu doğrulayan bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, bedeller banka tarafından sahiplerine geri verilir.

Yeni Ticaret Kanununun 345 inci maddesi 6762 sayılı Eski Ticaret Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapan 559 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yürürlükten kalkan 288 inci maddeden esinlenerek konulmuş olup, bu hüküm 344   nc   maddenin de bir gereğidir. Söz konusu hükme göre nakd  i   demeler, Bankacılık Kanununa bağlı bir bankada, kurulmakta olan   irket/kooperatif adına açılacak özel bir hesaba, sadece şirketin/kooperatifin kullanabileceği şekilde yatırılır.

A.5.Kurucular Beyanı

MADDE 349-(1) Kurucular tarafından, kurulu  a ilişkin bir beyan imzalanır. Beyan, dürüst bir şekilde bilgi verme ilkesine göre, doğru ve eksiksiz olarak hazırlanır. Beyanda, aynı sermaye konuluyor, bir ayın ya da işletme devralınıyorsa, bunlara verilecek karşılığın uygunluğuna; bu tür sermayenin ve devralmanın gerekliliğine, bunların şirkete olan yararlarına ilişkin belgeli, gerekçeli ve kesin ifadeli açıklamalar yer alır. Ayrıca,   irket tarafından iktisap edilen menkul kıymetlerle, bunların iktisap fiyatları, söz konusu menkul kıymetleri çıkaranların son üç yıllık, gereğinde konsolide finansal tablolarının değerlemelerine ve çözümlenmelerine ilişkin bilgiler, şirketin yüklendiği önemli taahhütler, makina ve benzerleri malların ve herhangi bir aktif değerin alımına ilişkin bağlantılar, fiyatlar, komisyonlar ile her türlü borçlar, emsalleriyle karşılaştırılarak, açıklanır.

(...)

Uygulamada, kooperatif kuruluşları sırasında Bakanlığımız tarafından “Kuruluş Bilgi Formu” istenilmektedir. Ancak bu form geçmiş tecrübelere göre oluşturulmuştur. Yeni Ticaret Kanununda bu konu daha sistematik bir şekilde düzenlenmiştir.

Yeni Ticaret Kanununun 349 uncu maddesine göre kuruluş ister nakd  i ister ayn  i nitelikte olsun kurucular, kuruluş beyanı vermekle yükümlüdür. Beyan ilkesi, birçok Avrupa ülkesinde yaygın olmakla birlikte ülkemizde yenidir. Bu ilke dürüst bilgi verme ilkesiyle tanımlanır. Beyan, denetimin vazgeçilemez parçasıdır. Beyan bir çeşit rapor olmakla beraber kurucuları bağlayıcı nitelik taşıdığından ve gerçeğe uymaması halinde hukuk  i (549 uncu ve devamı maddeler) ve cezai (md. 562) sonuçlar doğurabileceğinden "beyan" olarak adlandırılmıştır.

Beyanın amacı; kamuyu aydınlatarak sermayenin korunmasını sağlamak, kooperatifin kurucuların menfaatine, bir anlamda kötüye kullanılmasına engel olmak; genel olarak yolsuzlukları önlemek; kuruluşun denetlenmesini kolaylaştırmak ve sorumluluk davalarına akışkanlık kazandırmaktır. Bu sebeple beyan, bilgiyi ve hesabı dürüst bir şekilde verme ilkesine göre, doğru ve eksiksiz olarak hazırlanır. Buradaki "bilgiyi ve hesabı dürüst bir şekilde verme ilkesi" ile kastedilen, kooperatifin hesapları ile ilgili 515 inci madde hükmündeki dürüst resim ve 437 nci maddedeki dürüst hesap ilkesindeki dürüstlüktür. Yetersiz, pe  elenmi  , söz kalabalığına boğulmuş, gereken bilgi yerine başka konuları aktaran, "  eklen" verilen, eksik, yanıltıcı ve kötü niyetli bilgi, anılan ilkeye aykırıdır ve böyle bir beyan kuruluş denetçileri ve sicil memuru tarafından reddedilmelidir. Denetçi, çelişkilerin yazılı olarak kendisine açıklanmasını kuruculardan isteyebilir. Beyan, kuruluş sırasında konulan sermayenin çeşidini, niteliğini açıklamalı; beyanı veren sermaye taahhütlerini, ayn  i sermayeyi, devralınan ayn  i ve işletmeyi incelemeli ve irdelemelidir. Ayrıca,   irketin taahhütlerinin, bağlantılarının, satın alınan malvarlığı unsurlarının, fiyatının ve maliyetin, ödenecek ve alınacak komisyonların dürüst ve gerçeğe tam sadık, açık ve eksiksiz bir resmini vermelidir.

Bazı konuların ana sözleşmede yer alması, beyanda onlar hakkında açıklama yapılması y  k  m  n   ortadan kaldırmaz. Rapor, gerekçeli olmalı, emsal göstermeli, karşılaştırmalara yer vermeli ve anlaşılır bir dille yazılmalıdır. Satır ba  ları ile yetinen, olayları hik  ye eden bir rapor amaca uygun

değildir. Kuruluş süreci içinde inşaata başlanmış, üretim ve satış yapılmışsa üretim ve satış fiyatları gösterilmeli, kurulmakta olan kooperatif adına gerçekleştirilen ödemelerin dökümü verilmelidir. Bunlar da, kuruluş içinde cereyan eden olaylara dâhildir.

Raporun bütün kurucularla birlikte hazırlanıp verilmesi ve kurucularca imzalanması gerekir. Niteliği itibarıyla raporun imzalanmasında vekâlet mümkün değildir. Raporun yazılmasında kurucular yardım alabilirler, ancak yardımcının varlığı kurucuların sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Yardımcının sorumlu olup olmadığı somut olayın özelliklerine göre belirlenir. Beyan kuruluş yönünden bütün olayları, işlemleri ve gelişmeleri kapsamalıdır. Bu sebeple, 349 uncu maddenin içeriği sınırlı sayı değildir. Beyan kural olarak denetçiye verilir, onun incelemesinden sonra sicil müdürünün incelemesine sunulur ve sicil dosyasında saklanır. Beyanın verilmesinden sonra, denetimin başladığı tarihe kadarki olaylarda değişiklik olmuş, yeni olaylar cereyan etmişse, denetimden önce ya ek rapor verilmeli ya da rapor güncelleştirilmelidir.

A.6.Fesih Davası

MADDE 353-(1) Anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemez. Ancak, şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olursa, yönetim kurulunun, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının, ilgili alacaklının veya pay sahibinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince şirketin feshine karar verilir. Mahkeme davanın açıldığı tarihte gerekli önlemleri alır.

(2) Eksikliklerin giderilebilmesi, esas sözleşmeye veya kanuna aykırı hususların düzeltililebilmesi için mahkeme süre verebilir.

(3) Dava dilekçesine deliller ile gerekli bütün bilgiler eklenir. Yargılama aşamasında delil sunulamayacağı gibi bir davanın beklenilmesi ve bilgi getirtmesi de mahkemeden istenemez. Ancak, somut olayın haklı göstermesi hâlinde, mahkeme, kesin süreye bağlayarak, davacının delil sunma ve bilgi getirtme istemini kabul edebilir. Dava, acele işlere ilişkin usule tâbîdir.

(4) Davanın, şirketin tescil ve ilanından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde açılması şarttır.

(5) Davanın açıldığı ve kesinleşmiş olan mahkeme kararı, mahkemenin bildirimi üzerine, derhâl ve resen ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur. Ayrıca, yönetim kurulu, tescil ve ilanı yapılan hususu internet sitesine koyar.

559 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yürürlükten kaldırılan 6762 sayılı Kanunun 299 uncu maddesinin beşinci fıkrası hükmünün yerini tutmak amacıyla Yeni TTK'nın 353 üncü maddesi kaleme alınmıştır. Hükmün benzerleri AB ülkelerinde de mevcuttur. Kuruluştan itibaren, aylarla ifade edilen çok kısa bir süre geçtikten sonra anonim şirketin/kooperatifin butlanına veya yokluğuna karar verilememesi, tescilin her türlü hukukî sakatlığı onarması (sağlığa kavuşturması) ilkesi, işlem güvenliğinin korunması gereğinin zorunlu sonucu ve anonim şirketler hukukunun bir temel ilkesidir. Bu ilkenin Türk Medenî Kanununun 47 nci maddesinin ikinci fıkrası hükmü dışında istisnası yoktur. Türk Medenî Kanununun 47 nci maddesinin ikinci fıkrasının anonim şirketlere uygulanması ise sorgulanabilir. Diğer yandan fesih menfaatler dengesine daha çok uymaktadır. Kuruluştaki ve sermaye artırımında bazı önemli sebeplerin varlığında şirketin feshine karar verilebilir.

Bu fesih kararı mahkeme tarafından verilmiş şirketin/kooperatifin feshi kararı gibi sonuç doğurur ve şirketin/kooperatifin tasfiyesini zorunlu kılar. Feshe sebep olan kanun hükümlerine aykırılığın alacaklıların, pay sahiplerinin ve kamunun menfaatini önemli şekilde tehlikeye düşürmüş veya ihlâl etmiş olması şarttır. "Önemli" sözcüğü hem menfaati hem de ihlâli kapsar. Maddede fesih davasının davacıları sınırlı sayıda gösterilmiştir. Hükümde eksikliklerin giderilebilmesi ve aykırılıkların düzeltililebilmesi için mahkemenin süre verebileceği açıkça belirtilerek tartışma yaratabilecek bir noktaya açıklık getirilmiştir. Buna karşılık, mahkemenin gerekli tedbirleri davanın açıldığı tarihte alması bir zorunluluktur. Deliller ve belgeler, ilk celseye kadar hazır olmalıdır. Yargılama aşamasında dosyaya hiçbir belge giremez. Hüküm, kamu düzeni ile ilgilidir. Fesih kararı, işlem düzeni ve güvenliğini etkiler. Hem davanın açıldığı hem de kesinleşen karar, mahkeme tarafından re'sen ticaret siciline bildirilip tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilân olunur; varsa web sitesine konulur.

A.7.Kooperatifin Tescil ve İlanı

MADDE 354-(1) Şirket esas sözleşmesinin tamamı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının izniyle kurulacak olan anonim şirketlerde izin alınmasını, diğer şirketlerde 335 inci maddenin birinci fıkrası uyarınca şirketin kuruluşunu izleyen otuz gün içinde şirketin merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur. Tescil ve ilan olunan esas sözleşmeye, aşağıda sayılanlar dışında, 36 ncı maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanmaz. Bu hususlar şunlardır:

- a) Esas sözleşmenin tarihi.
 - b) Şirketin ticaret unvanı ve merkezi.
 - c) Şirketin, varsa süresi.
 - d) Şirketin sermayesi, ödenmesinin şekil ve şartları ile payların itibarî değerleri, varsa imtiyazlar.
 - e) Pay senetlerinin türleri, hamiline veya nama yazılı oldukları.
 - f) Şirketin nasıl temsil olunacağı.
 - g) Yönetim kurulu üyeleriyle şirketi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları, unvanları, yerleşme yerleri ve vatandaşlıkları.
 - h) Şirketin yapacağı ilanların şekli; esas sözleşmede buna ilişkin hüküm bulunduğu takdirde, yönetim kurulu kararlarının pay sahiplerine nasıl bildirileceği.
- (2) Şubeler, merkezin sicil kaydına gönderme yapılarak bulundukları yer ticaret siciline tescil olunurlar.**
- (3) 343 üncü madde uyarınca verilen bilirkşi raporu ticaret sicili müdürlüğüne tevdi edilir.**

Kooperatif anasözleşmesinin tamamı tescil olunur (KK. md. 3). Ancak, anasözleşmenin tümünün tescil edilmiş olması, anasözleşmedeki her hükmün üçüncü kişilere karşı ileri sürüleceği, yani üçüncü kişilerin (anasözleşme tescil ve ilân edildi diye) bu sözleşmedeki her hükmü bildiği anlamına gelmez. Kısacası, tescil her hüküm yönünden olumlu işlevi haiz değildir.

Tescil edildikleri takdirde bu etkiye sahip bulunan anasözleşme hükümleri Kooperatifler Kanunun 3 üncü maddesinde 10 bent halinde gösterilmiştir.

Mezk  r ayırım 6762 sayılı Kanunun 300   nc   maddesi hükmünden açıkça anlaşılmadığından, Yeni TTK'nın da 354   nc   maddesinde bu noktaya vurgulama yapılmasına gereksinim duyulmuştur. Söz konusu maddenin 1 inci fıkrasında yer alan sekiz bent şirketin hüviyeti, üçüncü kişilerin hakları ve yönetim organı ile ilgilidir. Anılan hükümler aynı zamanda anasözleşmede bulunması gerekli asgarî kayıtları da gösterir. Anas  zle  menin tümünün tescil ve ilânı kamuyu aydınlatma ilkesi yönünden gerekli g  r  lm   tur.

Maddedeki bir diğer farklılık da süreye ilişkindir. 6762 sayılı Kanunda tescil ve ilan için **15 günlük** süre öngörülürken, 6102 sayılı Kanunla bu süre **30 güne**   ıkmı  tır.

A.8.Pay Sahiplerinin Kooperatife Borçlanma Yasağı

MADDE 358-(1) Pay sahipleri, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmedikçe ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte k  rı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmadıkça şirkete borçlanamaz.

Getirilen hükümlerle ortakların şirkete/kooperatife kar  şı borçlanmaları kısıtlanmıştır. Ortak, vadesi gelmiş sermaye borcunu   dememi   e ve   irket k  rı geçmiş yıl zararlarını karşılayamayacak durumdaysa şirkete/kooperatife kar  şı bor  lanamayacaktır.

B. Yönetim Kurulu

B.1.  yelerin Sayısı ve Nitelikleri

MADDE 359-(1) Anonim   irketin, esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş, bir veya daha fazla kişiden oluşan bir yönetim kurulu bulunur.

(2) Bir tüzel kişi yönetim kuruluna   ye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur.

(3) Yönetim kurulu üyelerinin ve tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin tam ehliyetli olmaları şarttır.

(4)   yeliği sona erdiren sebepler seçilmeye de engeldir.

Kanunun 359 uncu maddesi 6762 sayılı Kanunun 312 nci maddesine nazaran birçok yeniliği içermektedir. Konunun kamuoyunun gündeminde olması hasebiyle, getirilen hükümlerin kooperatifler için uygulanabilirliği aşağıda irdelenmiştir:

Birinci fıkra: (a) Yönetim kurulunun en az üç üyeden oluşacağına ilişkin mevcut hüküm terk edilerek bir üyeli yönetim kuruluna olanak tanınmıştır. Bunun sebebi, bir taraftan, sistemde tek pay sahipli anonim şirkete yer verilerek birçok AB ülkesinin aynı kuralı uygulamakta olması dolayısıyla AB hukuku ile uyum sağlanması, diğer taraftan da, küçük anonim şirketler ile ana şirketlerde, daha kolay yönetme yöntemlerinin uygulanmasına olanak tanınmasıdır.

Ne var ki, bu hükümün kooperatifler için uygulaması mümkün değildir. Zira, Kooperatifler Kanunun 55 inci maddesine göre kooperatif yönetim kurulunun en az üç üyeden kurulması şarttır.

(b) Bu madde ile yönetim kurulu üyelerinin ayrıca, ortak olmalarına ilişkin olarak 6762 sayılı Kanunda öngörülmüş bulunan zorunluluk kaldırılmıştır. Böylece hem az ortaklı anonim şirketlerde çok üyeli yönetim kurulu oluşturulmasına olanak tanınmış, hem de yapay hile-i şer'iye olan

çözümlere başvurulmadan, uzman ve profesyonel yönetim kurullarının kurulabilmesinin yolu açılmıştır.

Ancak, kooperatifler için bu hükmün uygulanması da mümkün değildir. Çünkü Kooperatifler Kanununun yine 55 inci maddesine göre yönetim kurulu üyelerinin ve yedeklerinin de kooperatif ortağı olması şarttır.

Kooperatifler Kanunun 56 ncı maddesine göre yönetim kurulu üyelerinin Türk vatandaşı olması gerektiğinden, bu hükmün de kooperatifler için uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

(c) Ayrıca 1527 nci maddede on-line olarak yönetim kurulu toplantısı yapılmasına imkân sağlanmıştır.

Bu hüküm kooperatifler için ihtiyaridir. Kooperatiflerde yönetim kurulu toplantılarının on-line olarak yapılabilmesi, özellikle üyeleri farklı il ve ilçelerde olan kooperatif ve birliklerin önemli bir sorununu çözümleyecektir. Zira, üyelerinin bir kısmı hatta tamamı değişik il ve ilçelerde yerleşik kişilerden oluşan yönetim kurullarının toplantılarının fizikî olarak yapılması önemli güçlükler arz etmekte, kararların 6762 sayılı Kanunun 330 uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre alınması ise çoğu kez arzu edilen düzeyde müzakereye imkan tanımamaktadır.

İkinci fıkra: İkinci fıkrada, tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olabilmelerine imkan tanınarak, bir taraftan, 623 üncü maddesinin ikinci fıkrası ile uyum sağlanmış, diğer taraftan tüzel kişinin yönetim kurulu üyesi olarak sorumlu tutulmasının yolu açılarak şirkete (kooperatife), pay sahiplerine (ortaklara) ve alacaklılara güvence verilmiştir. Düzenleme sorumluluk hukukunun ana gelişme eksenini ile çakışmaktadır. Büyük şirketlerin; temsilcilerinin arkasına gizlenmelerine hukukun seyirci kalması sadece adaletsizliği artırmakla kalmamakta aynı zamanda hukuka güveni de sarsmakta, hukukî gerçeğe göz kapama anlamına gelmekte ve kanun koyucuyu da hukuk kuralının nesnelliği yönünden müşkül durumda bırakmaktadır. Bu fıkra ile çağdaş, hakça bir sorumluluk sistemi kabul edilerek, tüzel kişinin temsilcisinin üye seçilmesi ile üyenin (temsilcinin) tüzel kişi ile arasındaki bağın kesildiği ve tüzel kişinin, temsilcisinin eylem ve kararlarından sorumlu tutulamayacağı şeklindeki yapay teori reddedilmiştir. Artık, tüzel kişilerin temsilcilerinden oluşan zayıf malvarlıklı üyelerin sorumluluğu ile hukukî gerçeklere göz yumulmayacaktır.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkrada üyelerin ve tüzel kişi adına tescil edilecek kişinin, tam ehliyetli olması gereği açıkça ifade edilmiştir.

Maddedeki “tüzel kişi adına tescil edilecek kişinin tam ehliyetli olması” şartı kooperatifler için de bir zorunluluktur.

Dördüncü fıkra: Üyeliği sona erdiren sebepler seçilmeye de engeldir. Bu fıkra, mahkeme kararlarında kabul edilen ve öğretilde hâkim olan görüşü kanunlaştırmıştır. Dolayısıyla bu hüküm de kooperatifler açısından bir yenilik getirmemektedir.

B.2.Görevden Alma

MADDE 364-(1) Yönetim kurulu üyeleri, esas sözleşmeyle atanmış olsalar dahi, gündemde ilgili bir maddenin bulunması veya gündemde madde bulunmasa bile haklı bir sebebin varlığı hâlinde, genel kurul kararıyla her zaman görevden alınabilirler. Yönetim kurulu üyesi olan tüzel kişi, kendi adına tescil edilmiş bulunan kişiyi her an değiştirebilir.

(2) 334 üncü madde hükmü ve görevden alınan üyenin tazminat hakkı saklıdır.

Yeni TTK'nın 364   nc   maddesinin birinci fıkrasıyla, uygulamada şirketler açısından sorun yaratan ve Yargıtay kararlarında farklı tarihlerde değişik yönde sonuçlara bağlanmış bulunan, yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmalarının gündeme bağlılık ilkesinin kapsamında olup olmadığı sorununu, menfaatler dengesine uygun bir şekilde çözüme kavuşturulmuştur.

Yeni düzenlemeye göre: Bir   yenin görevden alınabilmesi için gündemde bu yolda hüküm bulunması şarttır. Ancak haklı sebepler varsa, genel kurul, gündemde madde bulunmasa bile üyeyi azledebilecektir. Genel kurulun güvenini yitiren, hakkında haklı bir sebep mevcut olan bir üyeyi genel kurulun sadece gündeme bağlılık ilkesi dolayısıyla ileriki gündeminde görevden alma bulunan bir toplantıya kadar yönetim kurulunda tutmak zorunda bırakılması, anılan ilkenin amacına aykırıdır. Hüküm haklı sebebin niteliği ile ilgili herhangi bir sınırlama getirmemiştir. Örneğin, yolsuzluk, yetersizlik, bağlılık y  k  m  n   ihlâli, birçok şirkette üyelik sebebiyle görevin ifasında g    luk, geçimsizlik, nüfuzun kötüye kullanılması haklı sebeptir. Sadece politik nitelik taşıyan bir sebep, özellikle bilgisi ve ehliyeti ile yararlı olan bir   ye yönünden haklı sebep oluşturulması maddenin konulu  amacına uymayabilir.

Ne var ki, maddenin birinci fıkrasının kooperatifler açısından uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Zira Kooperatifler Kanununun 46/3   nc   maddesinde halen "Gündemde olmayan hususlar görüşülemez" h  k  m   yer almakta, arkasından da gündeme alınacak hususlar tek tek sayılmakta, bu da belli şartlara bağlanmaktadır. Dolayısıyla, kooperatifler açısından gündeme bağlılık ilkesi halen devam etmektedir.

Kooperatifler açısından maddenin yenilik getiren yönü ikinci fıkradadır. 6762 sayılı Kanunun 316 ncı maddesinde "  dare meclisi azaları esas mukavele ile tayin edilmiş olsunlar dahi umumi heyet kararıyla azlolunabilirler. Azlolunan azanın tazminat talebine hakkı yoktur" h  k  m   yer almaktaydı. Maddenin ikinci fıkrasında getirilen hükümle haksızlık giderilmiş olup, görevden alınan üyenin tazminat hakkı saklı tutulmaktadır.

B.3.Yönetim Kurulunun Görev Dağılımı

MADDE 366-(1) Yönetim kurulu her yıl   yeleri arasından bir başkan ve bulunmadığı zamanlarda ona vekâlet etmek üzere, en az bir başkan vekili seçer. Esas sözleşmede, başkanın ve başkan vekilinin veya bunlardan birinin, genel kurul tarafından seçilmesi öngörülebilir.

Yeni TTK'nın 366 ncı maddesi, 6762 sayılı Kanunun 318 inci maddesinin, bazı değişikliklerle tekrarıdır.

Maddedeki ilk değişiklik birinci fıkrada, birden fazla başkan vekili seçilmesine olanak sağlanarak yapılmıştır. Eski Kanundaki hüküm, bazı sicil müdürlerince sadece bir başkan vekilinin seçileceği şeklinde yorumlanıyordu.

  kinci olarak, başkanın ve vekilinin veya bunlardan birinin seçiminin genel kurulca da yapılacağı   ng  r  lm   tur. Bu hükümle başkana ve vekiline g    kazandırmak amaçlanmıştır.

Her iki konu da kooperatifler açısından yenidir.

B.4.Kapsam ve Sınırlar

MADDE 371- (1) Temsile yetkili olanlar şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukuki işlemleri,   irket adına yapabilir ve bunun için   irket unvanını kullanabilirler. Kanuna ve esas sözleşmeye aykırı işlemler dolayısıyla şirketin r  c   hakkı saklıdır.

(2) Temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de   irketi bağışlar; meğ  erki, üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğ  unu bildiğ  i veya durumun gereğ  inden, bilebilecek durumda bulunduğ  u ispat edilsin. Şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından, tek başına yeterli delil değ  ildir.

(...)

Yeni TTK'nın 371 inci maddesi 6762 sayılı Kanunun 321 inci maddesinden alınmış, ancak ticaret şirketleri için 6762 sayılı Kanunun 137 nci maddesinde öngörülen ultra vires kuralının, yeni Kanunun 125 maddesi ile sistemden çıkması dolayısıyla varlığ  ı gerekli yeni hükümlere yer vermiştir.

Ancak, ultra vires kuralı kooperatifler için kalkmamıştır. Çünkü Kooperatifler Kanunun 6 ncı maddesinin 1 inci fıkrasının 2 numaralı bendinde *“Kooperatifin faaliyeti: Kooperatifin amacı ve çalışma konusuyla sınırlıdır”* h  k  m   yer almaktadır. Bununla birlikte, kooperatifin amacı ve işletme konusu dışında yapılan işlemler kooperatifi bağışlar, üçüncü kişiye karşı kooperatif sorumludur; ancak, sınırı aşan temsil yetkisini haiz kişiye karşı kooperatif rücu talebinde bulunabilir.

Anılan maddenin ikinci fıkrasında ise işletme konusu dışındaki işlemlerin   irketi/kooperatifi bağışlaması kuralının istisnası düzenlenmektedir. Şirket/kooperatif, yapılan işlemin, işletme konusunun dışında bulunduğ  unu üçüncü kişinin bildiğ  ini veya halin icabından anlayabilecek durumda bulunduğ  unu ispat ederse işlem   irketi/kooperatifi bağışlamayacaktır. Ancak,   irket/kooperatif anas  zle  mesinin il  n edilmiş olması, bu hususun ispatı için tek başına yeterli görülmemiştir. Bu hüküm 354   nc   madde ile uyumludur. Çünkü anılan maddeye göre şirketin/kooperatifin amaç ve konusunda sicil müspet işlevini icra etmez; yani il  n edildiğ  i için üçüncü kişi şirketin/kooperatifin amaç ve konusunu bilmek zorunda değ  ildir.

B.5.  irket Tarafından Düzenlenecek Belgelerde Bulunması Gereken Bilgiler

MADDE 372-(...)

(2)   irket tarafından düzenlenecek belgelerde şirketin merkezi, sicile kayıtlı olduğ  u yer ve sicil numarası gösterilir.

Yeni TTK'nın 372 nci maddesiyle   irket/kooperatif tarafından düzenlenecek belgelerde olması gereken asgari bilgiler sayılmıştır. Buna göre   irket/kooperatif tarafından düzenlenecek belgelerde şirketin/kooperatifin merkezi ile sicile kayıtlı olduğ  u yer ve sicil numarasının gösterilmesi zorunludur. Bu madde Kanunun 39/2 nci maddesi ile de büyük ölçüde uyumludur.

B.6.Tescil ve İlan

MADDE 373- (1) Yönetim kurulu, temsile yetkili kişiler ve bunların temsil şekillerini gösterir kararının noterce onaylanmış suretini, tescil ve ilan edilmek üzere ticaret siciline verir.

(2) Temsil yetkisinin ticaret sicilinde tescilinden sonra, ilgili kişilerin seçimine veya atanmalarına ilişkin herhangi bir hukuki sakatlık,  irket tarafından üçüncü kişilere, ancak sakatlığın bunlar tarafından bilindiğinin ispat edilmesi şartıyla ileri sürülebilir.

Yeni TTK'nın 373   nc  maddesi, 6762 sayılı Kanunun 323   nc  maddesinden alınmıştır. Maddenin eski hali "*İdare meclisi,  irketi temsile salahiyyetli kimseleri, tescil edilmek üzere ticaret siciline bildirir. Temsil salahiyyetine müteallik kararın noterlikçe tasdik edilmiş suretinin de sicil memuruna verilmesi lazımdır*"  eklinde idi. Kooperatifler Kanununun 61 inci maddesi de bu hükme paralel olarak düzenlenmişti.

Yeni düzenlemeyle şirketin kabul ettiği imza düzenini belirtmek amacıyla "ve bunların temsil şekillerini gösterir kararının noterce onanmış suretini" ibaresi eklenmiştir.

Öte yandan, 6762 sayılı Kanunun 323   nc  maddesinin birinci cümlesi, yönetim kurulunun  irketi temsile yetkili kişilerinin bu hususu sicile bildireceğini belirtmiştir. Maddenin ikinci cümlesi ise birinci cümleden bağımsız, pek de anlam taşımayan bir hüküm konumundaydı. Metinden neyin tescil edileceği anlaşılamıyordu. Madde yeni haliyle bu eksiklikleri gidermiştir.

Her ne kadar Kooperatifler Kanununda konuyla ilgili olarak özel düzenleme bulunsa da, Sicil Müdürlüklerinin yeni düzenlemeyi esas alması ve kooperatifler hakkında da yeni hüküm çerçevesinde işlem yapması muhtemeldir.

Maddenin ikinci fıkrası ise tamamen yeni olup, temsile yetkili kişilerin seçimlerine ve atanmalarına ilişkin hukukî sakatlıkların üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği, sürülebilmesi için hukukî sakatlığın onlar tarafından bilindiğinin ispatlanması gerektiği kuralını getirerek uygulamadaki tereddütleri ortadan kaldırmaktadır. Hukukî sakatlık ne kadar ağır olursa olsun bunun üçüncü kişiye karşı ileri sürülememesi, üçüncü kişiye izleyemeyeceği, belirleyemeyeceği ve yargılayamayacağı bir yükümlük yüklenmesini engellemek ve işlem güvenliği ile adaleti sağlamak amaçlarına yöneliktir.

B.7.Yönetim Kurulunun Genel Olarak Görevleri

MADDE 374- (1) Yönetim kurulu ve kendisine bırakılan alanda yönetim, kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit i  ve işlemler hakkında karar almaya yetkilidir.

Yeni TTK'nın 374   nc  maddesi, yönetim kurulunun işlevinin, yani yönetim hakkının sınırını çizmektedir. Şirketin/kooperatifin işletme konusunun elde edilebilmesi için yapılması gerekli bütün i  ve işlemler yönetim kurulunun veya -devir halinde- yönetimin yetkisindedir. Ancak, bunlardan kanunla veya anasözleşme ile genel kurula bırakılanlar hariç tutulmuştur.

Bu hükme benzer düzenleme Kooperatifler Kanununun 59/8 inci maddesinde mevcuttur. Ancak buradaki yenilik, yönetim hakkının kapsamına giren bir i  ve/veya işlemin, anasözleşme ile genel kurulca kullanılabilmesi için de bunun 375 inci maddede gösterilmiş devredilemez görev ve yetkiler

i ine girmemesi gerekir. Böylece, bu hüküm, bir anonim şirkette (kooperatifte) bütün yönetim yetkilerinin, bir üst kurul olması dolayısıyla genel kurula ait bulunduğu ve hatta ondan doğduğu, genel kurulun istediği görev ve yetkileri istediği anda yönetim kurulundan geri alabileceği yolundaki eskimiş anlayışa kapıları kapamıştır. Yeni hükümle, organlar arasında “işlevlerin ayrılığı ilkesini” kabul edilmiştir.

Hüküm hukukun sürekli gelişimini sağlamak amacıyla üç sorunu öğreti ile mahkeme kararlarına bırakmıştır. Bunlardan birincisi, 375 inci maddede zikredilmemiş olmakla birlikte, genel kurulun niteliğiyle hiç bağdaşmayan, aksine yönetim kavramının kapsamında bulunduğundan şüphe edilmeyen konuların, meselâ, olağan konulara ilişkin sözleşmelerin bağıtlanmasının anasözleşme ile genel kurula bırakıp bırakılamayacağıdır. İkincisi, yönetim kurulunun ve devredilmi se yönetim kurulunun kararlarının genel kurulun onayına bağlanıp bağlanamayacağı, üçüncüsü ise, yönetim kurulunun sorumluluktan kaçınmak amacıyla kararlarını genel kurulun onayına sunup sunamayacağıdır.

B.8.Yönetim Kurulunun Devredilemez Görev ve Yetkileri

MADDE 375-(1) Yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri şunlardır:

- a)   irketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların verilmesi.
- b)   irket yönetim teşkilatının belirlenmesi.
- c) Muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal planlama için gerekli düzenin kurulması.
- d) Müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları.
- e) Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, i  yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi.
- f) Pay, yönetim kurulu karar ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açıklamasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi.
- g) Borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması.

Yönetim kurulunun devredilemez yetkilerini gösteren 375 inci madde yenidir. Bu hüküm ile Ticaret Kanununda, organlar arasında işlev ayrımı yapılmış, organlar arasında işlev bağlamında g    yönünden denklik kabul edilmiş, buna karşılık genel kurulun her şeye kadir olduğuna ve bütün kararları alabilme yetkisi ile donatıldığına ilişkin salt yetki teorisi reddedilmiştir. Genel kurulun bir üst organ olduğu anlayışı Ticaret Kanununa yabancıdır. Ancak, bu hükme rağmen 374   nc   maddenin gerekçesinde işaret edilen sorunların kanunî bir boşluk oluşturduğu şüphesizdir. Yönetim kurulu, Kanunun 375 inci maddesinde gösterilen bu yetkileri ne anas  zle meyle ne de bir kararla genel kurula veya kurulacak kurullara ve komitelere devredebilir. Yönetim kurulu, bu yetkilerden feragat da edemez. Bu hüküm kooperatifler açısından da oldukça yenidir.

Aşağıda 375 inci maddenin 1 inci fıkrasının alt bentleri teker teker irdelenmiştir.

(a) bendi: "Üst düzeyde yönetim" ile kastedilen, genel işletme politikası başta olmak üzere, yatırım, finansman, temettü gibi politikaların hedeflerinin karara bağlanması, bunlara ulaşılması için seçilen araçların gösterilmesi, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının veya ulaşıp ulaşılmayacağının belirlenmesi, bütçe uygulamasının kontrolü ve stratejilerin tespiti. Politikalara ve hedeflere ulaşılmasına ilişkin kararlar ve stratejilerin uygulanması ile ilgili talimatlar da yönetim kurulu tarafından verilebilir. Talimatlar sözlü veya yazılı olabileceği gibi bir iç yönetmelik, sirküler veya genelge ile de şekillenebilir.

(b) bendi: Örgüt şeması, yönetimde yer alan herkesin, altlık-üstlük ilişkilerini, görev tanımlarını; bölümleri ve aralarındaki ilişkileri gösteren şemadır. Bu hükümle, yönetim kurulunun, yönetimin bir bütün halinde işleyişini görmesi, politikaların ve stratejilerin gerçekleştirilmesinde görevlilerin rolünü değerlendirmesi; insan kaynaklarının kullanılmasını izlemesi amaçlanmıştır. Şema, sistemin işleyişindeki aksaklıkların ve aksayan yerin belirlenmesine yardımcı olur. Kurul yönetimi devrederken de zaten örgüt şemasını tayin eder. Şemada yer almayan ayrıntıyı, diğer yetkililer belirleyebilir.

(c) bendi: Muhasebenin bölüm olarak belirlenmesi ile kastedilen, kanuna ve genel kabul gören muhasebe ilkelerine göre muhasebe örgütünün (bölümünün), konsolide hesap sisteminin, defter ve kayıtların tutulma kurallarının tespiti, hesap planlarının yapılması, yani, düzenin, bir anlamda muhasebe bölümünün örgütlenmesidir. Muhasebenin hangi ortamda tutulacağını da yönetim kurulu karara bağlar. Muhasebenin belirlenmesi ve programlanmasını, muhasebenin 515 inci maddede öngörülen dürüst resim ilkesine göre belirlenmesini de içerir. "Düzenin kurulması" sözcüğünden de anlaşıldığı üzere, devredilmez olan "düzenin kurulması görevi"dir; yoksa muhasebenin tutulması devredilebilir ve yönetimin devri hallerinde bu husus açıkça ifade edilir. Finansal denetim düzeninin kurulması, şirketin (kooperatifin) iş ve işlemlerinin denetlenmesine ilişkin bir "iç-denetim" sisteminin ve bunu yapacak örgütün (bölümün) gösterilmesidir. Şirket (kooperatif) hangi büyüklükte olursa olsun, şirkette/kooperatifte, muhasebeden tamamen bağımsız, uzmanlardan oluşan, etkin bir iç denetim örgütüne gereksinim vardır. Bir işletmenin denetimi sadece bir bağımsız dış denetim kuruluşuna bırakılamaz. Bir bağımsız denetim kuruluşunun onlarca, hatta yüzlerce müşterisi vardır; onlara birçok hizmet sunmaktadır. Her müşterisini içerden ve yakından izleyemez. Finansal denetim, bir anlamda "teftiş kurulu"nun yaptığı denetimdir. Finansal denetim iş ve işlemlerin iç denetimi yanında, şirketin finansal kaynaklarının, bunların kullanılması şeklinin, durumunun, likiditesinin denetimini ve izlenmesini de içerir. Finansal denetim kurumsal yönetim kurallarının gereğidir. Finansal planlama, bütçeleme ile yeterli likiditenin sağlanmasının güvence altına alınmasını ifade eder. Kurumsal yönetim kurallarının ve çağdaş yönetim usullerinin gereği olan bu örgüt bütün işletmeler için gerekli değildir; şirketin (kooperatifin) yönetimi gerektiriyorsa finansal planlama zorunludur.

(d) bendi: Müdürler ile aynı işleve sahip kişilerin atanmaları ve imza yetkisini haiz kişilerin seçimi yönetim kurulunun devredilemeyen yetkilerindendir. İmza yetkililerini belirlemek muhahaslar dâhil kimseye devredilemez. Bu hükümdeki 'müdürler ile aynı işleve sahip kişiler' ibaresi kendilerine yönetme görev ve yetkileri tanınmış olan kimseleri ifade eder. Görev ve yetki verilmesi ile kastedilen yönetim hakkının veya genel olarak yönetimin geçirilmesi, diğer bir ifadeyle 'delegasyon' değildir. Kastedilen, işlemlerin yürütülmesi aşamasına ilişkin yetkililerdir.

(e) bendi: Üst gözetim ile kastedilen hem kuramsal açıdan hem de işletme iktisadı yönünden gerekli olan işlerin akışının gözetimidir. Yoksa yönetim kurulu bir kontrol ve denetim organı değildir. Üst gözetimin normatif niteliği hükmün bizzat kendisinden anlaşılmaktadır.

(f) bendi: Bu bent yönetim kurulunun kararlar ve tescile tâbi paylarla ilgili defterleri tutmasını, yıllık rapora ve genel kurul toplantılarının yapılmasına ve alınan kararların uygulanmasına ilişkin görevlerini hükme bağlamaktadır.

(g) bendi: Şirketin/Kooperatifin aczi halinde bunu mahkemeye bildirme görevi yönetim kurulundur.

B.9.Sermaye Kaybı ve Borca Batık Olma Durumu

Yeni Türk Ticaret Kanununun 376 ncı ve devamı birkaç maddede sermaye kaybı ve borca batık olma durumu d  zenlenmiŐ tir. Yeni TTK'nın 376 ncı maddesi 6762 sayılı Kanunun 324   nc   maddesinin yerine ge  miŐ tir. Mevcut maddenin hükümleri bir ölçüde korunmuŐ tur. Ancak, uygulamada sıkça rastlanılan sorunlar dikkate alınarak yeni kurallar   ng  r  lm  Ő tir. Bu da Kanun hükmüne yeni hüviyet kazandırmıŐ tır.

Bazı müelliflerce 376 ncı madde hükümlerinin kooperatifler için de uygulanabileceğ i ileri sürülmektedir. Ne var ki, 376 ncı maddenin kooperatiflerde uygulanması mümkün değildir. Zira Kooperatifler Kanununun 63   nc   maddesinde konuyla ilgili özel düzenlemeler bulunmaktadır.

Sorun Kooperatifler Kanununun 63/2 nci fıkrasının yanlış yorumlanmasından kaynaklanmaktadır. Anılan maddede “*pay senetleri çıkarılmış olan bir kooperatifte*” şeklinde bir ifade bulunmaktadır. Ancak, kooperatiflerde kıymetli evrak niteliğinde pay senetleri söz konusu değildir. Buradaki “pay senedi”, “ortaklık senedini” ifade etmek için kullanılmıştır.¹ Dolayısıyla 376 ncı madde kooperatifler için bir yenilik getirmemektedir.

B.10.Yönetim Kurulu Toplantıları ve Kararlar

MADDE 390-(1) Esas s  zleŐ mede aksine aĐırlaŐ tırıcı bir hüküm bulunmadığ ı takdirde, yönetim kurulu   ye tam sayısının   oğunluğ u ile toplanır ve kararlarını toplantıda hazır bulunan üyelerin   oğunluğ u ile alır. Bu kural yönetim kurulunun elektronik ortamda yapılması hâlinde de uygulanır.

(...)

(4)   yelerden hiçbiri toplantı yapılması isteminde bulunmadığ ı takdirde, yönetim kurulu kararları, kurul üyelerinden birinin belirli bir konuda yaptığ ı, karar şeklinde yazılmış önerisine, en az   ye tam sayısının   oğunluğ unun yazılı onayı alınmak suretiyle de verilebilir. Aynı önerinin tüm yönetim kurulu üyelerine yapılmıŐ  olması bu yolla alınacak kararın geçerlilik şartıdır. Onayların aynı k  Ğıtta bulunması şart değildir; ancak onay imzalarının bulunduğ u k  Ğıtların tümünün yönetim kurulu karar defterine yapıŐ tırılması veya kabul edenlerin imzalarını içeren bir karara d  n  Ő t  r  l  p karar defterine geçirilmesi kararın ge  erliliğ i için gereklidir.

(...)

Yeni TTK'nın 390 ıncı maddesi 6762 sayılı Kanunun 330 uncu maddesinin yerine ge  miŐ tir. 6762 sayılı Kanunun 330 uncu maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan, birçok g  c  l  Ğ e ve istenmeyen sonuçlara yol a  tığ ı için Őiddetle eleŐ tirilen, aĐırlaŐ tırılmış toplantı nisabına (yarıdan bir fazla) ilişkin hüküm, yeni Kanunda deĐiŐ tirilmiş ve esas s  zleŐ mede daha ağır bir toplantı nisabı

¹ ERİŐ , G  nen, *Uygulamalı Kooperatifler Hukuku*, Ankara, 1998

  ng  r  lmemi   e yönetim kurulunun   ye tam sayısının çoğunluğu ile toplanabilmesine kanunen olanak tanınmıştır.

Hüküm toplantı nisabının esas sözleşme ile hafifletilmesine de izin vermemektedir. Bunun başlıca iki ana sebebi vardır: (1) Yönetim kurulunun azınlığı olu  şturan sayıda üyenin varlığı ile toplanabilmesi bir taraftan "kurul" anlayışına aykırı düşer, diğer taraftan azınlıkta kalan üyelerle toplanabilen bir yönetim kurulunun içerideki üyelerinin çoğunluğu ile karar verebilmesi genel kurulun seçimi ile oluşan organ kavramı ile bağdaşmaz. Mesel  , dokuz üyeden oluşan bir yönetim kurulunun,       ye ile toplanıp iki   ye ile karar alabilmesi bu yönden kabul   g    bir sonuçtur. (2) Kanun sisteminde bir önerinin imzalanması yolu ile (m. 390 (4)) ve elektronik ortamda yönetim kurulunun karar almasına olanak tanınmıştır. Bu olanaklar mevcutken, azınlıkta kalan üyelere yönetim kurulu olarak toplanma iznini vermek tutarlı bir çözüm olarak değerlendirilemez.

Ancak, burada bir hususu hatırlatmakta fayda vardır. Bakanlığımız tarafından hazırlanan   rnek Anas  zle  melerde yönetim kurulunun yarıdan fazla ile toplanacağı yönünde düzenlemeler bulunmaktadır. Dolayısıyla, hükümün bu aşamada kooperatiflere bir etkisi olmayacaktır.

Maddenin dördüncü fıkrası da bazı yenilikler ihtiva etmektedir. Bunlardan ilki, bir önerinin elden dolaştırılarak karar alınmasında karar nisabı belirlenmiş, böylece uygulamadaki karışıklığa ve tartışmalara son verilmiş, ikincisinde ise imzaların aynı k  ğıtta olmasına gerek bulunmadığı ifade olunmuştur.

B.11.Batıl Yönetim Kurulu Kararları

MADDE 391-(1) Yönetim kurulunun kararının batıl olduğunun tespiti mahkemeden istenebilir. Özellikle;

- a) Eşit işlem ilkesine aykırı olan,
 - b) Anonim   irketin temel yapısına
 - c) Pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmalarını kısıtlayan ya da güçleştiren,
 - d) Diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin,
- kararlar batıldır.**

Yönetim kurulu kararları iptal edilemez. Buna karşılıklı batıl yönetim kurulu kararlarına karşı tespit davası a  ılabilmesi (genellikle) kabul edilmekte, kanunlar bu yolda hükümlere yer vermektedir. Yargıtay'ın yerleşik içtihadına göre, bir yönetim kurulu kararının geçersiz olduğunun tespiti mahkemeden istenebilir.

Yeni TTK'nın 391 inci maddesinde mevcut uygulama hükme bağlanmıştır. Düzenlemenin amacı, dava olanağını tanıyarak ve iptal edilebilir kararlarla batıl kararlar arasındaki farka açıklık getirerek pay sahibinin (ortağın) korunmasını güçlendirmektir. Hüküm batıl kararları örnek gösterme yöntemi ile belirlemektedir. Tespit davası meşru menfaati bulunanlar tarafından bir süreye bağlı olmaksızın ikame edilebilir. Hükümde, en çok rastlanılan batıl kararlar örneklerle (sayım yoluyla) gösterilmiştir. Bir yönetim kurulu kararının geçersiz olup olmadığı genel hükümlere göre belirleneceği gibi butlan sebepleri ile geçersizliğin sonuçları da aynı ilkelere göre belirlenir.

B.12.Yönetim Kurulu   yelerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı

MADDE 392-(1) Her yönetim kurulu   yesi Şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir, soru sorabilir, inceleme yapabilir. Bir   yenin istediği, herhangi bir defter, defter kaydı, sözleşme, yazıŐma veya belgenin yönetim kuruluna getirtilmesi, kurulca veya üyeler tarafından incelenmesi ve tartıŐılması ya da herhangi bir konu ile ilgili yöneticiden veya çalıŐandan bilgi alınması reddedilemez. ReddedilmiŐse dördüncü fıkra hükmü uygulanır.

(2) Yönetim kurulu toplantılarında, yönetim kurulunun bütün   yeleri gibi, Şirket yönetimiyle görevlendirilen kişiler ve komiteler de bilgi vermekle yükümlüdür. Bir   yenin bu konudaki istemi de reddedilemez; soruları cevapsız bırakılamaz.

(3) Her yönetim kurulu   yesi, yönetim kurulu toplantıları dışında, yönetim kurulu başkanının izniyle, Şirket yönetimiyle görevlendirilen kişilerden, işlerin gidiŐi ve belirli münferit iŐler hakkında bilgi alabilir ve görevinin yerine getirilebilmesi için gerekliyse, yönetim kurulu başkanından, Şirket defterlerinin ve dosyalarının incelemesine sunulmasını isteyebilir.

(4) Başkan bir üyenin, üçüncü fıkrada öngörülen bilgi alma, soru sorma ve inceleme yapma istemini reddederse, konu iki gün içinde yönetim kuruluna getirilir. Kurulun toplanmaması veya bu istemi reddetmesi hâlinde   ye, Şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Mahkeme istemi dosya üzerinden inceleyip karara bağlayabilir, mahkemenin kararı kesindir.

(5) Yönetim kurulu başkanı, kurulun izni olmaksızın, yönetim kurulu toplantıları dışında bilgi alamaz, Şirket defter ve dosyalarını inceleyemez. Yönetim kurulu başkanının bu isteminin reddedilmesi hâlinde başkan, dördüncü fıkraya göre mahkemeye başvurabilir.

(6) Yönetim kurulu üyesinin bu maddeden doğan hakları kısıtlanamaz, kaldırılamaz. Esas sözleşme ve yönetim kurulu, üyelerin bilgi alma ve inceleme haklarını geniŐletebilir.

(...)

Yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma ve inceleme hakkı Yeni TTK'nın 392 nci maddesinde düzenlenmiştir. Bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 331 inci maddesinden esinlenerek kaleme alınmıştır. Ancak eski metindeki, uygulamadan kaynaklanan bazı sorunlar dikkate alınarak değişiklikler yapılmış, yeni kurallar konulmuştur. Yeni hükümle, aynı zamanda, yönetim kurulu başkanının yetkileri de gösterilmiştir. AŞağıda söz konusu maddede yer alan ve yenilik getiren fıkralar tek tek irdelenecektir.

Maddenin birinci fıkrasında, ağır ve kapsamlı sorumluluğunun bir gereği olarak her yönetim kurulu   yesinin Şirketin/kooperatifin bütün iş ve işlemleri hakkında bilgi almak hakkının bulunduğuna vurgu yapılmıştır. Bu hak aynı zamanda üyenin güvenirliliğine ve   zenine bırakılmış bulunan yönetim görevinin ve Şirket/kooperatif ile   ye arasındaki iliŐkinin gereğidir. Bilgilendirilen   ye yönetebilir ve doğru zamanda, doğru kararı alabilir. Bu yönden üyeler arasında fark yoktur. Bilgi vermek, verecek olan kişi yönünden bir y  k  md  r. Bu hak dördüncü fıkrada açıkça belirtildiği gibi ne kaldırılabilir ne de sınırlandırılabilir.   yeye verilecek bilgi ayrıntılı, amaca uygun ve istenileni karŐılar nitelikte olmalıdır. Bu fıkra aynı zamanda yönetim kurulu üyelerinin kurula defter ve bilgi getirebilmesi hususundaki yetkisini açık bir Şekilde hükme bağlamıştır. Bu yetkinin, ne kurulda oylama yaparak, ne de yapılmadan reddi mümkün değildir.   ye bilgiyi (kural olarak) yönetim kurulunda alır; yoksa doğrudan yöneticileri çağırarak veya onlara başvurarak bilgi isteyemez. Bu

husus üçüncü fıkradan açıkça anlaşılmaktadır. Bilgi alma hakkı şirket/kooperatif iş ve işlemleri ile sınırlı olup, özel işleri kapsamaz; özel işin şirket/kooperatif iş ve işlemleriyle ilgili veya bağlantılı olması bu durumun istisnasıdır. Hak üyenin kişiliğine tanınmıştır; yoksa yönetim kuruluna "kurul" olarak tanınmamıştır ve ancak üye bilgi alabilir. Hak, üyelikten ayrılmakla son bulur. Alınacak bilginin niteliği ve özellikle "gizli", "şirket/kooperatif sırrı" olması ile ilgili açık bir sınır getirilmemiştir. Bunun sebepleri vardır. Birinci sebep şudur: Güvenilmeyen bir kişi üye seçilmemeli, seçilmişse uzaklaştırılmalıdır. İkincisi ise, Kanunun 369 uncu maddesinde "şirketin menfaatlerinin" gözetilmesi de vurgulanarak ağır bir özen yükümünün getirilmiş olması ve özen yükümünün sorumlulukla doğrudan ilgili bulunması ve ayrıca bilgi sızdırmanın cezaî yaptırıma bağlanmasıdır. Hukukî ve cezaî yaptırımlar yeterince caydırıcı kabul edilmelidir. Üçüncü sebep ise: Olayın özelliği, istenilen bilginin verilmemesini gerekli kılıyorsa yönetim kurulu başkanı tedbir talebiyle mahkemeye başvurabilir. Yönetim kurulu üyesinin görevinin güvene dayalı olduğuna ilişkin temel düşünce, yaptığı işin nitelik ve önemi ve nihayet yüklendiği sorumluluk ve sorumluluğa bağlı hukukî ve cezaî yaptırımlar ondan bir bilginin saklanması ve esirgenmesini haklı gösteremez.

Maddenin ikinci fıkrasında, başkan, üyeler ve tüm yöneticilerin, komite, komisyon ve alt kurullara bilgi vermekle yükümlülüğü hüküm altına alınmıştır. Bunun aksine hareket, iş sözleşmesinin feshini gerektirir.

Üçüncü fıkarda yönetim kurulu üyesinin yönetim kurulu dışında bilgi alma hakkını ve defter ve belgeleri incelemesi hakkını düzenlemektedir. Üyenin (kural olarak) kurul dışında bilgi almak hakkı bulunmadığı gibi, kurul dışında defterleri ve/veya belgeleri incelemek hakkı da yoktur. Üye, bu hakkı yönetim kurulu başkanının izni ile kullanabilir. Üye, şirketin/kooperatifin defter ve belgelerini incelemeyi ancak görevini, hesap verilebilirlik ilkesine uygun olarak yapması bakımından gerekliyse talep edebilir. Başkandan talep bir şekle tâbi değildir.

Dördüncü fıkarda, yönetim kurulu üyesinin talebinin başkan tarafından reddi halinde üye, isteğini yönetim kuruluna sunabileceği hüküm altına alınmıştır. Kurulun kararı ile üye bu hakkını kullanabilir. Talepte bulunan üyenin müzakereye ve oylamaya katılmasına 393 üncü madde engel değildir. Çünkü sorun "şirket dışı kişisel bir menfaatle" ilgili değildir. Kurulun da talebi reddetmesi halinde mahkemeye başvurma yolu açıktır.

Beşinci fıkarda yönetim kurulu başkanının kurulda "eşitlerin birincisi" konumunda olduğu açık bir şekilde ortaya konulmuştur. Başkan kurul dışında inceleme ve bilgi edinme hakkını ancak diğer üyeler gibi kullanabilecektir.

Altıncı fıkra: Üyenin, maddenin çeşitli hükümlerinden doğan hakları kısıtlanamaz, kaldırılamaz. Esas sözleşme ile genişletmeye ise bir engel yoktur.

B.13.Müzakereye Katılma Yasağında Sorumluluk

(...)

MADDE 393-(2) Bu hükümlere aykırı hareket eden yönetim kurulu üyesi ve menfaat çatışması nesnel olarak varken ve biliniyorken ilgili üyenin toplantıya katılmasına itiraz etmeyen üyeler ve söz konusu üyenin toplantıya katılması yönünde karar alan yönetim kurulu üyeleri bu sebeple şirketin uğradığı zararı tazminle yükümlüdürler.

(...)

Yeni TTK'da müzakereye katılma yasağı ilkesi, esas itibarıyla 6762 sayılı Kanunun 332 nci maddesindeki şekliyle korunmuş; sadece, eski düzenlemedeki tartışmalara yol açan bazı sözcük ve ibarelerin açıklığa kavuşturulmasına çaba harcanmıştır. Bu konu yeni Kanunda 393 üncü maddede düzenlenmiştir. En fazla belirgin hale getirilen husus ise 2 nci fıkrada hüküm altın alınan sorumluluk hususudur. Burada özel bir sorumluluk hali öngörmüştür. Sorumluluk kusur esasına dayanır ve müteselsil değildir. Çünkü bir kurul karar veya eylemi yoktur.

B.14.Yönetim Kurulu Üyelerinin Yakınlarının Kooperatifle İşlem Yapma Yasağı

MADDE 395- (...)

(2) Pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan 393 üncü maddede sayılan yakınları şirkete nakit borçlanamaz. Bu kişiler için şirket kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını devralamaz. Aksi hâlde, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklıları bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebilir.

(...)

Bu konu bir ölçüde Kooperatifler Kanununun 59/6 ncı maddesinde de düzenlenmiştir. Bununla birlikte, Yeni TTK'nın 395 inci maddesinin 2 nci fıkrası "yönetim kurulu üyelerinin yakınlarının kooperatifle işlem yapma yasağı" ile ilgili olarak birçok yenilik getirmektedir.

Şöyle ki, bir yönetim kurulu üyesinin, üst soyu ve altsoyundan birinin ya da eşinin yahut üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları şirkete/kooperatife nakit borçlanamazlar. Bu kişiler için şirket/kooperatif kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını devralamaz. Aksi takdirde, şirkete/kooperatife borçlanılan tutar için şirket/kooperatif alacaklıları bu kişileri, şirketin/kooperatifin yükümlendirildiği tutarda şirket/kooperatif borçları için doğrudan takip edebilirler.

Burada esas itibarıyla şirketin/kooperatifin sermaye ve mal varlığının korunması amaçlanmıştır. Ayrıca bu hüküm 358 inci maddedeki pay sahiplerinin şirkete/kooperatife borçlanma yasağının tamamlayıcısı niteliğinde olup, uygulamada sıkça rastlanılan kötüye kullanmaların engellenmesini amaçlamaktadır.

C. Denetleme

Her ne kadar Yeni TTK'da denetim kurulu bir organ olarak sayılmamış ve kooperatif mevzuatından ayrılmış ise de, Kanundaki bazı hükümler kooperatifleri de ilgilendirmektedir. Bu hükümler aşağıda yer almaktadır:

Kooperatifler Kanununda denetçilerin hakları, görevleri, yetkileri ve sorumlulukları ile ilgili hükümler 65-69.maddelerinde açıklanmıştır. Bununla birlikte, Kooperatifler Kanununun 69 uncu maddesinde; "*Anasözleşme ve genel kurul kararı ile denetleme teşkilatı hakkında daha geniş hükümler koymak, denetçilerin görev ve yetkilerini artırmak ve özellikle ara denetlemeleri öngörmek mümkündür.*" hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla Kooperatifler Kanunu, kooperatiflerin anasözleşmelerine denetçilerin görev ve sorumluluklarına ilişkin hükümler koymalarına cevaz vermektedir.

Öte yandan, kooperatifler mevzuatındaki boşluklar 1163 sayılı Kanunun 98 inci maddesi yollamasıyla 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlere ilişkin hükümleri ve anasözleşmeler vasıtasıyla doldurulmaktadır.

Anonim şirketin finansal tablolarının yani hesaplarının denetlenmesi sistemi tamamen değişmiştir. 6762 sayılı Kanunda şirketin üç kanunî organından biri olan ve uzman bilgisine sahip olması zorunlu bulunmayan "murakıp(lar)" eli ile yapılan denetleme, Kanunda yerini, bağımsız denetleme kuruluşunun veya yeminli malî müşavirin ya da serbest muhasebeci malî müşavirin yaptığı, finansal tablolar ile raporların, dolayısıyla, muhasebenin sürekli denetimine bırakmıştır.

Kanun, küçük anonim şirketlerde denetimin en az iki yeminli malî müşavir (YMM) veya serbest muhasebeci malî müşavir (SMMM) tarafından yapılabilmesine cevaz vermiştir. 6762 sayılı Kanun sisteminde, murakıp(lar) için öngörülmüş bulunan, genel kurulun toplantıya çağırılması, şirket namına dava açılması gibi görev ve yetkiler de kanunla sistemden çıkarılmıştır. Ayrıca, denetimin, denetçilik mesleğinin gereklerine, etiğine ve uluslararası standartlara göre yapılması emri kanunda açıkça yerini almıştır. Yeni hükümlerle, kurumsal yönetim ve dürüst resim ilkeleri [m. 515 (2)] bağlamında tam bir denetimin sonuçlarının, açık, anlaşılabilir ve kamuyu aydınlatma ilkeleri uyarınca düzenlenmiş bir raporla pay sahipleri başta olmak üzere ilgililere sunulması amaçlanmıştır. Böylece, kanunun 64 ilâ 88 ve 514 ilâ 528 inci maddeleri hükümleri ile getirilen ilkeleri ve Türkiye Muhasebe Standartlarını tamamlayan ve gerek içerik, gerek amaç yönünden onlarla uyumlu olan nitelikteki denetlemenin ülkemizin şirketlerini, pazarlarını ve borsalarını finansal sonuçlarına güvenilebilir konuma getireceği düşünülmüştür. Bu ise işletmelerimizin dış pazarlarda rekabet güçlerini yükseltecektir. Kabul edilen bu yeni sistemde denetim işlevi, hiçbir kısmı veya yönü ile başka bir organa devredilemez veya doğrudan ya da dolaylı kullanılamaz. Denetim, bütünü ile denetçilere aittir. Başka bir deyişle Kanunun 397 ve devamı maddelerinde öngörülen denetim işlevine ilişkin yetkilerin tamamı devredilemez ve vazgeçilemez niteliktedir.

C.1.Denetim Raporunun Değiştirilmesi

MAADE 397- (1) Dördüncü fıkra uyarınca denetime tabi olan anonim şirketlerin ve şirketler topluluğunun finansal tabloları denetçi tarafından, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yayımlanan uluslararası denetim standartlarıyla uyumlu Türkiye Denetim Standartlarına göre denetlenir. Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu içinde yer alan finansal bilgilerin, denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı ve gerçeği yansıtır yansıtmadığı da denetim kapsamı içindedir.

(2) Denetime tabi olanlar, hazırlanmış olan finansal tablolarının denetimden geçip geçmediğini, denetimden geçmiş ise denetçi görüşünü ilgili finansal tablonun başlığında açıkça belirtmek zorundadır. Bu hüküm, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu için de uygulanır. Denetime tabi olduğu hâlde, denettirilmemiş finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, düzenlenmemiş hükmündedir.

(3) Şirketin ve topluluğun finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporunun sunulmasından sonra değiştirilmişse ve değişiklik denetleme raporlarını etkileyebilecek nitelikteyse, finansal tablolar ile, birinci fıkra çerçevesinde yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu yeniden denetlenir. Yeniden denetleme ve bunun sonucu, raporda özel olarak açıklanır. Denetçi görüşünde de yeniden denetlemeyi yansıtan uygun eklere yer verilir.

(4) 398 inci madde kapsamında denetime tabi olacak şirketler Bakanlar Kurulunca belirlenir.

Yeni TTK'nın 397nci maddesinin üçüncü fıkrasına göre denetleme süreci içinde veya öncesinde bunlarda düzenleyici organ tarafından denetleme raporunu etkileyebilecek nitelikte değişiklikler yapıldığı takdirde, denetleme yeniden yapılır ve sonuç raporda özel olarak açıklanır. Olumlu görüş yazısı sonraki denetlemeyi yansıtır. Değişiklik, yıllık k  rın kullanılışı, büyük bir müşterinin veya iştirakin ifl  sı veya ödeme güçlüğüne d   mesi vs.'den doğabilir.

Yeniden denetleme, "tablolar ile yıllık faaliyet raporları"nın hepsini kapsamakla birlikte, bu denetlemenin değişikliğin etkisini gösterdiği belgelere özgülenmesi mümkündür. Ancak bu sınırlamada çok dikkatli olmak gerekir. Çünkü hüküm tüm finansal tablolar ile yıllık raporlara yöneliktir.

Gerekli olduğu halde yapılmayan yeniden denetim, denetimi ve olumlu görüş yazısını geçersiz hâle getirir. Gerekli olduğu halde, yapılmayan değişiklik ise denetleme ile ilgili olmayıp, finansal tablolar ile yıllık raporların geçerliliği ve ilgili organın sorumluluğu ile ilgilidir.

Değişiklikler dolayısıyla denetleme raporunda ve olumlu görüş yazısında yapılacak değişikliklerin kapsamını somut olayın özellikleri belirler.

C.2.Denetçilerin Sır Saklamadan Doğan Sorumluluğu

MADDE 404-(1) Denetçi ve özel denetçi, bunların yardımcıları ile denetleme yapmasına yardımcı olan temsilcileri, denetimi dürüst ve tarafsız bir   kilde yapmak ve sır saklamakla yükümlüdür. Faaliyetleri sırasında öğrendikleri, denetleme ile ilgili olan i  ve işletme sırlarını izinsiz olarak kullanamazlar. Kasten veya ihmal ile yükümlerini ihlal edenler   rketeye ve zarar verdikleri takdirde bağlı   rketelere kar  şı sorumludurlar. Zarar veren kişi birden fazla ise sorumluluk müteselsildir.

(2) Birinci fıkrada öngörülen y  k  m  n yerine getirilmesinde ihmali bulunan kişiler hakkında, verdikleri zarar sebebiyle, her bir denetim için y  zb  n Türk Lirasına, pay senetleri borsada işlem gören anonim   rketelerde ise    y  zb  n Türk Lirasına kadar tazminata hükmedilebilir. İhmalleriyle zarara sebebiyet veren kişilere ilişkin bu sınırlama denetime birden çok kişinin katılmış veya birden çok sorumluluk doğurucu eylemin gerçekleştirilmiş olması hâlinde uygulandığı gibi, katılanlardan bazılarının kasıtlı hareket etmiş olmaları durumunda da geçerlidir.

(3) Denetçinin bağımsız denetim yapmak üzere yetkilendirilen bir sermaye   rketi olması hâlinde sır saklama y  k  m   bu kurumun yönetim kurulunu ve üyelerini ve çalışanlarını da kapsar.

(4) Bu hükümlerden doğan tazmin y  k  m   sözleşme ile ne kaldırılabilir ne de daraltılabilir.

(5) Denetçinin bu maddeden doğan sorumluluğuuna ilişkin istemler rapor tarihinden ba layarak beş yılda zamanaşımına uğrar. Ancak, fiil su  oluşturup da Türk Ceza Kanununa göre süresi daha uzun dava zamanaşımına tabi bulunuyorsa, tazminat davasına da o zamanaşımı uygulanır.

(6) Ceza mevzuatının, su  ihbarına ilişkin hükümleri saklıdır.

Bu konu eski TTK'nın 358 inci maddesinde "Murakıplar, vazifelerini yaptıkları esnada öğrendikleri hususları münferit pay sahiplerine ve üçüncü şahıslara i   a etmekten memnudurlar."

 eklinde çok kısa bir biçimde hüküm altına alınmıştı. Aynı konu Kooperatifler Kanununun 68 inci maddesinde, Türk Ticaret Kanununda yer alan hükme paralel bir şekilde düzenlenmişti.

Denetçilerin sır saklamadan doğan sorumluluğu hususu yeni Kanunda oldukça geniş bir şekilde düzenlenmiştir. Maddede hukuki ve cezai sorumluluk açıkça belirtilmiş; cezai sorumluluğun parasal sınırı ve zamanaşımı süresi net bir şekilde belirlenmiştir.

Madde esas itibarıyla, denetçinin davranış yükümünden doğan sorumluluğunu düzenlemektedir. "Davranış" sözcüğü dürüstlüğü, tarafsızlığı ve  irket sırrına bağlılığı içerir ve ifade eder. "Dürüstlük" ise meslek  etik dâhil her türlü ahlaki kurallara gönderme yapar. Uygulama dürüst kelimesine, özenli, güvenilir, vicdanlı, sorumluluğun bilincinde anlamları yüklemeli, bunu aramalıdır. Davranış yükümleri ise denetimi niteler. Aslolan dürüstçe, ahl k kurallarına, meslek  etiğe göre ve tarafsız bir şekilde yapılması gereken "denetim"dir; sır saklama da denetim ile bağlantılıdır. Denetleme tam, gerçeği yansıtır, açıklayıcı, haber verici nitelikte olmalıdır. Davranış yükümlerinden sır saklama, hükümde ayrı olarak zikredilmiştir. Bu vurgulama ile hem birinci fıkranın birinci cümlesinin hem de üçüncü fıkrasının işlevi ortaya çıkmaktadır. Diğer davranış yükümleri gibi sır saklama y k m  de yardımcıları, temsilcileri ve yönetim kurulu üyelerini kapsar.

Maddenin birinci fıkrasında kusur sorumluluğuna vurgu yapılmıştır. "Sır" ile denetleme faaliyeti sırasında öğrenilen bilgiler anlaşılır. Sorumluluğun  artı sırrın kullanılmasıdır. Ancak sorumluluk için kullanma sonucunda bir yarar/menfaat elde edilmiş olması şart değildir. Kullanmanın anlamını öğreti ve mahkeme kararları belirler. "Kullanma" içeriden öğrenenlerin ticareti ile sınırlandırılmamalıdır. Sırrın izinle kullanılması sorumluluğu ortadan kaldırır. Hüküm hem şirketin hem de üçüncü kişinin zararının tazminini öngörmüştür. Zararın muhatapları aynı zamanda aktif dava ehliyetini de belirler. Şirketin pay sahipleri tazminat davası ikamesine ehil değillerdir.

Maddenin ikinci fıkrasında zarara ihmalleri ile sebebiyet verenler için tazminat üst sınır olarak gösterilmişken, kasıtlı eylemde bulunanlar için sınır yoktur. Bu farklılaşma Borçlar Kanununun 43  nc  maddesine hâkim olan düşünceye paraleldir, ancak değişik bir kurala bağlanmıştır. Borçlar Kanununun 43  nc  maddesi hâkime somut olayın özelliklerine ve kusurun ağırlığına göre tazminatın şeklini ve kapsamının derecesini saptamak yetkisini vermektedir. Burada ise (hâkim değil) kanun kusurun derecesine göre tazminat tutarının sınırlı olup olmadığını belirlemektedir. Sorumluluk hâlleri dürüstlüğün, tarafsızlığın ve sır saklama y k m n n ihl lidir. Son y k me aykırılık için i  ve işletme sırlarının, denetim faaliyeti sırasında öğrenilmiş ve kullanılmış olması gerekir. Kullanılma ile üçüncü kişiye aktarma anlaşılır. Herkes tarafından bilinen olgular - denetim faaliyeti sırasında öğrenilmiş olsalar bile - hüküm kapsamına girmez. İzin, sorumluluğu kaldırır.

D. Genel Kurul

D.1.Yönetim Kurulu  yelerinden En Az Biri ve Murahhas  yenin Genel Kurulda Hazır Bulunması

MADDE 407-(2) Murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları şarttır.

Yeni TTK'nın 407 nci maddesinin ikinci fıkrasına göre en az bir yönetim kurulu üyesinin ve varsa murahhas üyelerin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları şarttır. Bu hüküm de kooperatifler açısından oldukça yenidir. Buradaki amaç pay sahiplerinin (ortağın) yönetim ve denetime ilişkin sorularının cevaplanmasını sağlamaktır. Pay sahiplerinin genel kurula katılma hakları olup

y  k  ml  l  kleri yokken, murahhas üyeler, en az bir yönetim kurulu   yesi ve denetçi bakımından genel kurula katılma, hem hak hem de y  k  md  r. Ayrıca Kanunda yönetim kurulu üyelerinin ve denetçinin g  r     açıklayabilme hakları açıkça hükme bağlanmış, bu yolla onların gereğinde kendilerini savunabilmeleri ve yaptıkları işlem ve kararları açıklayabilme olanakları yaratılmış ve böylelikle sorumluluk hukuku yönünden konumları güçlendirilmiştir.

Ancak, bu y  k  me aykırılık genel kurul kararlarının geçerliliğini etkilemez.

D.2.Genel Kurulu Toplantıya   ağırmaya Yetkili ve Görevli Organlar

MADDE 410-(1) Genel kurul, süresi dolmuş olsa bile, yönetim kurulu tarafından toplantıya çağırılabilir. Tasfiye memurları da, görevleri ile ilgili konular için, genel kurulu toplantıya   ağırabilirler.

(2) Yönetim kurulunun, devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkan bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında, mahkemenin izniyle, tek bir pay sahibi genel kurulu toplantıya çağırabilir. Mahkemenin kararı kesindir.

Kooperatifler Kanununda çağrıya ilişkin hükümler 43 ve 44   nc   maddelerde yer almaktadır.

Yine   ağrı hususu 6762 sayılı Kanunun 365 inci maddesinde de hüküm altına alınmıştı. Bu maddenin yerine Yeni TTK'de 410 uncu madde geçmiştir. Yeni sistem, organlar arasında sayılmayan denetçilere   ağrı yetkisi tanımamıştır.

Her ne kadar çağrıyla ilgili Kooperatifler Kanununda   zel düzenlemeler bulunsada, madde uygulamada kooperatifler açısından sorun yaratan bir hususu c  z  me kavuşturmuştur. Uygulamada bazı Sicil Memurluklarınca sıkça gündeme getirilen süresi dolan yönetim kurulu üyelerinin genel kurulu toplantıya   ağıramayacağı hususu açıklığa kavuşmuştur. Yeni düzenlemeyle, genel kurul, süresi dolmuş olsa bile yönetim kurulu tarafından toplantıya çağırılabilir.

Tasfiye halinde de yetki yönetim kurulundadır. Tasfiye memurları sadece görevleri ile ilgili konular dolayısıyla genel kurulu toplantıya   ağırabilirler.

Maddenin getirdiği bir diğer yenilik ise yönetim kurulunun, devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında, mahkemenin izniyle, **tek bir pay sahibinin** genel kurulu toplantıya   ağırabilmesi imkânı sağlamış olmasındır.

D.3.Azlığın Genel Kurulu Toplantıya   ağırma Hali

MADDE 411- (...)

(4) Yönetim kurulu çağrıyı kabul ettiği takdirde, genel kurul en geç kırk beş gün içinde yapılacak şekilde toplantıya çağırılır; aksi hâlde   ağrı istem sahiplerince yapılır.

Bu konu 6762 sayılı TTK'da366 ncı maddede düzenlenmişti. Maddenin yerini Yeni TTK'da411 inci madde almıştır. Maddenin birinci fıkrası eski hükümle hemen hemen aynıdır. Asıl değişiklikler 2, 3 ve 4   nc   fıkralarda olmuştur. İki ve üçüncü fıkraların kooperatifler açısından uygulanmasına imkân bulunmamaktadır. Zira Kooperatifler Kanununda bu konuda özel düzenlemeler bulunmaktadır.

Maddenin kooperatifleri ilgilendiren yönü dördüncü fıkradadır. Kooperatifler Kanununun44   nc   maddesinde;“(1) Dört ortakdan az olmamak kaydıyla ortak sayısının en az onda birinin isteği

T.C. GÜMRÜK ve TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

üzerine Genel Kurul toplantıya çağrılır.(2) Yönetim Kurulu bu isteği en az on gün içinde yerine getirmediği takdirde, istek sahiplerinin müracaatı üzerine veya doğrudan doğruya Ticaret Bakanlığı tarafından, yapı kooperatiflerinde de İmar ve İskan Bakanlığı tarafından Genel Kurul toplantıya çağrılabilir. (3)Çağrılmadığı takdirde istek sahipleri mahalli mahkemeye başvurarak Genel Kurulu bizzat toplantıya çağırma müsaadesini alabilirler.” hükmü yer almaktadır.

Görüldüğü üzere, Kooperatifler Kanununda yönetim kurulunun azlığın istemini yerine getirmesi için “asgari süre” on gün olarak belirlenmiştir. Buna mukabil, azami süre belirtilmemiştir. Yeni TTK ile ise toplantının kabul tarihinden itibaren kırk beş günde yapılması zorunluluğu getirilmiş, aksi halde çağrının talep sahiplerince yapılacağı hükme bağlamıştır. Söz konusu hâlde azlığın mahkemeye başvurup karar almasına gerek yoktur; genel kurul talep sahiplerince toplantıya çağrılır.

Sürenin başlangıcını belirlemek sorun yaratmamalıdır. Yönetim kurulunun karar tarihi sürenin başlangıç tarihidir. Çağrının kabul edildiği makul bir süre içinde talep sahiplerine bildirilmemişse talep sahiplerinin çağrı haklarının doğduğunun kabulü gerekir. Yönetim kurulunun toplanması ve bildirim dikkate alındığında bildirimin on-oniki gün içinde talep sahiplerine ulaşmış olması icap eder. 412 nci maddede bu sürenin yedi gün olduğu gözönüne alınırsa sürenin makul olduğu anlaşılır. Çünkü, en az on beş günlük ilân süresi ve diğer hazırlıklar da dikkate alınacak olursa kırk beş günlük süre yönünden bunun makul olduğu sonucuna varılabilir.

D.4.Genel Kurulun Çalışma Esas ve Usullerine İlişkin Kuralları İçeren İç Yönerge

MADDE 419 (...)

(2) Anonim şirket yönetim kurulu, genel kurulun çalışma esas ve usullerine ilişkin kuralları içeren, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından, asgari unsurları belirlenecek olan bir iç yönerge hazırlar ve genel kurulun onayından sonra yürürlüğe koyar. Bu iç yönerge tescil ve ilan edilir.

Yeni TTK’nın 419 uncu maddesinin ikinci fıkrası yenidir. Bu hüküm AB üyesi bazı ülkelerin ticaret kanunlarından esinlenerek kaleme alınmıştır. Söz konusu fıkra göre anonim şirket yönetim kurulu, genel kurulun çalışma esas ve usullerine ilişkin kuralları içeren, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından asgari unsurları belirlenecek olan bir iç yönerge hazırlar. Hazırlanan iç yönerge genel kurulun onayından sonra yürürlüğe girer. Ayrıca, iç yönerge tescil ve ilan edilir.

Maddenin kooperatifler açısından yeniliği, Bakanlık Temsilcisinin katılmadığı/katılamadığı genel kurul toplantılarında olacaktır. Genel kurul toplantılarına Bakanlık Temsilcisi katılmasa dahi, genel kurulun sevk ve idaresinde yeni bir düzenleme yapılmaya dek bu “rehber belge”den yararlanılabilecektir.

D.5.Temsilcinin Talimata Uyuma Yükümü

MADDE 427-(1) Katılma haklarını temsilci olarak kullanan kişi, temsil edilenin talimatına uyar. Talimata aykırılık, oyu geçersiz kılmaz. Temsil edilenin temsilciye karşı hakları saklıdır.

(...)

Yeni TTK’nın 427 nci maddesinde düzenlenen temsilcinin talimata uyma yükümünü öngören hüküm yenidir. Ayrıca maddenin birinci fıkrasında talimatın vekâlet sözleşmesinin iç ilişkisine ait bir kurum olduğu ve oyu ve dolayısıyla genel kurul kararını geçersiz kılamayacağı da belirtilmiştir.

Temsil konusu Kooperatifler Kanununun 49 uncu maddesinde düzenlenmiş, ancak temsilcinin talimata uyma yükümüne ilişkin herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Dolayısıyla, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 427/1 inci maddesine uyulması mümkündür.

D.6.Bilgi Alma ve   nceleme Hakkı

MADDE 437-(...)

(5) Bilgi alma veya inceleme istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bu fıkra anlamında bilgi alamayan pay sahibi, reddi izleyen on gün içinde, diğ  r hâllerde de makul bir süre sonra şirketin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Başvuru basit yargılama usulüne göre incelenir. Mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir. Mahkeme kararı kesindir.

(...)

6762 sayılı Kanunda, pay sahibinin genel kurulda bilgi almasına ilişkin hakkı, yani "bilgi alma hakkı" gerçek anlamı ile düzenlenmemişti. Bununla birlikte, ortakların bilgi edinme hakkı konusu Kooperatifler Kanununun 24 ve 66/3   nc   maddelerinde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

Ancak 6102 sayılı TTK'nın 437 nci maddesinin beşinci fıkrasında bu konuda bazı yeni düzenlemeler bulunmaktadır. şöyle ki; bilgi alma ve inceleme hakları konularında pay sahibine tanınan dava hakkı ile güçlendirilmiştir. Pay sahibi sadece açık bir red halinde değil, taleplerinin cevapsız bırakılması veya cevabın ertelenmesi durumunda da hem bilgi alma hem de inceleme hakkını bir mahkeme kararı ile başarıya ulaştırabilir. Talebin cevapsız bırakılması yetersiz hesap verme ilkesine uymayan cevapları da kapsar. Bu hüküm mahkeme kararının hızla verilmesini sağlamaya ve temyizi de kısa sürede sonuçlandırmaya yönelik hükümleri de içermektedir.

D.7.Genel Kurulun Batıl Kararları

MADDE 447-(1) Genel kurulun, özellikle;

- a) Pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran,**
 - b) Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran,**
 - c) Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan,**
- kararları batıldır.**

6762 sayılı Kanunun y  r  rl  ğ e girdiği ilk yıllarda genel kurul kararlarının butlanının, bazı Yargıtay kararlarına göre hükümsüzlüğün/ge  cersizliğinin bir tespit davası ile ileri sürülüp sürülemeyeceği tartışmalıydı. Ancak, tartışma kısa sürede olumlu sonuca bağlandı ve iptal edilebilir genel kurul kararları yanında b  t  l genel kurul kararlarının da varlığı öğretide görüş birliği halinde kabul edildi. Yargıtay da bu ayrımı yerleşik içtihadı haline getirdi. Yeni TTK'nın 447 nci maddesi uzun yıllara dayanan bu uygulamayı hükme bağlamakta, özellikle butlan sebeplerini somut bir şekilde göstermektedir.

Öğretide genel kurul kararlarının "hükümsüzlüğü"nden ve "geçersizliği"nden söz edilmektedir. Kanunda Borçlar Kanunu ile uyum amacıyla "butlan" ve "b  t  l" terimleri tercih edilmiştir. Hükümsüzlük ve geçersizlik terimleri doğru ancak daha geniş terimlerdir. B  t  l genel kurul kararları baştan itibaren hüküm doğurmazlar ve daha sonra sağlığa kavuşturulamazlar; mahkemece resen dikkate alınırlar; def'i olarak ileri s  r  lebilecekleri gibi süreye bağlı olmaksızın bir tespit davasının konusunu da oluşturabilirler. Diğer yandan, söz konusu kararlar işlem güvenliği yönünden bir önemli sakıncayı içerirler. şirketin bir kararının, kararın alınmasından yıllar sonra bile butlanının ileri sürülebilmesi tehlikesi ve tehdidi, şirket yönetiminde pay sahiplerinde, alacaklılarda ve sermaye piyasasındaki potansiyel yatırımcılarda büyük tedirginliğe sebep olabilir. Yıllar sonra butlanın mahkemece tespiti ise o kararın kurduğu birçok ilişkiyi çoğu kez geriye etkili olarak ortadan kaldırı r. Bu sakıncası sebebiyle mahkemelerin geçersizlik kararlarını ayrıntılı ve çok yönlü değerlendirmeler sonucu sakınarak vermeleri yanında, kanun koyucunun da iptal edilebilirlik ile butlanın sınırlarını açıkça belirlemesi gerekir.

447 nci madde genel kurulun özellikle b  t  l olan kararlarını kategoriler halinde göstermiştir. Hükümdeki, "  zellikle" sözcüğü geçersiz genel kurul kararlarının sadece maddede belirtilen kararlardan ibaret olmadığını, yani maddenin sınırlı sayı niteliği taşımadığını ifade etmektedir. Ancak, hem "  zellikle" sözcüğü nisp   bir sınırı ifade etmekte hem de seçilen karar kategorileri, kanun koyucunun konuya sakınarak ve ihtiyatla yaklaştığını ortaya koymaktadır. Sakınma, hükmün içerdiği bir ilkedir. Özellikle sözcüğü bu sebeple sınırlayıcı bir işleve de sahiptir. Konusu itibarıyla b  t  l olan genel kurul kararları, bazı niteliklere sahip pay sahipliği haklarını kaldıran veya sınırlandıran, anonim şirketin temel yapısını bozan ve sermayenin korunması ilkesine aykırı olan kararlara sınırlandırılmıştır. Bunun dışındaki b  t  l genel kurul kararlarının tespitinde ise butlanın ikincilliği ilkesi uygulanır. Bu ilke, özel sebepler dolayısıyla iptal etmenin yeterli ve tatmin edici bir yaptırım oluşturmadığı hallerde hukukun genel hüküm ve ilkelerine göre butlana karar verilmesi anlamını taşır. Sakınma ilkesinin özellikle şekıl sebeplerin (eksiklik ve aksaklıkların) butlana yol a tığı hallerde gözetilmesi gerekir. Yabancı mahkeme kararları söz konusu halde butlanı sözde genel kurul kararları ve "karar olmayan genel kurul kararları"na indirgemektedir.

E.Pay ve Sermaye Koyma Borcu

E.1.Pay Bedellerini ödemeye   ağrı

MADDE 481-(1) Payların bedelleri, yönetim kurulu tarafından, esas sözleşmede başkaca hüküm bulunmadığı takdirde, pay sahiplerinden ilan yoluyla istenir. İlanda,   denmesi istenen sermaye borcunun oranı veya tutarı ile ödeme tarihi ve ödemenin nereye yapılacağı açıkça belirtilir.

(2) İkincil y  k  ml  l  kler hakkında, esas sözleşmede, sözleşme cezası da öngörülebilir.

Bu konu 6762 sayılı Kanunun 406 ncı maddesinde şu şekilde düzenlenmişti: "*Payların bedelleri esas mukavelede başkaca hüküm bulunmadıkça pay sahiplerinden ilan suretiyle istenir.*"Yeni hükümle, uygulamada sorun yaratan bazı noktalar açıklığa kavuşturulmuştur. Öncelikle pay bedellerini istemeye yetkili organın yönetim kurulu olduğu açıkça belirtilmiştir. Yönetim kurulunun bu yetkisi devredilemez. Esas sözleşmeler sadece "ilan yolu ile isteme" kuralında farklı düzenleme getirebilirler. Ancak bu düzenleme, şeffaflık ilkesi aleyhine ve pay sahibinin haber almasını zorlaştıran yönde olamaz. 481 inci madde, il  na ek olarak, haber verme olanağını artırmayı sağlamalıdır. İlanın içeriği de asgarî düzeyin belirlenmesine ilişkindir.

F.Şirketin Finansal Tabloları, Yedek Akçeler

F.1.Çalışanlar ve İşçiler Lehine Yardım Akçesi

MADDE 522-(1) Esas sözleşmede şirketin yöneticileri, çalışanları ve işçileri için yardım kuruluşları kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya bu amacı taşıyan kamu tüzel kişilerine verilmek üzere yedek akçe ayrılabilir.

(2) Yardım amacına özgülenen yedek akçelerin ve diğer malların şirketten ayrılması suretiyle bir vakıf veya kooperatif kurulması zorunludur. Vakıf senedinde, vakıf malvarlığının şirkete karşı bir alacaktan ibaret olacağı da öngörülebilir.

Kooperatifler Kanununun 40 ıncı maddesinde; “(1) Anasözleşme gerek kooperatifin memurları ile işçileri, gerekse kooperatifin ortakları için yardım kuruluşları vücuda getirmek ve bunları işletmek amacı ile yardım fonları kurulmasını hüküm altına alabilir. (2) Yardım amacı için ayrılan kıymetler belirli ise, bunlar kooperatifin mamelekenden ayrılarak tahsis edildiği amaçlar için kullanılmak üzere özel bir hesaba alınır.” hükmü yer almaktadır.

Benzer bir hüküm de 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 468 inci maddesinde bulunmaktaydı. Anılan hüküm şu şekildeydi; “(1) Esas mukavelede şirketin müstahdem ve işçileri için yardım sandıkları vesaire yardım teşkilatı kurulması ve idamesi maksadıyla akçe ayrılması derpiş olunabilir. (2) Yardım maksadına tahsis olunan para ve diğer mallar, şirket mallarından ayrılarak bunlarla Medeni Kanun hükümleri dairesinde bir tesis meydana getirilir...”

Atıfta bulunulan Türk Medeni Kanununun konuya ilişkin 110 uncu maddesi hükmü incelendiğinde, çalışanlara ve işçilere yardım için kurulacak teşekküllerin, yalnızca vakıf tüzel kişiliği şeklinde örgütlenebileceği görülmektedir.

6102 sayılı Yeni TTK’de ise teşekkül türüne ilişkin şartlar netleştirilerek, şirketin yöneticileri, çalışanları ve işçileri için ayrılacak yedek akçe ve diğer malların, şirketten ayrılması suretiyle bir **vakıf veya kooperatif** kurulması zorunluluğu getirilmiştir.

Görüldüğü üzere, hüküm şirket açısından bir yeniklik getirmekte, buna mukabil kooperatifler açısından getirmemektedir. Çünkü yukarıda da belirtildiği üzere bu konuda Kooperatifler Kanununda (md. 40) özel bir düzenleme bulunmaktadır. Maddenin kooperatifleri ilgilendiren yönü, daha önce örneği olmayan bir kooperatif türünün hayatımıza girecek olmasıdır.

F.2.Sır Saklama Yükümü

MADDE 527-(1) 404 üncü madde hükmü saklı kalmak üzere, görevi dolayısıyla incelemesine sunulan defter ve belgeleri inceleyenlerin, elde ettikleri veya verilen bilgilerden öğrendikleri iş ve işletme sırlarını açıklamaları yasaktır. Aksi hâlde şirketin maddi ve manevi zararını tazmin ederler.

(2) Ceza mevzuatının, suç ihbarına ilişkin hükümleri saklıdır.

Madde, denetçiler dışında şirket/kooperatif defter ve belgelerini inceleyenlerin de sır saklama yükümü altında bulunduğunu belirtmektedir. Bu hükmün ihlâli 562 nci maddede ceza yaptırımına da bağlanmıştır. Çünkü şirketin/kooperatifin sırlarının açıklanması şirkete/kooperatife büyük zararlar verebilir. Ceza yaptırımı olası ihlallerde caydırıcı bir rol oynayabilir. Hükmün ihlâli hâlinde şirketin/kooperatifin maddî ve manevî tazminat isteyebileceği Kanunda açıkça öngörülmüştür.

Hukukî sorumluluğa ilişkin böyle açık bir hüküm kaleme alınmasaydı Kanunun 553 ve devamı maddelerinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışması ortaya çıkardı. Çünkü şirkette yönetici, tasfiye memuru, kurucu gibi bir sorumluluğu bulunmayan, avukat, aracı kurum uzmanı, noter, bilirkişi gibi uzman kişilerin sır saklama yükümünü ihlâl etmeleri hâlinde 553 üncü ve devamı maddeler hükümlerinin kıyas yoluyla da uygulanması mümkün hatta doğru bulunmayabilirdi. Genel hükümlere yani Borçlar Kanununa giderek, tazminat davası açılması hâlinde de somut olaya manevî tazminatın uygun düşmeyebileceği ileri sürülürdü. Kanun bütün bu tartışmaları ortadan kaldırmıştır. Ceza hükmü anonim şirketler için öngörüldüğünden, Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesi gereği kooperatiflere de uygulanacaktır.

F.3.Özel Hükümler

Yeni TTK'nın 528 inci maddesi kooperatifler için önem arz eden bir maddedir. Bu hüküm, bankaların, diğer kredi kurumlarının, finansal kiralama, factoring gibi şirketlerin ve **kooperatiflerin** tablolarına ilişkin özel hükümleri saklı tutmaktadır. Madde şu şekildedir:

MADDE 528-(1) Bankalar ile diğer kredi kurumlarının, finansal kiralama ve faktöring gibi finansal şirketlerin, sigorta ve reasürans şirketlerinin, Sermaye Piyasası Kanunu kapsamındaki tüm kurumların finansal tabloları ile konsolide finansal tablolarına ilişkin olarak Türkiye Muhasebe Standartlarında ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca belirlenmiş idari düzenlemelerde hüküm bulunmayan hâllerde, söz konusu alanları düzenlemek ve denetlemek üzere kurulan kurum, kurul ve kuruluşların özel kanunlarında yer alan hükümler uygulanır.

(2) Türkiye Muhasebe Standartlarında, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca belirlenmiş finansal tablolara ilişkin idari düzenlemelerde ve özel kanunlarda hüküm bulunmayan hâllerde bu Kanun hükümleri uygulanır.

(3) Kooperatiflerin finansal tabloları ile konsolide finansal tablolarına ilişkin özel hükümler saklıdır.

Bu maddeyi Yeni TTK'nın 88 ve Kooperatifler Kanununun 89 uncu maddesi ile birlikte değerlendirmek gerekir.

Yeni TTK'nın 88 inci maddesinde: “(1)64 ilâ 88 inci madde hükümlerine tabi gerçek ve tüzel kişiler münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan, Türkiye Muhasebe Standartlarına, kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara uymak ve bunları uygulamak zorundadır. 514 ilâ 528 inci maddeler ile bu Kanunun ilgili diğer hükümleri saklıdır.” hükmü,

Kooperatifler Kanununun 89 uncu maddesinde ise: “(1) Kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin muhasebe usulleri ve mecbur olarak tutacakları defterler Ticaret Bakanlığınca belirtilebilir. (2) Vergi Usul Kanununun bu hususlarla ilgili hükümleri saklıdır.” hükmü

yer almaktadır.

Bu üç hükmün birlikte değerlendirildiğinde; kooperatiflerin finansal tabloları ile konsolide finansal tablolarını Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından yayımlanan, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olarak hazırlamasının bir zorunluluk olmadığı,

Bakanlığımızın bu konuda bir düzenleme yapması halinde, kooperatiflerin bu düzenlemelerden yararlanacağı anlaşılmaktadır.

Gelenen bu aşamada, 28/11/1973 tarih, 14726 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Kooperatifler, Kooperatif Birlikleri, Kooperatif Merkez Birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Muhasebe Yönetmeliği”nin Vergi Usul Kanunundaki hükümlerde dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Daha önceki bölümlerde de değinildiği üzere bu konuda Bakanlığımızca çalışmalara başlanılmıştır.

G.Sona Erme ve Tasfiye

Kooperatifler Kanununda tasfiye ilişkin hükümlere (md 81-86) sınırlı olarak yer verilmiştir. Yeni TTK’da ise tasfiye konusu oldukça geniş bir biçimde düzenlenmiştir. Aşağıda Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesi gereği kooperatifleri ilgilendiren tasfiye hükümleri tek tek ele alınacaktır.

G.1.Sona Erme

MADDE 529-(1)Anonim şirket;

a) Sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hâle gelmemişse, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesiyle,

(...)

sona erer.

Sona erme hususunun genel olarak düzenlendiği Yeni TTK’nın 529 uncu maddesi 6762 sayılı Kanunun 434 üncü maddesine nazaran birçok değişikliği ve ek hükmü içermektedir. Ancak, maddedeki kooperatifleri ilgilendiren en önemli husus birinci fıkranın (a) bendindeki hükümdür. Şöyle ki; uygulamada süresi sona eren anonim şirketlerin/kooperatiflerin, işlere fiilen devam etmeleri halinde, şirketin/kooperatifin durumu tartışma konusu oluyordu. Madde bu husustaki tereddütleri ortadan kaldırmıştır. Maddeye getirilen yenilikler şu şekilde sıralanabilir:

1) Süresi sona eren anonim şirketlerin/kooperatiflerin, işlere fiilen faaliyete devam etmeleri halinde süresiz hale geleceklerine ilişkin bir kural getirilerek, 6762 sayılı Kanun dönemindeki tartışmalar sona erdirilmiştir. Gerçekten, öğretiyile Yargıtay kararlarında en çok tartışılan konulardan biri de süresi sona eren anonim şirketlerin/kooperatiflerin, işlere fiilen devam etmeleri halinde, adı şirketlerde olduğu gibi, süresiz hale gelip gelmeyecekleriydi. Yüksek mahkeme, uzun süre bu soruya olumsuz cevap vermiş ve süresi sona eren bir anonim şirketin işlere fiilen devam etmesi ile süresiz hale gelmeyeceğini; aksine şirketin tasfiye haline gireceğini ve ehliyetinin tasfiye gayesi ile sınırlanacağını hükme bağlamıştı. Ancak 1987 tarihli bir Hukuk Genel Kurulu Kararı ile bu içtihattan dönülmüş ve işlere fiilen devam eden şirketlerin süresiz hale gelecekleri kabul edilmişti.

2) Öte yandan, yeni hüküm ile getirilen düzenleme, bir noktada Hukuk Genel Kurulu kararıyla kabul edilen çözümden farklıdır. Gerçekten, Hukuk Genel Kurulu kararında, şirketin süresiz hale gelmesinden sonra esas sözleşme değişikliği yapılarak, sözleşmenin fiili duruma uyarlanması gereği belirtiliyordu. Ancak, bazen şirketteki azlık, sahip oldukları hakları kötüye kullanarak, sözleşme değişikliğine olumlu yaklaşımlarının karşılığında belirli haklar veya para gibi haksız kazançlar talep edebiliyor, bunu bir şantaj aracı olarak kullanabiliyor ve Hukuk Genel Kurulunun kararında öngörülen esas sözleşme değişikliği yapılamıyordu. 529 uncu maddede işlere devam ile şirket esas

sözleşmesindeki süre maddesinin kendiliğinden değiştiği kabul olunarak, esas sözleşme değişikliğine gerek görülmemiştir.

3) Hâkim öğretide uzun süreden beri savunula gelen ve şimdi kanuna alınan bu yorum; sözleşme ve özel teşebbüs kurma hürriyetleri ile devletin özel teşebbüslerin güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlama görevini getiren 1982 Anayasasının 48 inci maddesi hükmünün yanı sıra borçlar hukukunun sözleşmeleri olabildiğince ayakta tutmaya çalışma ve ticaret hukukunun işletmelerin süreklilik ve bütünlüklerini koruma ilkeleriyle uyum içerisindedir.

4) Bu yeni düzenleme ile 6762 sayılı Kanun döneminde ancak yargı içtihadı ile benimsenebilen ve genel kabul görmüş olan çözüm, şartları biraz daha iyileştirilerek, kanunî dayanağa kavuşturulmuştur.

G.2.Organların Eksikliği

MADDE 530-(1)Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, yönetim kurulunu da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler. Bu süre içinde durum düzeltilmezse, mahkeme şirketin feshine karar verir.

(...)

Organların eksikliği hususu 6762 sayılı Kanunun 435 inci maddesinden esinlenerek Yeni TTK'da 530 uncu maddede kaleme alınmıştır. Ancak madde, önceki maddeye göre bazı değişiklikleri içermektedir.

Kooperatifler bakımından getirilen en önemli yenilik, kanunen gerekli organlarından birinin mevcut olmamasının veya genel kurulun toplanamamasının devamlılık göstermesi halidir. Bu “**uzun süreden beri**” ibaresiyle ifade edilmiştir. Gerçekten 6762 sayılı Kanunun 435 inci maddesinde bu konuda bir ayrıntıya yer verilmemiştir ve bu durum, tartışmaya müsait bir ortam oluşturmuştur. Bu yeni unsur hükmün uygulanabilme şartıdır.

Devamlılıktan ne kadar bir sürenin anlaşılması gerektiği hususunda kötüye kullanmaların önüne geçmek ve somut olayın şartlarına göre serbest hareket edebilme imkânı tanımak için takdir yetkisi hâkime bırakılmıştır. Burada, süre konulması halinde kötü niyetli kişilerin hem sürenin varlığını hem de mahkeme sürecini hesaba katarak haksız uygulamalar içerisine girebilecekleri düşünülmüştür.

Bakanlığımızın fesih davası açma hakkı ile ilgili bir değişikliğe gidilmemiştir. Bu hüküm anonim şirketlere devletin müdahalesi gibi görülebilir. Ancak bugüne kadar Bakanlığın bu yetkisini istisnai olarak ve büyük bir özenle kullandığı belirlenmiş, yetkinin korunmasında yarar görülmüştür.

Fesih talebi üzerine ticaret mahkemesinin hemen sona erme kararı vermeyip, uygun bir süre vererek durumun düzeltilmesi için imkân tanınmasına ilişkin düzenleme 6762 sayılı Kanundan aynen alınmıştır. Ancak burada bir yenilik olarak mahkemeye, bu hususta “**yönetim kurulunu dinleme görevi**” yüklenmiştir. Dolayısıyla, sona erme kararını verecek olan mahkeme, bu kararı vermeden önce mutlaka yönetim kurulunu dinlemek zorundadır.

Burada bir hususu belirtmekte fayda vardır. Gerekli organın mevcut olmaması ile kastedilen bu organın gerçekten bulunmamasıdır. Yönetim kurulunun süresi sona ermiş olmasına rağmen, yeni bir

yönetim kurulunun seçil(e)memiş olması veya yönetim kurulu üyelerinin istifaları ile kurulun boşaldığı ve yerlerini doldurma imkânının bulunmadığı hâllerde yönetim organının mevcut olmadığı kabul edilmelidir.

G.3.Haklı Sebeplerle Fesih

MADDE 531-(1) Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir.

Yeni TTK'nın 531 inci maddesi 6762 sayılı Kanunda öngörülmemiş bir kurumu hukukumuzda kazandırmaktadır. Gerek, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda ve gerekse Kooperatifler Kanununda fesih sebepleri sayılmış, buna mukabil haklı sebeplerle fesih konusu düzenlenmemiştir.

6762 sayılı Kanunun haklı sebeplerle feshi düzenlenmemiş olması, yargı kararlarında ve öğretide hem tartışılmış hem de eleştirilmiştir. Tartışma, boşluğun niteliğiyle ilgiliydi. Bazıları kaynak İsviçre Borçlar Kanununun 736/b/4 numaralı hükmünün 6762 sayılı Kanuna alınmamış olmasının Kanunda olumlu bir boşluk yarattığı, bu boşluğun kıyas yoluyla veya Türk Medenî Kanununun 1 inci maddesinden yararlanılarak doldurulması gerektiği görüşünü savunmuştur. Hâkim öğreti ve Yargıtay boşluğun olumsuz olduğunu, bu nedenle Türk hukukunda böyle bir imkân bulunmadığını ileri sürmüşlerdi. Ancak, Türk hukukunda böyle bir kurumun bulunmasının yararlı olacağı çoğunluk tarafından kabul edilmekteydi. 531 inci madde hâkim görüş tarafından benimsenen bir azlık hakkını hukukumuzda getirmektedir.

Kanunun bu maddesinin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- 1) Bu hakkın kullanılabilmesi için esas sermayenin onda birine sahip olmak gerekli ve yeterlidir.
- 2) Feshin talep edileceği mahkeme, şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesidir.
- 3) Haklı sebep Kanunda tanımlanmamış, haklı sebepler örnek olarak da gösterilmemiş, bu kavramın niteliklerinin gösterilmesi ve tanımlanması yargı kararlarıyla öğretiye bırakılmıştır. Örneğin, genel kurulun birçok kez kanuna aykırı bir şekilde toplantıya çağırılmış olması, azlık hakları ile bireysel hakların devamlı ihlali, özellikle bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi, şirketin sürekli zarar etmesi, dağıtılan kâr payının düzenli olarak azalması, haklı sebep olarak sayılabilir. Buna karşılık varsayımlar ve olumsuz beklentiler haklı sebep sayılmayacağı söylenebilir. Ancak, yine de ileri sürülen sebeplerin haklı olup olmadığına karar verecek olan yer mahkemedir. Mahkeme, sebepleri haklı bulsa bile fesih kararı vermek zorunda değildir. Şirketin feshini haklı kılan sebeplerin varlığına rağmen, yaşatılmasının ekonomik ve rasyonel açıdan daha doğru olacağına kanaat getiren mahkeme; şirketi feshetmek yerine, fesih talebinde bulunan pay sahiplerinin paylarının gerçek değerinin ödenmesine ve kendilerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir. Davacıya paranın kimin tarafından ve nasıl ödeneceği, bu payları geçici olarak şirketin iktisap edip edemeyeceği yargı kararlarına ve öğretideki görüşlere göre belirlenecektir.
- 4) Maddenin son cümlesindeki “veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözümü karar bağlama” inisiyatifi tamamıyla mahkemeye aittir. Bazı öğretilerde, mahkemenin kâr dağıtma zorunluluğunu karara bağlayabileceği; uygun bir yeni pay sahibinin şirkete alınmasını uygun

bulabileceği, hatta şirketi sağlığa kavuşturabilecek kısm  tasfiyeye de hükmedebileceği belirtilmektedir.

G.4.Tasfiyenin Tescil ve İlanı

MADDE 532-(1) Sona erme, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse, yönetim kurulunca ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir.

Yeni TTK'nın 532 nci maddesi bazı değişikliklerle 6762 sayılı Kanunun 438 inci maddesi hükmünü devam ettirmektedir. Kooperatifler Kanununun 82 nci maddesinde 6762 sayılı Kanundakine benzer bir düzenleme bulunmaktadır.

Tasfiye (sona erme), kural olarak yönetim kurulunca ticaret siciline tescil ve ilân ettirilir. Bunun iki istisnası vardır. Bunlar şirketin ifl s nedeniyle ve mahkeme kararıyla sona ermesidir. 6762 sayılı Kanunda sadece ifl s hali istisna olarak düzenlenmiştir. İfl s istisnasına mahkeme kararının da eklenilmesinin sebebi, resen tescili sağlayarak bu işlemin sürüncemede kalmasına engel olmaktır. Madde, 6762 sayılı Kanunun aksine, sona ermenin tesciline ilişkin il nın bir kez yapılmasını gerekli ve yeterli görmüştür. Bakanlığımız tarafından kooperatifler için hazırlanan  rnek Anas  zleşmeler Türk Ticaret Kanununu esas aldığı için mevcut anas  zleşmelerde    kez ilan yapılacağı şeklinde hükümler mevcuttur.

Öte yandan, il n Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yapılacaktır. Bunun dışında şirket esas sözleşmesinde başkaca il n şekilleri öngörülmüş ise bu yollarla da il n yapılmalıdır. Hükümdeki il n, 541 inci maddede düzenlenen alacaklıları davete ilişkin il ndan farklıdır. Bu maddede öngörülen il n şirketin sona erip, tasfiye haline girdiğini, organların yetkilerinin bununla bağlantılı olarak sınırlanmış bulunduğunu, şirketle işlem yapan/yapacak kişilerin buna göre hareket etmelerini sağlamaya yöneliktir. Oysa 541 inci maddede yer alan il n şirketle daha önce işlem yaparak alacaklı konuma gelmiş alacaklıları koruma amacı taşımaktadır. Bu sebeple 532 nci maddedeki il n sadece şirketin sona erdiğine yönelik açıklamaları içermelidir. Ayrıca, il nda alacaklıları alacaklarını bildirmeye yönelten açıklamalar bulunmamalıdır.

G.5.Tasfiye Memuru Atanması

MADDE 536-(1) Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde, tasfiye, yönetim kurulu tarafından yapılır. Tasfiye memurları pay sahiplerinden veya üçüncü kişilerden olabilir. Tasfiye ile görevlendirilenler esas sözleşmede veya atama kararında aksi öngörülmemişse olağan ücrete hak kazanırlar.

(2) Yönetim kurulu, tasfiye memurlarını ticaret siciline tescil ve ilan ettirir. Tasfiye işlerinin yönetim kurulunca yapılması hâlinde de bu hüküm uygulanır.

(3) şirketin feshine mahkemenin karar verdiği hâllerde tasfiye memuru mahkemece atanır.

(4) Temsile yetkili tasfiye memurlarından en az birinin Türk vatandaşı olması ve yerleşim yerinin Türkiye'de bulunması şarttır.

Yeni TTK'nın 536 ncı maddesinin ilk iki fıkrası, 6762 sayılı Kanunun 441 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkrasının dil itibarıyla sadeleştirilmiş tekrarından ibarettir.     nc  ve dördüncü fıkralar ise tamamıyla yenidir ve esasa yönelik önemli düzenlemeler getirmektedir.

Maddenin     nc   fıkrasında yer alan, şirketin feshine mahkemece karar verilmesi halinde tasfiye memurunun mahkemece atanacağına ilişkin hüküm yenidir. 6762 sayılı Kanun düzenlemesi uyarınca, şirketin feshine mahkemece karar verilmesi halinde dahi tasfiye işleri, esas sözleşme veya genel kurul kararı ile tasfiye memuru belirlenmedikçe yönetim kurulu tarafından yürütülmektedir. Mahkemeye 6762 sayılı Kanunun 442 nci maddesinin birinci fıkrası hükmüyle tanınan atama yetkisi ise, ancak pay sahiplerinden birinin talebiyle ve haklı sebeplerin varlığı halinde mevcut tasfiye memurunun azledilerek yerine yenisinin atanması h  li ile sınırlıdır. Mahkemenin feshe karar verdiği hallerde doğrudan tasfiye memuru ataması ise ancak, yukarıdaki usullerle tasfiye memuru atanamayacağının ve tasfiye işlerinin yerine getirilemeyeceğinin (tasfiye memuru hakkında esas sözleşmede hüküm bulunmaması durumunda, şirketin feshine genel kurulun toplanamaması ve yönetim kurulunun bulunmaması nedeniyle karar verilmişse) açıkça belli olması hallerine özgülenmiştir.     nc   fıkra uyarınca, mahkemenin feshe karar verebildiği üç durumda, yani; kuruluş sırasında menfaatler ihlâl edilmişse, organ yokluğu söz konusu ise ve haklı sebeplerin varlığı halinde mahkeme fesih kararı verirken tasfiye memurunu da atayacaktır. Çünkü bu üç durumun söz konusu olduğu varsayımlarda artık pay sahiplerinin anlaşarak tasfiye memuru tayin etmelerini beklemenin gereksiz sayılması gerektiği, söz konusu yetkinin mahkemeye bırakılmasının şart olduğu d    n  lm    tur. Bu fıkranın uygulanması için hiçbir şart öngörülmemiştir. Dolayısıyla,   irketin feshine karar veren mahkeme, tasfiye memuru tayin edebilmek için kendisinden bu yönde bir talepte bulunulmasını beklemek zorunda olmadan tasfiye memuru atayabilir. Keza, feshe karar veren mahkeme tasfiye memuru atayıp atamama hususunda serbest değildir, tasfiye memurunu belirlemek zorundadır.

Bununla birlikte, maddenin 4   nc   fıkrasını kooperatifler için uygulama imkânı bulunmamaktadır. Zira Kooperatifler Kanununun 81/son fıkrasında tasfiye memurlarının nitelikleri dolaylı olarak belirtilmiştir.

G.6.Aktifleri Satma Yetkisi

MADDE 538- (1) Genel kurul aksini kararla  tırmamı  sa, tasfiye memurları şirketin aktiflerini pazarlık yoluyla da satabilirler.

(2)   nemli miktarda aktiflerin toptan satılabilmesi için genel kurulun kararı gereklidir. Bu karar hakkında 421 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları uygulanır.

Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 443   nc   maddesinin dil itibarıyla sadeleştirilmiş bir tekrarı gibi gözükse de nisaplarla ilgili bazı farklılıklar bulunmaktadır. Şöyle ki, eski Kanuna göre, aktiflerin pazarlık yolu ile satılması için yapılacak ilk genel kurul toplantısında   irket/kooperatif sermayesinin en az yarısına malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunmaları; ilk toplantıda bu nisap hasıl olmadığı takdirde ikinci toplantı da   irket sermayesinin en az üçte birine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması yeterliyken; 6102 sayılı yeni Kanunla söz konusu satış kararının sermayenin en az yüzde yetmi  be  ini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınması, ilk toplantıda bu nisabın sağlanamaması durumunda yapılacak olan ikinci toplantı da aynı nisabın aranacağı hüküm altına alınmıştır.

Dolayısıyla tasfiye memurlarının kooperatifin aktifleri pazarlık yolu ile satması konusunda yeni Kanun nisabı daha da ağırlaştırmıştır.

G.7.Tasfiye Memurlarının Yetkilerin Sınırlandırılması ve Genişletilmesi

MADDE 539-(1) Tasfiye memurlarına Kanunla tanınmış yetkiler devredilemez; ancak, belirli uygulama işlemlerinin yapılabilmesi için, tasfiye memurlarından biri diğeri veya üçüncü bir kişiye temsil yetkisi verebilir.

(2) Tasfiye memurlarının üçüncü kişilerle tasfiye amacı dışında yaptığı işlemler şirketi bağlar; meğerki, üçüncü kişinin işlemin tasfiye amacının dışında olduğunu bildiğı veya hâlin gereğinden bilmemesinin mümkün olamayacağı ispat edilsin. Tasfiyenin sadece tescil ve ilan edilmesi, bu hususun ispatı için yeterli delil değildir.

(3) Tasfiye memurları birden fazla ise, aksi genel kurul kararında veya esas sözleşmede öngörülmemişse, şirketin bağlanabilmesi için imzaya yetkili iki tasfiye memurunun şirket unvanı altında imza atması gereklidir. Tasfiye hâlindeki şirketi tasfiye ile ilgili konularda mahkemelerde ve dış ilişkide tasfiye memurları temsil eder.

(4) Tasfiye memurunun görevini yerine getirdiğı sırada işlediğı haksız fiilden şirket de sorumludur.

Yeni TTK'nın 539 uncu maddesi, kendi içinde bağımsız bir düzenlemedir. şöyle ki: 6762 sayılı Kanun tasfiye memurlarının yetkilerini kollektif şirketlere gönderme yoluyla düzenlemiştir. Kooperatifler Kanununun 81/5 inci fıkrasında ise *"Tasfiye kurulunun görevleri anasözleşmede gösterilir"* hükmü yer almaktadır. Bakanlığımız tarafından kooperatifler için hazırlanan   rnek Anas  zleşmelerde de 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda yer alan kollektif şirketin tasfiye hükümleri esas alınmıştır.

Yeni TTK'da ise kollektif şirkete ilişkin bu hükümler anonim şirketlerin niteliğine uygun bir tarzda yeniden kaleme alınmış, yani özgün bir düzenleme yapılmıştır. Hüküm bunun dışında da bazı değişiklikler içermektedir.

Tasfiye memurlarına kanunla verilen yetkiler, bu kişilerin özenli bir seçimle atanan güvenilir bir kişi olduğı varsayımına dayanır. Verilen yetkiler ve görev, bir anlamda onların kişiliğine bağlı sayılır. Bu sebeple kanunen tanınan yetkilerin başkasına, hatta bir diğeri tasfiye memuruna devredilmemesi gerekir. Devir, devreden tasfiye memurunun o işten elini çekmesi sonucunu doğurur ve seçim konusuz kalır. Ancak, tasfiye işlerinin gereğinin yerine getirilmesi bağlamında bazı belirli (belirlenmiş) işlemlerin yerine getirilebilmesi için tasfiye memurlarından biri veya üçüncü bir kişi vekil tayin edilebilir. Burada verilen vekâlet genel olmayıp, açıkça belirlenmiş, sınırları çizilmiş, konusu açıkça gösterilmiş özel bazı işlemlerin yürütülmesine yönelik sınırlı bir vek  lettir. Diğeri bir deyişle münferit olay için özel bir vekâlet verilmesi söz konusudur.

Tasfiye memurları kural olarak tasfiye amacıyla sınırlı olarak işlem yaparlar. Aksine hareket halinde de işlem geçerlidir; tasfiye memurları şirketi temsil ettikleri için şirket bu işlemlerle bağlıdır. Tasfiye amacı dışında yapılan işlemlerin şirketi bağlaması kuralı iyiniyetli üçüncü kişileri koruma düşüncesinin ürünüdür. İlkenin gereği olarak, tasfiye memurunun kendisiyle işlem yaptığı kişi, işlemin tasfiye amacının dışında olduğunu biliyor veya durumun icabı gereğince bilmemesinin mümkün olmadığı ispat ediliyorsa işlem şirketi bağlamaz, ispat yükü şirkettedir. Sadece tasfiyenin tescil ve ilân edilmiş olması bu hususun ispatı için yeterli değildir.

Tasfiye memurlarının birden fazla olmaları halinde, şirketin bağlanabilmesi için kural, bunların birlikte hareket etmeleri ve kural olarak birlikte imza atmalarıdır. Ancak, bu düzenleme emredici değildir. Aksi, genel kurul kararıyla veya esas sözleşme hükmü ile kararlaştırılabilir ve tek başına imza ilkesi benimsenebilir veya daha ağır bir temsil sistemi getirilebilir. Tasfiye ile ilgili konularda

  rketi mahkemelerde ve diğer d     li  kiye   li  kin işlerde temsil yetkisi tasfiye memurlarına aittir. Tasfiye ile ilgili olmayan hususlarda ise   rket yönetim kurulunun temsil yetkisi devam etmektedir.

  rket tasfiye memurları görevlerini ifa ederken icra ettikleri tüm fiil ve işlerden ve bu arada haksız fiillerden sorumludurlar. Maddenin son fıkrası ile tasfiye memurlarının yapmış oldukları işlerden   rketin de sorumlu tutulması esası kabul edilerek üçüncü kişiler korunmuştur.

G.8.Tasfiye     lerine Ba  lama -   lk Envanter ve Bilançonun Düzenlenmesi

MADDE 540-(1) Tasfiye memurları görevlerine ba  lar ba  lamaz,   rketin tasfiyenin başlangıcındaki durumunu incelerler; gerekirse   rket mallarına değer biçmek için uzmanlara başvurarak,   rketin malvarlığına   li  kin durumu ile finansal durumunu gösteren bir envanter ile bilanço düzenler ve genel kurulun onayına sunarlar.

(2) Envanter ve bilançonun onaylanmasından sonra, tasfiye memurları   rketin envanterde yazılı bütün malları ile belgelerine ve defterlerine el koyarlar.

  lk envanter ve bilançonun düzenlenmesi hususu yeni TTK'nın 540 ıncı maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrası tasfiyeye   li  kin açılış bil  n  osunun düzenleniş usulüne   li  kindir. 6762 sayılı Kanunun 444   nc   maddesinde, tasfiye memurlarının, göreve ba  lar ba  lamaz   rketin tasfiyenin başlangıcındaki durumunu inceleyerek buna göre bir envanter ve bilânço çıkarmaları hükme bağlanmıştı. Bakanlığımız tarafından kooperatifler için hazırlanan   rnek Anas  zle  melerde de aynı hüküm bulunmaktadır.

Yeni metinde, envanter ve bil  n  onun düzenlenmesinde   rket mallarına değer biçmek için tasfiye memurlarının gerekirse uzmanlara başvurabileceği h  k  me yer verilmiştir.

Tasfiye bil  n  osu yıllık bilânço esaslarına göre çıkarılmaz. Bu, bir malvarlığı bil  n  osudur ve olası satış değerleri esasına göre çıkarılır. Ancak ilk bil  n  onun olası satış değerlerine göre çıkarılacağı metne açıkça yazılmamış, hüküm gelişmelere açık tutulmuştur. Hazırlanan envanter ve bil  n  onun   rketin her şeyden önce malvarlığı ve finansal durumunu göstermesi gerektiği ibaresi hükme açıkça konulmuştur. Çünkü genel kabul gören muhasebe ilkeleri bu bil  n  oya başka görevler de yükleyebilir. Bil  n  onun işlevlerinin boyutu ve kapsamı değişebilir.

Maddenin ikinci fıkrası, 6762 sayılı Kanun döneminde, söz konusu Kanunun 450 nci maddesindeki gönderme dolayısıyla anonim   rketlerde de uygulanan aynı Kanunun 226 ncı maddesinin ikinci fıkrası hükümünün tekrarıdır. Anonim   rketlerin tasfiyesine   li  kin düzenlemelerin topluca bulunması genel mantığı içerisinde, tasfiye kurumu nitelikçe farklı başka bir   rketin tasfiyesine   li  kin hükümlere gönderme yapılmaksızın düzenlenmek istenildiğinden bu fıkra kaleme alınmıştır.

Tasfiye memurlarının   rketin envanterde yazılı bütün malları ile evrak ve defterlerine el koyabilmesi için, envanter ve bil  n  onun onaylanması aranmıştır. Bunun sebebi, ilk bil  n  onun tek işlevinin, tasfiye memurlarının tasfiyeye ve görevlerine devam edip etmeyeceklerini belirlemek olduğu düşüncesidir. Gerçekten, eğer   rket borca batık olup müflis durumda ise tasfiye memurları bunu ifl  s tasfiyesine   vireceklerdir. Dolayısıyla, tasfiyenin niteliği ve tasfiye memurlarının göreve devam edecekleri belli olmadan   rket mallarına ve defterlerine el koymanın doğru olmayacağı d    n  lm   tur.

G.9.Alacaklıların  ağrılması ve Korunması

MADDE 541- (1) Alacaklı oldukları  irket defterlerinden veya diğer belgelerden anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişiler taahhütlü mektupla, diğer alacaklılar Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve şirketin internet sitesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, birer hafta arayla yapılacak    ilanla şirketin sona ermiş bulunduğu konusunda bilgilendirilirler ve alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağrılırlar.

(2) Alacaklı oldukları bilinenler, bildirimde bulunmazlarsa alacaklarının tutarı Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca belirlenecek bir bankaya depo edilir.

(3)  irketin, henüz muaccel olmayan veya hakkında uyuşmazlık bulunan borçlarını karşılayacak tutarda para notere depo edilir; meğerki, bu gibi borçlar yeterli bir şekilde teminat altına alınmış veya  irket varlığının pay sahipleri arasında paylaşımı bu borçların ödenmesi şartına bağlanmış olsun.

(4) Yukarıdaki fıkralarda yazılı hükümlere aykırı hareket eden tasfiye memurları haksız olarak ödedikleri paralardan dolayı 553  nc  madde uyarınca sorumludur.

Yeni TTK'nın 541 inci maddesi 6762 sayılı Kanunun 445 inci maddesinin esas itibarıyla tekrarından ibarettir. Bununla birlikte maddede iki önemli değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikler kooperatifleri de etkileyecektir. Söz konusu değişiklikler  u şekilde sıralanabilir:

Maddede yapılan en önemli değişiklik birinci fıkradadır. Bu değişiklik il nın yapılış şekline yöneliktir. Hükme göre alacaklıları haberdar etmeye yönelik il n 35 inci maddede anılan gazete ile ve esas sözleşmede öngörülen şekilde birer hafta arayla üç kez yapılacaktır.

İlanın sayısı ve asgarî tekrarlanma süresine ilişkin zorunluluk sadece 35 inci maddede yazılı gazetede yapılacak il n hakkındadır. Esas sözleşmede öngörülen il n şekli, sayısı ve tekrarlanma süresi hakkında 35 inci maddede yazılı gazetede ki benzer bir yükümlülük öngörülmemiştir. Dolayısıyla, bu konuda sadece esas sözleşme ile getirilmiş hüküm dikkate alınacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında, 6762 sayılı Kanunun 445 inci maddesinin ikinci fıkrasında bilinen fakat bildirimde bulunmayan alacaklıların, alacaklarının bir notere tevdi olunacağı hükme bağlanmıştır. Kanunda, tevdi yeri olarak noter yerine, niteliği ve görevleri itibarıyla daha uygun görülen, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca belirlenecek bir bankaya depo edilmesi  ng r lm  tur.

Maddenin   c nc  fıkrasında bir değişikli olmamış, dördüncü fıkrada yapılan tek değişiklik, tasfiye memurlarının sorumluluğuna ilişkin olarak kollektif şirketlerle ilgili hükme yapılan atfın kaldırılarak, yerine anonim şirketlerle ilgili bir i  atıf yapılarak 553  nc  madde hükmüne yollamada bulunulmasıdır.

G.10.Diğer Tasfiye İşleri

MADDE 542-(1) Tasfiye memurları;

a)  irketin süregelen işlemlerini tamamlamak, gereğinde pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarını tahsil etmek, aktifleri paraya çevirmek ve  irket borçlarının, ilk tasfiye bilançosundan ve alacaklılara yapılan  ağrı sonucunda anlaşılan duruma göre,  irket varlığından fazla olmadığı saptanmışsa, bu borçları ödemekle y k ml d rlar.

b) Tasfiyenin gerektirmediği yeni bir işlem yapamazlar.

- c) Şirket borçları şirket varlığından fazla olduğu takdirde durumu derhâl şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirirler; mahkeme iflasın açılmasına karar verir.
- d) Tasfiyenin uzun sürmesi hâlinde, her yıl sonu için tasfiyeye ilişkin finansal tabloları ve tasfiye sonunda da kesin bilançoğu düzenleyerek genel kurula sunarlar.
- e) Şirketin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken önlemleri alır ve tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirirler.
- f) Tasfiye işlemlerinin düzenli yürütülmesi ve güvenliği için gereken defterleri tutarlar.
- g) Tasfiye sırasında elde edilen paralardan şirketin süregelen harcamaları için gerekli olan para dışında kalan paraları, bir bankaya şirket adına yatırır.
- h) Vadesi gelmemiş borçları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto ederek derhâl öderler. Alacaklılar bu ödemeyi kabul etmek zorundadır. Kanun gereği iskonto edilmesi mümkün olmayan alacaklar bu hükümden müstesnadır.
- i) Pay sahiplerine tasfiye işlerinin durumu hakkında bilgi ve istedikleri takdirde bu konuda imzalı belge verirler.

Aynı hususun düzenlendiği Yeni TTK'nın 542 inci maddesi, 6762 sayılı Kanunun 446 ncı maddesi hükmüne nazaran birçok değişikliği içermektedir. Kooperatifleri de ilgilendiren bu değişiklikler şu şekilde sıralanabilir:

1) 6762 sayılı Kanunun aksine anonim şirketlerin tasfiyesi (dolayısıyla kooperatiflerin) kolektif şirkete yapılan göndermelerle değil özgün olarak düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasının (a) bendi 6762 sayılı Kanundan (dili güncelleştirilerek) alınmıştır.

2) Birinci fıkranın (b) bendi, 6762 sayılı Kanunun 231 inci maddesinin birinci cümlesinin; (e) bendi aynı Kanunun 225 inci maddesinin; (f) bendi aynı Kanunun 227 nci maddesinin; (g) bendi aynı Kanunun 235 inci maddesinin bazı değişikliklerle tekrarıdır. Ancak (g) bendinde açıklamayı gerektiren bir değişikliğe yer verilmiştir. Şöyle ki; 6762 sayılı Kanunun 235 inci maddesine göre, tasfiye memurları, tasfiye sırasında elde edilen paraların bin Türk Lirasından fazlasını, Merkez Bankasına ve Merkez Bankası bulunmayan yerlerde muteber bir bankaya şirket adına yatırmak zorundaydılar. 1926 tarihli Ticaret Kanunundan gelen bu hüküm ile tasfiye sırasında elde edilen paraların güvenliği sağlanmak istenilmişti. Bugün bu düzenleme anlamsızlaşmıştır. Gerçekten, Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği 1957 yılına nazaran bugün bu paranın herhangi bir satın alma gücü kalmamıştır. Öte yandan yatırılması zorunlu para miktarı ile ilgili kesin bir rakam koymanın doğru olmayacağı da anlaşılmıştır. Bu nedenle yeni metinde; şirketin/kooperatifin elektrik, su, telefon gibi cari harcamaları için gerekli olan belirli bir paranın şirket/kooperatif kasasında bulundurulmasının gerekli olacağı düşünülmüş, bunun dışında kalan tasfiye sırasında elde edilen paraların bir bankaya şirket adına yatırılması zorunluluğu getirilmiştir.

3) Öte yandan 6762 sayılı Kanunun 235 inci maddesi metninde tasfiye paralarının yatırılacağı banka ile ilgili olarak bu bankanın Merkez Bankası veya Merkez Bankasının bulunmadığı yerlerde muteber diğer bir banka olması gerektiği hususu ifade edilmiştir. Oysa Bankalar Kanunu muteber/muteber olmayan banka ayırımı yapmamaktaydı ve kanunlara uygun olarak faaliyet gösteren tüm bankalar muteber kabul edilmek zorundaydı. Kaldı ki, bu kanuna uygun olarak faaliyet göstermeyen bankaların faaliyetlerini devam ettirmelerine esasen izin de verilemezdi. Bu

nedenle, öncelikle Merkez Bankası ibaresi Merkez Bankası'nın bu işler için uygun bir banka olmadığı ve mevzuatının bu şekilde çalışmasına izin vermediği gerekçesiyle metinden çıkarılmıştır. Öte yandan, metindeki "muteber" ibaresi de yukarıda zikredilen sebeple çıkarılmış ve paranın mevduat toplama yetkisini haiz herhangi bir bankaya yatırılması gerekli ve yeterli görülmüştür.

4) (h) bendi maddeye yeni eklenmiş olmakla birlikte 6762 sayılı Kanunun 450 nci madde atfı dolayısıyla anonim şirketlerde/kooperatiflerde de uygulanan aynı Kanunun 236 ncı maddesi hükmünün bir tekrarıdır. Bu bent, 6762 sayılı Kanun döneminde var olan bir çelişkiyi ortadan kaldırmakta ve bir açıklık getirmektedir. Gerçekten, 6762 sayılı Kanunun 445 inci maddesinin üçüncü fıkрасı "henüz muaccel olmayan borçların notere tevdi edilmesi veya teminatla karşılanması" yükümlülüğünden bahsederken; aynı Kanunun 450 nci madde yollamasıyla anonim şirketlerde de uygulanacak olan 6762 sayılı Kanunun 236 ncı maddesi "vadesi henüz gelmemiş borçların tasfiye memurlarınca iskontonun tenzili suretiyle derhal ödeneceğinden" bahsetmektedir ve bu hükümlerden hangisinin uygulanacağı hususu açık bir çelişki oluşturmaktadır. ÖĞretide, m eaccel borçları iskonto ile ödeme imkânı varken, şirkete hiçbir fayda sağlamayan notere tevdi veya teminatla karşılama yolunu tercih edip vadeyi beklemenin mantıksız olduğu ifade ediliyordu. Öte yandan böyle bir durumda tasfiye memurlarının iskontonun tenzili suretiyle derhal ödemede bulunmalarının tasfiye memurlarının düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi hareket etmelerinin de bir gereği olduğu kabul olunuyordu. Yeni metin, birbiriyle çelişki oluşturan hükümlerden ikincisi lehine tercihte bulunmak suretiyle hem var olan çelişkiyi ortadan kaldırmış hem de hukuka ve hakkaniyete daha uygun olan bir çözümü tercih ederek; ayrıca tevdi ve teminat gibi yükümlülüklerden arındırarak tasfiye prosedürünü basitleştirmiştir.

G.11.Defterlerin Saklanması

MADDE 544-(1)Tasfiyenin sonunda defterler ve tasfiyeye ilişkin olanlar da dâhil, belgeler 82 nci madde uyarınca saklanır.

Yeni TTK'nın 544  nc  maddesi, genel olarak 6762 sayılı Kanunun 448 inci maddesi hükmünün tekrarı gibi gözükmektedir. Ancak, madde önemli bir değişiklik içermektedir. şöyle ki, madde de tasfiyenin sonunda defterler ve tasfiyeye ilişkin olanlar da dâhil, belgelerin 82 nci madde uyarınca saklanacağı hüküm altına alınmıştır. Bu yollama ile 82 nci maddeye gidildiğinde saklama görevinin Sulh Hukuk Mahkemesine verildiği görülmektedir. Bu da kooperatifler açısından oldukça yeni bir durumdur.

G.12.Tasfiyede Uygulanacak Diğer Hükümler

MADDE 546-(1)Pay sahipleri ile tasfiye memuru veya memurları arasındaki uyuşmazlıkların çözümü basit yargılama usulüne tabidir. Mahkeme, gerekli görürse tasfiye memurlarıyla ilgili pay sahiplerini dinleyerek, kararını otuz gün içinde verir.

(2)Tasfiye memurlarının sorumluluğu hakkında 553  nc  madde hükmü uygulanır.

(3)Tasfiyeye ilişkin genel kurul kararları 418 inci madde uyarınca alınır.

Yeni TTK'nın 546 ncı maddesi bazı yeni hususlar ihtiva etmektedir. Basit yargılama usulü, kanunlarda sayılan bazı davalar ve işler hakkında uygulanan ve yazılı yargılama usulünden daha basit ve çabuk işleyen bir yargılama usulüdür. Bu usul yalnızca kanunlarda sayılan davalar ve işler hakkında uygulanır. Bu madde ile tasfiye memurları ile pay sahipleri arasında çıkabilecek

ihtilaflarda da basit muhakeme usulünün uygulanması imkânı sağlanmıştır. Tasfiye prosedürünün sağlıklı işleyebilmesi ve tasfiye memurları ile pay sahipleri arasındaki ihtilafların ivedilikle halledilebilmesi için mahkemenin kararını otuz gün içerisinde vermesi ve kararını verirken tarafları da dinlemesi gerekli görülmüştür.

Maddenin ikinci fıkrasında tasfiye memurlarının sorumluluğuna ilişkin olarak, kollektif şirketlerle ilgili hükme yapılan atıf kaldırılmış ve bunun yerine anonim şirketlerle ilgili bir i  atıf yapılarak, 553   nc   madde hükmüne yollamada bulunulmuştur.

    nc   fıkra ise 6762 sayılı Kanunun 450 nci maddesinin üçüncü fıkrası hükmünün sadeleştirilmiş bir tekrardır. Buna göre, tasfiyeye ilişkin genel kurul kararları ağırlaştırılmış nisaplara tabi değildir.

G.13.Ek Tasfiye

MADDE 547-(1) Tasfiyenin kapanmasından sonra ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olduğu anlaşılırsa, son tasfiye memurları, yönetim kurulu   yeleri, pay sahipleri veya alacaklılar,  irket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, bu ek işlemler sonuçlandırılmaya kadar, şirketin yeniden tescilini isteyebilirler.

(2) Mahkeme istemin yerinde olduğu kanaat getirirse, şirketin ek tasfiye için yeniden tesciline karar verir ve bu işlemlerini yapmaları için son tasfiye memurlarını veya yeni bir veya birkaç kişiyi tasfiye memuru olarak atayarak tescil ve ilan ettirir.

Yeni TTK'nın 547 nci maddesi 6762 sayılı Kanunda bulunmayan ve fakat uygulamanın ihtiyaçları nedeniyle öğreti ile yargı tarafından benimsenen ve uygulanan bir hukukî kurumu düzenlemektedir. Ek tasfiye, tasfiye işlemleri tamamlanıp tasfiyenin bitirilm   olmasına rağmen, daha sonra başkaca tasfiye   lemleri alınmasının zorunlu olduğunun anlaşılması halinde başvurulan geçici bir tedbirdir. Kanunun 547 nci maddesinde yapılan yeni düzenlemenin esasları  u şekilde sıralanabilir:

Ek tasfiye kararı geçici bir tedbir kararıdır. Ek tasfiye ile yeni bir hukuki durum meydana getirilmemekte, alınması ihm  l edilmiş tedbirler alınmaya çalışılmaktadır. Yapılması ihm  l edilmiş tasfiye işlemlerinin yapılmasını takiben,  irket/kooperatif yine sona erdirilecektir.

(1) Ek tasfiye sadece tasfiyenin kapanmış olmasına rağmen halen alınması zorunlu ek tedbirlere gereksinim duyulması halinde söz konusu olabilir. Zorunluluk yoksa ek tasfiyeye gidilemez. Bu hüküm bağlamında şirketin yeniden sicile kaydedilmesini ve ek tasfiye yapılmasını zorunlu kılacak durumlar özellikle şunlar olabilir:

a)  irkete/kooperatife ait bazı aktifler, dağıtım sırasında dikkate alınmamaları nedeniyle, dağıtım dışında kalmışlarsa; (bu malvarlığı unsuru bilinmekle beraber unutulmuş olabileceği gibi, sonradan bir malvarlığı unsuru da olabilir).

b) Anlaşmazlık konusu olan ve bu nedenle tasfiyeye ilişkin özel hüküm gereği tevdi edilmiş veya güvenceye bağlanmış bir borç,  irket/kooperatif lehine   z  lm    ve söz konusu borçların karşılıkları boşta kalmışsa,

c) Malvarlığının dağıtımını esnasında ilgili kanunî hükümlere uyulmamışsa,

d) Pay sahiplerince haksız olarak alınmış olan tasfiye payları için geri verme davasının a ılması gerekiyorsa,

e) Organlara karşı sorumluluk davası a ılacaksa,

f)  irket/kooperatif tarafından kabul edilmesi zorunluluğu bulunan işlemler varsa,

g) Şirketin/kooperatifin yararına sonuç doğuracak bir davanın açılması, şirketin bir davada davalı olarak bulunması veya aleyhine icra takibi yapılması söz konusuysa.

(2) Yeniden tescil isteğinde bulunulabilmesi ve ek tasfiye yapılabilmesi, üç ana şartın gerçekleşmesine bağlıdır. Bu şartlar yukarıda örnek olarak verilen hallerde aranır.

Bunlar şu şekilde sıralanabilir.

a) Yeniden tescil isteği korunmaya değer bir menfaate dayanmalıdır (menfaat şartı). Korunmaya değer menfaatin varlığı inandırıcı delillerle açıklanmalıdır. İstemin ve ilgili delillerin inandırıcı olmaları yeterlidir. İspat şart değildir.

b) Yeniden tescil isteği amaca ulaşmada kullanılabilecek tek yol olmalıdır (amaca ulaşma şartı). Bu nedenle amacın gerçekleştirilmesinin bir başka yolu varsa ve örneğin alacağın bir başka şekilde elde edilmesi imkânı bulunuyorsa yeniden tescil isteğinde bulunulamaz.

c) Sicil memurunun şirketi sicilden silme kararına karşı; bir alacağın veya aktifin varlığı kanaat doğuracak bir şekilde belgelendirilerek, silme kararının iptali dava olunmalıdır.

(3) Ek tasfiye, tasfiyenin gayesinde herhangi bir değişikliğe yol açmaz. Şirket/kooperatif yine tasfiye halinde şirkettir/kooperatiftir ve şirket/kooperatif organları tasfiye gayesi çerçevesinde işlem yapmak zorundadır.

(4) Ek tasfiyeyi talep edebilecek kişiler sınırlı olarak sayılmıştır. Bunlar; tasfiye memurları, son yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri ve şirket/kooperatif alacaklılarıdır. Ticaret sicil memurunun talepte bulunma yetkisi yoktur. O sadece ilgilileri talepte bulunmaya zorlayabilir.

(5) Ek tasfiye, şirket/kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeden talep edilir.

(6) Ek tasfiye, şirketin/kooperatifin sicile yeniden tescilini talep etmeye yöneliktir.

Mahkeme davada, talebin doğruluğunu inceledikten sonra, olumlu sonuca varırsa şirketin/kooperatifin yeniden tesciline karar verir. Mahkeme gösterilen delilleri inandırıcı bulmazsa, yeniden tescil talebini reddeder. Davanın reddine karşı temyiz yoluna başvurulabilir.

(1) Ek tasfiye kararının tescili bildiricidir. Zira eksik kalan işlemler nedeniyle gerçekte tasfiye sona ermemiştir. Tescil üzerine şirket, tüzel kişiliğini yeniden kazanır ve organlar yeniden çalışmaya başlarlar. Ancak, bu durum şirketin/kooperatifin sona ermiş olduğu gerçeğini değiştirmez. Şirket/kooperatif yine tasfiye şirkettir/kooperatiftir.

(2) Ek tasfiye halinde yeniden alacaklılara çağrı yapılmasına ve bloke yılına gerek yoktur.

(3) Ek tasfiye tamamlandıktan sonra, yeni bir kapanış bildirimi, tescil ve defterlerin korumaya alınması işlemlerine ihtiyaç vardır.

(4) Ek tasfiye başlatıldığında tasfiye memurları yeniden atanmalıdır. Zira önceki tasfiye memurlarının görevi sona ermiştir. Bu nedenle, mahkeme şirketin/kooperatifin tescilini takiben tekrar son tasfiye memurlarını veya yeni kişi veya kişileri tasfiye memuru olarak atar. Davacı amaca uygun şekilde önceden şahsî bir öneri de sunabilir. Mahkemenin belirlediği tasfiye memuruna karşı temyiz yoluna başvurulabilir.

(5) Atanan kişi ticaret siciline tescil ve ilân ettirilmelidir. Tescil, yeniden atanan tasfiye memurları tarafından gerçekleştirilir.

(6) Ek tasfiyeye ilişkin prosedür emredicidir. Bu usulden sözleşme hükümleri ve genel kurul kararlarıyla ayrılmak caiz değildir.

G.14.Tasfiyeden Dönülmesi

MADDE 548-(1)   irket sürenin dolmasıyla veya genel kurul kararıyla sona ermiş ise, pay sahipleri arasında   irket malvarlığının dağıtımına başlanılmış olmadıkça, genel kurul şirketin devam etmesini kararlaştırabilir. Devam kararının sermayenin en az yüzde altmışının oyu ile alınması gerekir. Esas sözleşme ile bu nisap ağırlaştırılabilir ve başkaca önlemler öngörülebilir. Tasfiyeden dönülmesine ilişkin genel kurul kararını tasfiye memuru tescil ve ilan ettirir.

(2)   irket, iflasın a ılmasıyla sona ermiş olmasına rağmen iflas kaldırılmışsa veya iflas, konkordatonun uygulanmasıyla sona ermişse   irket devam eder.

(3) Tasfiye memuru iflasın kaldırıldığına ilişkin kararı ticaret siciline tescil ettirir. Tescil istemine, pay bedellerinin ve tasfiye paylarının pay sahipleri arasında dağıtılmasına ba lanmadığına ilişkin belge de eklenir.

Yeni TTK'nın 548 inci maddesi, 6762 sayılı eski Kanunda bulunmayan, fakat uygulamanın ihtiyaçları nedeniyle doktrin ve yargı tarafından benimsenip uygulanan bir hukuki müesseseyi düzenlemeye kavuşturmakta ve esaslarını belirlemektedir. Yargıtay eski tarihlerde tasfiyeden d  n  lmeyeceği yönünde kararlar verirken, son zamanlarda bu görüşünden vazgeçmiş, belli koşulların varlığı halinde tasfiyeden dönüleceği yönünde kararlar vermiştir.

Tasfiyeden dönme, tasfiye haline giren bir   irket/kooperatif genel kurulunun, alacağı bir kararla,   irketi/kooperatifi tasfiye gayesi güden bir   irket/kooperatif olmaktan   ıkartabilip, tekrar k  r/kar  ıllıklı yardım amacı güden ve varlığını devam ettiren bir   irket/kooperatif haline döndürmesidir.

Tasfiyeden dönme, şirketin/kooperatifin sadece sürenin dolmasıyla veya genel kurul kararıyla sona ermesi halinde söz konusu olabilir. Diğer sona erme hallerinin gerçekleşmesi nedeniyle şirketin/kooperatifin sona ermiş olması halinde tasfiyeden dönme kararı alınarak şirkete hayatiyet kazandırılmaz.

(1) Tasfiyeden dönme, nihai bir karardır. Bu kararla yeni bir hukuki durum meydana gelerek,   irket/kooperatif normal ticarî seyrine dönmektedir.

(2) Tasfiyeden dönme kararı,   irket/kooperatif gayesinde değişikliğe yol açar ve tasfiye esnasında tasfiye gayesini benimsemiş olup tasfiye   irketi/kooperatifi olarak adlandırılan   irket/kooperatif, bu pasif gayeden dönerek gelir elde etmeye ve ticarî faaliyetler icra etmeye yönelik aktif bir gayeye yönelir.

(3) Pay bedellerinin veya tasfiye paylarının pay sahipleri arasında dağıtımına ba lanıncaya kadar tasfiyeden dönme kararı alınabilir. Bu andan sonra tasfiyeden dönme kararı alınamaz. Zira, bu andan sonra alınacak bir karar, anonim şirketler hukukunda geçerli olan, hâkim malvarlığının korunması ilkesine aykırılık nedeniyle üçüncü kişilerin haklarını ihlâl edici nitelik taşır.

(4) Pay sahipleri arasında yapılan cüz'i ve anlamsız bir pay bedeli veya tasfiye payı iadesi bile tasfiyeden dönmeyi imk  nsızla tırır. İfa edilmiş edimlerin geriye verilmesi de geriye dönüş mümkün kılamaz. Buna rağmen alınan bir tasfiyeden dönme kararı batıldır. Bu takdirde, tasfiye paylarını alan pay sahiplerinin aldıklarını iade etmeleri veya etmemeleri bir şey deği tmez.

(5) Tasfiye esnasında kâr dağıtımı yapılmış halinde, kâr dağıtım kararı, şirketin/kooperatifin sona ermesinden önce alınmış olmak şartıyla tasfiyeden dönme kararı alınmasını engellemez.

(6) Tasfiyeden dönme kararını alacak olan genel kurul, toplantıya yönetim kurulu, denetçiler veya tasfiye memurları tarafından davet edilir. Bu gündem maddesi olağan genel kurul toplantısına davetin içinde yer alabileceği gibi, bunun için olağanüstü bir toplantı da yapılabilir.

(7) Genel kurul tasfiyeden dönme kararını nitelikli çoğunlukla almalıdır. Bunun için esas sermayenin en az yüzde altmışının oyu lazımdır. ş u kadar ki, esas sözleşme ile daha ağır yetersayı öngörülebilir.

(8) Tasfiyeden dönme kararı bir esas sözleşme değişikliği kararı değildir. Bu nedenle esas sözleşmede değişiklik yapılması gerekmez.

şirket, ifl  sın a ılması suretiyle sona ermiş olmasına rağmen ifl  s kaldırılmış veya konkordatonun uygulanması sona ermişse, şirket yine varlığını devam ettirir. Diğer bir deyişle, bu durumlar zımni birer tasfiyeden dönme hali sayılır.

Tasfiyeden dönme kararı, şirket/kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil ile tesir icra eder. Bu tescil kurucudur. Ticaret siciline bildirim tasfiye memurlarınca yerine getirilir. Yapılacak bildirimde pay sahipleri arasında pay bedelleri ve tasfiye paylarının dağıtımına henüz başlanılmadığını gösteren deliller eklenmelidir.

H. Sorumluluk

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda ‘‘Hukuki Sorumluluk’’ hususu, 549-561 inci maddeler arasında ayrı bir bölüm olarak düzenlenmiştir. Eski Kanunda hukuki sorumluluk konusu dağınık olarak ele alınmıştı.

Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesinde yer alan atıf nedeniyle, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda yer alan hukuki sorumluluk konusuyla ilgili olarak kooperatifleri ilgilendiren maddeler hakkında açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

H.1.Belgelerin ve Beyanların Kanuna Aykırı Olması Halinde Sorumluluk

MADDE 549-(1) şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, t  r değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve garantilerin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı olmasından, gerçeğin saklanmış bulunmasından ve diğer kanuna aykırılıklardan doğan zararlardan, belgeleri düzenleyenler veya beyanları yapanlar ile kusurlarının varlığı hâlinde bunlara katılanlar sorumludur.

Yeni TTK’nın 549 uncu madde yenidir. Bu hüküm bir taraftan 6762 sayılı Kanunun 305 inci maddesinden, diğer taraftan da İsviçre Borçlar Kanununun 752 nci maddesinden esinlenerek, ancak her iki kaynaktan da birçok noktada farklılıklara yer verilerek düzenlenmiştir. 6762 sayılı Kanunun 305 inci maddesi (559 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kaldırılan 299 uncu maddede yazılı) belgelerin ‘‘hakikat hilafı’’ düzenlenmiş olmasıyla sınırlandığı için dar bir h  k  md   ve kusurdan söz etmediği için sorumluluğun niteliği yönünden tartışmalara ve tereddütlere yol a ıyordu.

1) Kanunun 549 uncu maddesi eski düzenlemelere nazaran çok daha geniştir. Hükümle getirilen sorumluluk; kuruluş, birleşme, bölünme, t  r değiştirme, sermayenin artırılması, azaltılması ve menkul değer ihracı gibi sınırlı sayıda belirtilmemiş işlemleri halka açılmayla ilgili olarak izahnameleri kapsamakta; bu işlemler bağlamında belgeleri de düzenlemektedir. Belgeler doğru olmama, gerçeği yansıtmama, sahtelik ve hile gibi açıkça belirtilen hukuka aykırılıklar ile diğer

kanuna aykırılıklar çerçevesinde düzenlenmiştir. Maddede sadece izahname anılmış olmasına rağmen halka açılmayla ilgili her türlü belge hükmün kapsamındadır.

2) Hukukî sorumluluk davasında aktif dava ehliyeti, “zarar görenlere” ait olup bunlar somut olayın özelliklerine göre pay sahipleri, bu sıfatı bu işlemler dolayısıyla yitirenler, menkul değerleri alanlar, bu menkul değerlerin sonraki müktesipleri olabilir. Pasif dava ehliyeti ise "düzenleyenler" ile maddede anılan eylemlere "katılanlar"dır. Bu kavramlar, öğreti ve yargı kararıyla belirlenecektir.

3) Kanun "düzenleyen" ile "katılanlar"ın tanımını yapmamış, ancak bunları farklı sorumluluk sistemlerine bağlamıştır. Düzenleyenler için kusursuz, katılanlar bakımından kusurlu sorumluluk kabul edilmiştir. Katılanlar arasına dağıtanlar da girebilir.

4) Sorumluluk şartları ise kanuna aykırı, doğru olmayan, gerçeği dürüst bir şekilde yansıtmayan beyanlar ve bazı hususların gizlenmiş olması bundan zarar doğmuş bulunması ve uygun nedensellik bağıdır. Birlikte zarar verilmesi halinde ise 557 nci madde uygulanacaktır.

Maddede belirtilen belgeleri sahte olarak düzenleyenler ile ticari defterlere kasıtlı olarak gerçeğe aykırı kayıt yapanlar, Kanunun 562 nci maddesi gereği bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

H.2.Sermaye Hakkında Yanlış Beyanlar ve Ödeme Yetersizliğinin Bilinmesi

MADDE 550-(1) Sermaye tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun veya esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla, şirket yetkilileri, bu payları üstlenmiş kabul edilirler ve payların karşılıkları ile zararı faiziyle birlikte müteselsilen öderler.

(2) Sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilen ve buna onay verenler, söz konusu borcun ödenmemesinden doğan zarardan sorumludurlar.

Yeni TTK'nın 550 nci maddesi sermayenin korunması ilkesinin bir uygulaması bağlamında öngörülmüş bulunan 549 uncu maddenin tamamlayıcısıdır. 549 uncu maddenin özellikle taahhütlere ilişkin yönü 550 nci madde ile yakından ilgilidir. İki madde arasındaki ayrım şöyle konulabilir: Sermaye tamamen taahhüt olunmamışken ödenmiş gibi gösterilmişse sermaye taahhüdünde bulunanlar 341 inci maddeye göre; onayan noter düzenleyen olarak 549 uncu maddeye göre sorumlu olur ve onlara katılanlar da aynı hükmün kapsamındadır. Buna karşılık 550 nci madde sermayede bir boşluk kalmamasını sağlamak amacıyla, kusurlu olmaları şartıyla "şirket yetkilileri"nin bu payları üstlenmesini ve zararın varlığı halinde bu zarardan müteselsilen sorumlu olmalarını hükme bağlamaktadır. Aynı ilkeler kanun ve esas sözleşme gereği ödenmesi gereken pay karşılıkları için de geçerlidir. "Şirket yetkilisi" geniş şekilde anlaşılmalıdır. Kurumlar, yönetim kurulu üyeleri ve işlem denetçileri ibarenin kapsamına girebilirler. Şartların varlığı halinde 557 nci madde uygulanır.

Maddenin ikinci fıkrası hükmü de hukukumuzda yeni olup sermayenin korunması ilkesinin bir diğer uygulanma örneğidir. Hüküm kusur ilkesine dayalı bir sorumluluğu düzenlemektedir. Şartların varlığı halinde 557 nci madde uygulanır.

H.3.Değer Biçilmesinde Yolsuzluk

MADDE 551-(1) Aynı sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınların değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçenler, işletme ve ayının niteliğini veya

durumunu farklı gösterenler ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapanlar, bundan doğan zarardan sorumludur.

Aynı sermayeye değer biçilmesinde yolsuzluk hususunun düzenlendiği Yeni TTK'nın 551 inci maddesi, 6762 sayılı Kanunun 307 nci maddesinin tekrarıdır. Ancak bazı noktalarda eski hükümden ayrılmıştır. Hüküm uygulanabilmesi için hile yapılmasına gerek yoktur. Aynı sermayeye emsaline nazaran yüksek fiyat biçilmiş olması veya işletme veya aynın niteliğinin (meselâ, arsa iken bina; sosyal amaçlı yapı iken üretim birimi; mesken iken turistik tesis gösterilmesi gibi) veya durumunun (meselâ, imar durumu yokken varmış gibi gösterme; imar durumunu olduğundan iyi gösterme; imar durumu hakkında belirtme yapmama gibi) farklı gösterilmesi veya başka bir tarzda yolsuzluk yapılması (kurucular kabul etmemişken etmiş göstermek; mahkeme bilirkişisi yerine özel bilirkişiden rapor almak vs. gibi) yeterlidir.

Hüküm kusur esasına dayalıdır. Bu, özellikle "emsaline nazaran yüksek" ibaresi yönünden önem taşır. Madde kaleme alınırken "yükseklik", "açık", " nemli derecede yüksek", "aşırı" gibi sıfatlara bilinçli olarak yer verilmemiştir. Bunun iki sebebi vardır: Bir taraftan bu sıfatların yorum g  l kl ri doğuracağı, diğer taraftan da  l  m  altındaki farkların yasal kabul edileceğinden endişe duyulmuştur. Oysa mahkeme konuyu hem kusur araştırması hem de takdir hakkı bağlamında karara bağlar. Kusursuz sorumluluk, değerlendirme, emsal belirleme hatalarının bile sorumluluk doğurmasına yol a ardı. Aktif dava ehliyeti şirkete, pay sahiplerine ve alacaklılara aittir. Pasif dava ehliyeti somut olaya göre belirlenir.

H.4.Kurucuların, Yönetim Kurulu  yelerinin, Yöneticilerin ve Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu

MADDE 553-(1) Kurucular, yönetim kurulu  yeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de  irket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar.

(2) Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede  zen göstermediklerinin ispat edilmesi h li hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar.

(3) Hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamaz; bu sorumlu olmama durumu gözetim ve  zen y k m  gerekçe gösterilerek geçersiz kılınmaz.

Yeni TTK'nın 553  nc  maddesinin birinci fıkrası 6762 sayılı eski Kanunun 309 uncu maddesinden birçok noktada farklılık göstermektedir. Hüküm, kurucular, yönetim kurulu  yeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları hakkında olup; denetçiler, işlem denetçileri ve özel denetçinin sorumluluğu 554  nc  maddeye tabidir. Hüküm 6762 sayılı Kanunun 309 uncu maddesinin aksine hem doğrudan hem de dolayısıyla zarara uygulanır.

Maddenin ikinci fıkrası kısmen 6762 sayılı eski Kanunun 336 ncı maddesinin son fıkra hükümüne benzemesine rağmen, yeni bir h k md r. Mevcut hüküm, sadece eski 336 ncı maddenin (5) numaralı bendinde yazılı görevlerden birinin eski 319 uncu madde uyarınca yönetim kurulu üyelerinden birine bırakılması durumunda sorumluluğu ancak ilgili üyeye yükletilmesi gerektiğinden, o işlemden dolayı müteselsil sorumluluğu geçerli olmayacağını belirtmişti. Yeni

hüküm belli bir maddeye göre devir sınırlamasını kaldırmış, onun yerine kanuna dayanarak, yani kanunun cevaz verdiğ i tüm devirleri kapsama almıştır. Bu durumda 367 nci madde ile 370 nci maddeler uyarınca yapılan devirler hüküm kapsamına girecek, hatta 368 inci madde de (yargı kararlarında öngörülen şartlarla) dikkate alınabilecektir. Ancak hükümde kanuna dayalı görev ve yetki devri söz konusu olduğ u için yardımcı kişilere devirde hüküm uygulanmayacaktır. Ayrıca 367 nci maddedeki görevlerin devredilmesi olanağ ı yoktur. Birinci fıkra devredene seçimde makul   zen y  k  m   yüklemiştir.

Maddenin     nc   fıkrası çok önemli bir boşluğ u doldurmaktadır. Fıkra yönetim organının, organsal işlevi ister kanuna göre devredilmiş olsun, ister organın kendisinde kalsın üyelerin gözetim yükümlerini tanımakta, ancak bu y  k  m  n kontrol dışında kalan olgu ve konularda bulunmadığ ını hükme bağ lamaktadır. Bu hüküm yönetim ile görevli kişilerin, bu arada yönetim kurulu üyelerinin uygun nedensellik bağıının veya kusurlarının yokluğ u halinde, soyut bir gözetim (nezaret) görevi anlayışına dayanılarak sorumlu tutulmalarına engel olmak amacıyla   ng  r  lm  ştir. Çünkü uygulamada yönetim kurulu üyelerinin insan takatinin üstünde bir gözetim anlayışıyla şirketteki her türlü kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıktan sorumlu tutuldukları gözlemlenmiştir.

H.5.Denetçinin Sorumluluğ u

MADDE 554-(1) şirketin ve şirketler topluluğ unun yılsonu ve konsolide finansal tablolarını, raporlarını, hesaplarını denetleyen denetçi ve özel denetçiler; kanuni görevlerinin yerine getirilmesinde kusurlu hareket ettikleri takdirde, hem şirkete hem de pay sahipleri ile şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarar dolayısıyla sorumludur.

Yeni TTK'nın 554   nc   maddesi bir yönüyle kooperatifleri ilgilendirmektedir. Hüküm, hem şirket/kooperatif hem de şirketler topluluğ u denetçilerinin ve özel denetçinin sorumluluğ unu düzenlemektedir. Buradaki sorumluluk kusur ilkesine bağ lanmıştır. şartları varsa teselsüle ilişkin 557 nci madde uygulanır. Ayrıca kooperatif, denetçilerin ve özel denetçilerin sorumluluğ unu iddia ettiğ i takdirde, bu kişilerin kusurlarını ispatlamakla yükümlüdür.

H.6.şirketin UĞ radığ ı Zararının Tazmini

MADDE 555-(1) şirketin uğ radığ ı zararın tazminini, şirket ve her bir pay sahibi isteyebilir. Pay sahipleri tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilirler.

(2) Pay sahibinin a  tığ ı davayı hukuki ve maddi sebepler haklı g  sterdiğ i takdirde, mahkeme, dava giderleriyle avukatlık ücretini, bu giderler davalıya y  kletilemediğ i hâllerde, davacı pay sahibiyle şirket arasında, hakkaniyete göre paylaştırır.

6762 sayılı Kanunun 341 inci maddesine göre şirket namına dava açma görevi denetçilere verilmişti. Yeni Kanunda anonim şirketler açısından denetim kurulu bir organ olarak d  zenlenmediğ inden, denetçilere hukuki sorumluluk davası açma ve takibi konusunda bir görev de verilmemiştir. Bu nokta, kooperatifler açısından çok büyük önem arz etmektedir. Zira kooperatiflerde denetim kurulu halen organ olarak varlığ ını sürdürmektedir. Ortada kooperatifler açısından bir boşluk var gibi gözükse de bu boşluk 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 555 inci maddesi ile doldurulmuştur. Anılan maddeye göre şirketin uğ radığ ı zararın tazminini şirket ve her bir pay sahibi isteyebilecektir.

şirketin uğ radığ ı zararın şirket tarafından 553 ve 554   nc   maddelerdeki sorumlulardan talep edilmesi, yani aktif dava ehliyetinin şirkette olması normaldir. Ayrıca şirketin ihm  li veya

sorumluların şirkete hâkim olmaları sebebiyle davayı a amamaları olasılığı düşünülerek, zararın tazmini davasını açma hakkı şirketin pay sahibine de verilmiştir. 6762 sayılı Kanunun 309 uncu maddesinin aksine,  irket alacaklısına bu hak tanınmamıştır. Alacaklı 556 ncı madde uyarınca ancak şirketin ifl  sı halinde, tazminatın şirkete  odenmesini talep hakkını haiz olur. Böylece pay sahibi dava a abilme yetkisi yönünden şirketle aynı düzeyde kabul edilerek alacaklıdan ayrılmıştır. Kanun  irketin borçlarını ödediği sürece alacaklının zarara uğramadığı varsayımını kabul etmiştir.

Birinci fıkrada, yine 6762 sayılı eski Kanunun 309 uncu maddesinin aksine, doğrudan ve dolaylı zarar ayrımı yapılmamıştır. Şirket doğrudan zararının varlığında tazminat davasını ikame edebilir; çünkü şirketin 553 ve devamındaki hükümler çerçevesinde dolayısıyla zarara uğraması olanağı yoktur. Pay sahibi ise hem doğrudan hem de dolayısıyla zararının varlığında bunun tazminini isteyebilir. Dolayısıyla pay sahibi zarara uğradığı takdirde, tazminatın şirkete verilmesi suretiyle payındaki değer düşüklüğünü gidermek amacıyla dava a abilir.

Ayrıca pay sahibinin, uğradığı zarar karşısında hareketsiz kalan şirketin yerine davayı a acağı için, dava giderlerini düşünüp davadan vazgeçmesini   nleme düşüncesiyle ikinci fıkra   ng  r  lm   tur.

Yeni düzenlemeye göre, kooperatiflerde hukuki sorumluluk davası açma görevi de kooperatife ve her bir ortağa verilmiştir.

Öte yandan, Kooperatifler Kanununun 69 uncu maddesinde; *“Anasözleşme ve genel kurul kararı ile denetleme teşkilatı hakkında daha geniş hükümler koymak, (...) mümkündür.”* hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla Kooperatifler Kanunu, kooperatiflerin anas  zle melerine denetçilerin görev ve sorumluluklarına ilişkin hükümler koymalarına cevaz vermektedir.

Buradan hareketle, kooperatif namına hukuki sorumluluk dava açma görevinin anasözleşmede hüküm bulunmak kaydıyla, denetçilere verilmesinde bir beis bulunmadığını söylemek mümkündür.

H.7.İflas Hâlinde Sorumluluk

MADDE 556-(1) Zarara uğrayan şirketin ifl  sı hâlinde, tazminatın şirkete  odenmesini isteme hakkını  irket alacaklıları da haizdir. Ancak, pay sahiplerinin ve  irket alacaklılarının istemleri önce iflas idaresince ileri sürülür.

(2) İflas idaresi birinci fıkrada öngörülen davayı a madığı takdirde, her pay sahibi veya  irket alacaklısı mezkûr davayı ikame edebilir. Elde edilen hasıla, İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre, önce dava a an alacaklıların alacaklarının  odenmesine tahsis olunur; bakiye, sermaye payları oranında davacı pay sahiplerine  oenir; artan iflas masasına verilir.

(3)  irketin istemlerinin devrine ilişkin İcra ve İflas Kanununun 245 inci maddesi hükmü saklıdır.

Yeni TTK’nın 556 ncı maddesinde iflas haline sorumluluk konusu düzenlenmiştir. Şirketin/kooperatifin ifl  sı halinde de doğrudan zarara uğrayan kişi olarak tazminat davasının esas davacısının  irket/kooperatif olduğu gerçeği değişmez. Bu anlayışın doğal sonucu olarak, ifl  s eden bir şirkette/kooperatifte tazminat davasının davacısı ifl  s idaresi olabilir. Birinci fıkra, ilk cümlesinde ger i alacaklıya şirketin/kooperatifin ifl  sında dava hakkı tanımıştır. Ancak bu hakkın önce ifl  s idaresinde olduğu belirtilmiştir.

Maddenin ikinci fıkradaki kurallar yenidir. Birinci kural uyarınca, ifl  s idaresinin birinci fıkradaki davayı a maması halinde, her pay sahibi ve  irket/kooperatif alacaklısı bu davayı ikame edebilir.

Hükümdeki "veya" sözcüğü dava hakkını haiz olanlar arasında bir sıra koymaz. Hükümün diğer yeniliği davadan elde edilen h sılanın öncelikle davayı a anlara tahsis edilmesidir.

H.8.Teselsül ve Başvuru

MADDE 557-(1)Birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları hâlinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine y kletebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olur.

(2)Davacı birden çok sorumlu kişiyi zararın tamamı için birlikte dava edebilir ve h kimin aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini isteyebilir.

(3)Birden çok sorumlu arasındaki başvuru, durumun bütün gerekleri dikkate alınarak hâkim tarafından belirlenir.

Ülkemizde müteselsil sorumluluk konusunda daha önceleri “mutlak teselsül ilkesi” benimsenmişti. Farklılaştırılmış teselsül, esas itibariyle alacaklı menfaatlerini koruyan mutlak teselsül sorumluluğu ile borçlunun menfaatini koruyan i  ilişkideki paya göre sorumluluk arasında kalan bir çözüm yoludur². Yeni TTK’nın 557 nci maddesi ile bu ilke terk edilmiş, Kıta Avrupa’sında genel kabul gören, farklılaştırılmış teselsül ilkesi benimsenmiştir. 557 nci maddenin birinci fıkrasında belirlenen farklılaştırılmış teselsül, birlikte zarar verenlerin dış ilişkideki sorumluluklarını düzenlemektedir; yoksa bu hüküm sorumluların i  ilişkideki sorumluluk ilişkileri hakkında öngörülmüş bir rücu hükmü değildir. Bu girişin ışığında, 557 nci maddeye temel veren düşünceleri aydınlatmak ve yeni sistemi açıklayabilmek amacıyla (fıkralara ilişkin gerekçelere geçmeden önce)    noktanın altını çizmek gerekir:

1)  ncelikle müteselsil sorumluluk ağırlaştırılmış sorumluluk demek değildir. Bu tür sorumluluk, birden çok kişinin birlikte verdikleri zarardan zarar görene karşı birlikte sorumlu olmaları anlamına gelir. Yoksa müteselsil sorumluluk, sorumluların tek başlarına sorumlu tutulsalardı bağlı olacakları sorumluluk rejiminden daha ağır şartlar içeren bir rejimle karşı karşıya bırakılmaları şeklinde yorumlanamaz. Başka bir deyişle, müteselsil sorumluluk birden çok kişinin, bu arada anonim şirketlere ilişkin hükümler çerçevesinde şirket yönetim kurulu üyelerinin, mevcut zarardan, bu zararın birlikte verilen zarar olup olmadığı dikkate alınmaksızın sorumlu tutulmalarını haklı göstermez.

2) Sorumluluk, dolayısıyla tazminat hukukunu, uygun nedensellik bağı kuralları yönetir. Bunun doğal sonucu olarak, anonim şirketin yönetim kurulu üyelerinin şirkete birlikte değil de tek başlarına verdikleri zarardan, müteselsilen değil, tek başlarına sorumlu olmaları gerekir. Zarardan sorumlu olmayan, yani uygun nedensellik bağının dışında kalan kişinin alacaklının korunması  Ğruna sorumlu tutulması, müteselsil sorumluluk kavramına açıkça aykırı olduğu gibi hukuka ve adalete de terstir.

3) Müteselsil sorumluluğun uygulandığı hallerde, önce, sorumluların tek başlarına ve birlikte verdikleri zarar birbirinden ayrılmalıdır. İkinci olarak birlikte verilen zararda da kusurun ağırlığına ve diğer indirim olgularına göre farklılaştırılmış teselsüle gidilmelidir. Böylece birlikte verilen zararda her bir tazminat yükümlüsüne isnat edilebilen zarar da belirlenmelidir. Teselsül tavanı içinde müteselsil sorumluluk gereği a ığı kapama y k m  aynen devam eder. Diğer yandan, bu ayrımı ve teselsül farklılaştirmasını zarara  Ğrayan yapamaz. Bu sebeple, davacının zararın tamamını dava etmesine ve her bir davalının müteselsilen veya tek başına ödemesi gereken tazminat

²Habl tzel,s.53

borcunun belirlenmesini mahkemeden talep etmesine izin verilmelidir. Aksi halde, davacı hem davayı açarken hem de dava sonrasında, aşamayacağı güçlükler ve çözemeyeceği sorunlarla karşılaşır.

Farklılaştırılmış teselsül öğretisi müteselsil sorumluluğun "birlikte verilen zarar" için söz konusu olabileceği, birlikte verilen zarar dışındaki sorumluların tek başlarına verdikleri zararlardan, sadece zararı verenin sorumlu tutulması gerektiği ve müteselsil sorumluların teselsül tavanına kadar, kusurlarına ve somut olay gerçeğine göre zararı tazmin etmeleri anlayışına dayanmaktadır. Bu yaklaşım 557 nci maddenin birinci fıkrasında, "aynı zararın" tazmini ibaresi bağlamında, birlikte zarar vericilerden, yani tazminat yükümlülerinden her birinin kusuruna ve durumun gereklerine göre ve her birine "şahsen isnat edilebildiği ölçüde" şeklinde ifade edilmiştir.

Birinci fıkra da yer alan "aynı zarar" ibaresi ile "birlikte verilen zarar" kastedilmiştir. Birinci fıkra da sorumluların "tek başına verdikleri zarar"dan söz edilmemiştir. Ancak hükümde yer alan "bu zarardan" ve "aynı zarardan" ibareleri bu farkı vurgular. Mahkemenin, talep edilen şirket zararında önce "aynı zarar" ve "tek başına verilen zarar" ayrımı yapması gerekliliğini ortaya koyar. Zararın tümü davacı tarafından "aynı zarar" diye nitelendirilerek talep edilmiş olsa bile mahkeme bu araştırmayı yapacak, ondan sonra teselsülde farklılaştırmaya gidilecektir.

Farklılaştırılmış teselsül, müteselsilen sorumlu farklı tazminat yükümlüsü gruplarının ortaya çıkması sonucunu da doğurabilir.

Maddenin ikinci fıkrasında zarara uğrayanı yani, çoğu kez anonim şirketi, gereğinde pay sahibini veya alacaklıyı, önce birinci fıkra da ifade edilmiş ayırtırmayı, yani farklılaştırılmış teselsül hesabını bizzat yapıp buna göre davayı açmak zorunluluğundan kurtarmak amacıyla öngörülmüştür. Söz konusu hesabı yapmak güçtür. Bu sebeple davacıya "zararın tamamını" dava etmesi olanağı tanınmış ve ayrıca müteselsil sorumluların (dış ilişkide) tazminat borçlarını teker teker tespit etmesini mahkemeden talep etmek hakkı verilmiştir. Hâkim bu belirlemeyi aynı davada yapacaktır.

İkinci fıkra da, açıklanması gereken iki yeni kavrama yer verilmiştir. Bunlardan birincisi "zararın tamamı", diğeri ise birden çok kişinin "birlikte dava edilebilmesi"dir.

"Zararın tamamı" merkez kavramdır. Tanımı öğretiye ve yargı kararlarına bırakılmıştır. Zararın tamamı veya başka bir deyişle tüm zarar kavramından zarar verenlerin anonim şirketler hukukuna aykırı eylem ve kararlarının doğurduğu, tek başlarına veya birlikte verdikleri zarar kalemlerinin toplamı anlaşılır. Bu kavram, Kanunun 553 ve devamı hükümlerine göre sorumlu olan kişilerin tek başlarına veya birlikte şirkete verdikleri "zararlar" bulunduğu varsayımına dayanır. Adeta her sorumlu bir zarar kaynağıdır. Bunların verdikleri zararların toplamı, zararın tamamını oluşturur. Zararın tamamı içinde birlikte veya münferiden verilmiş zararlar vardır. Bu kavram, şirketin malvarlığındaki eksilmelerden doğan ve/veya artmaların engellenmesinden oluşan zarardan farklı olabilir. Çünkü şirket sorumluların 553 üncü madde anlamında kanunda ve sözleşmede öngörülen yükümlerini kusurları ile ihlâl etmemiş olmalarına rağmen zarar etmiş olabilir ve zararın bir kısmı hiçbir sorumluya isnat olunamayabilir. Ayrıca, "zararın tamamı" iç ilişkide rücu hakları dikkate alınarak bulunan her tazminle yükümlü kişinin taşıyacağı tutarların toplamından da farklıdır.

Davacının, davalıları birlikte dava etmesinin anlamı davalıların tek davalı olarak kabul edilmeleridir. Bu kabulün sonucu dava bazı davalılar bakımından reddedilse bile, davacının talebi kabul edilmişse davacının dava giderlerine mahkûm olmamasıdır. Kanun burada bir usul hükmü öngörmüştür. Hüküm usul hukukumuzun kuralları çerçevesinde yorumlanacak ve anlam kazanacaktır.

İkinci fıkra ayrıca yargıcın aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini de hükme bağlamıştır. Bu iç ilişkiye ilişkin bir belirleme olmayıp, davalıların davacıya karşı sorumluluk tutarlarının gösterilmesidir.

Yukarıda da belirtildiği üzere, eski hukukumuzda anonim şirketteki sorumluluk davasında müteselsil sorumlular arasındaki rücu ilişkisini düzenleyen bir hüküm bulunmuyordu. Öğretide de bu konu üzerinde durulmamış; Yargıtay da ilkesel nitelikte herhangi bir karar vermemiştir. Sorunun genel hükümler, yani Borçlar Kanununun müteselsil sorumluluğa ilişkin 50/1 inci maddesi çerçevesinde çözülmesi gerekiyordu.

557 nci maddenin üçüncü fıkrası hukukumuzdaki bu eksikliği gidermektedir. Hükümde ödemede bulunan sorumlulardan birinin bağımsız bir rücu davası ikame etmesi hali düzenlenmektedir. Dış ilişkiye ait sorumluluk davasında, davalılar arası ilişkiye ait sorumluluğun davacı tarafından talep edilmesi zaten pek düşünülemez. Ancak, yine de Türk usul hukukunun buna cevaz verip vermeyeceği ve bunun şartlarının ne olacağı öğretiyi ve yargı kararlarına bağlıdır.

Anılan hükmün birinci özelliği rücuun sorumlular arasında belirleneceğidir. Hükmün bu özelliğinin önemi, rücuun sorumluluk davasının davalıları ile sınırlandırılmamış olmasıdır. Gerçekten yedi üyeli bir anonim şirket yönetim kurulunda sorumluluk davası üç üyeye karşı açılmış olsa bile rücu kararı yedi üyeyi yargılayarak verilebilir; bağımsız rücu davası da üç üye hakkında değil de daha fazla üyeyi kapsayacak şekilde açılabilir. Bu olanak hükümde "birden çok sorumlu" sözcüğü ile vurgulanmıştır.

Uygulamada sorumluluk davası açılırken, çeşitli sebeplerle bazı üyelerin dava dışı bırakılarak kayrıldıklarına oldukça sık rastlanmaktadır. Bu sınırlamalarda hâkim pay sahibinin kendi temsilcisini kayırmak veya davacıları belirleyen resmi makamın bazı kişileri korumak istemesi veya başka sebepler ve hesaplar rol oynamaktadır. Rücu davasını da davalılara özgülemek hem haksızlığı katmerli hâle getirir hem de davacıya adil olmayan bir güç sağlar. Bunun için 557 nci maddenin üçüncü fıkrası, rücu davasının sorumluluk davasının davalılarına değil, müteselsil sorumlular aleyhinde açılabilmesini öngörmüştür.

Hükme uygun olarak hâkim rücu davasında, kararı tüm sorumlular yönünden durumun gereklerini dikkate alarak belirler.

H.9.İbranın Etkisi

MADDE 558-(1) İbra kararı genel kurul kararıyla kaldırılamaz. 445 inci madde hükmü saklıdır.

(2) Şirket genel kurulunun, sorumluluktan ibraya ilişkin kararı, ibranın kapsadığı açıklanan maddi olaylara ilişkin olarak, şirketin, ibraya olumlu oy veren ve ibra kararını bilerek payı iktisap etmiş olan pay sahiplerinin dava hakkını kaldırır. Diğer pay sahiplerinin dava hakları ibra tarihinden itibaren altı ay geçmesiyle düşer.

İbranın etkisi hususu yeni TTK'nın 558 inci maddesinde düzenlenmiştir. Madde, 6762 sayılı (eski) Türk Ticaret Kanununa göre bazı değişiklikler içermektedir.

Maddenin birinci fıkrası son yıllarda oldukça sık rastlanan ancak Yargıtay tarafından uygun görülmeyen, bir genel kurulun aldığı kararı zamanaşımı süresi içinde bir diğer genel kurulun kaldırması uygulamasına ilişkin ihtilafı, yüksek mahkemenin kararlarına uygun olarak çözüme kavuşturmaktadır. Hükme temel veren düşünce, hakkında dava açılmamış ve (kural olarak) hükümlerini doğurmuş bulunan ibra kararının yıllar sonra kaldırılmasının işlem güvenliği anlayışına

ve hukuka uygun olmadığıdır. ÖĞretide hâkim görüşü ibrayı menfi borç ikrarı olarak nitelendirdiğ ine göre, bu ikrardan tek taraflı olarak dönmek olanağı yoktur. Ayrıca ibranın Türk hukukunda yenilik doğurucu bir karar olduğ u g  r  Ő u de dikkatle deĐerlendirilmiŐ tir. Ancak ibra bir genel kurul kararı olduğ u için bu karara karŐ ı iptal davası a ılabilir. Bu sebeple Kanunun 445 inci maddesi saklı tutulmuŐ tur.

Maddenin ikinci fıkrası kısmen 6762 sayılı eski Kanunun 380 inci maddesinin tekrarıdır. Yargıtay kararları ile oluŐ an hukuk bu suretle aynen korunmuŐ tur. Hükmün iki yeniliğ i vardır.   kisi de   svi  re Borçlar Kanunundan alınmıŐ tır.   lk yenilik, ibraya olumlu oy veren pay sahipleri ve ibra kararını bilerek payı iktisap eden kiŐ ilerin dava haklarına iliŐ kindir.   kinci yenilik ise diğ er pay sahiplerinin dava haklarının ibra kararının alınmasından altı ay sonra d  Ő eceĐ ine iliŐ kin h  k  md  r. Altı aylık süre hak düşürücü süredir.

H.10. Su  lar ve Cezalar

MADDE 562– (1) Bu Kanunun;

- a) 64   nc   maddesinin birinci fıkrasının ikinci veya üçüncü cümlesindeki y  k  ml  l  kleri yerine getirmeyenler,
 - b) 64   nc   maddesinin ikinci fıkrası uyarınca belgelerin kopyasını sağlamayanlar,
 - c) 64   nc   maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca gerekli onayları yaptırmayanlar,
 - d) 65 inci maddesine uygun olarak defterlerini tutmayanlar,
 - e) 66 ncı maddesindeki usule aykırı olarak envanter çıkarımlar,
 - f) 86 ncı maddesine göre belgeleri ibraz etmeyenler,
- dörtbin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılır.

(2) 88 inci maddeye aykırı hareket edenler dörtbin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılır.

(3) 199 uncu maddenin birinci ve dördüncü fıkralarına aykırı hareket edenler ikiyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır.

(4) Bu Kanun hükümlerine göre tutulmakla veya muhafaza edilmekle yükümlü olunan defter, kayıt ve belgeler ile bunlara iliŐ kin bilgileri, denetime tabi tutulan gerçek veya tüzel kiŐ iye ait olup olmadığ ına bakılmaksızın, 210 uncu maddenin birinci fıkrasına göre denetime yetkili olanlarca istenmesine rağ men vermeyenler veya eksik verenler ya da bu denetim elemanlarının görevlerini yapmalarını engelleyenler, fiilleri daha ağ ır cezayı gerektiren baŐ ka bir su   oluŐ turmadıĐ ı takdirde     y  z günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır.

(5) Bu Kanunun;

- a) 349 uncu maddesine aykırı beyanda bulunan kurucular,
 - b) 358 inci maddesine aykırı olarak pay sahiplerine borç verenler,
 - c) 395 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci veya ikinci cümlesi hükümlerini ihlal edenler,
-     y  z günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır.

6) Ticari defterlerin mevcut olmaması veya hiŐ bir kayıt içermemesi yahut bu Kanuna uygun saklanmaması h  llerinde, sorumlular     y  z günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır.

(7) 527 nci maddeye aykırı hareket edenler, Türk Ceza Kanununun 239 uncu maddesi hükümlerine göre cezalandırılır.

(8) 549 uncu maddede belirtilen belgeleri sahte olarak düzenleyenler ile ticari defterlere kasıtlı olarak ger  eğ   aykırı kayıt yapanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

(9) 550 nci maddeye aykırı hareket edenler üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır.

(10) 551 inci maddeye aykırı hareket edenler doksan günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır.

(11) 552 nci maddeye aykırı hareket edenler altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

(12) 1524   nc   maddede öngörülen internet sitesini olu  şturmayan şirketlerin yönetim organı   yeleri, yüz günden    y  z güne kadar adli para cezasıyla ve aynı madde uyarınca internet sitesine konulması gereken i  eriğ  i usulüne uygun bir şekilde koymayan bu fıkrada sayılan failler yüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

(13) Bu Kanun kapsamındaki idari para cezaları, aksine hüküm bulunmayan hâllerde, mahallin en büyük mülki amiri tarafından verilir.

(14) Bu Kanunda tanımlanan kabahatlerden birinin idari yaptırım kararı verilinceye kadar birden çok işlenmesi hâlinde, ilgili gerçek veya tüzel kişiye bir idari para cezası verilir ve ilgili hükme göre verilecek ceza iki kat artırılır. Ancak, bu kabahatin işlenmesi suretiyle bir menfaat temin edilmesi veya zarara sebebiyet verilmesi hâlinde verilecek idari para cezasının miktarı bu menfaat veya zararın     katından az olamaz.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 562 nci maddesinde, Kanunun muhtelif maddelerinde su   olarak belirtilen fiillerin, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun ceza sistematikiğ  ne uygun olarak ceza  i müeyyideleri düzenlenmiştir.

Maddenin;

- 1 (ticari defterlere ilişkin ilkelere uymayanlar idari para cezası),
- 2 (Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun belirlediğ  i kurallara uymayanlar idari para cezası)
- 4 (defter kayıt ve belgeleri muhafaza etmekle yükümlü bulunanların, denetim elemanlarının görevlerini yapmalarını engelleyenler adli para cezası),
- 5 (kurucular beyanı; şirkete borçlanma yasağ  ına uymayanlar, yönetim kurulu üyelerinin yakınlarının kooperatifle işlem yapma yasağ  ına aykırı davrananlar adli para cezası),
- 6 (ticari defterlerin mevcut olmaması veya hiçbir kayıt içermemesi yahut bu Kanuna uygun saklanmaması adli para cezası),
- 7 (denetçiler dışında, görevi dolayısıyla incelemesine sunulan defter ve belgeleri inceleyenlerin, elde ettikleri veya verilen bilgilerden öğrendikleri i   ve işletme sırlarını açıklayanlar TCK 239),
- 8 (kooperatifin kurulu  u, sermaye artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, t  r değ  i  tirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgeleri ve beyanları kanuna aykırı olanlar hapis cezası) ,
- 9 (sermaye hakkında yanlış beyanlarda bulunanlar hapis ve adli para cezası),
- 10 (aynı sermayeye değıer biçilmesinde yolsuzluk yapanlar adli para cezası)

numaralı fıkralarında belirtilen hususlar kooperatifler için hüküm ifade etmektedir.

Öte yandan, yukarıda yer alan hususlarda idari para cezalarının, aksine hüküm bulunmayan hâllerde, mahallin en büyük mülki amiri tarafından verileceği hüküm altına alınmıştır.

H.10.1.Ticari Defterlere İlişkin Suçlar ve Cezalarla İlgili Bazı Önemli Hususlar

Bakanlığımız tarafından, kooperatifler nezdinde yapılan denetimlerde, kooperatif yöneticilerinin en çok sıkıntı yaşadığı hususun ticari defterlerin hiç veya gereği gibi tutulmaması konusu olduğu gözlemlenmiştir.. Bu itibarla, bu bölümde ticari defterlerin tutulma ve kullanılma şekli hakkında bilgi verilecektir. Zira, bu konuda 6102 sayılı yeni TTK'da, eski Kanuna nazaran bir çok köklü değişiklik olmuştur.

Öncelikle, eski TTK'da yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, yönetim kurulu karar defteri ile genel kurul karar toplantı ve müzakere defterinin açılış onayı ile yevmiye ve envanter defterinin kapanış onayını yaptırmayanlar hakkında adli para cezası öngörülmekte iken, yeni TTK'da bahsi geçen fiillerin yaptırımı idari para cezası olarak belirlenmiştir. Görüldüğü üzere, yeni TTK ile söz konusu fiiller suç olmaktan çıkmış, kabahate dönüşmüştür.

6102 sayılı Kanunda düzenlenen ticari defterlere ilişkin idari para cezalarının uygulanması hususunda anılan Kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel kanun niteliğinde olan 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri tatbik edilecektir. Bu kapsamda, 5326 sayılı Kanunun 5 inci maddesi gereğince, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümleri kabahatler bakımından da geçerlidir. Buna göre, suçun işlendiği tarihte yürürlükte bulunan 6762 sayılı Kanun ile sonradan yürürlüğe giren 6102 sayılı Kanun hükümleri farklı ise failin lehine olan kanun uygulanacaktır. Lehe kanun uygulaması bakımından bir suçun karşılığı olan adli para cezası ile idari para cezası karşılaştırıldığında, miktarı ne olursa olsun, idari para cezasını öngören düzenleme, adli para cezasına göre lehe kanun durumundadır. Nitekim Yargıtayın görüşleri de bu yöndedir.

O halde, yeni TTK'nın 562 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde idari yaptırıma bağlanan ticari defterlerin gerekli onaylarının yaptırılmaması şeklindeki kabahat,ister01/07/2012 tarihinden önce isterse bu tarihten sonra tespit edilsin ilgililer hakkında sadece idari para cezası teklifinde bulunulacaktır.

Öte yandan, yeni TTK'nın 562 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde, *“Kanunun 65 inci maddesine uygun olarak defterlerini tutmayanların”* dörtbin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Aynı şekilde eski TTK'nın 67/3 üncü maddesinde, *“Kanunun 66 ncı maddesinin birinci fıkrasının 1 ila 3 üncü bentlerinde sayılan defterleri tutma mükellefiyetini (...) kanuna uygun şekilde yerine getirmeyip de ikinci fıkraya göre mesul olanların üç milyon liradan otuz milyon liraya kadar adli para cezasıyla cezalandırılacağı”* hüküm altına alınmıştı. Ticari defterlerin kanuna uygun tutulmaması her iki Kanunda da suç olarak kabul edilmiş, ancak bu suç için öngörülen adli para cezası, yeni TTK'da idari para cezasına dönüştürülmüştür. Yukarıda da açıklandığı üzere, lehe kanun uygulaması kapsamında, hem 01/07/2012 tarihinden önce hem de bu tarihten sonra ticari defterlerin kanuna uygun tutulmadığının tespit edilmesi halinde ilgililer hakkında sadece idari para cezasının uygulanması yoluna gidilebilecektir.

Ayrıca, yeni TTK'nın 562 nci maddesinin altıncı fıkrasında, *“ticari defterlerin mevcut olmaması veya hiçbir kayıt içermemesi (...) hallerinde, sorumluların üçyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılacağı”* hüküm altına alınmıştır. Eski TTK'nın 67 nci maddesinin üçüncü fıkrasında ise; *“Kanunun 66 ncı maddesinde sayılan defterleri tutma mükellefiyetini hiç (...) yerine getirmeyenlerin üç milyon liradan otuz milyon liraya kadar adli para cezasıyla cezalandırılacağı”* belirtilmiştir. Buna göre, iki Kanunda da suçun maddi unsuru olarak gösterilen “ticari defterlerin

mevcut olmaması veya hiçbir kayıt içermemesi” filleri ile “defter tutma mükellefiyetinin hiç yerine getirilmemesi” fiili birbirinin aynısı ve devamı niteliğindedir. Dolayısıyla bu filler hem 01/07/2012 tarihinden önce hem de bu tarihten sonra ihlal edilmiş olsa da her iki durumda su un yaptırımı adli para cezasıdır. Adli para cezalarının tutarı bakımından hangisinin lehe olduğu incelemeyi yapan tarafından değerlendirilmeyecek, bu husus yargı mercilerince takdir edilecektir.

Bu arada, 6762 sayılı eski TTK’ya göre envanter defterinin kapanış onayının yaptırılması zorunlu olup, bu zorunluluğu yerine getirmeyenler hakkında adli para cezası öngörülmüş iken, 6102 sayılı yeni TTK’da envanter defterinin kapanış onayının yaptırılmasına ilişkin bir hükme yer verilmemiş, dolayısıyla anılan defterin kapanış onayının yaptırılmaması suç olmaktan çıkarılmıştır. 5326 sayılı Kanunun 5 inci ve 5237 sayılı Kanunun 7 nci maddeleri gereğince de, işlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilememektedir. Bu nedenle, eski TTK’ya göre suç sayılan ancak yeni TTK ile suç olmaktan çıkarılan envanter defterinin kapanış onayının yaptırılmaması fiili, 01/07/2012 tarihinden önce işlenmiş olsa da ilgililer hakkında cezai işlem yürütülemez.

Konuyla ilgili olarak getirilen bir diğer yenilik de pay defteri ve yönetim kurulu karar defterine ilişkindir. Pay defteri için açılış onayının, yönetim kurulu karar defteri için de kapanış onayının yaptırılması zorunluluğu ilk defa 6102 sayılı yeni TTK ile getirilmiştir. 5326 sayılı Kanunun 5 inci ve 5237 sayılı Kanunun 7 nci maddeleri çerçevesinde, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemediğinden, belirtilen onayları 01/07/2012 tarihinden önce yaptırmayanlar hakkında herhangi bir cezai işlem yapılamayacak, ancak bu onayları bahsi geçen tarihten sonra yaptırmayanlar hakkında idari para cezası uygulamasına gidilebilecektir.

Yine yeni TTK’nın 562 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde “*Kanunun 64  nc  maddesinin birinci fıkrasının ikinci veya üçüncü cümlesindeki y k ml l kleri yerine getirmeyenlerin*” dörtbin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılacağı ifade edilmiş, bu fıkranın ilgili cümlelerinde ise defterlerin, üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulmsı, işletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesinin defterlerden izlenebilmesi gerektiği belirtilmiştir. Söz konusu sorumluluk, 6102 sayılı Kanunda ilk defa düzenlenmiş ve yaptırıma bağlanmıştır. Bu cezanın zaman bakımından uygulanması hususunda, birinci maddede belirtilen esaslara göre hareket edilecektir. Yukarıda açıklandığı üzere, bu kabahate aykırılıktan dolayı ancak 01/07/2012 tarihinden sonra işlenen fiillerden dolayı idari para cezası öngörülebilecektir.

Ticari defterlerin Kanuna uygun saklanmaması hususu da, eski TTK’da suç olarak düzenlenmemiş, buna mukabil bu fiil yeni TTK’nın 562/6 ncı maddesinde yaptırıma bağlanmıştır. Maddede söz konusu fiil için öngörülen ceza,   y z günden az olmamak üzere adli para cezasıdır. I lendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemeyeceğinden, ticari defterlerin Kanuna uygun saklanmamasından dolayı ancak 01/07/2012 tarihinden sonra işlenen filler için ceza öngörülebilecektir.

Yeni TTK’da düzenlenen su lardan biri de ticari defterlere kasıtlı olarak gerçeğe aykırı kayıt yapılmasıdır. Kanunun 562/8 inci maddesine göre bahsi geçen fiili işleyenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacaktır. Söz konusu suç, yeni TTK ile ilk defa düzenlendiğinden, Türk Ceza Kanununa göre başka bir su  oluşturmadığı takdirde, ancak 01/07/2012 tarihinden sonra işlenen fiiller için cezai sonuçlar doğuracaktır.

III. KARŞILIKLI S  GORTA

MADDE 1402-(1) Birden çok kişinin birleŐerek, i lerinden herhangi birinin, belli bir rizikonun gerçekleşmesi durumunda doğacak zararlarını tazmin etmeyi borçlanmaları karşılıklı sigortadır. Karşılıklı sigorta faaliyeti ancak kooperatif şirket Şeklinde yürütülebilir.

Yeni TTK'nın özel kısımları bu çalıŐmanın dışında tutulmasına rağmen sigorta hukuku kısmında karşılıklı sigorta maddesi, sadece kooperatifleri ilgilendirdiği için açıklama gereği duyulmuştur.

Eski TTK'nın 1263/3  nc  maddesinde *‐Birçok őahıŐların birleŐerek i lerinden herhangi birinin dıŐar olacağı her nevi tehlikeden (Rizikodan) doğan zararları tazmin etmeyi taahhüt etmelerine ‐Karşılıklı sigorta‐ denir.‐* h k m  yer almaktaydı. Anılan Kanunda karşılıklı sigortanın hangi şirket türü tarafından gerçekleŐtirileceĐi belirtilmemiŐti.

Karşılıklı sigorta (mutual insurance), k rın belli bir kısmının poliçe hamilime ödenmesini gerektiren bir sigorta türüdür.

Yeni TTK'nın 1402 nci maddesi karşılıklı sigorta faaliyetinin ancak kooperatif şirket Şeklinde kurulacağını hükme bağlamıştır. Bu noktada, birden çok kişinin kendi aralarında bir havuz oluŐturarak riski aralarında paylaŐtırmaları sigorta olarak nitelendirilemeyecektir. Sigortacılık ancak organize edilmiş bir müessese bünyesinde var olabilir. Öncelikle, sigortanın risklerin transferi ve paylaŐtırılması Şeklinde iki temel işlevi vardır. Belli bir yapı içinde örgütlenmeden, diğer bir ifade ile sigorta ettirenlerin aynı zamanda sigortacı olarak riski üzerine alması durumunda bu iki iŐlevden, riskleri transfer iŐleminde bahsedilemez. Bu nedenle karşılıklı sigorta, yapısı gereği kooperatif Şeklinde yapılanmayı gerektirir.

Bu hüküm, kurulacak sigorta kooperatiflerinin  n n  a ması bakımından önemli bir düzenleme olmuştur.

Nitekim Kanunun yürürlüğe girmesinin akabinde Bakanlığımıza ‐Sigorta Kooperatifi‐ kuruluş baŐvuruları gelmeye başlamıştır.

IV. SON HÜKÜMLER

A. Ölçeklerine Göre İşletmeler

MADDE 1522-(1) Küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri tanımlayan ölçütler, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun görüşleri alınarak, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yönetmelikle düzenlenir. Yönetmelik, Resmî Gazetede yayımlanır. Bu ölçütler bu Kanunun ilgili tüm hükümlerine uygulanır.

1522 nci madde küçük, orta ve büyük ölçekteki işletmeleri tanımlamak için getirilmiştir. Küçük ve orta ölçekli işletmeler, AB ile ortak girişimlerin veya bir AB politikası bağlamında yürütülen programların, uygulamaların, girişimlerinin, teşviklerin ve kredilerin konusudur. Bunların hepsi ayrı düzenlemelerdir. Ticaret Kanununun bazı kurumları, özellikle şahıs şirketlerine ilişkin düzenlemeler açısından da bu ayırım önem taşımaktadır.

B. Ölçeklerine Göre Sermaye Şirketleri

MADDE 1523-(1) Bu Kanunun 1522 nci maddesine istinaden belirlenen küçük ve orta ölçekli işletme ölçütleri, sermaye şirketleri için de geçerlidir. Bu ölçütlerin üzerindeki sermaye şirketleri ise büyük sermaye şirketi sayılır.

(2) Küçük ve orta ölçekli olsalar dahi, aşağıdaki şirketler büyük sermaye şirketi sayılırlar:

b) Esas faaliyet konularından biri, varlıkları güvenilir kişi sıfatıyla geniş bir kitle adına muhafaza etmek olan bankalar, yatırım bankaları, sigorta şirketleri, emeklilik şirketleri ve benzerleri.

(3) Birinci fıkraya göre belirlenen büyüklük ölçütleri, bilanço günü itibarıyla, birbirini izleyen iki faaliyet döneminde aşılmışsa veya bu ölçütlerin altında kalınmışsa şirketin büyüklük yönünden konumu değişir.

(4) Tür değiştirme hâlinde ve yeni kuruluş şeklindeki birleşmelerde, şirketin konumu, tür değiştirmenin veya birleşmenin gerçekleşmesinden sonraki ilk bilanço gününde, birinci ve ikinci fıkralarda yer alan şartlara göre belirlenir.

(5) İşçi sendikalarının ve diğer kanunlarda öngörülmüş bulunan yetkililerin ve kişilerin bu konuda bilgi alma hakları saklıdır.

1522 nci madde için yapılan açıklamalar 1523 üncü madde yönünden de geçerlidir. Hüküm AB yönergelerinden esinlenilerek kaleme alınmıştır. Bu sebeple büyüklük rakamlarında farklılık bulunsa bile ölçüt aynıdır.

Hükümün ikinci fıkrasında ölçütleri ne olursa olsun belirtilen şirketlerin büyük sermaye şirketi sayılacağını açıklamaktadır. (b) bendinde de sigorta şirketlerinin de büyük sermaye şirketi sayılacağı belirtilmektedir.

1402 nci maddede açıklanan karşılıklı sigorta kooperatifi kurulduğu takdirde³ sermaye büyüklüğüne bakılmaksızın büyük sermaye şirketi sayılacak ve sermaye şirketlerinin uygulaması gereken bütün hükümlere tabi olacaklardır.

³ Ülkemizde hâlihazırda 1 adet sigorta kooperatifi mevcuttur. İkincisinin kuruluş çalışmaları devam etmektedir.

C. İnternet Sitesi

MADDE 1524-(1) 397 nci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca denetime tabi olan sermaye şirketleri, kuruluşlarının ticaret siciline tescili tarihinden itibaren üç ay içinde bir internet sitesi a  mak ve bu sitenin belirli bir bölümünü   irket  e kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanmasına özgülemek zorundadır. İnternet sitesinde yayımlanacak içerikler, bu Kanunda belli bir süre belirtilmiş ise bu süre içinde, belirtilmemiş ise içeriğin dayandığı işlemin veya olgunun gerçekleştiği tarihten, tescil veya ilana bağlandığı durumlarda ise tescil veya ilanın yapıldığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde, şirketin kuruluşundan internet sitesi a  ılınca kadar geçen sürede yayımlanması gereken içerikler de bu sitenin a  ıldığı tarihte siteye konulur.

(2) Birinci fıkrada öngörülen y  k  ml  l  klere uyulmaması, ilgili kararların iptal edilmesinin sebebini oluşturur, Kanuna aykırılığın tüm sonuçlarının doğmasına yol açar ve kusuru bulunan yöneticiler ile yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna neden olur. Cezai hükümler saklıdır.

(3) İnternet sitesinin bilgi toplumu hizmetlerine ayrılmış bölümü herkesin erişimine açıktır. Erişim hakkının kullanılması, ilgili olmak veya menfaati bulunmak gibi kayıtlarla sınırlandırılmayacağı gibi herhangi bir şarta da bağlanamaz. Bu ilkenin ihlali hâlinde herkes engelin kaldırılması davasını a  abilir.

(4) İnternet sitesinin bu maddenin amaçlarına özgülenmiş kısmında yayımlanan içeriğin başına tarih ve parantez içinde “yönlendirilmiş mesaj” ibaresi konulur. Bu ibare ancak bu Kanuna ve bu fıkrada anılan yönetmeliğe uyulmak suretiyle değiştirilebilir.   zg  lenen kısımda yer alan bir mesajın, yönlendirildiği karinedir. Sitenin, bir numara altında tescili ve ilgili diğer hususlar Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından bir yönetmelikle düzenlenir.

(5) Bu Kanun ve ilgili diğer kanunlarda veya idari düzenlemelerde daha uzun bir süre öngörülmedikçe, şirketin internet sitesine konulan bir içerik, üzerinde bulunan tarihten itibaren en az altı ay süreyle internet sitesinde kahr, aksi hâlde konulmamış sayılır.

(6) İnternet sitesiyle ilgili olarak bu Kanunun ilgili maddelerinde ve bu maddede öngörülen düzenlemeler denetime tabi olmayan sermaye şirketleri hakkında uygulanmaz.

Bu maddede, “Elektronik işlemler ve bilgi toplumu hizmetleri” başlığı altında elektronik işlemler ve bilgi toplumu hizmetlerine ilişkin hükümler toplu olarak yer almaktadır. 1524   nc   madde bir genel h  k  md  r. Kanunun çeşitli hükümlerinde web sitesine konulacak içeriğe ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Web sitesi ile ilgili düzenleme, gelişmelere açıktır. Pek de uzak olmayan bir gelecekte yapılacak değişikliklerle söz konusu başlık altında yer alan düzenlemelerin genişleyebileceği düşünülmüştür. Çünkü alan çok dinamik ve bu konudaki uluslararası çalışmalar çok yoğundur.

Şu an için kooperatiflerin internet sitesi kurma zorunluluğu bulunmamaktadır. İnternet sitesi kurma zorunluluğu denetime tabi sermaye şirketleri için düşünülmüştür. Kanunun 124   nc   maddesinde sermaye şirketleri sayılmamıştır. Bu itibarla, sermaye   irketi türleri arasında sayılmayan kooperatiflerin internet sitesi kurma zorunluluğu olmadığı açıktır. Bu konu yeni kooperatifler kanunu çalışmalarında ayrıca değerlendirilecektir.

D. Beyanlar, Belgeler ve Senetler

MADDE 1525- (1) Tarafların açıkça anlaşmaları ve 18 inci maddenin üçüncü fıkрасı saklı kalmak şartıyla, ihbarlar, ihtarlar, itirazlar ve benzeri beyanlar; fatura, teyit mektubu, iştirak taahhütnamesi, toplantı çağrılar ve bu hüküm uyarınca yapılan elektronik gönderme ve elektronik saklama sözleşmesi, elektronik ortamda düzenlenebilir, yollanabilir, itiraza uğrayabilir ve kabul edilmişse hüküm ifade eder.

(2) Kayıtlı elektronik posta sistemine, bu sistemle yapılacak işlemler ile bunların sonuçlarına, kayıtlı posta adresine sahip gerçek kişilere, işletmelere ve şirketlere, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarının hak ve yükümlülüklerine, yetkilendirilmelerine ve denetlenmelerine ilişkin usul ve esaslar Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından bir yönetmelikle düzenlenir. Yönetmelik bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren beş ay içinde yayımlanır.

1525 inci madde Avrupa Birliği  lkelerinde genel olarak kabul gören bir uygulamayı kanunlaştırmıştır. Elektronik ortamda yapılabilecek işlemler düzenlenmiştir, kayıtlı elektronik posta sistemi de ikinci fıkrada düzenlenmiştir. 1525 inci maddenin uygulanabilmesi için iki tarafı bulunan işlemlerde taraflar arasında anlaşmanın varlığı gereklidir.

E. Güvenli Elektronik İmza

MADDE 1526-(1) Poliçe, bono,  ek, makbuz senedi, varant ve kambiyo senetlerine benzeyen senetler güvenli elektronik imza ile düzenlenemez. Bu senetlere ilişkin kabul, aval ve ciro gibi senet üzerinde gerçekleştirilen işlemler güvenli elektronik imza ile yapılamaz.

(2) Konışmentonun, taşıma senedinin ve sigorta poliçesinin imzası elle, faksimile baskı, zımba, ıştampa, sembol şeklinde mekanik veya elektronik herhangi bir araçla da atılabilir. D zenlendikleri  lke kanunlarının izin verdiği ölçüde bu senetlerde yer alacak kayıtlar el yazısı, telgraf, teleks, faks ve elektronik diğer araçlarla yazılabilir, oluşturulabilir, gönderilebilir.

(3) Ticaret şirketleri ile gerçek ve tüzel kişi diğer tacirlere ilişkin olarak, bu Kanunun zorunlu tuttuğu bütün işlemler elektronik ortamda güvenli elektronik imza ile de yapılabilir. Bu işlemlerin dayanağı olan belgeler de aynı usulle elektronik ortamda düzenlenebilir. Zaman unsurunun belirlenmesi gereken ve yönetmelikte düzenlenen hâllerde güvenli elektronik imzaya eklenen zaman damgasının tarihi, diğer hâllerde merkez  veri tabanı sistemindeki tarih esas alınır.

(4) şirket adına imza yetkisini haiz kişiler şirket namına kendi adlarına üretilen güvenli elektronik imzayla imza atabilirler. Bu durumda, kullanılacak nitelikli elektronik sertifikalarda sertifika sahibi alanı içerisine, sertifika sahibinin ismiyle birlikte temsil ettiği tüzel kişinin de ismi yazılır. Bu husus tescil ve ilan edilir.

(5) Bu maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarının uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar 26 ncı maddede düzenlenen yönetmelikte gösterilir.

T.C. GÜMRÜK ve TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Güvenli elektronik imza Borçlar Kanununda düzenlenmiştir. Ticaret hukuku açısından açıklık getirilmesi gereken husus, kıymetli evrakta güvenli elektronik imzanın kullanılıp kullanılmayacağıdır. Hüküm, olası tartışmaları ortadan kaldırmak amacıyla öngörülmüştür.

Birinci fıkra adları verilerek gösterilmiş senetler üçüncü fıkra öngörülen yönetmelik yürürlüğe girene kadar güvenli imza ile düzenlenemez, bu imza ile kambiyo taahhüdüne girilemez, kambiyo işlemi yapılamaz.

Bu hüküm kooperatiflere de uygulanabilir. Emredici olmamakla birlikte ticari hayatı kolaylaştıracak bir düzenlemedir. Kooperatifler diğer tarafla da anlaşmaları takdirde ticari işlemlerini elektronik ortamda yapabileceklerdir.

F. Elektronik Ortamda Kurullar

MADDE 1527-(1) Şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede düzenlenmiş olması şartıyla, sermaye şirketlerinde yönetim kurulu ve müdürler kurulu tamamen elektronik ortamda yapılabileceği gibi, bazı üyelerin fiziken mevcut bulundukları bir toplantıya bir kısım üyelerin elektronik ortamda katılması yoluyla da icra edilebilir. Bu hâllerde Kanunda veya şirket sözleşmesinde ve esas sözleşmede öngörülen toplantı ile karar nisaplarına ilişkin hükümler aynen uygulanır.

(2) Kollektif, komandit, limited ve sermayesi paylara bölünmüş şirketlerde, şirket sözleşmesinde ve esas sözleşmede öngörülerek elektronik ortamda ortaklar kuruluna ve genel kurula katılma, öneride bulunma ve oy verme, fizikî katılımın, öneride bulunmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur.

(3) Birinci ve ikinci fıkra öngörülen hâllerde, elektronik ortamda oy kullanabilmek için, şirketin bu amaca özgülünmüş bir internet sitesine sahip olması, ortağın bu yolda istemde bulunması, elektronik ortam araçlarının etkin katılmaya elverişliliğinin bir teknik raporla ispatlanıp bu raporun tescil ve ilan edilmesi ve oy kullananların kimliklerinin saklanması şarttır.

(4) Birinci ve ikinci fıkra anılan şirketlerde esas sözleşme veya şirket sözleşmesi gereği şirket yönetimi, bu yolla oy kullanmanın bütün şartlarını gerçekleştirir ve ortağa gerekli bütün araçları sağlar.

(5) Anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılımın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur. Bu hükmün uygulanması esasları Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanan yönetmelikle düzenlenir. Yönetmelikte, genel kurula elektronik ortamda katılmaya ve oy vermeye ilişkin esas sözleşme hükmünün örneği yer alır. Anonim şirketler yönetmelikten aynen aktarılan bu hükümde değişiklik yapamazlar. Yönetmelik ayrıca oyun gerçek sahibi veya temsilcisi tarafından kullanılmasını sağlayan kurallar ile 407 nci maddenin üçüncü fıkrasında öngörülen Bakanlık temsilcilerinin bu hususa ilişkin yetkilerini içerir. Bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile birlikte genel kurullara elektronik ortamda katılma ve oy kullanma sisteminin uygulanması pay senetleri borsaya kote edilmiş şirketlerde zorunlu hâle gelir.

(6) Birinci ilâ dördüncü fıkra hükümleri çerçevesinde oyun gerçek sahibi tarafından kullanılmasına ve uygulamaya ilişkin kurallar ile pay sahibinin temsilcisine internet sitesi aracılığıyla talimat vermesi esas ve usulleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir tebliğle düzenlenir.

T.C. GÜMRÜK ve TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Günümüzün teknik ilerlemelerini dikkate alarak, kanun sermaye şirketlerinde müdürler kurulu ve yönetim kurulu toplantıları ile şahıs şirketleri, limited şirketler ve paylı şirketlerde ortaklar kurulu veya genel kurul toplantılarının on-line yapılmasını mümkün kılmaktadır. Kanun koyucu burada kooperatifleri anılan türler arasında saymamıştır. Ancak bu hükmün kooperatiflere uygulanmasında hiçbir sakınca bulunmamaktadır. Emredici hüküm olmadığından anonim şirketleri örnek olarak kooperatifler bu hükmü uygulayabileceklerdir.

Müdürler kurulu ve yönetim kurulu toplantılarında, on-line olarak alınan kararlar geçerlidir. Bu kararlar güvenli elektronik imza ile imzalanabilecekleri gibi, daha sonra, fizikî imza ile de kayıt altına alınabilirler.

Kanun anonim şirketlerde de genel kurulların elektronik ortamda yapılmasına imkân vermiştir. Anonim şirketlerde de on-line genel kurullara katılım, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılımın ve oy vermenin bütün sonuçlarını doğuracaktır. Bu amaçla, anonim şirketlerin esas sözleşmelerine koyacakları hükümler ve diğer düzenlemeler, bir yönetmelikle tespit edilecektir.

Bu maddeden bahisle altyapısı olan ve isteyen kooperatifler ana sözleşmelerinde düzenlenmiş olması kaydıyla elektronik ortamda kurullarını toplayabileceklerdir. Elektronik ortamda oy kullanma fiziki oy kullanmanın bütün sonuçlarını içerecektir. Bu hükmün uygulanması, kooperatiflerde ortakların katılımını çoğaltacak ve karar alım sürecinde daha şeffaf ve demokratik bir ortam yaratacaktır.

G. Uygulama Kuralları

MADDE 1528-(1) Elektronik ortamı kullanmak isteyen ortaklar, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri elektronik posta adreslerini şirkete bildirirler.

1528 inci madde hükmü, elektronik ortamı kullanmak isteyen ortakların, pay sahiplerinin ve yönetim kurulu üyelerinin, e-posta adreslerini şirkete bildirmek ile yükümlü olduklarını düzenlemektedir. Elektronik ortamı kullanmak isteyen kooperatif ortaklarının ve yönetim kurulu üyelerinin elektronik posta adreslerini kooperatife bildirmeleri gerekmektedir.

H. Ticari İşlemlerde Yasaklanmış İşlemler ile Mal ve Hizmet Tedarikinde Geç Ödemenin Sonuçları

MADDE 1530-(1) Aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ve şartlar batıldır. Ancak, sözleşme uyarınca yerine getirilmesi gereken edimler için kanunun veya yetkili makamların koymuş olduğu en yüksek sınırı aşan sözleşmeler en yüksek sınır üzerinden yapılmış sayılır; sınırı aşan edimler hata ile yerine getirilmiş olmasa bile, geri alınır. Bu sınırlarda, Türk Borçlar Kanununun 27. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi uygulanmaz.

(2) Ticari işletmeler arasında mal ve hizmet tedariki amacıyla yapılan işlemlerde, alacaklı, kanundan veya sözleşmeden doğan tedarik borcunu yerine getirmiş olmasına rağmen, borçlu, gecikmeden sorumlu tutulamayacağı hâller hariç, sözleşmede öngörülmüş bulunan tarihte veya belirtilen ödeme süresinde borcunu ödemezse, ihtaraya gerek olmaksızın

(8) Mal veya hizmet bedelinin taksitle ödenmesinin öngörüldüğü durumlarda, bu maddenin ödeme sürelerini düzenleyen hükümleri birinci taksit bakımından uygulanır. Her bir taksit tutarının ödenmeyen kısmı yedinci fıkrada öngörülen oranda gecikme faizine tabidir. Alacaklının küçük veya orta ölçekli işletme veya tarımsal veya hayvansal üretici olup borçlunun büyük ölçekli işletme olduğu hâllerde taksitle ödemeyi öngören sözleşme hükümleri geçersizdir.

Kanunun 1530 uncu maddesinin birinci fıkrası eski Kanunun 1466 ncı maddesiyle aynı olmakla birlikte ticarî hükümlerde belirlenen sınırların aşılması halinde, yapılan sözleşmelerin tamamının geçersiz kılınması yerine, sınırın aşıldığı tutar veya kısım ile ilgili kısmî geçersizlik kavramını getirmiştir.

İkinci fıkradan itibaren maddenin sonuna kadar mal ve hizmet tedarikinde geç ödemenin sonuçlarına dair hükümler getirilmiştir. Bu hükümler genel hükümler olması dolayısıyla kooperatifler de uymakla yükümlüdürler.

I. Geçici Maddelerde Kooperatiflerle İlgili Hükümler

I.1.Eski Türe Dönüş

GEÇİCİ MADDE 4-(1) Herhangi bir ticaret şirketi veya kooperatif bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde eski türlerine dönmeleri hâlinde aşağıdaki hükümlere tabi olurlar:

(2) Bu hâlde, bu Kanunun tür değiştirmeye ve nisaplara ilişkin hükümleri uygulanmaz, aşağıdaki nisaplar geçerli olur:

a) Eski türüne dönecek şirket, kollektif, komandit ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ise, tür değiştirmeye ilgili tüm kararlar bütün ortakların çoğunluğu ile alınır.

b) Eski türüne dönecek şirket anonim şirket ise, tür değiştirme ile ilgili bütün kararlar için, yönetim kurulu bütün üyelerin çoğunluğuyla ve genel kurul sermayenin en az yüzde ellisini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığı ile toplanır. Birinci toplantıda bu nisaba ulaşılamazsa, ikinci toplantıda toplantı nisabı sermayenin üçte biridir. Bu hâlde kararlar yönetim kurulunda hazır bulunan üyelerin çoğunluğuyla, genel kurulda ise toplantıda mevcut oyların çoğunluğuyla alınır.

c) Eski türüne dönüşecek şirket limited şirket ise tür değiştirmeye ilişkin tüm kararlar sermayenin en az yüzde ellisine sahip ortakların çoğunluğunun kararıyla alınır.

d) Eski türüne dönüşecek şirket bir kooperatif ise, tür değiştirmeye ilişkin kararlar kooperatif ortaklarının en az çoğunluğunun genel kurulda temsil edilmesi şartıyla, toplantıda mevcut ortakların çoğunluğuyla alınır.

(3) Şirket sözleşmesinde, esas sözleşmede veya ana sözleşmede ya da herhangi bir sözleşmede yer alan bir veto hakkı, bu madde hükümlerine göre verilecek tür değiştirme kararlarında geçerli olmaz. Kamu kuruluşlarına tanınan altın paydan doğan haklar saklıdır.

(4) Diğer tür değiştirme işlemleri 6762 sayılı Kanuna göre yapılır.

Geçici 4 üncü madde eski türüne dönmek isteyen şirketlerin nasıl döneceğini düzenlemiştir. İkinci fıkranın (d) bendinde kooperatiflere yer verilmiştir. Kooperatif ortaklarının asgari çoğunluğunun toplanması şartıyla mevcut ortaklarının çoğunluğunun vereceği kararla eski türe dönüş kararı alınır.

I.2.Hızlı Tasfiye

GEÇİCİ MADDE 7 – (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde aşağıdaki hâlleri tespit edilen ya da bildirilen anonim ve limited şirketler ile kooperatiflerin tasfiyeleri ve ticaret sicilinden kayıtlarının silinmesi, ilgili kanunlardaki tasfiye usulüne

uyulmaksızın bu madde uyarınca yapılır.

a) 24/6/1995 tarihli ve 559 sayılı Türk Ticaret Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname gereğince, sermayelerini anılan Kanun Hükmünde Kararname ile öngörülen tutarlara çıkarmamış anonim şirketler ile limited şirketler.

b) Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce veya yürürlük tarihinden itibaren iki yıl içinde münfesihi olan anonim ve limited şirketler.

c) Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre herhangi bir nedenle dağılmış olan kooperatifler.

d) Sebebi ne olursa olsun aralıksız son beş yıla ait olağan genel kurul toplantıları yapılamayan anonim şirketler ile kooperatifler.

e) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiye işlemlerine başlanılmış ancak genel kurulun toplanamaması nedeniyle ara bilançoları veya son ve kati bilançosu genel kurula tevdi edilemediği için ticaret sicilinden terkin işlemi yapılamayan şirket ve kooperatifler.

(2) Davacı veya davalı sıfatıyla devam eden davaları bulunan şirket veya kooperatiflere bu madde hükümleri uygulanmaz.

(3) Bu madde kapsamındaki şirket ve kooperatifler; ilgili ticaret sicili müdürlüğünce resen veya herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş tarafından kanıtlarıyla birlikte yapılacak bildirimleri de kapsayacak şekilde, ticaret sicili kayıtları üzerinden yapılacak incelemeyle tespit edilir.

(4) Ticaret sicili müdürlüklerince;

a) Kapsam dâhilindeki şirket ve kooperatiflerin ticaret sicilindeki kayıtlı son adreslerine ve sicil kayıtlarına göre şirket veya kooperatifi temsil ve ilzama yetkilendirilmiş kişilere bir ihtar yollanır. Yapılacak ihtar, ilan edilmek üzere Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi Müdürlüğüne aynı gün gönderilir. İlan, ihtarın ulaşmadığı durumlarda, ilan tarihinden itibaren otuzuncu günün akşamı itibarıyla, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılmış tebligat yerine geçer. Ayrıca anılan ilan, bildirici niteliği haiz olarak ilgili ticaret ve sanayi odası veya ticaret, sanayi ya da deniz ticaret odasının internet sitesinde aynen yayımlanır.

b) 559 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereğince sermaye artırımında bulunmayarak münfesihi olan şirketlere yapılacak ihtar; ortaklarından, yönetici veya denetçilerden ya da müdürlerinden tebliğ tarihinden itibaren iki ay içinde tasfiye memurunun bildirilmesi, aksi takdirde, bu madde hükümlerine göre ticaret sicili kayıtlarından unvanın silineceği, şirkete ait malvarlığının unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edeceği ve bunun kesin olduğu açıkça yazılır.

c) Bu fıkranın (b) bendinde belirtilen şirketler dışında kalan kapsam dâhilindeki diğer münfesihi şirketler ile kooperatiflerden ayrıca, faaliyetlerine devam etme isteğinde bulunmaları hâlinde münfesihi olma nedenini ortadan kaldıran işlemlerin yapılarak ispat edici belgelerin bildirilmesi istenir.

(5) a) Tasfiye memuru olarak; şirket veya kooperatifin ortaklarından herhangi biri, ticaret siciline kayıtlı en son yetkilileri ya da bunların belirleyecekleri üçüncü şahıslar bildirilebilir. Tasfiye memuru olarak başka ortak veya yönetici tarafından bildirilen ortak veya

yöneticiler ile üçüncü şahısların bu görevi kabul ettiklerine ilişkin yazılı beyan da bildirim ekleir. Üçüncü şahısların tasfiye memuru olarak tescil edilebilmeleri ortakların veya yöneticilerin hiçbirinin tasfiye memuru olarak bildirilmemiş olmasına bağıdır.

b) Dördüncü fıkra uyarınca yapılan ihtar ve ilan üzerine süresi içinde tasfiye memurlarını bildiren şirket ve kooperatiflerin, tasfiye memurları ve tasfiye adresi, ilgili ticaret sicili müdürlüğü tarafından tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve ilgili odanın internet sitesinde ilan edilir.

c) Bu ilanda; şirket veya kooperatifin alacaklıları, alacaklarını kanıtlarıyla birlikte ilan tarihinden itibaren iki ay içinde tasfiye memurlarına bildirmeye davet edilir. Ayrıca ilanda, şirket veya kooperatifin mevcut malvarlığı ile alacak ve borçlarını gösterir listenin; belgeleri ile birlikte ilan tarihinden itibaren bir ay içinde, anonim şirket veya kooperatifin yönetim kurulu, kurulun bir veya birkaç üyesi, denetçileri, limited şirketlerde ise müdür veya müdürler tarafından ilgili tasfiye memuruna verilmesi ihtar edilir.

d) Bu fıkra gereğince yapılacak ilan, Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılmış tebligat yerine geçer.

(6) a) Tasfiye memurları, alacaklıların alacaklarını bildirmeleri için öngörülen sürenin sonunda şirketin veya kooperatifin durumunu gösteren bir bilanço hazırlar ve tasfiyeyi altı ay içinde sonuçlandırır. Gerekli hâllerde bu süreyi aşmamak üzere, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca bir defaya mahsus olmak üzere ek süre verilebilir.

b) Tasfiye memurlarınca hazırlanan bilançoya göre şirket veya kooperatifin borçlarının varlığından fazla olması hâlinde tasfiye memurları durumu derhal alacaklılara bildirerek şirket veya kooperatifin iflasına karar verilmesi için mahkemeye başvuruda bulunmalarını ister. Bildirimde ayrıca, bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde şirket veya kooperatifin iflası için mahkemeye müracaat edildiğinin bildirilmemesi hâlinde kaydın silineceği ihtar olunur. Alacaklıların başvurusu üzerine mahkeme iflasın açılmasına karar verir ve tasfiye İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yürütülür. Süresi içinde şirket veya kooperatifin iflası için mahkemeye müracaat edildiğinin bildirilmemesi hâlinde tasfiye memurlarının başvurusu üzerine ilgili şirket veya kooperatifin unvanı ticaret sicilinden silinir ve bu durum Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.

(7) Bu madde hükümlerine göre yapılacak tasfiye işlemlerinde, ilgili kanunların veya esas sözleşmelerin genel kurul kararı alınmasını zorunlu kılan hükümleri uygulanmaz.

(8) Bu madde kapsamında tasfiye memurlarınca düzenlenecek son ve kati bilançonun ticaret sicili müdürlüğüne verilmesi ile tasfiye sona ermiş kabul edilir ve şirketin unvanı ticaret sicilinden silinerek Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir. İflasına karar verilen şirket veya kooperatifin ise iflas işlemlerinin tamamlandığının bildirilmesi üzerine şirketin veya kooperatifin unvanı ticaret sicilinden silinir ve bu durum Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.

(9) Tasfiye memurlarına beşinci fıkranın (c) bendinde belirtilen bilgi ve belgelerin verilmemesi veya tasfiye memurlarınca da bu bilgi ve belgelere erişilememesi hâlinde durum ticaret sicili müdürlüğüne bildirilerek, başka bir işleme gerek kalmaksızın unvan silinir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.

(10) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiye işlemlerine başlanılmış şirket veya kooperatiflerin genel kurullarının, kanunun öngördüğü asgari süre ve şartlara uygun

olarak toplantıya çağrılmış olmasına rağmen iki defa üst üste toplanamaması ve bu durumun tevsik edilmesi kaydıyla tasfiye memuru tarafından son ve kati bilançonun ticaret sicili müdürlüğüne tevdi edilmesi ile tasfiye sona ermiş kabul edilir ve unvan ticaret sicilinden silinerek Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.

(11) Dördüncü fıkra uyarınca yapılan ihtar ve ilana rağmen, süresi içinde cevap vermeyen veya tasfiye memurunu bildirmeyen yahut durumunu kanuna uygun hâle getirmeyen veya faaliyette bulunduğunu adres ve kanıtlarıyla birlikte bildirmeyen şirket ve kooperatiflerin unvanı ticaret sicilinden resen silinir. Resen unvanı silinen şirket ve kooperatifler, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile ilgili odanın internet sitesinde ilan edilir.

(12) Altıncı fıkranın (b) bendi, dokuzuncu fıkra ve onbirinci fıkra uyarınca ticaret sicilinden unvanları silinecek şirket veya kooperatiflerin borçları, unvanlarının silinmesine engel teşkil etmez. Ancak, ticaret sicilinden kaydı silinen anonim şirketler ve kooperatiflerin kanuni temsilcileri ile limited şirket ortaklarının, silinme tarihinden önceki kamu borçlarından doğan sorumlulukları, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında devam eder.

(13) Bu madde uyarınca yapılacak tescil ve kayıt silme işlemleri her türlü harçtan, bu işlemler için düzenlenecek kağıtlar damga vergisinden müstesnadır.

(14) Bu madde kapsamında Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanacak olan ilanlardan ücret alınmaz.

(15) Bu maddede düzenlenmeyen hususlarda ilgili kanun ve esas sözleşmelerde öngörülen usullere göre hareket edilir. Bu madde gereğince tasfiye edilmeksizin unvanı silinen şirket veya kooperatiflerin ortaya çıkabilecek malvarlığı, unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal eder. Hazine bu şirket ve kooperatiflerin borçlarından sorumlu tutulmaz. Tasfiye memurlarının sorumlulukları konusunda, özel kanunlardaki sorumluluğa ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla bu Kanun veya Kooperatifler Kanunu hükümleri uygulanır. Ticaret sicilinden kaydı silinen şirket veya kooperatifin alacaklıları ile hukuki menfaatleri bulunanlar haklı sebeplere dayanarak silinme tarihinden itibaren beş yıl içinde mahkemeye başvurarak şirket veya kooperatifin ihyasını isteyebilir.

(16) Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bu maddenin uygulanmasına ilişkin düzenlemeleri yapmaya yetkilidir.

Geçici 7 nci madde, faal durumda olmayan şirketlerin belirlenip hızlı bir şekilde tasfiye edilmesi amacıyla düzenlenmiş olup, Ticaret Sicili Müdürlüğü resen terkin işlemi yapacaktır. Hüküm Kanunun yürürlük tarihinden itibaren iki yıl boyunca uygulanacaktır. Bu süre boyunca Kooperatifler Kanununun tasfiyeye ilişkin 81-82 ve 83   nc   maddeleri ile 98 inci madde yollamasıyla uygulanmakta olan anonim şirketlerin tasfiyeye ilişkin hükümleri uygulanmayacaktır. Hükmün kooperatifleri ilgilendiren kısmı aşağıda özetlenmiştir.

Birinci fıkra; yeni Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren (1 Temmuz 2012) iki yıl içinde;

- Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre herhangi bir nedenle dağılmış olan kooperatiflerin,
- Hangi sebeple olursa olsun aralıksız son beş yıla ait olan genel kurul toplantıları yapılamayan kooperatiflerin,

- Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiye işlemlerine başlanılmış ancak genel kurul toplanamadığı için ara bilançoları veya son ve kati bilançosu genel kurula tevdi edilemediği için ticaret sicilinden terkin işlemi yapılamayan kooperatiflerin, tasfiyeleri ve ticaret sicilinden kayıtlarının silinmesi ilgili kanunlardaki tasfiye usulüne uyulmaksızın bu madde uyarınca yapılacaktır.

İkinci fıkrada; davacı veya davalı sıfatıyla devam eden davaları bulunan kooperatiflere bu madde hükümlerinin uygulanmayacağı düzenlenmiştir. Kooperatifin devam eden davası varsa bu hüküm kapsamında tasfiyeye gidilemeyecektir.

Üçüncü fıkra, bu madde kapsamına giren kooperatiflerin nasıl tespit edileceğini düzenlemiştir. İlgili ticaret sicili müdürlüğünce, resen ya da herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş tarafından kanıtlarıyla birlikte yapılacak bildirimler dikkate alınarak ticaret sicili kayıtları üzerinden yapılacak incelemeyle tespit edilecektir.

Dördüncü fıkranın (a) bendinde, ticaret sicili müdürlüklerince kapsam dâhilindeki kooperatiflere yapılacak ihtar düzenlenmiştir. Ticaret sicili müdürlükleri kapsam dâhilindeki kooperatiflerin kayıtlı son adreslerine ve sicil kayıtlarına göre kooperatifi temsil ve ilzama yetkilendirilmiş kişilere bir ihtar yollamakla görevlidir. İhtar aynı zamanda ilan edilmek üzere aynı gün Ticaret Sicili Gazetesi Müdürlüğüne de gönderilecek ve ihtarın ulaşmadığı durumlarda ilan tebligat yerine geçecektir. Ayrıca anılan ilan bildirici niteliğe haiz olarak ticaret odasının internet sitesinde yayımlanır.

Bu fıkranın (c) bendinde, münfesi kooperatiflerden faaliyetlerine devam etme isteğinde bulunanlar olması halinde münfesi olma nedenini ortadan kaldıran işlemlerin yapılarak ispat edici belgelerin bildirilmesinin isteneceği düzenlenmiştir.

Beşinci fıkranın (a) bendinde, tasfiye memuru olarak kooperatif ortaklarından herhangi birinin, ticaret siciline kayıtlı en son yetkililerin ya da bunların belirleyecekleri üçüncü şahısların bildirileceği düzenlenmiştir. Tasfiye memuru olarak başka şahıslar da seçilmişse kişilerin görevi kabul ettiklerine dair beyan da bildirimine eklenir. Üçüncü şahısların tescil edilebilmesi ortakların veya yöneticilerin hiçbirinin tasfiye memuru olarak bildirilmemiş olmasına bağlıdır.

Aynı fıkranın (b) bendinde, tasfiye memurlarını bildiren kooperatiflerin, tasfiye memurları ve tasfiye adresleri ilgili ticaret sicili müdürlüğü tarafından tescil edileceği ayrıca sicil gazetesinde ve ilgili odanın internet sitesinde yayınlanacağı düzenlenmiştir.

Söz konusu fıkranın (c) bendinde, ayrıca (b) bendinde yapılan ilanda kooperatifin alacaklılarının, alacaklarını ilan tarihinden itibaren iki ay içinde tasfiye memurlarına bildirmeye davet edileceği düzenlenmiştir. Ayrıca ilanda kooperatif yetkilileri tarafından kooperatifin malvarlığını, alacak ve borçlar listesini gösterir belgenin bir ay içinde tasfiye memuruna verilmesi de ihtar edilecektir.

Fıkranın (d) bendi ise yapılacak ilanın tebligat yerine geçeceğini düzenlemektedir.

Hükümün 6 ıncı fıkrasına göre, tasfiye memurları ilandan iki ay sonra kooperatifin durumunu gösteren bir bilanço hazırlar ve tasfiyeyi altı ay içinde sonuçlandırır. Hazırlanan bilançoya göre kooperatif borca batık durumdaysa tasfiye memurları, alacaklılara kooperatifin iflasına karar verilmesi için mahkemeye başvurmaları gerektiğini üç ay içinde mahkemeye başvurdıklarını bildirmezlerse de kooperatif kaydının silineceğini ihtar ederler. Alacaklılar ihtara uyarak mahkemeye başvururlarsa tasfiye İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yürütülür. Süresi içinde mahkemeye başvurulduğunun bildirilmemesi halinde tasfiye memurları ticaret sicili müdürlüğüne durumu bildirir ve kooperatifin unvanı ticaret sicilinden silinerek Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.

T.C. GÜMRÜK ve TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Maddenin 7 nci fıkrası, yapılacak tasfiyede ilgili kanunların ve ana sözleşmelerin genel kurul kararı alınmasını zorunlu kılan hükümlerinin uygulanmayacağını düzenlemektedir.

Sekizinci fıkra, tasfiye memurlarınca düzenlenecek son ve kati bilançonun ticaret sicili müdürlüğüne verilmesi ile tasfiyenin sona ermiş olacağını ve kooperatif unvanının ticaret sicilinden silinerek Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde durumun ilan edileceğini düzenlemektedir. Ayrıca iflasına karar verilen kooperatifin iflas işlemlerinin bittiğinin bildirilmesi üzerine de aynı işlem tekrarlanacaktır.

Dokuzuncu fıkra, tasfiye memurlarına beşinci fıkrada bahsi geçen bilgi ve belgelerin verilmemesi ya da bilgi ve belgeye erişilememesi halinde başka bir işleme gerek kalmaksızın kooperatif unvanının silinip Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayınlanacağını düzenlemektedir.

Onuncu fıkraya göre, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiye işlemlerine başlanmış olan kooperatiflerin genel kurullarının iki defa üst üste toplanamaması halinde tasfiye memuru son ve kati bilançoğu ticaret sicili müdürlüğüne tevdi eder. Bu durumda tasfiye sona ermiş kabul edilir ve unvan ticaret sicilinden silinerek ilan edilir.

Onbirinci fıkra uyarınca yapılan ihtar ve ilana rağmen, süresi içinde cevap vermeyen veya tasfiye memurunu bildirmeyen yahut durumunu kanuna uygun hale getirmeyen faaliyette bulunduğunu adres ve belgeleri ile bildirmeyen kooperatifin unvanı ticaret sicilinden resen silinecektir.

Onikinci fıkraya göre, kooperatifin borcunun olması resen yapılan unvan silme işlemini etkilemeyecektir. Ticaret sicilinden kaydı silinen kooperatiflerin kanuni temsilcilerinin kamu borçlarından doğan sorumlulukları unvan silinse bile devam edecektir.

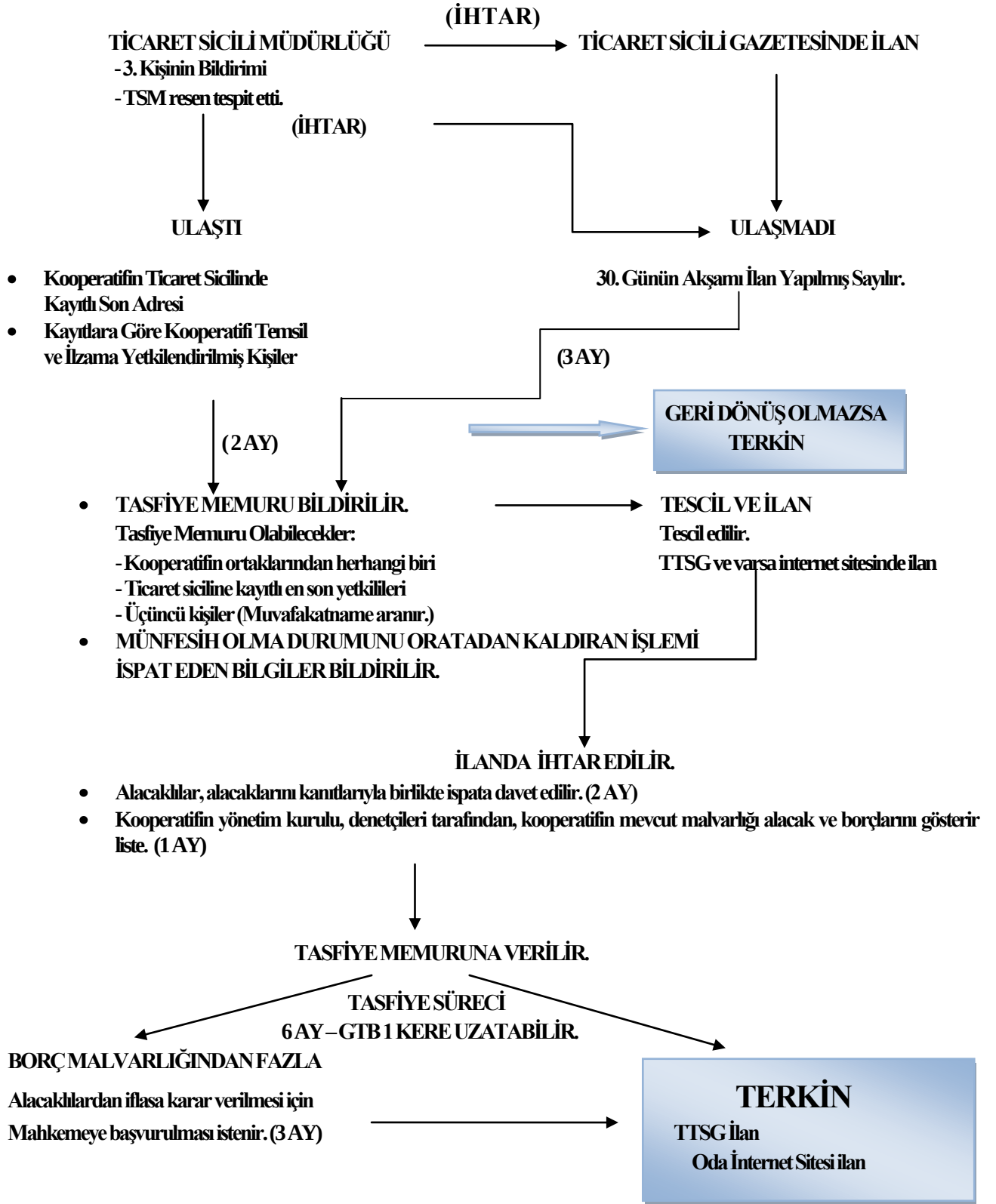
Onbeşinci fıkra, bu maddede düzenlenmeyen hususlarda ilgili kanun ve esas sözleşmeye göre hareket edilmesi gerektiğini belirtmekte ve tasfiye edilmeksizin unvanı silinen kooperatiflerin ortaya çıkacak mallarının kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edeceğini düzenlemektedir. Kaydı silinen kooperatifin alacaklıları ile hukuki menfaati bulunanlar haklı sebebe dayanarak silinme tarihinden itibaren beş yıl içinde mahkemeye başvurabilecek ve kooperatifin ihyasını isteyebileceklerdir.

Ayrıca, konuyla ilgili olarak Bakanlığımız tarafından hazırlanan, “Münfesi Olmasına veya Sayılmasına Rağmen Tasfiye Edilmemiş Anonim ve Limited Şirketler ile **Kooperatiflerin Tasfiyelerine ve Ticaret Sicili Kayıtlarının Silinmesine İlişkin Tebliğ**” 30/12/2012 tarih ve 28513 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Konunun daha iyi anlaşılması açısından, yapılan açıklamaların şematik olarak gösterimi aşağıda yer almaktadır:

T.C. GÜMRÜK ve TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Özet: Münfesih olmasına veya sayılmasına karşın tasfiye edilmeyerek ticaret sicili kayıtlarından terkin edilmeyen kooperatiflerin kısa yoldan tasfiyelerine ilişkin düzenleme

Kapsamı

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde aşağıdaki halleri tespit edilen;

- 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre herhangi bir nedenle dağılmış olan kooperatiflerin,
- Sebebi ne olursa olsun aralıksız son 5 yıla ait olağan genel kurul toplantıları yapılamayan kooperatiflerin,
- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiye işlemlerine başlanılmış ancak genel kurulun toplanamaması nedeniyle ara bilançoları veya son ve kat'i bilançosu genel kurula tevdi edilemediği için ticaret sicilinden terkin işlemi yapılamayan kooperatiflerin,

tasfiyeleri ve ticaret sicilinden kayıtlarının silinmesi ile ilgili Kanunlardaki tasfiye usulüne uyulmaksızın bu madde uyarınca yapılır.

Önemli Noktalar

- Bu madde uyarınca yapılacak tescil ve kayıt silme işlemleri her türlü harçtan, bu işlemler için düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır. İlanlardan ücret alınmaz.
- Alacaklılar veya menfaat sahiplerine terkin tarihinden itibaren 5 yıl içinde ihya hakkı tanınmaktadır.
- Ticaret sicilinden silinen kooperatiflerin ortaya çıkabilecek malvarlığı 10 yıl sonra hazineye intikal edecektir.
- Ticaret sicilinden kaydı silinen kooperatiflerin kanuni temsilcilerinin, silinme tarihinden önceki kamu borçlarından doğan sorumlulukları, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında devam eder.

T.C. GÜMRÜK ve TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

2012

Uluslararası

Kooperatifler Yılı

Kooperatif işletmeler daha iyi bir dünya kurar.